HECE

ÖYKÜ

[illegible] aylık öykü dergisi [illegible] Sayı: 58 Eylül-Ekim 2012

dosya:

Genç Öykü-2

• ahsa çakuğurtçi • ali acık • aliye tigen adalı • ayşe bağcıvan • ayşe şener • banu kaba • cemal şakar
• emine bostan • esra demi-ci • fatmanur ildokuz • fikri örçetikçi • gökçe özdes • gülşem ektici
• güray süngü • h. hümeyra yahin • handna yıldız acar • hanife altun • hasan aycıe • hatice bildirici
• ishak yetiş • ismail ısparta • m. mücahit asutay • manolya güroçak • mehmet kahraman
• mehmet öztunç • merve koçak kurt • mesut balık • muhammet erdevir • murat çelik • müzeyyen çelik
• necati mert • necip tosun • osman altuğ öksüz • osman alagöz • özlem gürbüz • semrin şahin
• senem gezeroğlu • şahiş taş • yıldırım tüzk • yunus develi • zeynep detay • zeynep hicret

58

HECEÖYKÜ'DE BU SAYI

ÖYKÜ GÜNDEMİ

Necati Mert	*Sanatçının Yaptığı: İsim Koymak*	**3**
İshak Yetiş	*Leylâ Erbil*	**5**
Merve Koçak Kurt	*'Bir Örnek' Yazmak-Yaşamak*	**6**
Handan Yıldız Acar	*Bir Çocuğun Tarafını Tutmak: 'Beyaz Güvercin'*	**8**
Fatmanur İldokuz	*Kedi Hikayeleri*	**9**
Emine Batar	*Öykü Hâli-I*	**10**

ÖYKÜLER

Cemal Şakar	*Vüsat*	**14**
Necip Tosun	*Bugün Geçti mi?*	**16**
Yunus Develi	*İki Denizin Birleştiği Yer*	**21**
Handan Yıldız Acar	*Dondurma-cı*	**27**
Güray Süngü	*I Know What it is to be Young*	**32**
H. Hümeyra Şahin	*Durak*	**34**
Fikri Özçelikçi	*Hayat Güzel*	**37**
Mehmet Harmancı	*Saçma Lama*	**43**
Aliye Figen Adalı	*Taze Ekmek*	**44**
Şahin Taş	*Küçürek Öyküler*	**45**
Numan Altuğ Öksüz	*Rampa*	**47**
Semrin Şahin	*Acı*	**50**
Özlem Gürhan	*Bir İsim Hikâyesi*	**53**
Akın Çokuğurluel	*Acil Çıkış Yolcusu*	**55**
Mesut Balık	*Porselen Tabaklar*	**58**
Hanife Altun	*Babamın Evi*	**62**
Senem Gezeroğlu	*Kaçamak*	**64**
Yıldırım Türk	*Bana Hayallerini Anlat*	**68**
Hasan Aycın	*Çizgi*	**72**

DOSYA **GENÇ ÖYKÜ-2**

SÖYLEŞİ:

Merve Koçak Kurt • Manolya Gürocak • Zeynep Hicret • Muhammet Erdevir
Ayşe Şener • Zeynep Delav • Gökçe Özder • Ali Işık • Emine Batar
Mehmet Kahraman • Esra Demirci • Müzeyyen Çelik • Murat Çelik
Ayşe Bağcivan • Gülsüm Ekinci • İsmail Isparta • Banu Kaba

ÖYKÜ:

Manolya Gürocak	*Menenjit*	**118**
Merve Koçak Kurt	*Ya Ruhi!*	**122**
Zeynep Hicret	*Kumarbazın Kızı*	**126**
Muhammet Erdevir	*Nehri Tutuşturan*	**130**
Mehmet Kahraman	*Gülümseyin*	**134**
Ali Işık	*Tenha*	**141**
Müzeyyen Çelik	*Zayıf Zamanlar*	**145**
Murat Çelik	*Benzerim Ölüye*	**148**
Emine Batar	*Rüya İşte*	**151**
Zeynep Delav	*Zamansız*	**155**
Gülsüm Ekinci	*Ölmeden Önce*	**157**
Gökçe Özder	*Matruşka*	**161**
Esra Demirci	*Çilingir*	**163**
Banu Kaba	*İyi Günler*	**166**
Ayşe Şener	*"İstop Et!"*	**169**
Ayşe Bağcivan	*Ötelerde*	**172**
İsmail Isparta	*Bitmeyen Bir Filmin Hikâyesi*	**174**
M. Mücahit Asutay	*Üç Öyküsü Çerçevesinde Necîb Mahfûz'un Kısa Öykülerinde Hayatından Yansımalar*	**177**

ÖYKÜ KİTAPLIĞI

Hatice Bildirici	*Beyefendi*	**186**
Mehmet Öztunç	*Bazen Hayat*	**188**
	Öteki Kışın Kitabı	**189**
Osman Alagöz	*Savrulan*	**191**

HECE
ÖYKÜ
İki Aylık Öykü Dergisi

YIL: 10 SAYI: 58 AĞUSTOS-EYLÜL 2013

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd. Şti. Adına
Sahibi: Ö. Faruk Ergezen

Yazı İşleri Müdürü: İbrahim Çelik

Yayın Yönetmeni: Hüseyin Su

Yönetim Yeri
Konur Sk. No: 39/1
Kızılay/Ankara

Yazışma: P.K. 79 Yenişehir/Ankara

Tel: (312) 419 69 13 **Fax:** (312) 419 69 14

İnternet Adresi: www.hece.com.tr
e-mail: hece@hece.com.tr

Teknik Hazırlık: Bülent Güler

Kapak: Sarakusta **web:** www.sarakusta.com

Baskı: Öncü Basımevi **Tel:** 384 31 20
K. Karabekir Cad. Ali Kabakçı İş Hanı No:85/2
İskitler/ ANKARA

2013 Yılı Abone Bedeli:
Yıllık: 50 TL.
Kurumlar İçin: 120 TL.
Yurt Dışı: 100 Euro

Posta Çeki: 149582
Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Gelen yazılar yayınlansa da yayınlanmasa da geri verilmez. İlkelerimize uymayan ilânlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 31.07.2013

ÖYKÜ GÜNDEMİ

NECATİ MERT

SANATÇININ YAPTIĞI: İSİM KOYMAK

Faik Baysal'la tanışmam ortaokul yıllarımda oldu. Yıl, 1958 veya 1959. Parkın içinde, şimdiki Bilmemneburger'in yerinde bir büfe vardı. Camının bir kısmında da zaman zaman kitap olurdu. Bir seferinde dalıp gitmişim kitaplara. Güzel bir şey seçmeye çalışıyorum herhalde. "Rezil Dünya" adı hoşuma gidiyor, alıyorum. Okumaya başladığımda öyle şaşırıyorum ki. Faik Baysal, meğer Adapazarlıymış. Anlattığı mahalle de Tığcılar Mahallesi. Sokak da, Döner Geçit. Annemin sokağı. Benim de hane hane bildiğim sokak. Şaşırıyorum. Bir yazarın Adapazarlı olabileceğine şaşırıyorum ilkin, bir de yaşanılan yer yazılarak yazar olunabileceğine. Daha ilginci de şu: Kara kara kargaların gak gak uçuştuğu Adapazarı akşamlarını da "kara dut renkli akşamlar" diye anlatıyordu Faik Ağbi. Kendisiyle 1984'ten ta 1997 Nisan'ına, ölümünden beş altı yıl öncesine kadar sık sık görüştük. Sık sık bu "kara dut renkli akşamlar"dan söz ettim. Çok hoşuma gitmişti. Adapazarı'mızın o akşam rengini bilirim ben, kara dutu da bilirim. Ama göğümüzü hiç kara dut gibi görmemişim. İnanır mısınız, hangi akşam başımı göğe kaldırsam kara dut altında bulurum kendimi hâlâ.

Ya Kerim Korcan? Kerim Ağbi "Linç"in, "Tatar Ramazan"ın yazarı. Aktefek'ten de hemşehrimiz. Gelir, sarılır, "Necaticiim!" derdi, "Otobüs Göl'ün başından, Esentepe'den kopmuyor mu sorma!" Bir eli semazen eli gibi havadadır. Otobüs yerine koyar onu, salar aşağı. Sonra, İlhan Koman'ın "Akdeniz" heykelindeki gibi açar iki kolunu, dalgalı bir sesle der ki: "Önümüz Beşköprü! Her taraf bir de tozlu yeşil! İçim bir tuhaf oluyor. Bu tozlu yeşil var ya, bu tozlu yeşil, bir tek Adapazarı'nda var. Başka yerde yok."

Sahiden öyle midir? Başka yerde yok mudur? Ya da bizim yeşil, tozlu mudur gerçekten?

Bilmiyorum. Ama hemen tuttum bunu. Tuttuğuma göre öyle olmalı. O kadar ki o gün bugün de bizim yeşili tozlu bilir, tozuyla da severim.

Bir de Boşnak kızları vardır. Kimi öykülerinde, "sinemasız, tiyatrosuz, kadınsız ve kumarsız" bir kasabadan söz eder Sait Faik. Adapazarı'dır bu kasaba. Bir şiirinde de, pazara öteberi götürenleri uyarma isteğiyle yanar: "Anlatsam şu kiraz mevsiminin/Para kazanmak mevsimi değil/Sevişmek vakti olduğunu" der. Ama Boşnaklar hariç. Boşnak kızları "mum bacaklı"dır Sait Faik'te. "Çil sarı" renklidirler ve hep de sesli sesli gelirler, ayaklarında "takunya(ları)" vardır.

Balıkları da bir başka sever Sait Faik. Bizim Adalı balıkları. Önce isimlerini söyler. "Oklama, Çılpık, Hösgün." Sonra, başlar anlatmaya: "Sakarya balıkları isimleriyle beraber yendiği için lezzetlidir. Bu balıkların ince, gözle zor fark edilen kılçıkları vardır. ... Köylüler bu kılçığı hiç çıkarmadan yerler. ... Galiba balıkların lezzetleri de bu kılçıklarında gizlidir. ... Biz kasabalılarsa çiğner durur, başparmağımızla şahadetparmağımızı dudaklarımıza götürür, bir şeffaf, ince teli almaya çalışırız. Böyle olunca da balığın lezzeti kaybolur."

Edebiyat budur işte: Bir şeye "isim koymak"tır. Göğümüz Faik Baysal'dan önce de aynı göktür. Yeşilimiz Kerim Korcan'dan, Boşnak'ımız ve balıklarımız da Sait Faik'ten önce aynı yeşil ve aynı Boşnak ve aynı balıklardır. Edebiyatçı tabiatta, eşyada ve insanda zaten mevcut olan ama örtük bulunan "şey"i isimlendirmekle o şeyi bilincimize çıkarır. Gökyüzü, yeşil, Boşnak kızları ve Adalı balıklar, öncekinden bambaşka algılanırlar bundan sonra.

Sadece edebiyatçı mı? Hayır. Her sanatçının yaptığı, isim koymaktır bir bakıma.

"Sana dün bir tepeden baktım azîz İstanbul" diyen şair ne yapıyorsa "Biz Heybeli'de her gece mehtaba çıkardık"ı notalara döken Yesari Asım'ın yaptığı da odur. Ayvazovski de İstanbul'un isimlerini aktarır tuvale. Taksim'deki anıt, İstanbul'daki genç Ankara'dır. Cumhuriyet'in ismidir. Musahipzade Celal "İstanbul Efendisi" oyunuyla İstanbul'un geçmiş zamanına isim koyar. Nigoğos Balyan'ın Ortaköy Camii, İstanbul'un Boğaz'daki incili ismidir. Ömer Kavur'un Füruzan'dan uyarladığı "Ah Güzel İstanbul" bir film değil, daha fazlasıdır: Firaklı bir isimdir.

Şair, bestekâr, ressam, heykeltıraş, tiyatro ve sinema sanatçıları her şeye isim koyarlar. Ama sadece şehre isim koyanlar sadece mimarlardır. Ev, konak, apartman tasarlar onlar. Onların tasarladıkları kamu binalarında iş görür, o mimarların meydanlarında ve parklarında eğleşir, köprülerinden geçeriz.

Şehrin geçmişine, iklimine ve sosyal yapısına uygunsa tasarladıkları, şehir bir yeni isim kazanır yaptıklarıyla. Çünkü şehirde örtük bulunan bir "şey" açığa çıkmış olur böylece.

Bağa gitmek için, pazar sabahları Eski Hendek Caddesi'ndeki evimizden çıkar, Gümrükönü'ne gelir, Tozlu Hamam'ın önünden geçer, İstasyon'a sapar, Hastane'nin -şimdiki Doğumevi'nin- yanından İzmit Caddesi'ne vurur, Karani Dayı'nın evinin oradan sağ yapardık. Ver elini Erenler.

Karani Dayı'nın evi yok şimdi. Zelzelede yıkılmayan evi, şehrin zelzelecileri zelzelenin daha haftasına varmadan kazaya uğratıverdiler. Oysa Koruma Kurulu'nun kararı vardı, korunma altındaydı ev. Cevat Bey'in evi de yok şimdi. Zabit Efendi'nin evi de. Ama bulundukları yerler o evlerle anlatılmakta. Ve yine, kurcalayın Gümrükönü'nü. Orada vaktiyle gümrük bulunduğunu, hatta şimdiki Kayın İş Merkezi'nin yerinde de Acem Konsolosluğu olduğunu göreceksiniz. Diyeceğim, isimler öyle kuvvetli ki cami yıkılsa da mihrap yerinde denir ya, o hesap yaşamaktalar hâlâ.

Bugün bir Safranbolu varsa, bir Beypazarı varsa, Taraklı "Ben de varım!" diye sesleniyorsa, oralarda mimari olduğu içindir bu. Birbirinden ayrı durup birbirinin güneşini kesmeyen ama biri diğerinden asla kopmayan o evler tam da şairin dediğince "tek ve hür ama kardeşçe" yaşamanın ismini verirler şehirlerine.

Bırakılmaya gelmez şehirler. Sakinlerinin de ilgileri gerekir. İsimlerin hem doğru hem güzel konulması, bu ilgiye bağlıdır biraz da.

İSHAK YETİŞ

LEYLÂ ERBİL

Dünyanın Öyküsü Dergisi'nin Haziran-Temmuz 2013 sayısında yayımlanan Prof. Dr. Kemal Özmen'in "Fransız Edebiyatında Öykü Neden Bir Alt Türdür?" yazısında; "Öykü türüne karşı başından beri Fransız yayıncısının, okurunun, eleştirmeninin mesafeli duruşu, dahası ilgisizliği konusunda Fransa'da bugün herkes hemfikir." denilmekte, Maupassant gibi dünya çapında tanınmış bir öykücünün kendi ülkesi Fransa'da yeterli ilgiyi göremezken Amerika'da çok okunduğunu, belirtmektedir.

Fransa'da öykü romanın gölgesinde kalırken Türkiye'de özellikle 1960'lardan itibaren öykü kitaplarında nitel ve nicel bir sıçramaya tanık oluruz. Ayrıca Türk edebiyatında son elli yılda önemli sayıda kadın öykücü çıkmıştır. Bu öykücülerden Leylâ Erbil kuşağının önde gelen öykücülerindendir. Leylâ Erbil'i 19 Temmuz'da yitirdik.

Leylâ Erbil

Leylâ Erbil 1931 yılında İstanbul'da doğmuştur. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Edebiyatı bölümünde okumuş ancak son sınıfta okulunu terketmiştir. O yazarlığa öyküyle başlamıştır. İlk öyküsü Seçilmiş Hikâyeler Dergisi'nde 1956 yılında "Uğraşsız" adıyla yayınlanmıştır. 1970'de Türkiye Sanatçılar Birliği'nin, 1974'te Türkiye Yazarlar Sendikası'nın kurucuları arasında yer almıştır. 1969'da Türkiye İşçi Partisi'ne üye olmuş, Parti'nin sanat ve kültür bürosunda görev almıştır. Yaşamı boyunca bir siyasal duruşu olmuştur.

Leylâ Erbil öykülerinde kendine özgü bir anlatım dili kullanır. Bu anlamda, Türk Edebiyatında kendisinden önce yazan öykücülerden hiçbirine benzemez, biriciktir. O Türkçe'nin bilinen, kullanılan genelgeçer yapısını zorlar, zaman zaman bozar, parçalar. Kelimeleri ezer, büzer, esnetir, onlarla oynar âdetâ.

Kemal Özmen sözünü ettiğimiz yazısının sonunda; "Avrupa'da rönesanstan itibaren insan merkezli bir dünya anlayışı egemen oldu; günümüzde ise dil merkezli bir dünyaya geçildi." der ve "dil yıkıyor, bozuyor, kuruyor, söküyor, çarpıtıyor, kışkırtıyor, anlamı parçalıyor, dil hayatı, dünyayı çok renkli, çok parçalı bir kumaş gibi dokuyor; zaman, mekân, eşya ve tarih algısını değiştiriyor" diye ekler. Bu değerlendirmeyi tam da Leylâ Erbil için kullanabiliriz.

Leylâ Erbil'in ilk öykü kitabı "Hallaç"tır, 1961 yılında Ankara'da Dost yayınlarından çıkmıştır. Yazarı niteleyen özellikleri bu kitapta bulabiliriz. O'nun daha önce hiçbir öykücüde görmediğimiz bir anlatım dili vardır, yeni, özgün, kışkırtıcı: "Durup dururken birilerinin közlenmiş mutluluğunu hortlatmaya us kodum." (s. 53)

Kitapta kentliler, kentsoylular anlatılır daha çok. Kızlar, kadınlar "bireyi önemseyen" insanlardır, "yeni döküm kişilik" peşindedirler, "yalnız"dırlar, "yalnızlıklara giderler, gelirler." Onlar "terse doğru akan çoğula, ötekilere" karışmaktan endişe duyarlar, "gerçek diye bir nen olmadığını, göreceliğin tek gerçek olduğunu" düşünürler.

Yan yollara, puslu yarı karanlık izbelere doğru kaçan bir anlatım. Gençlik savruluşu öyküler. Daldan dala konan, uçan özgür kuş, döner dolaşır yalnızlığa konar.

Öykülerde korku var, yalnızlık var, bayağılık var. Hep bir eksiklik var, adı konmamış bir eksiklik. Dilin içinde dönüp duruyor, dilinin ucuna kadar geliyor, ama söyleyemi-

yor. Nedir o eksiklik? Adı konamıyor, "Öyküsüz."

Kitapta 13 öykü yer alır. Öykülerde hep aynı kişi anlatılır sanki. "Yıllardır havalandırılmamış bir yatağa girip çıkar." "Hepsi bayağı olmuş. Bayağı. Bayağı ya da komik. Değişen ne var? Hiç."

O, gündelik hayattaki ikiyüzlülüğe, "lâf ola beri gele" tavırlara, tabulara, törelere karşı durur. Böyle durumları betimlerken sivri dillidir. Kadınlar güçlü durur, erkekler daha güçsüzdür, oysa erkeklerin de güçlü durmasını ister gibidir.

Hallaç'taki öykülerde postmodern özellikler de buluruz. Bazan öykücü de öykülerin içinde bir yerlerden çıkıp geliverir. Kitaptaki ilk öyküde; "ÖYKÜ UĞRUNA KİŞİYİ SONUNA DEK GETİRME DENEYLERİNDE" bulunur. "Sarhoş Yaşantılar"da; "İster yetsin, yetmesin isterse ben böylece bitiriyorum öyküyü" der. "Gündelik"te; "Öykünün tam burasını bitirdiğimde gündelikçi kadın leke çıkarmak için çamaşırlardan, ozonsuyu istedi." "Baltık"ta; "Öykücü de kâğıtları elinden bırakıp kadına dikti gözlerini." Öykü şöyle biter: "Sokakların havasını cıyaklarla doldurtarak bi satır bile yazdırtmayarak öykücüye yaz günü de kapı pencere örtülü yazılmaz ki..."

Kitabın son iki öyküsü "Öykü" ve "Hallaç"tır. "Hallaç'ta Joyce okumaktan söz eder. Leyle Erbil bu iki öyküde Joyce'a selâm gönderir adeta: "İPUÇSUZ KİŞİLER olarak soğuğuna kürekle yeşil katılıp mağrur yaşamalara ayrışarak öyle." (s. 98)

"Macunun dördü, seksek tik taklarını bekleyen zil çalmakta saklanıp gıt gıtlarıyla gırtlakların o ince ve sarı yalnızlığına gırtlarıyla şambabalarlı, şamlarlı, tepesine tepsisini tepeliyen baba şamlı şamsız kaldı şambaba şamsız kaldı şam baba şamsız kaldıı." diye başlar "Hallaç" öyküsü.

"Yalnızlığın kemikleri sızlasın da tak tak tak. Balam sıpasını alsın, Balak kavmmı alsın tak tak da tak tak tak tak tak bi kurnaz Odysseus de tak taka tak kulakları bella cohen taka tak, da tak tak tak..." diye de biter.

Leylâ Erbil'in "Hallaç"tan sonra 1968'de "Gecede", 1977'de de "Eski Sevgili" öykü kitapları yayınlanır.

Yazarın 7 tane de romanı yayınlanmıştır: Tuhaf Bir Kadın (1971), Karanlığın Günü (1985), Mektup Aşkları (1988), Cüce (2001), Üç Başlı Ejderha (2005), Kalan (2011), Tuhaf Bir Erkek (2013).

Leylâ Erbil'in 1995'de yayınlanan "Tezer Özlü"den Leylâ Erbil'e Mektuplar" ile 1997'de yayınlanan "Düşler Öyküler" ve "Zihin Kuşları (1998) adlı kitapları da vardır.

MERVE KOÇAK KURT

'BİR ÖRNEK' YAZMAK-YAŞAMAK

"Öykü, kimi zaman kılık değiştiriyor kimi zaman bir deneme edasına bürünüyor kimi zaman da tanımsız bir pelerin örtüyor üstüne. Bazen durum bazen olayların ön plana çıktığı, hayatın ta içinden -hatta şah damarından- cümlelerle yolumuzu buluyoruz bu çıkmazda. İçsel konuşmaları olan kahramanlar, zihinsel turlara açık paragraflar, iki cümle arasında boşlukmuş gibi duran bağlar, havada asılı kalan ve okuyucuya 'gel tamamla' diyen anla(tı)mlarla dolu bir kitap bu!" demişim eski yazılarımdan birinde. Güzel bir öykü kitabı üzerine düşürdüğüm notlardı.

Şimdiki notlarım da yine öykü üzerine olacak: Son dönemde, takip edebildiğim dergilerde -ve dahi birçok mecrada- *'bir örnek'* yazımlara rastlamaya başladım sıkça. *Bir örnek*, bir değil birçok farklı şekilde tanımlanıyor sözlükte: 1) Aynı biçimde olan, yeknesak. 2) Tümüyle aynı niteliği gösteren, tek biçimli, uniform. Amacım, dil bilgisi dersi vermek değil, bir okuryazar olarak gözlemlerimi paylaşmak sadece.

Rüya, zaman, deniz, söz, sessizlik, suskı, ev, hayat, kadın, aile, hayal, kahve, kader, fal, büyü, keder, coşku, oyun, sinema, fotoğraf... Oysa daha ne çok şey sığdırabilirdik

öykünün kanatları altına. Bunca *bir örnek* öykü de nereden çıktı? *Fabrikasyon* tarzda üretim hangi ara öykü alanına sıçradı? Giysilerimiz gibi kelimelerimiz de mi tek tipleşmeye, sıradanlaşmaya yüz tuttu? Öykünün imkânları çok çok geniş değil mi? Peki, o halde onca çaba niye yazmak için? Herkes, birbirinin yazdığının benzerini yazacaksa, kimse kendi yolunu çizmeyecekse yol'da kalmak daha iyi değil mi? "Bu konuda yazarlar kadar okurların da kafa yorması gerekmez mi?" deyip sorgulama vakti şimdi.

***Copypaste* Öykücülük**

Son dönemin 'beyaz' öykücüleri, genelde *içki, kadın, yalnızlık, cinsellik, terk edilmişlik, modern hayat* gibi konuları ele alıyor. Ha, bir de *yazamamanın yaz(g)ısı... Kentli insanın bunalımı ya da inadına taşra insanının sıkıntısı*... derken birbirine benzer o kadar çok öyküye rastlanıyor ki artık. Sebepleri üzerinde durup düşünme ihtiyacı duydum. (Bir değil birçok sebebi var, onun da farkındayım.)

Şiirde bu durum, epey zamandır tartışılıyordu ama öyküde de ona doğru gidiliyor yavaş yavaş sanki. Birbirinin benzeri çok fazla öykü okuyorum artık: Hep aynı konular, aynı tarzda işleniyor(muş gibi geliyor, özellikle durum öykülerinde). Bu kısır döngüye girilmeye gerek var mı? Üslup oluşturma ya da belli bir ritmi yakalama adına yapılıyorsa aynı yazar tarafından, bir derece daha anlaşılabilir bir durum; ancak, bu *copypaste* öykücülük de neyin nesidir!

Beslenilen kaynaklar yeni verimleri etkiliyor şüphesiz. Öykü yazarının beslendiği edebi verimler çeşitlenmedikçe yazarın öykülerindeki tekdüzelikten kurtulması da zor. Tek tipleşme ve sıradanlaşmanın getirdiği doğal sonuç bu biraz da. Kendine ait sesi olan öykücüler (yeniler arasında özellikle) çok az gibi geliyor bana artık.

İnsanlar ve yaşantıları birbiriyle benzeştikçe doğal olarak öyküler/i de benzeşiyor. Biri farklı bir tını yakalıyor, diğerleri de onu taklit ediyor sonrasında. Her şey birbirine bu kadar benzeşiyorken öyküler benze(ş)miş çok mu! Her devirde benzeşmenin esas ve bunun doğal olduğunu düşünen eleştirmenler de var elbet. Bu benzeşmenin üstüne çıkan ve asıl yazar olanların özgünlüğü kurduklarına inananlar... Benzeşim, bu durumda ontolojik değil zorunlu bir görüntü hali gibi bazılarına göre. Eleştirmen, vasat üzerinden değil özgün üzerinden yol alarak bu benzeşimi çözmeye çalışmalı belki de.

Arz-Talep Meselesi

"Okurun çeşitlenmediği dönemlerde yazarlar dar alana sıkışır ve benzeşirler." savında haksız değiller sanırım. Olayın sosyo-kültürel boyutunu es geçmemek lazım. Sorun okur sorunu biraz da, *arz-talep meselesi* yani. Vasatın egemenliği bu kadar hâkimken her yere... Ülkemizde, insanın önünü açmadan edebiyatın etki alanını genişletmek zor. Okur vasata talipse yazar da çıtayı yükseltmiyor, çıtayı yükseltenler zaten aradan sıyrılıyor kolaylıkla. Ancak onlar da çok dar bir kitleye hitap etmek zorunda kalıyorlar. Fakat bu, eskiden beri süregelen bir sorun değil miydi zaten?

Aslında çok fazla imkân var başından beri vurguladığım gibi hem okur hem yazar olarak. Bunun negatif yanlarını da yaşıyoruz: Çoğalma. Yazar sayısındaki artışla da ilgili bu benzeşme. Bir diğer nokta da öykü yazarlarının üslup ve tarz oturtacağım diye hep aynı tarzda yazmaları. Konu farklı bile olsa teknikteki aynılık okura aynı şeyleri okuyor hissi verebiliyor. Üslup ve tarz, teknikten ziyade dildedir ya, o başka konu! Öykü yazarı çok farklı iklimlerde gezmeli oysa. Gezen mi okuyan mı? Elbette gezen. Yoksa öykü yazarı, öyküyü kendi okuduklarından ibaret sayabilir doğal olarak. (Mesela İspir'e gitmeseydim *Kızıldut'un Boynu* adlı öyküm yazılmaya başlanmayacaktı. *"Bu köyde hep ihtiyarlar mı yaşıyor?"* sorusunu sormasaydı o küçük çocuk!)

Yazarın, yazıya olan aşkı aynı zamanda yaz(g)ısı gibi duruyor. Ölümün/ölümsüzlüğün gölgesindeki o büyük arayış... İz bırakma

telaşı her yere sinmiş. Kelimelerin arasındaki o boşluğun sessizliğinde asılı duruyor zaman/sızlık şimdi! Okuruyla yazarıyla... Biraz daha durup düşünmemiz ve kendimize ayna tutup kendimizi görmemiz gerek. Çözümü aslında belki çok basit belki çok zor bir soru/n bu konu ama ben'de değil biz'de. (Çok şey mi istiyorum bilmem.)

Şu an da zaman duruyor sanki. Azzola'dan *"La valse à Margaux"* çalıyor ve yeni bir öyküye doğru kanatlanıyor kelimeler. Umarım, *'bir örnek'* olmaz!

HANDAN YILDIZ ACAR

BİR ÇOCUĞUN TARAFINI TUTMAK: 'BEYAZ GÜVERCİN'

Bir çocuğun tarafını tutmak, bütün tarafların ötesine geçmek suretiyle haklılığını evrensel ve sonsuz kılmaktır. Çünkü bir çocuk, yetişkinliğin sonsuz ihtimalini içinde barındırır. Beyaz bir kâğıdın izdüşümündeki alfabenin sonsuz ihtimali içinde barındırması gibi... Sonsuz ihtimalleri en tutarlı şekilde birleştirebilen öyküler hafızamızda kalıcı yer edinirler.

Mihriban İnan Karatepe

Hem duygu hem de fikir yoğunluğuna sahip öyküleri ideolojik bir metne dönüşmekten kurtaracak yegâne unsur, bir çocuğun 'tarafını tutmak' olsa gerek. Yani olaya çocuğun penceresinden bakmak ve okuyucuyu da bu pencereden bakmaya davet etmek. Dünya görüşü ne olursa olsun, hatta ideolojisi ne olursa olsun hiçbir okuyucu bir çocuğun penceresine direnmek istemeyecektir. *Bir çocuğun tarafında yer almak*, *yazarın* da konumunu garantiye alır aslında. Onu politik çizgiden uzaklaştırıp edebiyat çizgisinde emniyetli kılar.

Mihriban İnan Karatepe'nin *Aramızda* adlı kitabındaki Beyaz Güvercin öyküsü, kısa öykünün vuruculuğunu çocuk diline ve dünyasına yaslanarak yakalıyor. Öykünün ismiyle metin arasındaki bağ, etkinliği güçlendiriyor. Barışı temsil eden Beyaz Güvercin; iç dünyasındaki barışı sağlamasına dış dünyası tarafından sürekli engeller konulan çocukları anlatıyor. Ki sonra o çocuklar dışlanmışlık elbisesini üzerlerinden hiç çıkaramıyorlar.

Yazmak, yazı ve yazar arasındaki ilişki gündeme geldiğinde Sait Faik'in Haritada Bir Nokta öyküsü ne kadar öne çıkıyorsa; eğitim sisteminin *dışlanmışlık elbisesi* giydirdiği, zihni hep çatışan bölgelere takılı kalmış bireyler gündeme geldiğinde de Beyaz Güvercin öyküsü o kadar klasikleşmeyi hak ediyor. Çünkü sözü edilen öyküde yazar ve yazılan arasındaki ilişki, ideolojik metin iticiliğine düşmeden gerçekleşiyor. Türkiye'nin tarihi boyunca rastladığımız çelişki dört sayfada özetleniyor. Öykünün başında ve sonunda bulunan ve yapıtaşı niteliği taşıyan iki cümlenin arasına diğer cümleler küçük taşlar şeklinde ve titizlikle yerleştirilmiş hissi uyanıyor okuyucuda.

Bir çift çorap alabilmenin krize dönüşeceği kadar fakir olan ailenin küçük kızı milli bayramda beyaz çorap giymek zorundadır. Çarşaflı anne, çocuğu bayrama hazırlamak için elinden geleni yapar ve gurur duyduğu çocuğunu okulun bahçesinde ön sırada izler. Anne ne kendini ne de çocuğunu *bayramın dışında* görmemektedir. Bütün maddi sıkıntıya rağmen çocuğunu bayrama eksiksiz gönderen anne, çocuğun dünyasında 'ideal profile' sahiptir. Fakat aynı annenin, küçük bir kızın gözünü açtığı andan itibaren yücelttiği, rol model olarak benimsediği kadının üzeri ders kitabında çarpı işare-

tiyle çizilmektedir. Üzeri çizilmekle de kalmaz, okul bahçesinde alkış tutan anne, ders kitabında 'kara karga' sıfatıyla tanımlanmaktadır. Ya 'anne kargadır' (ki hiçbir çocuk bunu kabullenmez) ya da ders kitabında yanlış yazılan bilgiler vardır? O zaman öğretmen niye yanlış olanı öğretmektedir? Okutulan kitap neden anneye bu kadar kızgındır? Gerçekten çarşaflı olduğu için mi yoksa çorap alacak parası olmayan birey devletin sırtında kalkınma yükü olarak görüldüğü için mi? Bu durumda meydana gelen çelişkinin içinden değil sekiz yaşındaki bir çocuk otuz yaşındaki bir yetişkinin bile çıkması beklenemez.

Öykü, fazladan tek bir cümle kurmadan kız çocuğunun ruh halini anlamamızı bekler. Sembolik cümlelerle öykü derinleşir: *Kız çocuğunun ince kolları ahşap çerçeveli resmi taşımakta zorlanır. Resim küçük kollara ağır gelmiştir.* Aynı zamanda resmi ilk kez *yakından görme* fırsatı yakalar kız çocuğu ve bunun resme uzaktan bakmaktan çok farklı olduğunu özgün diliyle ifade eder. Törenin bölümlerinden birini ise dans oluşturur. Fakat dansın ritüelleri o kadar fazladır ki çocuklar için bayram eğlencesinden çok, kural stresine dönüşür. Kurallara yönelik yapılan uyarılar ise çocukların dans kültürüne pek de alışık olmadığından dem vurmakta ve olayın büyük bir şehirdense küçük bir yerde geçtiğinin işaretini vermektedir;

'Aman ha birbirimizi ezmeyeceğiz, herkes sırasını bilecek, aynı hızla döneceğiz, kulağımız müzikte, insanlara bakıp durmayacağız, herkes eşine gülümseyecek, bitince erkekler kızların bir elini hafifçe yukarı kaldıracak, kızlar kibar bir referansla selamı verecek, erkekler hafif başını eğecek, sonra sırayla yerimize geçeceğiz. Hurraaa..... yapmak yok!'

Anne kalabalığı yararak öne yaklaşmış ve çocuğa gülümsemiştir. Sürekli tercih yapmak zorunda bırakılan çocuğun; tercihini, *tercih yapmamaktan yana* kullanmasında bu gülümsemenin etkisi vardır elbette. Annelerin çocuklara gülümsediği bahçelerde 'Beyaz Güvercin'ler hep uçacaktır.

FATMANUR İLDOKUZ

KEDİ HİKAYELERİ

Bir yıl önce bana kedi ile ilgili söylenen her şey korkunun, hem de kalbimi yerinden fırlatan bir korkunun parçasıydı. Çocukluğumda uğradığım kedi saldırılarının mı, yoksa başka bir şeyin mi etkisidir bilinmez, bütün çocukluğum, gençliğim kedilerden korkmakla geçti. Mübalağa etmiyorum. Ananemlerin bağ evinde on, on beş kedi vardı ve dedem için kediler kutsal varlıklardı, hâlâ da öyle. Haftada en az bir kere gittiğim bu evde kedilerle köşe kapmaca oynamaktan, onlara yakalandığımda çığlık atmaktan, bu çığlığa dedemin sitemli, çoğu zaman tahkir eden bakışıyla karşılık vermesinden yılmıştım. Kedinin karşıdan görünmesiyle kalbimin atışını göğsümde hissetmem, kanın yüzüme hücum etmesi arasında saniye geçer miydi emin değilim. Tabii en kötüsü bu korkudan istifade etmeye çalışan haylaz çocuklar vardı bir de. Her gördükleri yerde üzerime kedi atan acımasızlardan bahsediyorum. Zavallı kediler bir yanda, ben bir yanda ciyak ciyak ortalığı ayağa kaldırdığımız çok olmuştur.

Gel zaman git zaman büyüdüm, İstanbul'a geldim. Artık kedilerden ilelebet kurtulduğumu düşünüyordum. Ta ki Göztepe'deki öğrenci evinin önüne bavulları indirdiğimde üç kedi ayağıma dolanana kadar. O anda anladım ki kediler benim kaderim ve onlardan kaçış yok. Sonrasında elimde süt şişesi, arkamda Göztepe'nin kedileri koşarken mahalleliye rezil olmamı, sabah okula giderken apartmanın kapısında bekleyen kedi yüzünden dışarı çıkamayıp derse geç kalmamı, çay bahçesinde otururken yanımdan kedi geçince gayri ihtiyari zıplayınca etraftan yükselen, cık cık küçücük hayvan n'apacak sanki, seslerini ve buna benzer envai çeşit rezillikleri yaşadığımı anlatmama gerek yok. İşin en zoruma giden tarafı bunun bir fobi olduğunu insanların anlamaması, bunu bana hiç yakıştıramayıp bir nevi şımarıklık olarak görmeleri. Bir

yandan kedilerin arsızca hayatımı alt üst etmesi, öte yandan insanların baskısı yüzünden kafama koydum; tedavi olacaktım ve bu iş bitecekti. O zamanlar sık görüştüğüm psikiyatr arkadaşım, fobilerin nihai bir tedavisi yok, bir zaman sonra en başa dönme ihtimali çok yüksek, deyince yıkıldım. Ömrümün sonuna kadar kedi korkusuyla yaşayacağımı düşünmek nereden baksan korkunç geliyordu. Yine o dönemlerde eve yavru kedi alırsam bu korku biter, alışır giderim, dediğimde arkadaşlarımın kahkahalara boğulduğunu, alaycı bir şekilde tabii canım olur demelerini söylememe gerek yok.

Şimdi ev arkadaşım bir kedi; Mücella. Bir buçuk yıldır aynı evi paylaşıyoruz. Sabah ayaklarımı ufak ufak ısırarak uyandırıyor beni ya da kolumu yalayarak. Kızdığı zaman bıyıklarını titretip sert bir pati atıyor elime. Mücella sayesinde kedilerin bambaşka ve özgür dünyasına tanık oluyorum. Üzerinde kedi resmi olan objeleri elime alamayan ve dolayısıyla kedi üzerine yazılmış kitapları okuyamayan ben, boyuna kedi hikayeleri okuyorum. Bendeki değişimi hayretle izleyen arkadaşlarım da hediyeleriyle katkıda bulunuyorlar bu okumalara. En son hediyem Yapı Kredi Yayınlarından çıkan derleme bir öykü kitabı; *Kedi Hikayeleri*. Julia Bachstein'in derlediği kırk bir öykü, bir anket ve bir de şiirden oluşan kitap, 2013'de dördüncü baskısını yapmış. Bazı öykülerdeki özensiz çeviriyi saymazsak genel olarak iyi bir dili var. Kitaptaki en başarılı öyküler, olayları kedinin gözünden anlatanlar ile insanların kediye bakışı üzerinden hikayeyi kuranlar. Kediyi insan gibi konuşturan, ona insanî kimlik veren öyküler tatsız. Bu öyküler, fabl geleneğinin devamı olarak kedi üzerinden propaganda yapıyorlar lakin günümüz için bu üslup miadını çoktan doldurdu.

Öykülerde dikkatimi çeken bir husus cinsiyeti belirtilen kedilerin çoğunlukla erkek olması. İki dişi kedi dışında kedilerin hepsi erkek. Dişi kediyle yaşayan biri olarak bunu bir eksiklik olarak görüyorum, zira dişi kedilerin erkek kedilerden daha farklı bir dünyası var. Kitaptaki çoğu öyküyü tebessümle okudum, kedi davranış kodlarını ve bunun karşısında insanın düştüğü durumu bazı öyküler mükemmel anlatmış. Kedi ölümlerinin anlatıldığı öykülerde hüzünlenip ağlamak da okumaya dair... Kedi/kadın analojisi üzerinden cinsiyetçilik yapan öyküleri saymazsak bir solukta okunacak, kedilerin gizemli dünyasının kapısını aralayan güzel bir derleme *Kedi Hikayeleri*.

EMİNE BATAR

ÖYKÜ HÂLİ-I

Bir cümle buldum!

Size onu söyleyemem. Öykücü için cümleden daha önemli bir şey vardır ki, o da cümlenin içinden çıkacak öyküdür.

"Elif abla, Allah'ın nerede olduğunu biliyorum."

"Neredeymiş bakayım?"

Elindeki bilyeleri yere bıraktı. İşaret parmağıyla sağ kolunun dirseğini gösterdi:

"Derimin altında."

"Hmm. Demek öyle. Nasıl anladın peki?"

"Düştüm ve kolum yaralandı. Ama bir süre sonra iyileşti."

Aziz bunları konuşurken, ötelerdeki dağlara, dağların ardındaki kızarmış ufka bakıyordum. Orada ışıldadı cümle...Tekrar ede ede eve koştum.

Yazacağım öyküyü düşünüyorum: Nasıl başlamalı, kurgu ne ile zenginleştirilmeli?

O cümle diğer bütün cümlelerin sıradanlığını ortadan kaldıracak. Yaşamın içindeki hiçbir "an"ın sıradan olmadığını ortaya koyacak. Çay bardağını dudaklarımıza götüren parmaklarımız, kaldırımı adımlayan ayaklarımız, bir dilenciye bakan gözlerimiz... Okul bahçesinde koşuşan çocuklar, gökyüzünde kümelenmiş bulutlar, birden bire başlayan yağmur.... Ve her şey, yaşamın içindeki her şey...

Bütün bunların hayatı aydınlattığı ve yaşanabilir kıldığı ortaya çıkacak. Savaşın olduğu bir ülkede yıkık binalar arasında, ölüme her an yakalanabilecek birinin yaşama isteğindeki doğallık ortaya çıkacak.

Savaş mı?

Öykü yazdırmıyor kendini. Koltuğa çarptığım ayak parmağım sızlıyor. Diğer taraftan televizyon son dakika haberi geçiyor, komşu ülkede bir günde onlarca insanın öldüğünü söylüyor. Biraz önce savaş ile ilgili düşündüklerimin sebebi, televizyondaki haber spikerinin belli belirsiz yükselen sesi olmalı.

Savaşın soğuk yüzü odamın baş köşesine oturuyor birden. Yıkıntılar arasında kaçışan insanlar ölülerini bırakmak istemiyorlar. Etraf toz duman. Anlamadığım bir dilde konuşuyorlar ama yine de kulak kabartıyorum. Anlamasam da söylenenleri onaylıyorum.

Öyküyü toparlayamıyorum. Tek bir cümleciğim var ve ben bu cümlenin etrafında bir öykü adası oluşturmak istiyorum. Bu cümle o adanın en büyük ağacı olacak, adaya bakan -hangi köşesine bakarsa baksın- bu ağacı görecek.

Belki kalemi rahat bırakmalıyım. Yatağını yeni oluşturan bir nehir önce gelişigüzel akar, sonra nasıl olsa kendine has bir akış bulur. Kalemin yatağını bulmasına izin vermeliyim. Böylelikle hem doğal hem sanatsal bir anlatım yakalayabilir miyim? Yaşamın derinliğini ve yüzeyselliğini yansıtmak, onu kendi öz diliyle anlatarak olabilir.

Fakat gevşeklik, kalemi kendi kolaycılığına çekmeye çalışıyor, yazıyı savruklaştırıyor, cümleleri alelade bir anlatımın içine sürüklüyor.

Belki de televizyonu kapatmalıyım.

Kumandayı elime alıyorum, kırmızı düğmenin üstünde parmağımı bekletiyorum. Saldırıdan kurtulanlar yıkıntıların altında ölü ve yaralılarını topluyorlar. Bir çocuk durmadan ağlıyor. Üstü başı toz içinde. Gözyaşları, yüzündeki toprağı çamurlaştırmış.

Ayak parmağımın acısını duyumsamıyorum. Öyküyü yazmama engel olan, parmağımın acısı değil artık. Kıymetli cümleciğim sıradanlaşıyor. Hayalimdeki öykü adası derin suların kollarına bırakıyor kendini. Çünkü bir öykü ölürken acı çekmez. Başka bir hikayecinin kaleminden başka cümlelerle ortaya çıkabilir. Ama benim cümlelerimle değil. Çünkü kimse başka birinin cümleleriyle yazamaz ve hiç kimse başka birinin aklından geçirdiklerini aklından geçiremez.

Televizyonun soğukkanlı ekranını kapatıyorum. Bir ev daima bir köşesinde yalnızlık saklar. Evin diğer üyeleri bir yerlere gittiğinde yalnızlık, saklandığı yerden çıkar ve sizi ele geçirir. Şu an bana yaptığı gibi.

Onunla konuşmaya başlıyorum:

"Sen benim güçsüzlüğümsün. Ama seninle birlikteyken kendimi güçlü hissediyorum, tuhaf değil mi? Öte taraftan sen yakınımdayken hüzünleniyorum. İnsanın kendisiyle yüzleşmesi kolay değil. Ancak kalabalıklarla beraberken unutuveriyoruz, arka bahçemizde kökünü derinlere salmış düşüncelerimizi. Şimdi köşene geri dön! Çünkü ben kendime tahammül edemeyecek kadar sıkıntılıyım. Başkalarına karışmak kendimi unutmak istiyorum."

Yalnızlık dediğimi yapıyor mu? Hayır. Benimle beraber sokağa çıkıyor. Ama varlığını bana hissettirmeyecek kadar gizli kalmayı tercih ediyor. Bu kez en ıssız köşeme yerleşiyor. Hissediyorum bunu: Işığın sırtınızda sizinle beraber yürümesi ve bunu ancak verdiği aydınlıktan dolayı bilmeniz gibi.

Kalabalığın içinde öykümün vurucu cümlesini bir kez daha unutuyorum: Cümle birden bire aklıma geliyor ve ben onu karanlığa geri gönderiyorum. Aklıma gelmesi, onu bir kez daha unutmam için zemin hazırlıyor.

"Git güzel cümlecik, seni benden bir savaş haberi aldı."

Ama savaş haberi bendeki etkisini kaybetmiş gibi. Yıkılan binaları, ölen insanları, ağlayan çocuğu, birden bire kararan soğukkanlı televizyon ekranını ve evden üzüntülü bir yürekle çıktığımı yüzeysel sarsıntılarla hatırlıyorum. Bunu bana kalabalık mı yaptı? Öyle ya, hislerimden sıyrılmak için kalabalığı ben tercih ettim.

Tarihi eser süsü verilmiş çeşmeden su içiyorum. Avuçlarım, çocukluğuma iniyor ve ince bir arktan akan suyu nasıl avuçlayıp yüzüme götürdüğünü hatırlıyor.

Su ince ve narindi. Toprak ark yosunluydu, kenarlarında yabani otlar bitmişti. Su, yüzümü yıkıyordu. Avuçlarım bir su taşıyıcısı gibi hızlı hızlı, durmadan avuçluyor avuçluyordu. Sanki bütün suyu tutmak ister gibi, su kaçıp gidecekmiş gibi, bitecekmiş gibi...

Biri omzumdan tutup çekti beni:

"Kendinize gelin! Avuçlarınızla yüzünüze savurduğunuz su, çevrenizdekilere sıçrıyor"

Birden çözemiyorum nerede ve hangi zamanda olduğumu:

"Bir öykü yazmalı şimdi. Ama o cümlecik nereye gitti?

"Savaş bitti mi?"

"Çocukluğumdaki ince, toprak ark hâlâ duruyor mu, suyu var mı?

"Bir ark susuz kalırsa ölmekten beter olur"

"Islandım, en iyisi güneşte yürümek."

"Öykücü cümlesini kaybettiğinde kuru bir ark gibi olur."

"Size söylemedim bayan, beni takip eden yalnızlığıma söyledim."

"Giysilerinizi ıslattığım için özür dilerim."

YENİ ÖYKÜ KİTAPLARI

FERAT EMEN, HÜSNİYE HANIMIN AĞZI (Notos Kitap, İstanbul 2013, 18 öykü: Elinin Altında Bir At Olması İyidir; Sofi; Abdürrezzak, Aziz, Davut, Hacı Adil; At Çarpan Kadın; Hüsniye Hanımın Ağzı; Burası; Uyandığımda Kapı Çalıyordu; Kırık Bir Aşk ya da Usta İşi Bir Aldatma Hikâyesi; Kardeşim Albırt Rebeno'nun akıl Almaz İntiharı; İlk Kim Öldüyse Hepimiz Onun Yüzünden Ölüyoruz O Ölmeseydi Hiçbirimiz Ölmeyecektik; Naim Süleymanoğlu; Çift Yarık Deneyi; Steve'in Bekârlığa Veda Partisi; Aya Leyla; Allah Dünyanın Bütün PAtronlarının Belasını Versin; Açılış; Fiyonk; Kalu)

L. GÜLDEN TRESKE, PANGEA'YI HATIRLA (Çitlembik Yayınları, İstanbul 2013, 10 öykü: Beni Sevseydi... Beni Sevseydiniz.. Ben; İpek Böceğinin Tek Gıdası "Dut Yaprağıdır"; Pastanın En Büyük Dilimi; Günaydın Yeni Güne; Bir Kelebeğin Kozadan Çıkma Anındaki Endişesi; Neyyire Teyze; Her Şeyi Duyduk! Gelmiyoruz!; Başka Bir Hayat; "Öp Beni," Dedi. "Eskisi Gibi"; Önce Dereler Kurur)

FUAT SEVİMAY, ARA NAĞME (Aylak Adam Yayıncılık, İstanbul 2013, 16 öykü: Deli Babam Ölmüş; Evlat; Çiğ Börek; Ara Nağme; Başsağlığı; Havariler; Marco; Sen Bana Kapalı Çarşı; Torakçı; Faroz; Şiş ve Fiş; Cin Ali; Kavşak; Fotoğraftaki Yeşil İnci; Emel'i Beklerken; Vapurdaki Okur, 77 Sayfalık Kitap, Yazmaya Yeltenen Kefal ve Balıkçıya Yancı Olan Kahraman)

MAHİR ÜNAL ERİŞ, OLDUĞU KADAR GÜZELDİK (İletişim Yayınları, İstanbul 2013, 8 öykü: Sen O Zaman Parasız Yatılıdaydın; Benim Adım Feridun; İşe Çıkılacak Gün; Kanatlarımız Olsa Be Metin; Malibu; Dayımın Avrupa'ya Kaçırılışı; Zehir Miktarda; Stoper)

HATİCE MERYEM, BEYEFENDİ (İletişim Yayınları, İstanbul 2013, 4 öykü: Aydınlık Salon; Karanlık Yatak Odamız; Kelimelerimiz Bizim; Osman Hamdi Bey'in Bahçesinde Küçük Bir Gezinti)

FIRAT CANER, HAYIFLANMA (Sıcak Nal Yayınları, İstanbul 2013, 39 öykü: Ankara (Damlayan Musluk); Babür; Karasu; Kedili Kahve; Putperest; Hayıflanma; Giriş Kapı-

sı; Hikâyesi Olmayanlar; Bir Öykünün Yokluğu; Geyikli Gece; Kan Uyku; Tanrı Anlatıcı; Tesadüf; Yağmur; Ne Me Quitte Pas; Mimar Sinan; Eleştirmen; Hırsız; Sessiz Ama Derinden; Yalın; Düş; Zeynep'in Küçük Kırmızı Kalbi; Okul; Zeynep'in Küçük Kırmızı Kalbi; Okul; Şişe Çevirmece; +18; Nöbet; Mektup; Semih'in Bahsi Geçen Öyküsü; Swinger Semih'in Sinan ve Sinem İçin Söylediği; Turgut Uyar'dan Çalıntı Mezmurdur; Metinlerarasındalığı; İşaretler; Ölüler Kitabı; Cinci Hoca; Çerçeve Anlatı; Ek 1: Sait Bey'e Mektup; Ek 2: Tantalos; Ek 3: Sait Bey'e İkinci Mektup; Ek 4: Courtly Love; Ek 5: Önsöz)

FATMA RÂNÂ ÇERÇİ, SEYİR BALKONU (İz Yayıncılık, İstanbul 2013, 18 öykü: Ruh Depremi; Ak Taklambaç; Aşka Döner Dolap; Hayal Et Konuşma; Oruç Meleği; Günelrden Üç Gün; Oyuna Eklenen Ses; Çınlayan Saat; Güdek Kimde?; Narçiçeğine Hicazkâr; Leblebi Şekeri; Güneş ve Çakal; Metre Surat; Dönüş Yolu; Kör Kalp; Tabut Ayakkabı; Sır Küpü; Kırk Köfteciler Yatırı)

CEMAL ŞAKAR

VÜSAT

Önümde geniş, bereketli bir ova;

Cenneti temsilen başağa durmuş yemyeşil ekinler, serin sabah esintisine boyun eğiyor;

Ovayı sarıp sarmalamış gibi iki yanda çıplak ulu dağlar, sur gibi;

Yemyeşil ekinleri ikiye bölen, ancak bir arabanın geçebileceği kadar dar yol;

Sağ tarafımda sedir ağacı, yaşlı, köklü... geniş kollarını dört yana açmış;

Ufka kadar uzanan yolun tam bittiği, yeryüzünün boşluğuna düştüğü o yerden, sabah güneşi, göğün kandillerini yavaş yavaş söndürmüş, kızıllığını bulutlara yaymış;

Güneşle birlikte, tam oradan, yeryüzüne tutuna tutuna ufka tırmanmış üç siluet;

Ortada uzun boylu, geniş omuzlu, adımlarını güvenle atan; sağında ürkek bir serçe gibi kendinden, kendi gölgesinden, esen yelden ürken; solunda, neredeyse onun boyuna ulaşmış, çelimsiz biri;

Ama:

Gökyüzü sakin, huzurlu, gürlemesini, gümbürdemesini kesmiş; gönle sürur veriyor;

Dağlardan inen derecikler, yemyeşil ekinlere köpük köpük koşuyor;

OLSUN.

Ve yürüsünler sadece bana doğru çıkan, o tek ve daracık yolu.

Ama:

Arkamda yoksulluğun dışarıya dışarıya aktığı konteynırlar, çadırlar;

Herkese yayılmış bir acı, dinmeyen, her geçen gün biraz daha koyulan;

Diz boyu çamurun içinde gözleri çapaklı, burunları sümüklü çocuklar;

Sayısızca bir kalabalığın aynı konteynırı, aynı çadırı paylaşmanın utancı;

Büyüyen, büyüdükçe nefes aldırmayan, kalbi sıkıştıran toprak özlemi;

Bir zamanlar yanaklarından hayat fışkıran kadınların, çöken avurtları;

Sadece bir cesede dönüşen ihtiyarlar;

Ellerimde dikenli teller;

Dikenli tellerden sonra mayınlar;
Mayınlardan sonra dikenli teller;
Askerler, makineliler, uçaklar;
Gümbür gümbür bir gök;
Tarrakalara boğulmuş bir yer;
Yerden yükselen kara dumanların kapladığı bir gök;
Gökten inen kurşunların kapladığı bir yer;
OLMASIN.

Sadece bana doğru çıkan, o tek ve daracık yolu kat eden üç siluet babam, annem ve ağbim olsa;
Onlar yürüse ben koşsam;
Tam ortada kavuşsak;
Güneş yükselse ve yaysa aydınlığını karanlığa inat;
Sedir ağacının gölgesi düşse sağ yanımıza;
Onlara sarılınca ovayı, dağları, göğü, ufku kucaklamış gibi olsam;
Bir genişlik, bir genişlik kaplasa içimi;
İçime bütün kamplar sığsa, bütün muhacirler, bütün hicretler;
Evimiz, köyümüz, şehrimiz, ülkemiz, bütün dünya;
Ve sonra bütün aydınlıklar....
OLMAZ MI?

Olmaz kızım, yapma, bağırma, paralama kendini diyor kamp görevlisi.
Karga tulumba beni kucaklıyor.
Bırak diyor yine ellerin parçalanacak.
Oysa hepsi bu kadarcık bir şeydi.

OLMAZMIŞ:
Öyle diyor kamp görevlisi: Olmaz, hadi çadırına; ninen uyandığında boş yatağını görüp endişelenmesin yine.

NECİP TOSUN

BUGÜN GEÇTİ Mİ?

Sanki bir rüyanın, bir yolculuğun içine düşmüş, hiç bilmediği bir istasyonda indirilmiş gibi şaşkınlıkla etrafına bakıp nerede olduğunu çıkarmaya, olup biteni anlamlandırmaya çalışıyordu. Buralar neresiydi, buraya nasıl gelmişti? Sadece arabayla yaptığı yolculuğu, dağları, sisli yolları, otomobilin asfalt yolda akıp gidişini hatırlıyordu o kadar. Kulağında hiç bitmeyecek bir televizyon filminden arda kalan diyaloglara dışarıda durmaksızın akan trafiğin gürültüleri karışıyor, sokaklar, televizyon, araba, hastane görüntüleri üst üste biniyordu. Önce buradan çıkmalıydı. Çıkış kapısına baktı. Kulağında uğultular, koridordan çıkışa doğru yürümeye başladı. Yanından beyaz önlüklü doktorlar, hemşireler geçiyordu. Bir sözcük, doktorun söylediği bir sözcük kulağında çınlıyordu. Şimdi sadece o sözcüğü hatırlayabiliyordu.

Hastaneden dışarı çıktığında, içinde biriken tüm sıkıntıyı, kederi atmak, doktorun söylediği o sözcüğün ağırlığından kurtulmak için derin derin nefeslendi. Ama sözcük o kadar derindeydi ki nefes alıp vermekle atılacak gibi değildi. Sadece içine değil, dışına da yansımış, bütün çehresine yerleşmiş, yüzünü ağır bir buhranın, cinnetin yansıması kaplamıştı. O an içinin, zihninin bomboş olduğunu hissetti. Kim olduğunu, nereden gelip nereye gittiğini, doktorla ne konuştuğunu, şimdi nereye gitmesi gerektiğini unutmuştu. Sanki uzun bir yoldan gelmiş, hastanenin önüne bırakılmıştı. Üstünde bir yolculuk hâli vardı, uykulu uykulu etrafına bakıyordu. Bir süre hastanenin giriş merdivenlerinde durup, önünde upuzun uzanan bahçeye, baharı gelmiş parka, pırıl pırıl gökyüzüne baktı. Bomboş zihninde sadece doktorun kırık dökük söylediği o sözcük yankılanıyordu, başka hiçbir şey yoktu. O kadar yükle boşlukta hiçbir yer kaplamadığını hissetti.

Şaşkındı. Bir sözcük nasıl bu kadar ağır olabilir, insanın her zerresini bir kedere dönüştürebilirdi, oysa doktorun ağzından küçücük, incecik dökülüvermişti, hani insan üstüne almasa başı ağrımazdı. Ama öyle olmamış, doktorla arasından kopup, hayatına, dostlarına, çocuklarına, kitaplarına, geleceğine uzanmış, dağları, ovaları aşmış, geçmişle geleceğini birleştirmiş, her şeyi kökünden sarsmıştı. Oysa yere bakarak söylenmiş, neredeyse yere düşmüş bir sözcüktü. Ama yere düşmemiş, üzerine konmuş, artık hep yanında gezdireceği somut bir acıya, onsuz yapamayacağı bir zorunluluğa dönüşmüş, gelmiş ve kendi dışında her şeyi kovmuş, zihnine, bedenine sahip olmuştu. Şe-

kilsiz, soyut, boyutsuz bir varlığa dönüşmüş, giderek sözcüğün ağırlığında ezilmiş kımıldayamıyordu. Artık hiçbir şeyin kendi kontrolünde olmadığını biliyordu. İçinde gizlenmiş tüm sıkıntı, keder ortaya çıkmış sözcüğe teslim olmuştu.

Şimdi hayata ilk kez çıkan, etrafındaki her şeyi ilk kez gören bir yabancı gibi şaşkınlıkla, hayretle hayatın karşısında duruyordu. Derinlerde bir yerde her şeyin, tüm değerlerin, tüm yaşamın bir sözcükle yer değiştirdiğini görüyordu. Sanki bütün renkleri solmuş, tüm kelimelerini kaybetmiş, tüm tutamaklarını yitirmişti. Sesler de iyice kesilmişti. Bir kez daha dinledi. Hayır, dünyanın uğultusu kesilmişti.

Televizyonda oynayan sessiz filmin içine düşmüş gibi hiçbir şey duymuyor, hayatı göremiyordu. Demek insan içinde olduğu bir şeyin bu kadar uzağına düşebiliyordu. Ama çok da uzakta olamazdı. İnsan, kendinden en fazla nereye kadar uzaklaşabilirdi ki? Şaşkınlıkla etrafa bakıyor, bir iz, bildiği bir mekân arıyordu. Oysa her yer aynıydı. Bu ortamda insanın kendini bulması, nerede olduğunu anlaması imkânsızdı. Haritasız, yönsüz öylece bir acemi yolcu gibi etrafına bakınıyordu. Gözünü açmaya çalışıyor, sürekli korna sesleri duyuyordu.

Merdivenleri ağır ağır inip kendini toparlamaya, sözcüğü aşıp ne olup bittiğini anlamaya çalıştı. Evi, karısı, çocuğu, hastaneye gelişi, otobüs kartı, onlara ne söyleyeceği, hastanenin yeri... Biraz bulanık, sisli de olsa yavaş yavaş hayatla bağları kuruluyordu, nihayet yeni sözcükler bulmaya başlamıştı. Karşısına baktı. Leylaklar, akasyalar, erguvanlar hastanenin bahçesini renk cümbüşüne dönüştürmüştü. Tam karşıdaki otobüs durağını fark etti. Bir an önce buradan, o sözcükten uzaklaşmalıydı. Hastane önünde öylece bekleşen insanların yanından geçip caddeye çıktı.

Otobüsün numarasına bile bakmadan kartı basıp bindi. Cam kenarına oturdu, kirli camı iyice silip birbirine bitişik apartmanlara, yol boyu telaşla yürüyen insanlara, denize baktı. Limanda sadece büyük bir gemi gözüküyordu. Bir an gözüne Nuh'un gemisi gibi gözüktü. Keşke bugün olmasaydı, bütün bunlar bir rüya olsaydı. Ama değildi, cama yaslanınca bunu daha iyi hissediyordu. Sigaradan sararmış parmaklarına baktı. O an ihtiyar beneklerini fark etti. Kendisini bekleyen boşluğa doğru hızla yol aldığını görüyordu. Her şey nasıl böyle hızla değişebilir anlamaya çalışıyor bir yandan da büyülenmiş gibi denize bakıyordu. Bugün yaşadıkları çokça dinlediği hikâyelere benziyordu. Ama onun başına gelmesini anlayamıyordu. Arkada öğrencilerin kahkahası yükseliyordu. Neşe, kahkaha ne içindi? O şimdi şarkısı susturulmuş biri gibi odanın köşesine gidip uslu çocuk gibi oturacaktı. Parti bitmişti. Güneş çimlere, denize, çiçek açmış akasyalara vuruyordu. İnsanlar sanki hiçbir

şey olmamış gibi gündelik hayatın telaşındaydılar. Arkasına baktı kimse yoktu? Otobüste tek başınaydı? Nereye gelmişti?

İlk durakta inip, ters yöne geçerek yeni bir otobüs beklemeye başladı. Şimdi bu hayata nereden başlayacak, neresinden tutacak ve konumlanacaktı. İnsana alınyazısının gösterilmesi korkunçtu. Bu bilgiyle zihninde, bilincinde, hayatın karmaşık ilişkilerinde nasıl yol alacaktı. Gelecek ve bugün üst üste geçmiş, mesafe kapanmıştı. Ruhu apaçık ortaya serilmişti sanki. Kendini gösterişli bir sahnede, bütün ışıklar kendine yöneltilmiş çaresiz bir oyuncu gibi hissediyordu. Oysa söyleyecek tek bir sözü yoktu, tümünü yitirmişti. Seyirciler ona bakıyor o ise cansız bir nesne gibi donuk, sözü alınmış susuyordu. Perde kapansa ve sahneden çabucak ayrılarak kalabalığa karışsam diye düşünüyordu. Çünkü tüm televizyonlar çekimdeydi. İnsanlar balkonlara kurulmuş televizyon seyrediyorlardı. Bir an sarsıldı. Bütün bunların kendisine ait düşünceler olduğundan şüphe etti. Güneş iyice yükselmişti, gözlerine vuran ışıklarla kendine geldi. Etrafta kimse yoktu, otobüs hâlâ gelmemişti. Mağazaların, dükkânların tabelalarına baktı, nerede olduğunu anlamaya çalıştı. Mağazaların, alışveriş yerlerinin seyrekliğine bakılırsa şehrin oldukça dışına çıkmış olmalıydı.

Bu anlarda aklına hep sigara gelirdi. Ama bugün onu da kaybetmişti. Doktor artık yok demişti. Cebinden paketi çıkarıp, çakmakla birlikte çöp kutusuna attı. Cep telefonu çaldı. Kimse kimsenin kıyametiyle ilgili değildi. Sanki hiçbir şey olmamış gibi telefonla arıyorlardı. Cevap vermeden cep telefonunu kapattı. Varlığına, yaşadığına, nefes aldığına ilişkin hiçbir his taşımıyordu. Keder, kaygı yüzüne iyice yerleşmişti. İçinden kontrol edilemez bir ağlama isteği geldi. Burnu kaşındı, gözleri yandı, içi acıdı ama kendini tuttu. Sanki bir köşeye çekilse, doya doya ağlasa her şeyi yoluna girecek gibiydi.

Gelen otobüse atladı ve şehrin merkezinde indi. AVM'nin önünden geçerken düşünmeden girdi. Kalabalıklarda kaybolmak istiyordu. Rastgele ayakkabıcıları, oyuncakçıları, bilgisayar ve televizyon mağazalarını dolaşmaya başladı. Belki insanların arasında rahatlayabilir, tahlil sonucunu, doktorun söylediği sözcüğü unutabilirdi. Bir yandan da insanları izliyordu. Birbirlerine bakmayıp ışıkların aydınlattığı eşyalara bakan insanlar, aslında bir şeyler konuşuyormuş gibi yaparak sadece suskunluklarına bir mazeret buluyorlardı. Pervaneler gibi gördükleri vitrinin, ışıkların etrafında toplanıyorlardı. Oysa kaybettikleri rüyalarını ışıltılı vitrinlerde boş yere arıyorlardı. Bütün yüzler aynıydı, birbirinden ayırt edilemez bir benzerlik içindeydi. Buradan gelip aynı eşyaları topluyor, aynı rüyaları biriktiriyorlar sonra ertesi gün bunları birbirlerine anlatıyorlardı. Sanki yeni bir hayat göreceklermiş gibi her yıl televizyonlarını değiştiriyorlardı. Oysa renk renk, boy boy televizyonlar aynı hayatları anlatıyordu. Upuzun, sisli bir yolda yolculuk yapıyorlardı. Etrafında

gördüğü her insan sanki zalim bir neşeyle ona çarpıyordu. Işıklar ise sadece eşyaları aydınlatıyordu. Konuşarak, gülüşerek bir şeyleri çoğaltacağını düşünen insanlara baktı... Bu AVM'ler tam da bunun için, kaybolmak için yapılıyordu, birbirlerini görmeden vitrinlerde kaybolup gitsinler diye.

Köşedeki cafeye oturup çay içti. Bu arada tam karşıdaki sinemadaki filmlere baktı. Acaba bir film seyretse, rahatlayabilir miydi? Peki ama hangi film. Ne önemi vardı ki. Çayı yarım bırakıp sinemanın önüne geldi. En uygun seansa baktı, film önemli değildi, ne demişti Pavese, "sinemalar umutsuzluk sığınaklarıdır." "Yeni başladı" dedi biletçi, "tamam" diye cevapladı, biletini aldı, karanlık merdivenleri indi, teşrifatçı salon numarasını söyledi, perdeyi aralayıp yerini gösterdi. Sinema neredeyse bomboştu, arkada sevgililer oturuyordu, ortada birkaç kişi. Gösterilen yere değil en uca oturdu. Filmin başlangıç yazıları yazılıyordu, nasıl bir film olduğunu anlayamadı, İngilizce ses salonda yankılanıyordu.

Nerede olduğunu unutmuş bir durumda, kendini karanlığa, gürültüye teslim etmiş, farklı, bambaşka bir zihinsel yolculuk yapıyordu. Filmin sesleri belleğinde akıp giden görüntülere karışıyor, o bu karmaşada yol alıyordu. Kahraman arabasında uzun bir yolculuk yapıyordu. Dağları, sisli yolları aşıyordu. Otomobille birlikte Amerikan taşrasında bir süre yol aldıktan sonra, tozlu, taşlı bahçede ilkokul öğretmenine, oradan geç geldiği için hep babasının kızdığı açık hava sinemasına, sevgilisinden ayrıldığı lisenin karşısındaki parka, sigara dumanlarına boğulmuş kahveye uğradı. Gözleri daldı, görüntüler git gide bulanıklaştı, bastıramadığı bir duyguyla gözyaşlarına boğuldu. Kendini tutmaya çalışıyor, ama yapamıyordu. Sessiz, derin, küçük küçük sarsılarak ağlıyordu. Gözyaşları filmin sahnesine göre değişen salon ışığında bir görünüp bir kayboluyordu. Kirpiklerine birikmiş ışıl ışıl suların arkasından tüm perdeyi kaplayan çocukluk fotoğrafına bakarken ses kesildi, ışıklar yandı. Salonda kısa bir an için sessizlik oldu, kimse kıpırdamadı. Ara verilmişti.

İkinci yarıyı izleyemezdi. Sinemadan çıkıp vitrinlere baka baka AVM'den çıktı. Nereye yürümeliydi? Daha önce hiç görmediği, bilmediği küçücük bir sokağa girdi. Güzel, yemyeşil bir sokaktı. Ancak doğa ve evlerin iç içe geçtiği sokakta yürümekte zorlanıyordu. Çünkü çınarlar, akasyalar, çamlarla kaplı bu küçücük sokağın her iki yanı arabalarla doluydu. Bu ağaçlar arasında kaybolmuş evlerden yemek kokuları kaldırıma kadar geliyordu. Balkonlarda kimi ihtiyarlar televizyonlara dalıp gitmişlerdi. Bahçelerdeki renk renk çiçeklere lalelere, petunyalara, açelyalara baktı. Ve uçuşan güvercinlere, serçelere, kargalara... Herkes bir telaşın, bir heyecanın içindeydi. Sanki sokak birbirini etkiliyordu. Herkes bu tempoya ayak uydurmak zorundaydı. Açılıp kapanan kapılar, oynayan çocukların sesleri, bahçelerden taşan müzik sesle-

ri, uçuşan serçeler, küçük dükkânlarının önüne sandalye atıp oturan esnaf insana her şey yolunda mesajı vermeye çalışıyordu. Arkasından gelen ayak sesleri yaklaştı sonra hızla geçti yanından. Genç kız sokağın ritmine ayak uydurmuştu. Sokak bir ritimdi. O da ister istemez bu ritme uydu: Her şey yolunda. Keşke bu ritim içinde kaybolup gidebilseydi. Saatlerce bu sokakta yürümek, saatlerce bu ritme teslim olmak istiyordu. Ama sokağın bir sonu vardı ve rüyadan uyanmak zorundaydı. Orada başka bir ritim bekliyordu onu. O an bir yabancılık, bir başka dünyaya ait olma hissine yeniden yakalandı, yeniden o boşluğa düştü. Şimdi kendine bir cennet düşleyemeyecek kadar yaralıydı. Yıkıntılar üzerine hiçbir şey inşa edilemiyordu.

Sanki kendinde değildi, ruhu, sokaklarda son kez bedenini gezdiriyor, etrafındaki her şeyi son kez görüyormuş, her şeyle vedalaşıyormuş gibi derin bir kederle izliyordu. Her şey durmuş, o, şehrin içinde dolaşıyordu, dilsiz, yabancı ve yapayalnız. Elinde bavulu otobüsün kalkması için şehirde vakit geçiren bir yolcu gibiydi. Sokağın bitişinde nerede olduğunu anlamaya çalıştı. Kaybolmuştu, büfecinin yanına gelip yol sormak istedi. Ama aradığı kelimeyi bir türlü bulamıyordu. Büfeciyle konuşmak için bir dil arıyor, boğulmuş biri gibi, sanki bir rüyadaymış gibi hiç sesi çıkmıyordu. "Şey", diyebiliyordu sadece "şey".

Tam büfeciye söyleyeceği bir kelime bulmuştu ki, eşinin sesiyle irkildi: "Saatlerdir televizyonun karşısında ne yapıyorsun? Geç oldu, yarın hastaneye tahlil sonuçlarını almaya gideceksin, yat artık." Şaşkınlıkla gözlerini açmaya çalıştı: oda, koltuklar, kül tablasında sönmüş sigara, karşısında bir televizyon. Kim ve nasıl getirmişti onu buraya, telaşla ceplerini karıştırdı, doktorun verdiği tahlil sonucu yoktu. Ter içinde kalmıştı. Televizyonda bir film oynuyordu, kahraman arabasında uzun bir yolculuk yapıyordu. Dağları, sisli yolları aşıyor, otomobil asfalt yolda akıp gidiyordu. Kulağında sanki hiç bitmeyecek bir televizyon filminden arda kalan diyaloglara dışarıda durmaksızın akan trafiğin gürültüleri karışıyor, o ise nerede olduğunu anlamaya çalışıyor, sokaklar, sinema, otobüs, hastane görüntüleri üst üst biniyordu.

Bir an yerdeki sinema biletine takıldı gözü. Tahlil sonucunu ararken cebinden düşmüş olmalıydı. Ama biletin tarihine bakmayı göze alamadı. Kafası büsbütün karışmıştı. Uyku ile uyanıklık arasında koltuğa iyice yaslanıp kendine şu soruyu sordu: BUGÜN GEÇTİ Mİ?

YUNUS DEVELİ

İKİ DENİZİN BİRLEŞTİĞİ YER

Gidip bir süre Nil kıyısında yürüyecek, sonra da yeni hikâyeme doğru yollara düşecektim. Benim hikâyem de böyleydi işte. Bir hikâyeyi bitirip yeni bir hikâye için yollara düşmek...

Yusuf'un hikâyesini böyle bitirdiğimi anımsıyor olmalısınız. Öyle yaptım; onları sarayda bırakıp ayrıldım ve doğruca Nil kıyısına geldim. Çünkü o benim için, akıp giden bir nehirden çok öte bir anlam taşıyordu. Akıp giden bir öyküydü Nil. Hem de upuzun bir öykü. Özellikle onun kendiyle konuşmalarını, ay ve yıldızlarla olan söyleşilerini merak ediyordum. Neler anlatıyorlardı acaba birbirlerine? Duyabilsem de tadını çıkarsam bu nehir ve yıldız hikâyelerinin. Çünkü sonuçta dediğim gibi ben bir hikâyeciyim ve içimdeki ses bana orada güzel hikâyeler olduğunu söylüyor. İstiyorum ki, en güzel hikâyeleri ben yakalayayım.

Çok keyifliydi.

Sarayda neler olup bittiğini sordu. Güldüm. Öylesine sormuştu çünkü bunu. Geceleri hikâye ile bir araya gelip Mısır'ın geleceğini konuştuklarını biliyordum. O günlerde upuzun bir heyecan olup akmak için can attığını biliyordum. Ben de hamlemi yaptım ve çaktırmadan sözü ona verdim. Bir yanda gece, bir yanda Nil ve bir yanda hikâyeler akıp gitti kaldığım o birkaç gece boyunca. Kimi zaman gözyaşlarımızı tutamadık, kimi zaman sarılıp birbirimizi teselli ettik. Ah, arada bir bizi gülümseten sahneler de olmadı değil tabi. Yıldızların neredeyse yanımıza kadar sokulup sohbetimize kulak vermeleri bunlardan biriydi örneğin. Arada onlar da kendi hikâyelerinden bölümler aktarıyorlardı. Oradan bakınca... diye başlıyorlardı sözlerine ve sonra saatler süren bir hikâye akıp gidiyordu. Evet, yanılmamışım 'orada güzel hikâyeler var' derken yanılmamışım.

Ne kadar isterdim bu keyifli zamanların hep böyle sürüp gitmesini. Nil kıyısında hikâyelerle yaşayıp gitmek, hikâyenin suya ve yıldızlara gizlenmiş sesini dinlemek müthiş bir şeydi. Ama sonuçta gitmem ve hikâyelerimi bekletmemem gerekiyordu. Yarın gideceğim, dedim. Bunu söylediğimde Nil'in bakışlarındaki şaşkınlığı hiç unutamam. Demek hiç beklemiyordu böyle bir şeyi. Hiç beklemiyordu, çünkü bu defa beni şaşırtan söz ondan geldi.

Gitme, dedi. Bekle, çünkü hikâye yola çıkmak üzere. Burada ilginç şeyler olacak. Belki yorulacaksın, üzüleceksin ama kalmana değer.

Kaldım.

İşte böylece o 'hikâye geceleri' bir süre daha devam etti. Kimilerini not aldım, belki bir gün sizlerle paylaşırım diye. Çünkü sizin de bu hikâye keyfine ortak olmanızı, hikâye tadını almanızı istiyorum. Bir hikâyeci saplantısı mıdır bilmiyorum ama hikâyelerin insana iyi geleceğine dair bir inancım var benim. Hikâye sevgisi, tutkusu, heyecanı olan insanların ayrıcalıklı olduğunu düşünürüm hep. Kısaca hikâyenin şifa veren bir şey olduğuna inanıyorum. İşte o nedenle istiyorum ki, siz de için bu şifalı sudan. Göreceksiniz ki, hayat bambaşka bir anlam kazanacak gözünüzde.

Sonra bir gün üzerinde akıp giden bir sandık gösterdi bana. İşte, dedi senin hikâye geliyor. Bu mu? dedim. Küçücük bir sandıktan nasıl bir hikâye çıkabilir ki?

Ah siz insanlar! Sabırlı olmayı bir türlü beceremezsiniz, dedi kaşlarını hafifçe çatarak. Sonra ekledi: Bekle bakalım, bir sandıktan nasıl bir hikâye çıkıyormuş. Oysa bir hikâyeci olarak bunu en iyi senin bilmen gerekir; büyük hikâyeler bazen çok küçük başlangıçlarla yola çıkarlar. İstersen sen de cümlene şöyle başla:

Bir gün Nil'in üzerinde akıp giden bir sandık gördüm...

Nil haklıymış. O küçücük sandıktan koskoca bir hikâye çıktı gerçekten. İçinde hüzün olan, sonra Medyen, Firavun, sihirbazlar, kurbağalar, çekirgeler, Kızıldeniz, buzağı sesleri ve nihayet çölde geçen kırk yıl... Tabi sonrası da var. Ama bu İsrail'in oğulları beni gerçekten çok yordu ve çok üzdü. Şimdi düşününce, bunca yıl nasıl kalabildim aralarında, şaşıyorum. Özellikle çölde geçen süre beni bir hayli yıprattı. Tanrı'nın büyüklüğüne ve sabrının sonsuzluğuna bir kere daha şahitlik ettim bu hikâye boyunca. Zaman zaman zorlanıp: Bu nankörlere neden bu kadar hoşgörülü davranıyorsun ya Rabbi? dediğim bile oldu. O'nun, hikmetinden sual olunmayan olduğunu bile bile tutamadım dilimi. Çölün ortasında azaplarının en şiddetlisinden biriyle onları helâk edivermesini çok isterdim. Ama bu elbette benim cahil aklımın bana söylettiğiydi.

Şu insanoğlu ne sabırsız, ne teslimiyetsiz!

Sonra Musa ve genç yoldaşının iki denizin birleştiği yere doğru yola çıktıklarını duyunca sevindim. (Bir defa Musa kavminin içinde onlara Allah'ın günlerini hatırlatıyordu. Bir ara şöyle dedi: Yeryüzünde benden daha hayırlı veya daha âlim bir kimse bilmiyorum. Bunun üzerine Allah kendisine şunu vahyetti: İki denizin kavuştuğu yerde benim kullarımdan bir kul var, o senden daha âlimdir. Musa: Ey Rabbim! Benim için onunla buluşmanın yolu nedir? diye sordu. Kendisine: Bir zenbilin içine bir balık koyarak sırtına al. Bu balığı nerede kaybedersen, o zat oradadır, denildi. Bunun üzerine Musa: İki

denizin birleştiği yere kadar gideceğim. Oraya ulaşmam yıllar sürse bile yoluma devam edeceğim, dedi. Sonra da hizmetçisiyle birlikte yola koyuldu.) Hem o bahaneyle içimi kararan bu adamların yanından biraz uzaklaşmış olurdum, hem de biraz deniz havası alırdım. Çöl gerçekten bunaltıyor, hele de insan böyle bir topluluğun arasına düşmüşse...

Onlara ulaştığımda, iki denizin birleştiği yerde bir kayanın dibinde mola vermişlerdi. Yanlarına gidip gitmemekte bir hayli tereddüt ettim ve sonunda onları uzaktan izlemenin daha doğru olacağına karar verdim. Çünkü bu çok özel bir seyahatti ve onları rahatsız etmiş olabilirdim. Oysa Musa'ya sormam gereken şeyler vardı. En başta, Sina'ya gittiğinde Rabbini görme isteğinin nedenini soracaktım ve de bayılma esnasında neler gördüğünü. Sonra yine Medyen'deki günlerine ve İsrailoğulları'na dair merak ettiklerim vardı. Ama dediğim gibi, keyiflerini kaçırmak istemedim. Dişini sık ve hikâyeyi uzaktan izle, dedim kendi kendime.

Bir gölgelik buldum ve oturdum. Çok yorulmuşum. Bu hikâye arayıcılığı cidden meşakkatli bir iş. Öyle ki, insan bazen kim olduğunu, nerede yaşadığını, dahası yaşayıp yaşamadığını bile karıştırabiliyor.

Dalmışım.

Denizin sert dalgalarından biri beni uyandırmasaydı daha ne kadar uyuyup kalırdım ve sonra bu yapayalnızlıkta ne yapardım bilmiyorum. Uyandığımda neredeyse onları kaybedeceğim bir mesafedeydiler. Elime yüzüme birkaç avuç su çarpıp peşlerine düştüm.

Bir süre gittikten sonra Musa yoldaşına şöyle dedi: Getir şu azığımızı da yiyelim. Bu yolculuk bizi hayli yordu.

Yoldaşı da şöyle karşılık verdi: Tüh, bak şu işe! Hani biz bir kayanın dibinde mola vermiştik ya, işte ben balıkla ilgili hadiseyi orada sana söylemeyi unutmuşum. Bunu bana unutturan da şeytandan başkası olmasa gerek. Bizim mola verdiğimiz yerde balık tuhaf bir şekilde denize sıçrayıp gitmişti.

Bunun üzerine Musa: İşte bizim aradığımız yer orasıydı, dedi ve hemen geldikleri istikameti takip ederek o kayanın bulunduğu yere doğru yürüdüler.

Doğrusu kendime çok kızdım ve bir hikâye arayıcısı olarak da yakıştıramadım. Biraz direnebilseydim demek ki, o sahneyi yakalayacaktım ve bu hikâyem açısından güzel bir şey olacaktı. Hem belki o balığın hikâyesini de yazardım. Ama kaçırdım işte.

Biraz önce onların mola verdiği kayanın dibinde biri vardı. Demin de var mıydı, varsa yine o dalgınlığım nedeniyle mi kaçırdım bilmiyorum. Görünüşü (üzerinde bir elbise vardı) hareketleri, etrafa bakışı değişikti. Çok bilge bir duruşu vardı. Doğrusu bir İbrani'ye hiç benzemiyordu. Ne ilgisi var bilmiyorum ama onu görünce birden aklıma çocukluğumda dinlediğim Hızır hikâye-

leri geldi. Olabilir miydi? Acaba bana da bu hikâye işiyle ilgili bir şeyler öğretir miydi? Çünkü cidden öyle bir yardıma çok ihtiyacım var. Asıl bu hikâyelerin ötesi aklımı kurcalıyor çünkü. Neyse. Biraz daha gizlendim ve beklemeye başladım.

Musa selam verdi ve: Hakikati kavramam ve hep doğru olan şeyi yapmam için sana verilen bilgiden bana da öğretir misin? Bunun için sana tabi olmama izin verir misin? dedi.

Allah Allah! Bu da ne demek şimdi? Musa bir peygamber olduğu halde neler söylüyor, diye düşündüm. Ama hayretimi yenmekte zorlanmadım, çünkü hemen o an aklıma Cibril Hadisi geldi. Kıyamet ne zaman kopacak? sorusuna Efendimizin cevabı ilginçti. Bu konuda sorulan, sorandan daha bilgili değil! Evet, demek ki, bu âlemde bizi hayrete düşürecek şeyler olabiliyor ve işte bu da onlardan biri, diye düşündüm.

Bilge kişi şöyle karşılık verdi: Sen benimle birlikteyken olup biteceklere katlanamazsın. İç yüzünü bilmediğin işlere nasıl katlanabilirsin ki?

Bu defa Musa şöyle dedi: İnşallah benim sabırlı bir kişi olduğumu göreceksin. Hiçbir konuda sana itiraz etmeyeceğim.

Bilge kişi de şöyle karşılık verdi: Mademki benimle birlikte geleceksin, o halde ben sana açıklamada bulunmadığım sürece hiçbir konuda bana bir şey sorma; müdahalede bulunma!

Nihayet beraberce deniz sahilinden yürüyerek yola koyuldular.

Anlaşılan o ki, ilginç bir hikâyeyle karşı karşıyaydım. En az Musa'nın genç yoldaşı kadar şaşkındım. Mesafeme özen göstererek arkalarından ben de yola koyuldum. Ama şunu da söylemem gerekiyor: Ben böyle uzaktan, mesafeme dikkat ederek filan izliyorum ama sonunda (hadi öbürünü tam bilemiyorum diyelim) önümden giden kişinin bir peygamber olduğunu da biliyorum. Yani belki de bütün bu gizlenmeler, saklanmalar benim kendimi rahatlatmamdan öte bir anlam taşımıyordur.

Derken yanlarına bir gemi yaklaştı. Kendilerini gemiye almaları konusunda bir süre gemicilerle konuştular. Gemiciler sonunda onları ücretsiz olarak gemiye almaya razı oldular. (Galiba bilge kişiyi tanıyorlarmış!) Ben de bir yolunu bulup onların arkasından gemiye bindim. Bir yandan deniz havasını içime çekip etrafı seyrediyor, bir yandan da gözümü üzerlerinden ayırmıyordum. Az önceki kaçırdığım sahne hâlâ içimi acıtıyordu çünkü. Bir süre gittikten sonra garip bir şey oldu. Bilge kişi durduk yere geminin tahtalarından birine vurarak onu çıkardı. Doğrusu korktum. Çünkü yüzme filan bilmem ben, düştüğüm yerde kalırım denizde. Ben bu şaşkınlık içindeyken Musa: Yolcular boğulup helâk olsun diye mi gemiyi deldin? Sen gerçekten yanlış bir iş yaptın! dedi.

Bilge kişi: Benimle birlikteliğe katlanamazsın dememiş miydim ben sana? diye karşılık verdi.

Bunun üzerine Musa: Unutmuşum, ne olur beni azarlama. Sana tabi oldum diye bana yüklenme, dedi.

Sonunda sağ salim bu yolculuk tamamlandı. Daha önce hiç görmediğim bir yerde gemiden indik. Onlar önde ben de arkalarında yürümeye başladık. Bir kenarda biraz soluklansalar, deyip durdum içimden ama durmadılar. Doğrusu deniz yolculuğu çok da alışık olduğum bir şey değildi. Galiba çok uzun süre çölde kaldıktan sonra deniz havası beni çarptı. Mecburen ben de peşlerinden devam ettim. Derken yolda bir çocuğa rastladılar. Sevimli bir çocuktu bu. Bilge kişi yine durup dururken tuttu çocuğu öldürdü. Musa (öfkeyle): Masum bir çocuğu yok yere nasıl öldürürsün? Sen gerçekten çok kötü bir iş yaptın! dedi.

Bilge kişi bir kez daha: Benimle birlikteliğe katlanamazsın, dememiş miydim ben sana? dedi.

Doğrusu ben de çok zor durumdaydım. Kendimi Musa'nın yerine koyunca ona hak veriyor ama bilge kişinin baştan koyduğu şartı düşününce de onu haklı buluyordum. Hadi gemi neyse ne de zavallı çocuk göz göre göre gitti. Subhanallah! Sonra kendime, bir hikâyeci olduğumu ve bana düşenin hikâyeyi izlemek olduğunu telkin ederek yoluma devam ettim. İstiyordum ki, Musa sesini çıkarmasın ve bu yolculuk sürebildiği kadar sürsün.

Musa: Bundan sonra bir şey soracak olursam benimle arkadaşlık etme. Zaten sana karşı özür dileyecek yüzüm de kalmadı, diye karşılık verdi.

Bu konuşmanın ardından yine yollarına devam ettiler. Derken bir beldeye uğradılar ve belde halkından biraz yiyecek istediler. Fakat halk onlara konukseverlik göstermedi. Bu arada çarşıda dolaşırken Musa ve bilge kişi o beldede yıkılmak üzere olan bir duvar gördüler. Bilge kişi bu duvarı onardı. Musa: Bu iş karşılığında ücret alsan fena mı olurdu? dedi.

Doğrusu ben de Musa gibi düşünüyordum. Çünkü hepimiz de çok acıkmıştık ve eğer bilge kişi bunu ücret karşılığında yapsaydı, onunla karnımızı doyurabilecek bir şeyler satın alabilirdik.

En nihayet bilge kişi, artık yollarımızı ayırmanın zamanı geldi, dedi ve ekledi: Şimdi sana bir türlü sabır ve tahammül gösteremeyip müdahale etmeye çalıştığın o işlerin iç yüzünü açıklayacağım. Hani o gemi vardı ya, işte o gemi geçimlerini denizden sağlayan birtakım fakir insanlara aitti. Ben gemiyi hasarlı göstermek istedim. Çünkü o fakir insanların önüne, gördüğü her sağlam gemiye el koyan bir hükümdar çıkacaktı. Öldürdüğüm çocuğa gelince, onun ana-babası mü'min kimselerdi. Bu çocuğun ileride ana-babasını kâfirlik ve isyankârlığa sürükleyeceğinden endişe ettik ve böylece istedik ki, Rab-

leri o ana-babaya bu çocuktan daha hayırlı ve daha merhametli bir evlat ihsan etsin. Gelelim duvar meselesine: Yıkılmak üzere olan o duvar, şehirdeki iki öksüz çocuğa aitti. Duvarın altında o çocuklara ait bir define vardı. Babaları da iyi bir insandı. Bu yüzden Rabbin istedi ki, çocuklar erginlik çağma gelsinler ve (o zaman) ilahi bir lütuf olarak definelerini bulup çıkarsınlar. Hülasa, ben bütün bu işleri kendiliğimden yapmış değilim. İşte senin bir türlü sabır ve tahammül gösteremediğin işlerin iç yüzü budur.

Bilge kişi bunları söyledi ve ardından kayboldu. Musa da, genç yoldaşı da şaşkındı. Doğrusu ben de kendime gelmekte zorlandım. Neler oluyordu böyle? Bu kimdi ve bütün bu olanlar neyin nesiydi? Demek insan bu hayatta künhüne vakıf olamadığı nice şeylere boş yere seviniyor ve üzülüyordu. Demek hiçbir şey salt göründüğünden ibaret değildi. Susup teslim olmak gerekiyordu, başka değil. O, neylerse güzel eylerdi çünkü. İki denizin birleştiği yerde de, iki denizin birbirine karışmadığı yerde de güzel eylerdi. O'nun ilmi gökleri ve yeri kuşatmıştı çünkü.

Evet, bunca yıllık hikâye arayıcılığımda yolum ilk kez böyle bir hikâyeye düşmüştü. Belki dedim şu İbranilere katlandığım için Rabbimin bana bir hediyesidir bu hikâye. Kim bilir, yolum Nil'e, Kızıldeniz'e ve bunca yıl katlandığım çöllere düşmeseydi, bu hikâyeyi göremeyecektim.

Musa ve genç arkadaşı, olup bitenler üzerine konuşarak çöle doğru yürürlerken, ben de sabrımı ve tevekkülümü yeniden kuşanıp yoluma devam ettim. İçimden bir ses, şimdi Dâvut olsa ve o güzel sesiyle Zebur'dan ilahiler okusa da dinlesem diyordu. Ama biliyordum ki, o günlere daha vakit vardı...

HANDAN YILDIZ ACAR

DONDURMA-cı

Bir filozof, bir kâşif ya da bir yazar çekseydi ayağımın altındaki tabureyi, daha az üzülür müydüm bilmiyorum. Sıradan biriydi tabureyi çeken. Sabahın köründe iş yerine gidip bütün gün poğaça kokusu teneffüs eden bir pastaneci. Garip. Çok garip! Olan olduktan sonra insan bunu sorgular mıymış; tabureyi çeken elin pürüzlü mü kremli mi olduğunu. Nasırlı mı yoksa yumuşak mı olduğunu... Esmer mi beyaz mı olduğunu... Şaşkınım. Bir yenilgiyi cilalama çabasıdır belki de yaptığım. İp, olması gerekenden çok daha uzundu. Gözlerim ipin kıvrımındaydı. Kalındı. Kurtarma ihtimali yoktu ama öldürme ihtimali de yoktu. Kopma ihtimali yoktu ama asma ihtimali de yoktu. Asılı bırakma ihtimali vardı. Tabure ayaklarımm altından alındığında parmak uçlarım yere değdi. Vücudumu yukarıda tutmaya çalışıyordum. Tavanla taban arasında gerili kalmıştım. İp beni değil ben ipi öldürmeye çalışıyordum aslında. Boğazımı kesen ipin adı zamandı. Cellat bir dondurma-cıydı. Her şeyden habersiz yeni külahlara dondurma doldurmaya devam edecekti. Kimseyi küçümsemiyorum. Zaten adımlarımı sakat bırakan birini nasıl küçümseyebilirim ki! Madem topuklarımın değeceği yer yalnız ve yalnız boşluk olacaktı, buna sebep olan da 'iz bırakanlar' etiketli biri olsaydı. Topuk dediğin basmak ister. Yerçekimi ister. Yani yer onu çeksin ister. Yer çekerken su kaldırsın ister. Adı üzerinde topuk bu; YASA'ya âşık YASAL'a tepkili.

Kiminin ismi yapım kimininki çekim ekinden oluşur. Ya elleriyle ya da dilleriyle başka insanları çekiştirirler. Bana çekiştirme ekinden oluşan bir dondurmacı rast gelmişti. Zaman algımı, ekşi, tatsız ve donuk bir hâle getirmişti. Baharın başlangıcı sayıldığı halde kış kadar soğuk Mart ayı gibi mevsimlerin ortasına şaşkınca bırakıvermişti beni. O kadar üşüyüp üşütürken, bahar ayları arasında niye sayıldığını bilmeyen Mart ayı gibi... Adı baharken kar düşebilen; bahar olduğuna kendisi bile inanmamışken en fazla bir anaokulu afişi kadar çevresini ısıtabilmiş Mart ayı gibi...

Doktorlar gibi beyaz önlük giymişti. Beyaz önlüğü sürekli giydiği için kendini doktor zannedip hayatıma neşter vurmuş olabilir miydi? Külahlara koyduğu dondurmadan daha yuvarlak, koskocaman bir göbeği vardı. Yıllar geçti. Gözümün önünden gitmeyen yüzü güçlü bir nefret hissi uyandırır bende. Herhalde dondurmanın pek lezzetsiz bir yiyecek olduğunu düşünüyordu. İnsan dondurma tezgâhının başında duruyor diye niye bu kadar surat assın ki?

Dondurma istediğimi söylediğimde duymazlıktan gelmişti. Sorunun kulaklarında olduğunu düşünüp biraz sesimi yükseltmiştim. Birden sinirlenmişti. 'Bu kadar paraya dondurma olmaz' demiş ve parayı fırlatır gibi elime bırakmıştı. Geri dönüp tekrar para istediğimde annemin yüzü kırış kırış oldu. Misafirlikteydik. İkinci kez dondurmacıya para uzatmıştım. Az önce de paramın yeterli olduğunu, bana kızdığı için geri gönderdiğini söylemişti. Sırf bana ders vermek için annemin suratının kırışmasına neden olmuştu. Karşısındakine sipsivri ve koskocaman bir iğneyle bilgelik aşısı yapmaya bayılan tiplerdendi. Az önce bana göstermediği sabrı yine bana tavsiye etti. 'Sabırlı olmak lazım' dedi. Paranın üstünü anneme götürmeseydim eve yürüyerek dönecektik.

O günden itibaren hep zamanla ilgili problem yaşadım. Baktığım hiçbir saatte akrep ve yelkovanı göremiyordum. Bir yere, bir şeye ya çok erken vardım ya da çok geç kaldım. Hiçbir işi zamanında yerine getiremedim. Geç kalmakla erken kalmak (ki 'erken' ifadesi benim için kalmakla ilintiliydi) arasında tercih yapmak zorundaydım. Geç kalmayayım derken erken kalmıştım. Bu da pasiflik olarak yorumlanmıştı. Hep karşı tarafa adım atan insan durumuna düşmüştüm. Hayatım boyunca alttan alan olmuştum. Erken kalmayayım diye torpille gittiğim yerlerde de hayal kırıklığı yaşadım. Beni gönderen kişinin ismini ne zaman söyleyeceğimi bir türlü kestiremiyordum. Beni falancanın gönderdiğini ne zaman söylesem diye düşünür, şimdi söylesem erken mi olur derken geç kalır, tüm işlemlerimi sıradan vatandaş gibi hallederdim. Sonra bir de 'Aaaa seni o mu gönderdi, daha önce söylesene be kardeşim' azarı işitirdim. Sorunu aşmak için psikologlara gittim. Psikiyatra gitmeye cesaretim elbette yoktu. İçlerinden biri, tenis oynamamı tavsiye etmişti. Daha ilk maçta kendimi tenis topundan dayak yerken buldum. Raketi eline geçiren top, beni filelere sıkıştırdıktan sonra bir temiz dövmüştü. Sporun her soruna iyi geleceğiyle ilgili çok film ya da reklam seyrettiğim dönemlerdeydi herhalde. Tenisin yararı olmamıştı ama dondurmacı travmasından sonra çocuk oyunlarından ilk yakar topta yenilmeye başladığımı hatırladım. Sonra dokuztaş... Hiçbir oyunu oynayamayınca mahalledeki çocuklar beni aralarında istememeye başladılar. Asosyallikle tanışmam böyle olmuştu. Yıllar sonra bunu hatırladığımda sevinmiştim. Tekrar iyi yakar top oynarsam belki hayata alışırdım. Belki insanlar beni aralarına alırdı. Evde duvara son gücümle attığım toplardan kaçmaya çalıştım bir süre. Yani kendimi vurmamaya uğraşıyordum. Fakat kaçmak için o kadar erken davranıyordum ki topu, varacağı yerde yakalıyordum. Yani top beni değil ben topu vuruyordum. Kaçtığım şeyi bizzat vurma yönündeki yeteneksizliğimi yakar topla yenememiştim. Sporun sağlığıma iyi gelmeyeceğini anladığımda kan ter içindeydim.

Dondurmacıdan sonra zamanlama konusunda azar işittiğim kişilerin hepsinin yüzü hafızama kazındı. Kafamın içi lise yıllığı gibi yan yana dizilmiş fotoğraflarla doluydu. Başım boynumun üzerinde ağırlık yapıyordu. Tek bir yeni fotoğraf daha eklememenin derdindeydim. Biri 'Boyayım mı abi!' diyene kadar. Hiç ayakkabı boyatmadığımı, daha doğrusu biri ayakkabılarımı boyarken kendimi çok kötü hissettiğimi söyledim. İsterse parasını ödeyebileceğimi söyledim. 'Ben dilenci değilim' dedi. Dilencilerin hayatta kalma hırslarına ne kadar gıpta ettiğimi bilseydi böyle konuşmazdı. Ortalık Küçük Emrah film sahnesine dönmüştü. Ama film değil gerçekti. Ben arabeski küçümseyen elitler zümresine henüz atlayamamıştım. Her şeyi bu kadar önemserken atlamam da zordu. Zaman problemini çözememiş biri olarak seçkinler arasına asla giremezdim. Çünkü seçkinler önce zaman problemini çözerlerdi. Nerede ne zaman bulunacaklarını çok iyi hesaplamak onlara başarı getirirdi. Zaten böyle bir hırsım da yoktu. Normaller arasına girebilseydim kendimi Cennet'e girmiş sayacaktım. Çocuk, dilenci olmadığını ispatlamak için çoktan ayakkabılarımı boyamaya başlamıştı. Dalgınlığım yüzünden bu fotoğrafın karesinde yer alıvermiştim. Mutsuzdum. Çok mutsuzdum. Boyacı ben olsaydım, başka biri bana ayakkabılarını boyatsaydı daha az üzülürdüm. Akşama kadar kaç ayakkabı boyayacağımın ve ne kadar para kazanacağımın hesabını yapacak kadar bağ olabilseydi hayatla aramda, daha az üzülürdüm. Birden ayağımı çektim. Yine erken kalmıştım. Boyacı çocuk öne doğru sendeledi. Burnu boya sandığına iyice yaklaştı. Dondurmacının bana yaptığının aynısını şimdi ben de ona mı yapmıştım? Halbuki ona hayat dersi vermek, dolayısıyla hayatını berbat etmek gibi bir niyetim yoktu. Bu boyacı çocuğun benim bozabileceğim kadar güçlü bir dengesi var mıydı? Omuzlarıma yeni bir yük bindi. Çoktan ölmüş bir dondurmacının ardından, şimdi de yaşayan bir boyacı mı arayacaktım tüm sokaklarda. İç dünyamda bir lonca teşkilatı kurabilseydim ve tüm kimlikleri oturtabilseydim keşke. Boyacı çocuğun ardından gitse miydim? Yetişip ne yapacaktım. Ne soracaktım ona? 'Af edersin, acaba dengeni bozdum mu?' desem ne derdi bana? Asıl bu soruyu sorarak dengesini bozarsam diye korktum. Peşinden gitmekten vazgeçtim. Herkesin dengesi benim kadar kolay bozulur muydu ki? Boyası yeni ayakkabılarımla caddeden geçen insanlara baktım. Özellikle çocuklara. Dengesini çabuk kaybedebilecekleri seçmeye çalıştım. Erken kalmam işe yarasa, tek birini bile önceden fark edip ailesini uyarabilseydim. 'Sizin çocuğunuz zamanı çabuk kaybedebilir. Göz kulak olun. Tek başına asla dondurmacıya göndermeyin. Kırk yaşından önce ayakkabılarını boyatmasına izin vermeyin' deseydim. Böylece kendi anormalliğimi de hafifçe sezdirseydim, tek bir çocuğu

benim gibi olmaktan kurtarabilseydim... Saatlerce seyrettim caddeyi. Ne bana benzediği için teselli bulabileceğim bir yetişkin ne de dengesini benim kadar çabuk kaybedebilecek bir çocuğa rastladım. Yıllarca arayıp bulamadığımı birkaç saatte nasıl bulacaktım? Ne yetişkinliğimi ne de çocukluğumu bulabildim işlek caddede. Belki de işlek olmayan yerlerde aramalıydım.

Yürüyordum. İnsanlara yaklaşmadan. Birden durdum. Arkamdan gelenin önce bana çarpıp sonra çarptığı için beni suçlamasına bile aldırış etmeyecek kadar ani bir duruştu bu. Bir merdiven gıcırtısı duymak istedim. Hamile bir kadının erik aşermesi gibi bir istekti bu. Eski bir merdiven gıcırtısına duyulan hasret, en çok da ekşi bir meyveye duyulan hasrete benziyordu. Şimdi hemen ahşap bir merdivenin basamağına atsaydım adımımı. Tabanımın yere değdiği an, ayak derimin tahtayı hissettiği an, gövdemin ağırlığını bu küçük uzva yüklediğim an, bedenimi hafif öne eğip ağırlığımı bir uzvumdan diğer uzvuma geçirmek suretiyle yükümü tekrar yüklendiğim an eski bir merdivenin ağlama sesi dolsaydı kulaklarıma. Anılarını taşımakta zorlanan, yıkılmak ile kalmak arasındaki bir merdivenin ağlama sesi... Liflerine hava kaçmış bir merdivenin ağlama sesi sanki bana iyi gelecekti. Benim de liflerime soğuk hava kaçmıştı.

Eski semtleri gezdim. Dar ara sokakları, ahşap evleri. Eski bir merdiveni nerede bulabileceksem oraları. Öyle güzel bir şehirdi ki bu; işlek caddelerden, beton binalardan dar sokaklara, tarihi evlere geçebiliyordun yüz adımda. Ahşap bir evin önünden geçerken durmak istedim. Erken durmayayım derken evi biraz geçtim. Sonra birer adım geri gelerek evin kapısının önünde durdum. İçeri girip günlerce bu evde kalmak istedim. Ben üzerlerinde yürürken merdivenleri gıcırdasın istedim. Evin önünden bir türlü ayrılamıyordum. Çağla yeşili ile beyaza boyalıydı. Renkleri bana huzur veriyordu. Tahta kapıyı izledim. Kabartmalarını. Yelpaze ve daire şeklindeki kabartmaları... Kilidi zayıf olmasına rağmen güvenli bir kapıydı. Evet, kapandığı yerde boşluklar bulunan, gevşek kilidine rağmen sağlam bir kapı. Çünkü hiçbir hırsız bu kapıdan girmek istemezdi. İçeride çalınacak bir şey olduğuna inanmazdı. Bu nedenle mi ayrılamıyordum evin önünden. Gevşek olmasına rağmen güven veren kilidinden dolayı mı? Sonra kapının girişindeki zemine baktım. Eskiyle yeni arasındaki çekişmeyi gördüm. Toprak, üzerine dökülen beton ve demirin arasından inatla kabarmıştı. Örtülmek istenenin örtene karşı mücadelesi... Kapatan ile kapatılan arasında süren savaş... Ne kadar sessiz, ne kadar uzun ve sebatkar bir savaş... Burada ZAMAN'ı kaybeden hangisiydi? Sıvası dökülen tuğla mı? Üzeri örtülen toprak mı? Bütün örtme çabasına rağmen altından toprak yükselen beton mu? Yetişkinliğimin üzerini örtmeye çalıştığı çocukluğum muydu zamanı kaybeden? Çocukluğumun fışkırdığı ve bir türlü rahat bırakmadığı yetişkinliğim miydi zamanı kaybeden? Öylece kala-

kaldım mesafede izafiyet teorimin ortasında. Bir merdiven gıcırtısı gelip kurtarsaydı beni!

Yürüdüm. Dilenmeyen dilencinin yanma kadar. Evet, dilenciydi ama dilenmiyordu. Önünde para kutusu vardı. Bir şey söylemiyor, yalvarmıyordu. İki kolu yoktu. Ayaklarıyla bir gazetenin sayfalarını çeviriyordu. Gazete okuyordu dilenmeyen dilenci. Hiç gazete okuyan bir dilenciye rastlamamıştım. Yarını merak ediyordu. Gündemi, belki ekonomiyi bile merak ediyordu. Benim kollarım vardı ve ben merak etmiyordum. Onu öyle kıskandım ki? Kutuya para atmaya karar verdim. Ama yüzünü asla görmemeliydim. Yüzüne asla bakmamalıydım. Önünde biraz duraksadığım an yüzüne bakar ve hafızama yeni bir yüz daha eklememin önüne geçemezdim. Önünden geçerken zamanı yine ayarlayamadım ve para karton kutunun dışına düştü. Eğildim parayı kutunun içine bırakırken yüzüne baktım. Çok gençti. Yüz hatları çok keskindi. Gözleri çekikti. Göz kenarlarından yukarı doğru bir kıvrım vardı. Burnu sivri ve kemerliydi. Çenesi köşeliydi. Kendinden emin bir yüz ifadesi vardı. Asla bezgin değildi. Sanki kolları vardı ve elinde iş çantası tutuyordu. Sanki bütün hayatların eşit olduğunu kendi içinde sindirmişti.

Bu yüz de silinmeyecekti aklımdan. Silmek isteyip de silemediğim pek çok yüz gibi. Yeni bir yüz daha hafızama kazınmadan eve varmak istedim. Minibüs durağa yanaşırken çok az yolcu vardı. Tam ayağımı atacakken arkamdaki genç bayan parmağıyla omzuma vurdu. Sıranızı bekleyin dedi. Minibüs bomboştu ve o bana sıramı beklememi hatırlattı. Hayatımda en sık kullandığım cümleyi tekrar ettim; kasıtlı yapmadım.

Kızın parmağı demir miydi? Eve geldiğimde hala sırtım acıyordu. Gömleğimi sıyırdım ve omuzuma baktım. Kızın dokunduğu yerde boyacı çocuğun parmak izini gördüm. Sildim ama ayakkabı boyası geçmedi. Döğme gibi bir izdi.

GÜRAY SÜNGÜ

I KNOW WHAT IT IS TO BE YOUNG

Çok hastayım. Günlerce yattım, bir türlü iyileşmedim. İlaçlar aldım, kendime iyi baktım, annem de bana iyi baktı, ben de bana iyi baktım ama bir türlü iyileşmedim. Sonra bir gün odamın ortasında bir kapı belirdi. Hiç tereddüt etmeden kalktım ve o kapıdan geçtim. Garip bir şey oldu ben kapıdan geçince. Aslında hiç bir şey olmadı. Aslında önce ne olduğunu anlamadım. Çünkü kapıdan geçtim ve bir yere varmadım, yine odanın içindeydim. Sadece odanın ortasında gördüğüm olmayan kapının bir adım gerisindeyken, artık bir adım ilerisindeyim. Önce gördüğüm olmayan kapı önümdeyken, attığım adımla artık bir adım arkamdaydı. Odanın içinde mavi bir ışık yoktu. Önümde konuşan bir tavşan yoktu. Mavi ve kırmızı haplar yada buna benzer şeyler yoktu. Her şey aynıydı. Bir tek...

Evet, şey, ben iyiydim. Bir tek bu farklıydı, hasta değildim, bir adım önce, ağzı burnu tıkalı ve zor nefes alan ben, bir adım sonra körük gibi ciğerlere sahip gibiydim, kurban bayramından altı ay önce besiye çekilmiş bir öküz gibi güçlü ve sağlıklı hissediyordum kendimi. Bunu garipsemedim. Odamın ortasında bir kapı belirmesine şaşırmamış birisi olarak bu değişimi az bile buldum denebilir. Kendimi Avatar'da, Matrix'de bulmak varken, sadece sağlıklı bulmak çok büyük bir mucize sayılmazdı. Ama buna da şükür demiş olabilirim o ilk anı atlatınca, emin değilim. Sağlıklı bir insan ne yapar, oturup durmaz tabi hastalık kokan odasında, ben de hemen odamdan çıktım. O andan sonrası galiba önemli. Galiba üzerinde durulması gereken, tam da o andan sonrası.

Salona geçtim. Küçük kardeşim Pelin ikili kanepeye uzanmıştı. Kan ter içindeydi ve zor nefes alıyordu. Şaşırdım buna. Yanma gittim. Gözlerini açtı ben yanma gidip, elimi alnına koyunca. Ölü gibi baktı bana. Gözlerinde fer yoktu. Arkamda bir inleme sesi duydum. Dönünce korkuyla, annemi gördüm. İki büklüm olmuştu, yürümeye çalışıyordu.

"Anne ne oldu?" dedim ona.

"Bilmiyorum yavrum, sen nasıl oldun?" dedi bana.

Anladım o an. Annemin hiçbir şeyden haberi yoktu doğal olarak. Hemen odama dönüp kapıdan tekrar geçmek geldi içimden, çıktığım yere girmek, ya da girdiğim yerden çıkmak. Ama bir an duraksadım.

Annem ihtiyarlamıştı. Birkaç sene, belki beş sene daha yaşayacaktı. Pelin ise daha küçüktü. Zamanla iyileşebilirdi. Ayrıca ben hasta da olsalar onlara bakabilirdim. Çok güçlü ve çok sağlıklıydım. Ayrıca ben üniversite mezunuydum, çok

şey biliyordum. Annem ilkokulu bitirmemişti, Pelin ise ikinci sınıftaydı daha. Ben bunca yıl okumuş, çalışmış, çabalamış ve "ben" olmuştum. Ayrıca belki de ben zaten hasta değildim, birisi, mesela annem odasında bir kapıdan geçmişti. O kapıdan geçince, sağlığına kavuşmuş ve ben hasta olmuştum belki. Zaten ben önceden çok sağlıklıydım. Birden bire hasta olmuştum. Nasıl olduğunu anlayamamıştık, bir izahat bulamamıştık. O halde şimdi asıl olması gereken olmuştu, ben kapıdan geçince. Ama Pelin? O annemin kabahatiydi muhtemelen. Annem odasındaki kapıdan geçince ben hasta olmuştum ve annem iyileşmişti ama Pelin'e bir şey olmamıştı belki. Ama annem benim hasta olduğumu gördüğü halde kapıdan tekrar geçmeyince benim karşımda beliren kapı, bana sağlığıma kavuşma imkanı verirken, annemi de hem hastalığına geri döndürerek hem de diğer evladını hasta ederek cezalandırıyordu. Yani Pelin'in hastalığının sorumlusu ben değildim. Ben onu canım kadar severdim. Hatta onun sağlığı için kendimi kendi sağlığımı feda edebilirdim. Ama kapıdan bir kez daha geçersem, benim hastalığıma geri dönüşüm kesin olmakla birlikte Pelin'in sağlığına kavuşması garanti değildi. Belki sistem bu şekilde işliyordu. Annem hasta haliyle kapıdan geçince sağlıklı, ben hasta olurken, ben hasta halimle kapıdan geçince annem hasta olurken Pelin de hasta olmuştu. Her seferinde biraz daha ileriye gidiliyordu belki. Belki ben şimdi kapıdan geçersem ben hasta olacaktım tekrar ama iyileşen bile olmayacaktı. Belki sistem bu şekilde işliyordu.

Ne yazık. Yapacak hiç bir şeyim yoktu. Annemin ve kız kardeşim Pelin'in ölümlerini izlemekten başka bir şey gelmezdi elimden.

Öyle yaptım ben de... İzledim. Bir aydan birkaç gün fazla bir zaman sonunda öldü annem. Birkaç akraba ve komşularla beraber gömdük onu. Annemin ölümünden iki ay sonra da Pelin'in cansız bedeniyle karşılaştım bir sabah. Birkaç akraba ve komşularla beraber kardeşimi de toprağa verdik.

Mezarlıktan eve dönünce odamın ortasındaki kapının ortadan kaybolmuş olduğunu gördüm. Kapı gitmişti. Derin bir oh çektim.

Sonra mutlu bir hayat yaşadım. Evlendim, çocuklarım oldu. Çocuklarım büyüdü, üniversiteler okudular.

Sonra bir sabah Pelin adını verdiğim büyük kızımın odasının ortasında o kapıyı gördüm. Çünkü dememe gerek var mı, hastaydı Pelin. Kısa süre önce hasta olmuştu ama aslında önemli bir şey değildi. Ben bakıyordum ona. O an da baktım ona. Ben ona bakarken onun yani Pelin'in kapıya baktığını gördüm. Geçmek ister gibi bakıyordu kapıya. Ne olduğunu bilmiyordu, buna rağmen geçmek ister gibi bakıyordu kapıya. Korktum, çok korktum. Hastaydı, kendisini iyi hissetmiyordu ama... Kapıdan geçerse iyi hissedecekti. Ben hasta olacaktım. Sonra sağlığına kavuşmanın büyüsüyle aklı kendisine bahaneler, senaryolar üretecek, kendi kendisini ikna edecek, kandıracaktı. Benim ölümünü izleyecekti içi rahatlılığıyla. Buna izin veremezdim. Bir şeyler yapmalıydım. Yapmadım. Bekledim ve kızımın kapıdan geçişini izledim.

H. HÜMEYRA ŞAHİN

DURAK

Merdivene sürünen eteğini sağ eliyle toplayarak indi otobüsten.

Akşamları kalabalık olan durak sabah vakitlerinde boş oluyordu. Otobüsten inenlerin geçici kalabalığı bir anda dağılıyor, kırk dakika sonra gelecek otobüse kadar kimse uğramıyordu durağa. Fakat durak o gün kalabalıktı. Kadınlı erkekli küçük bir grup durağın çevresinde toplanmış, hararetle birşeyler konuşuyorlardı. İ çlerinden birisi 'merak etmeyin, yakında kaldırılır' diye yatıştırdı diğerlerini. Rugan çantalı kadın 'yakışmıyor ama buraya' diye söylenirken, bir başkası 'kaç defa dilekçe yazdık' diye belediye yetkililerine söydü. Bir diğeri 'bu eylem işe yarayacak, bakın akşama kalmaz kaldırırlar' dedi. Bu söz temenniden öte teminat olarak görüldü ki, iyi giyimli kadın ve erkekler yavaşça dağılmaya başladılar. Biri hemen kaldırımın kenarındaki arabasına bindi, diğeri caddenin karşısında bekleyen şöförüne işaret etti. Kadınlar da kendi aralarında konuşarak karşı kaldırıma geçip, siteyi caddeden ayıran yüksek duvarların arasındaki kapıdan içeri girdiler. Asiye Kadın da, onlarla arasına biraz mesafe koyarak arkalarından yürüdü. Güvenlik kulübesine, geldiği dairenin numarasını söyleyip, olur alınca her hafta olduğu gibi 21. kattaki dairenin yolunu tuttu. Yeşilliklerin arasından geçti. Kendi memleketinde yeşilin rengi böyle değildi. Üstelik kış mevsimi yaklaşırken, her yer sarıya dönmüşken bu bahçe sanki bu dünyaya ait değildi. Adını hiç duymadığı çiçekler, şekillendirilmiş ağaçlar vardı. Onun bahçesinde olsa olsa küpe çiçeği, çiğdem, ebegümeci olur, nadirattan sardunya yetişirdi. Kafasını kaldırıp hayretle gökdelenlere baktı. Köyden geldikten sonra bir tanıdıklarının vesilesiyle burada iş bulmuş, köydeki kerpiç evden sonra kendini bir anda gökdelenlerin arasında bulmuştu.

Saatine baktı. Modası geçmiş, sarıları dökülmüş saat dokuza iki kaldığını gösteriyordu. Adımlarını sıklaştırdı. Saat tam dokuzda dairede olmalıydı. Dönen kapıdan geçerek lobiye girdi. Şimdiye kadar hiç duymadığı, kendi dinlediklerine hiç benzemeyen müzik sesi keskin bir parfüm kokusuyla her yere yayılıyordu. Asansör kapısının yanındaki panelden çıkacağı katı tuşladı. İlk geldiği günü hatırladı. Kattaki dört asansörden kapısı açık olana binmiş, abisinin Sultanbeyli'deki evindeki gibi zannedip içeride numara tablosunu

göremeyince ne yapacağını şaşırmış, tam geri çıkacakken o sırada kapı kapanmış ve bir anda kendini 32. katta bulmuştu. Pencereden dışarıyı görünce ne yapacağını şaşırmış, başı dönmüş, bir an önce toprağa basmak için nefes nefese merdivenlerden aşağı inmeye başlamıştı. 32 kat inmekle biter miydi? Daha 23. kata gelince nefesi

tıkanmış oraya yığılıvermişti. Saatler sonra kendini binanın en alt katındaki spor salonunun dinlenme odasında bulmuştu. Sonraki birkaç gelişinde asansöre binmekten korktuğunu gören lobideki görevlilerin yardımıyla çıkmıştı 21. kata. Ama artık alışmıştı. Alışmasa ne yapacaktı? Camları silerken aşağıdaki herşey küçülüyor, başı dönüyor ama gelmeyim demek aklından bile geçmiyordu. Evde hasta yatan kocasına, okula giden üç çocuğuna bakabilmek için gelmeliydi. Ne dense yapmak, bütün yabancılıklara alışmak, hiçbirşeyden yüksünmemek zorundaydı.

Asansöre bindi. 30 saniye sonra dairenin kapısındaydı. Ev işleri hiç zoruna gitmiyordu. Elinden her iş geliyor, kaytarma nedir bilmiyordu. Gel gör ki, gittiği evlere girdiği anda yüzüne çarpan havasızlık bütün midesini altüst ediyor, ev sakinlerinin gece boyu soluduğu o ekşi koku birkaç saat burnundan gitmiyordu. Temizliğin yorgunluğu değil de, işte o havasızlık, onu mahvediyordu. Girer girmez camları açsa evdekilere ayıp olurdu. Ya da kimbilir hangi la_arı duyardı? Evin hanımı Nergihan Hanım kibar gibi görünse de, iş karşısındakini ezmeye gelince kibarlığı sözde kalırdı. Bazan kızı bile utanırdı bu üstünlük edalarından. Sanki o anne yetiştirmemişti o kızı. İçeri giren kim olursa olsun toparlanır, Asiye Teyzesi'ne kusurda bulunmazdı. Yine o güler yüzüyle açtı kapıyı Gülümsün. Asiye Kadın, yüzüne çarpan havasızlığa rağmen, kendini hiç bozmadan 'Nasılsın güzel kızım' dedi Gülümsün'e. 'İyiyim, buyrun, hoşgeldiniz' dedi kız bütün nezaketiyle.

Asiye Kadın hoşgelmişti hoşgelmesine de dün akşamdan kalma parti artıkları, kapısı açık mutfaktan antreye taşıyordu adeta. Belli ki bugün iş çoktu. Ay geçmez bu evde parti yapacak bir sebep icad edilir, mutfak dolaplarındaki herşey indirilirdi. Dün akşam kimbilir kaç şişe devrilmişti. Böyle günlerde Nergihan Hanım saat onbirden önce yataktan kalkmaz, başağrısını Asiye Kadın'ın getirdiği büyük bir fincan kahveyle birlikte içtiği birkaç ağrı kesici ile ancak geçirebilirdi.

Asiye Kadın çantasını açtı. İçinden iki parçadan oluşan iş kıyafetini çıkardı. İlk geldiği günlerde, rahat ettiği basma eteğini, önü çamaşır suyuyla beyazlamış da olsa terletmeyen penyesini giyer işe koyulurdu. Ama Nergihan Hanım göz zevkini bozduğu için bir daha bu kıyafetleri giymemesini söyledi ve ona krem renkte pantolon ve gömlekten oluşan bir iş takımı verdi. Bundan sonra o evde o giyilecekti. Asiye Kadın üniformasını giydi ve kendini kokla-

dı. Ter kokmak da yasaktı. Nergihan Hanım'ın başağrısı ikiye katlanıyordu. Otobüse kırkiki milletle biniyor, neredeyse iki saatte geliyordu. Ter kokmasın da, ne yapsındı? Evdeki banyo kazanı desen kaç gündür yanmıyordu.

Hemen işe koyuldu. Hanımefendi kalkmadan diye mutfağa girdi. Kahvaltı menüsü duvardaki diyet tablosunda yazılıydı. Gülümsün'e de birşeyler hazırlamak üzere buzdolabından kahvaltılıkları çıkardı. Kızın banyosundan müzik sesi geliyordu, belli ki çıkmak için hazırlanıyordu. Asiye Kadın mutfağa girince geceki partinin temasını anladı. Artık temanın ne olduğunu biliyordu. Her partinin bir teması olurdu. Adının suşi olduğunu öğrendiği o pirinçten yapma pasta artıkları akşamki partinin Uzakdoğu temalı olduğunu gösteriyordu. Bir kere ağzına atmıştı o suşiden de nasıl yutacağını bilememişti. Tükürüp atsa nimete saygısızlık olurdu... Ağzında çevirip durmuştu.

FİKRİ ÖZÇELİKÇİ

HAYAT GÜZEL

bir akşam üzeriydi. güneş, güzel batıyordu.
nar, delice çiçeğe durmuş; güvercinler tenhaya çekilmişti.
herkesin hayata dair bir hesabı vardı.
benim de hayata dair bir hesabım vardı ama ben bu hesabı tutturamadım sanki.

* * *

...birkaç kırık hayal sadece.

* * *

Kalabalık, karşısına çıkan kayalara saldırıp onları hırpalayarak akan bir nehrin bozbulanık suları gibi amaçsızca akıyordu şehrin damarlarında. Amacının ne olduğu bir türlü anlaşılmayan bu hoyrat heyula, bedene giren her şeyden bir parçanın kendisinde toplandığı kan gibi hızlıca akıyor, içinde yol aldığı damarların çeperlerini daha fazla genişletiyor, önünde ne varsa sürükleyip akıyor, aktıkça da hızını iyice arttırıyordu. Hızı durmadan artan, gövdesi gittikçe genişleyen bu kalabalık, tüm vücudu saran acımasız kara kanser gibi, şehrin sokaklarını acımasızca istila ediyordu. Okulundan çıkan yeniyetme öğrenciyi, bakkal alışverişini yapmış emekli amcayı, marketten çıkan asık suratlı işadamını, başı örtülü yoksul teyzeyi, sokağı sahiplenmeye çalışan kirli sarı tüylü köpeği... herkesi ama herkesi hiç ayırmadan bünyesine katıyor, böylece hiç durmadan hem büyüyor hem de çoğalıyordu.

Gövde büyüdükçe de, şehrin kalbi, damarlara o kadar çok ve o kadar hızlı kan pompalıyordu ki kılcal damarların bazıları, bu akışa uyum sağlamakta zorlanıp en zayıf yerlerinden çatlıyordu.

Kan, çatlayan yerden bir yol bulup usul usul, kızıl kızıl toprağa sızıyordu. Sızdıkça renk değiştiriyordu, sıcak ve anbean kırmızılığını yitirip koyulaşan, koyulaştıkça da başka hiçbir renge değil, illa katran karasına çalan kırmızı damlalar halinde sızıyordu yere.

Ama kanların toprağa bu sızışı, yeryüzünde hiçbir şeyi değiştirmiyordu.

* * *

Kan, damarları çatlatıp toprağa sızıyorsa, yeryüzünde bir şeyler değişmeliydi oysa.

* * *

Sanki insana hayat veren o değilmiş gibi, asfaltın üstünde sinsice duran toza bulanıp anlamsızlaşıyordu kan, tıpkı buruşturulup atılmış kirli bir kâğıt parçası gibi.

* * *

Kalabalık, üzerinde kara noktalar bulunan iri burnuyla hırçın ve hantal kara bir gövdeye benziyordu gitgide. Durmadan irileşen ve irileştikçe saldırganlaşan bir gövdeye. Bu gövde, kollarını açarak her şeyi kuşatmak isteyen bilinçsiz bir kitle gibiydi. Tek bir amacı vardı: Büyümek, daha çok büyümek...

* * *

Gövde, her sabah sanki kurulmuş bir kara zemberek gibi gerinip yaylanıyor, kirli sarı dişlerini ortaya çıkararak yavaşça ve uzun uzun esniyor, sonra şehrin sokaklarına çıkıp durmadan ilerliyor, ilerledikçe de kendisine yeni katılanlarla birlikte irileşiyor, irileşiyor, irileşiyordu.

Bu iri karaltının ortaya çıkması, kentte hayatın başladığı anlamına geliyordu. Kalabalık, irileşmek dışında hiçbir şeyi umursamıyordu: Akasyalar çiçek açmış, erguvanlar solmuş, gün başka türlü batmış, bir hayal kimbilir kaçıncı defa kırılmış... hiç ama hiçbir şey umurunda değildi.

* * *

Bir gül, damla damla kanıyordu kalbimde.

* * *

Cinnetimi yaşıyordum.

Biliyordum, direnemeyecektim bu kez.

Hayır, direnmeyecektim! Kafdağı yıkılırsa yıkılsın bu kez, umurumda mı sanki?!

Zaman, bana inat sakin ve sabırlı akıyordu. Bana inat, çiçeğe duruyordu bir deli fidan. Her şey bana inat oluyordu. Yağmur bana inat yağıyor, güneş bana inat açıyor, gülümsemeler bana inat çoğalıyordu.

* * *

Yediveren gülleri açmalı şimdi yüzünde. Rengârenk kokular yükselmeli göklere; bir dilenciyi mutlu edecek kokular. Alıp gidivermeliyim kendimi. Yalnız olmalıyım. Bir başıma.

* * *

Doğup büyüdüğüm Trakya kasabasının tozlu yolları gibi tozlu her şey. Saçlarım, bulanık akan nehir gibi kirli. Düşüncelerimi tanıyamıyorum artık. Ellerimi uzattığım toprak çoraklaşıyor.

Şimdi damarlarımı zonklatan bir kan pıhtısı gibi beynimi acıtıyor aklıma bıçak gibi üşüşen düşünceler. Bu kaçıncı hayal kırıklığı? Bu, meyveye durmadan donan kaçıncı nar?

Başarılı olacağımı umarak el attığım her şey, neden bir dünya yük olarak biniyor omuzlarıma? Üzülen sadece ben olsam neyse... Benden bir şeyler bekleyenler, umudunu bana bağlayanlar da benimle beraber üzülüyorlar. Tamam, insan olarak benim de herkes gibi hata yapma hatta beceriksiz olma hakkım var ama bu hakkın da bir sınırı var. Korkarım ki ben, o hakkı yeterince kullandım.

* * *

Şimdi yine dalgalar kumsalı dövüyor!

* * *

Oysa bu son işi inceden inceye hesaplamış, eleman temini işini becerikli kişilerin yardımıyla halletmiştim. İşlerin yürümemesi için bir neden yoktu. Makineler yeniydi ve ortam gayet sağlıklıydı. Çalışan personel işinin ehliydi, işlerini ciddiye alan kişilerdi.

Gıda işiydi bu, yürümesi gerekirdi. Açlıktan kimse ölmeyeceğine göre, bu iş yürümeli, ürünlerimiz satılmalıydı.

Ah, işte yine eskide kaldığını umduğum korkularım, kirli ellerini uzatıp alnıma tırnaklarını batırmaya başladı. Sarı sivri dişlerini de etlerime ha batırdı ha batıracak. Etimden et, canımdan can koparacak, kanımdan kan akıtacak şimdi.

Ne büyük umutlar bağlamıştı benimle beraber bir sürü kişi. Umut bağlanan her büyük şey nasıl büyük bir gürültüyle kırılırsa, bu da kırıldı gitti. Geride bir sürü kırıklık kaldı.

Piyasa kuralları vardı ve piyasa acımasızdı. Bunu hep söylerlerdi ama yaşamak bunu, hiçbir şeyle ölçülemez. Ya büyüyecek ya da öleceksin! Ben büyüyemedim. Bırak büyümeyi, ayakta kalamadım!

Yusuf u kuyudan çıkaran bir ip olacaktım ben ama olamadım. Dibi çamur kör kuyuda kaldık şimdi.

* * *

Güneş, gölgeli kızıllığını alıp giden bir dilenci gibi sokakları terk ediyor; akşam, hüzünden örülmüş bir şal gibi çöküyordu şehre. Omuzlarında bir dünya yük, içinde bitmeyen hayal kırıklıkları ile yürüyordu şehrin dar ve kıvrımlı yollarında. Başını omuzlarının arasına gömmüş, küçülmüş de küçülmüştü adam. Bu son işinde yaşadığı hayal kırıklığı, ölümcül bir darbe vurmuştu hayallerine. İddiası kalmamıştı ve bu durum da onu anlamsızlaştırmıştı. Yaşamak için bir neden bulamıyordu artık.

Kıvrıla büküle akan sokaktaki aşınmış taşlarda, kıvrıla büküle yaşadığı hayatını görüyordu. Ömrü de, taşlar gibi aşınmıştı.

Yolun her iki tarafına belli aralıklarla dizilmiş lambaların kirli sarı ışıklarının ürkek aydınlığında ilerliyordu şimdi. Erguvani düşlerinin kendisini terk etmesine üzülüyordu en çok, bir de kendisinden bir şeyler bekleyip de umutları tükenenlere.

Şimdi, evlerinin kapılarını açıp da evlerine giren tek tük insanlar dışında çok da hareketli değildi ortalık.

Bu yöreler, şehrin kalbine uzak olduğu için böyleydi belki de. Şehrin kalbine uzaktı, tenhaydı ve yoksuldu bu yöreler.

Yoksulluk, gözden ırak kılıyordu büründüğü her şeyi. Gözü, bir tepeciğe kurulmuş olan Yıldırım Camii'ne takıldı. Göğe yükselip göğün kalbindeki

mavi tülbende bir ilmek atacak kadar görkemli minarelerinin zarafeti ve adım attıkça yerleri sarsan bir pehlivan gibi geniş gövdesiyle, görende heybet uyandırıyordu cami. O da camiyi görünce etkilendi bu görüntüden, sarsıldı.

Bir ince sızı olup indi kalbine bu görüntü ama o kadar öfkeliydi ki, kalbine inen bu birkaç damla sızı, kendine yol bulup da akamadı. Kurudu gitti.

Artık hasretle dokunmuş bir tül perdenin ardında görünen bir eski zaman sevdalısı gibi uzak ve yalnızdı. Bir zamanların benzersizi olmanın verdiği güvenle hala dik duruyordu bu yapı ama şimdi ırak yollarda kalmış, uzağa düşmüş, anılarda saklanan mor sümbüller gibiydi.

O böyle dalmış yürürken aniden bir yağmur serini çıktı. Yapraklar huysuzca hışırdadı. Toprak yoldaki tozlarda telaşlı bir hareketlilik başladı. Göklerde bir kırbaç şakladı ve yıldızlar sakince veda edip ürkekçe çekildiler masmavi odalarına. Bir servi ağacı boylu boyunca yere kapandı az ilerdeki bir mezarlıkta. Ağacın sesi cılız olduğu için herkes duyamadı bu sesi. Ama kimse fark etmese de bir şeyler değişti. Bir karınca, yürüyüşünü durdurdu. Bir kır çiçeği kokusunu yitirdi o anda.

Sonra ölümün kokusu, hüzünlü gelen bir akşam gibi ağır ağır sindi şehrin şelale gibi uçurumdan atlayan sarı saçlarına.

Tam kan kırmızısı bir meyve olacakken narların olgunlaşması durdu.

Kirli kar renkli akşam, bir anda kapkara bir ihanet gecesine döndü.

Kaburgalarına sıkılıp orada sıkışıp kalan paslı bir mermi gibi canını yakar oldu aldığı her nefes.

Sırtına binen yüklerin ağırlığını ilk kez bu kadar derinden duydu. Sırtındaki kemiklerin eğilip büküldüğünü hissetti. Adım attıkça çıtır çıtır kırılan kemiklerinin sesleri değer oldu kulaklarına.

Bir mezar taşı gibi soğuk ve sessizdi kalbi. Daha önce bu olan bitenler karşısında sadece yılgınlık hissediyor ve kimseyi suçlamıyordu. "Tek suçlu kendisiydi her zaman. Hiç kimse değil, sadece kendisi!" Böyle düşünürdü hep.

Oysa şimdi, köpüklü sularıyla kayaları parçalamak için kıyılara hücum eden bir ırmak gibi hücum ediyordu öfke dalgaları içine.

Kara gecede, kara bir pusu gibi yürüyordu artık. İçinde büyüyen öfkeyi kusacak kimseler de yoktu.

Ama hayır!..

Hayır, aslında öfkesini kusması gereken o kadar çok insan vardı ki!..

Şimdi ne yapacağını bilemiyordu ve her adım atışında bu kırgın öfke kendisini boğuyordu.

Bu öfke onu canlandırdı. Omuzları dikleşti yeniden. Yeri sarsacak gibi toprağın kalbine vura vura atmaya başladı adımlarını. O kadar sert basıyordu ki yere, toprağın canı yanıyordu artık. Derin bir nefes aldı ve kendisini dağ gibi güçlü hissetti. Adımlarını daha da sert, daha da hızlı atmaya başladı. Yol, çabuk tükeniyordu şimdi.

Öfkenin çocuğuydu artık.

* * *

Gelgitler vardı şimdi içinde. Bu kadar öfke, yabancıydı ona. Yıkılmaya yüz tutmuş eski, tek katlı köhne evlerle, gökleri delecekmiş gibi yukarıya yükselen yeni binaların birlikte yer aldığı mahallenin dar sokaklarında, karanlığı güç bela aydınlatan sokak lambasının uçarı bir genç kız gibi oynaşıp duran sarı ışıklarının eşliğinde yürüyordu.

Bu öfkeyle ne kadar ilerlediğini fark etmemişti bile. Gözü birden toprağın üstünde zümrüt bir lale gibi yükselen yapıya takıldı. Kalp gibi atıyordu bu zümrüt yapı, zamanın kalbi gibi, şehrin kalbi gibi, yeryüzünün kalbi gibi.

Yeşil Cami'ydi bu. Çocukluğunun sığınağı...

Caminin bahçesi, her zaman bir sığınak olmuştu ona. Ne zaman ruhu bir cenderenin taşları arasında ezilse, buraya gelir ve servi ağaçlarının onu alıp başka iklimlere götüren hışırtısını dinleyerek rahatlardı. Uçması engellenen bir güvercin gibi gelip göklerde süzülen bir kartal olarak giderdi hep buradan.

Hafiflerdi. Topraktan çıkıp göğe yükselen, yükselen, sonra yağmur olup yeryüzünün gözlerini ıslatan bir buğu olurdu.

Yine öyle oldu. Deprem gibi yeri sarsarak atılan adımlar, birdenbire gökte süzülen bir serçenin yürek okşayan kanat çırpışlarına döndü. Yoldaki toz bile incinecek diye korkar oldu. Sadece onu değil, gördüğü her şeyi kararan öfke gittikçe azalmaya başladı. Rengi gittikçe açıldı o öfkenin, açıldı, açıldı ve bembeyaz olup bir merhamete dönüştü.

/Çocuktu. Saçlarında ıslık çalan bir deli rüzgâr... on bir ya da on iki miydi yaşı acaba? Babası,- mekanı cennet- onu ellerinden tutar, dolaşmaya çıkarlardı birlikte. Bazen bir lunaparka, bazen mesire yerine, bazen de mezarlıklara... Vakit namazlarında da camiye giderlerdi. Abdest aldıkları şadırvanların da bir öykülerinin olduğunu bilmiyordu o zamanlar. Suyun serinliğine arkadaş olmak yetiyordu ona, başka hiçbir şey umurunda değildi. Bazen namaz bittikten sonra camiden çıkmazlardı. O zamanlar cami içinde babası rahleyi önüne açıp Kitabı okur, kendi de caminin derin pencerelerinde, müezzin mahfilinde, minberde, mihrapta ve caminin diğer alanlarında oyunlar oynardı. Camilerin duvarlarındaki çinilerde veya duvardaki levhalarda insanı kendine çeken yazılara dalardı bazen. Bu yazıların ne olduklarını sorduğunda babasına, babası "Onlar Allah kelamı." derdi. Allah dendiği için başka hiçbir şey sormaya gerek duymazdı. İçine sıcak, hercai menekşe renkli, tarifsiz bir huzur akardı.

Bir gün yine camide oynuyordu. Duvarları yeşille kaplı o camide... Mihraptaydı. Bir yazı gördü orada, diğerlerinden daha küçük, daha kısa bir yazı. Babasına "Bak, Allah kelamı var burada da." dedi ama babası ona "Hayır, bu Allah kelamı değil, kul kelamı." dedi. Tuhafına gitti bu. Allah'ın mekânında hep Allah kelamı olmaz mıydı? Kul kelamı ne arardı ki burada? Merak etti. Bu yazının ne olduğunu sordu babasına ve babası anlattı uzun uzun, onun anlayaca-

ğı gibi anlattı. O zaman her şeyi anladı, anladıkları zihninden silinmez sandı, neşesi azaldı, içinde bir sonbahar fırtınası koptu, hınçlandı çocuk haliyle./

O yazıyı yeniden görmek için dayanılmaz bir istek duydu. Havanın serinliğine aldırmadan abdest aldı ürpererek. Babasının ona bir şeyler anlatan sesi kulaklarında, sağ ayakla girdi camiye. Besmele çekerek. Adım attıkça tanıdığı bir dünyaya yeniden geldiğini hissediyordu. Adımları heyecanlıydı. Gözleri, daha önce defalarca okşadığı bu mekanda hiç yabancılık çekmeden geziniyor, belleğinin derinliklerindeki görüntüleri ortaya çıkarıyordu bir bir.

Mabedin içindeydi şimdi. Yıllarca uğramamış olsa da, alışık adımlarla ilerliyordu.

Değişiklik var mı diye bakındı: Duvardaki hatlar yerli yerindeydi ama oyun oynadığı pencerelerden birinin derinliğini büyük boy bir klima kapatıyordu artık. Duvarlara, mabedin dünyayı ve dünyaya dair her şeyi en az çağrıştırması geleneğine aykırı olarak siyah kablosu kara yılan gibi duvarı boydan boya dolaşan hoparlörler monte edilmişti uyum gözetilmeden. Mikrofonlar, mikrofonların rastgele ve karmakarışık olmuş kabloları... "Dünyayla ilişkili ne kadar çok şey koymuşlar bu camiye." diye geçti aklından.

Yoksa kendi mi değişmişti, bilemiyordu şimdi bunu. İlerledi ve mihraba gelince durdu. Gözleri, alışkın hareketlerle yazıyı aradı. Buldu yazıyı.

Baktı yazıya, baktı, baktı ve babasının bu yazıyla ilgili anlattıkları tek tek geldi aklına.

* * *

Şimdi içinde med cezirler... Kâh bir serçe olup korkuyla atıyordu kalbi kâh bir kartal olup vahşileşiyordu. Bu karmakarışık düşünceler içindeyken karanlığı yırtan bir mermi gibi aklına geldi orada ne yazdığı. "Bir beyit bu." demişti babası. Şuydu beyitte yazan:

"Zulmeden kişi bu zulmü bana yaptığını sandı
Bana yapılan zulüm geçip gitti ama vebali onun boynunda kaldı."

Nedense bu söz her zamankinden daha çok etkilemişti şimdi onu. Bu sözün buraya yazılmasına yol açan olayın ne olabileceğini düşündü bir süre. Yazdıran kişi de sıradan biri olmamalıydı çünkü bir mabede böyle bir beyti yazdırtacak kişinin çok itibarlı biri olması gerekirdi.

Sıradan bir yer değildi sözün yazıldığı yer, camiydi.

Ve bir de, çok güçlü ama çok incinmiş bir kalp!

* * *

Herkesle beraber o da dışarı çıktı. Kalabalığın arasında aktı gitti. Gecenin serinliğiyle ürperdi.

Başını kaldırdı göklere. Yenilenmiş gözlerle hayata baktı.

Dolunaydı.

İlerledi ve yapacağı yeni işin ayrıntılarını düşünmeye başladı.

MEHMET HARMANCI

SAÇMA LAMA

Lama olmasına o da bir lama idi ama tüküremiyordu.

ALİYE FİGEN ADALI

TAZE EKMEK

Ev

Masanın köşelerinden eskimeye yüz tutmuş muşambayla oynuyor. Kakülleri alnına dökülmüş. Çocuk masumiyetini henüz üstünde taşıyan, her geçen gün insani zaafların gün yüzüne çıkmaya başladığı, yavaş yavaş ergenliğe geçen bir çehre...

Mutfağı kavruşmuş soğanın kokusu dolduruyor. Kadın bir yandan kahvaltı için masayı hazırlarken bir yandan akşam yemeğini yapıyor.

Bir saklama kabında kenarları sararmış birkaç dilim peynir... Marmelat. Cam yeşili bir tabakta siyah ve yeşil zeytinler, yine bir tabakta yanyana dilimlenmiş domates ve salatalık. En son haşlanmış yumurtaları ve çay bardaklarını getirip koyuyor masaya kadın. Dünden kalan ekmeği dilimleyip getiriyor masaya. Oğlan başını kaldırıp bakıyor annesine.

"Anne taze ekmek yok mu?"

Oğlanın alnına dökülen saçları eliyle yana doğru düzeltip alnından öpüyor evladını kadın.

"Yok oğlum, yarın cumartesi, uzun, güzel bir kahvaltı yaparız, hadi şimdi böyle yeyiver".

Yarım dilim peynir, üç zeytin... Birkaç lokma da marmelattan alıyor.

Sokak

Yere saçılmış sınava hazırlık test kitapları...

Çığlıklar, bağırışlar...

Gencecik kalbe, yazın ilk günlerinde tatlı serin bir rüzgar gibi geliverdi işte!

Avucunu sıkmış... Avucu kadar mı, duran kalbi?

Ev

Kapı çalıyor.

Telefon çalıyor.

Telefonlar çalıyor.

Gerisini hatırlamıyor kadın.

Ne zaman taze bir ekmek dilimlese...

ŞAHİN TAŞ

KÜÇÜREK ÖYKÜLER

BİRİKTİRİCİ

Biriktirip durdu yıllar yılı.
Okusa, odası dünya!..
Artık kurtulmak istiyor onlardan.
Hatta bu isteğine bir kulp da buldu, kutsal:
-Tek kitap yeter! diyor.
Hâli korkunç, odası dar.
Kitaplar üzerine üzerine geliyor!

KIRK ÜÇ YIL

- Ben bu şiiri kırk üç yıl bekledim, dedi.
Kısacık bir şiirdi, gösterdiği.
-Cüssesine bakma, dedi, her şiirim böyle olsa, yazmama gerek kalmazdı.
O şiirini okudu, sözcükler karanlıkta ışıldadı.

SAYFALARIN UÇSUZ BUCAKSIZ KARINDA

Raftan kitabını çekti. Açıp okumaya yeltendi. Okumaya çalıştıkça, harfleri dökülüyordu.
-Tutun kar yüzeye/savrulma/şiir! diye buyurdu.
Harfler onu dinlemiyor, büyük bir hızla dökülmeye devam ediyordu.
-N'olur, hiç olmazsa bir dizecik kalsın? diye yalvardı.
Tek harf bile kalmadı!
Öylece kalakaldı şair, sayfaların uçsuz bucaksız karında.

SİLGEÇ

"Yazılanlar itinayla silinir."

İmza:
Zaman!

SON ŞİİR

Çinli şair Li Po, hep zilzurna gezermiş. Yangtze nehrinde kayığıyla yine böyle dolaşırken suya yansıyan ayla kucaklaşmak istemiş; son şiiri bu olmuş!

ÖYKÜNÜN DÖNÜŞÜ

Tam otuz yıl aradan sonra lise edebiyat öğretmenim Cemil Okyay'ı ve aynı zamanda coğrafya öğretmenimiz olan çok değerli eşi Füsun Hanım'ı ziyaret ettik, şair dostum Ali Selçuk'la. Adana'da, yazar Saba Kırer'in "Jako" adlı romanı için yapılan bir etkinlikte Ali Hoca'nın eşi Ebru Kış Hanım ve benim Cemil Hoca'm konuşmacıymışlar.

Etkinlik sonrası laf lafı açmış. Bir şekilde benim adım da geçince, anımsamış, çok sevinmiş Cemil Hoca. Ali Hoca da telefonunu almış. Aradım. Birbirimizden habersiz aynı şehirde meslektaş olarak görev yapıyormuşuz meğer! Böylece gidip hasret giderdik evlerinde. Zamanın nasıl geçtiğini unuttuk/unuttum. Furkan'ı dershaneden biraz gecikmeli aldım. Cemil Hoca'nın evinden bir hayli geç vakitte ayrılırken pır pır eden yüreğimde sevinç, heyecandan titreyen ellerimde iki paha biçilmez armağan vardı: On beş yaşımda yazdığım, otuz yıl saklanmış, kâğıtları sararmış iki öykü!

ÇÜRÜK

-Bak üstat, diyor,
yürek dolgusudur aşk.
Düşer; yenisi!..

KANSER

"Konser" diyorlar "bitti artık, öl!"
İyi de...
"Benim can vermeye dermanım mı var?"

NUMAN ALTUĞ ÖKSÜZ

RAMPA

"Baba! Baba! Kazandım... Üniversiteyi kazandım baba! İşte belgesi! Kızın artık üniversiteli!"

Bütün haftanın yorgunluğuyla bükülen belini unuttu ve kızına sarıldı Süleyman. Gözleri damlalarla, yüreği gururla doldu. "İşte benim çalışkan kızım! Helal sana Boncuk kızım!" Haykırışlarını duyan Meryem mutfaktan koşarak geldi. "Hoş geldin bey; müjdeyi almışsın. Hazırlan bakalım, haftaya bugün kayıt için yola çıkmamız gerekecek."

Heyecandan kızına nereyi kazandığını sormayı unutmuştu Süleyman. Gülen yanakları bir anda soldu; yüreğindeki gururun yanına bir parça hüzün kuruldu. "Nasıl gönderirim boncuk kızımı uzaklara? Ne yapar el memleketinde?" Kızına belli etmedi korkularını ve bahçeye attı kendini. Hemen ceketinin sağ cebine gitti eli. Çakmağını çıkardı. Sigarasını aradı; fakat muvaffak olamadı. Epey aradıktan sonra vazgeçti ve mutfağın camına doğru seslendi: "Meryem! Meryem! Ben Kantar Nuri'ye kadar gidiyorum. Yemeğe yetişirim."

Sokağın sonundaki bakkala varıncaya dek binlerce düşünceyle boğuştu Süleyman. "Gitme kızım; seneye buradaki üniversiteye girersin." diyemezdi ki. Dünyaya mavi mavi bakan biricik kızının hayalleri vardı, Boncuk mimar olacaktı.

"Na'ber Kantar? Bir sigara versene."

"Vereyim de ne bu hâl Süleyman? Yüzün karmakarışık. Hayrola?"

"Yok bir şey. Bizim kız üniversiteyi kazandı da..."

"Öyle mi çok sevindim. Helal olsun bizim Boncuk kıza. Benim oğlan barajı bile geçemedi. Hayta işte. Seneye de kazanamazsa vereceğim tartıyı eline, salacağım sokağa. Çeksin babası gibi de anlasın eşeğin oğlu!"

"Haydi eyvallah!"

Dönüş yolunda da bir çare bulamadı. Bahçe kapısını açarken, sigarasından son bir nefes çekip düşüncelerin aklına yapışmasıyla astığı suratına neşe doldurmaya çalıştı. Zor da olsa tebessümler yeşerttiği yanaklarıyla içeri girdi ve "He he heytt Boncuk hanım mimar oluyor ulan!" narasıyla kızını kahkahalara boğdu. Baba kız yemeğe kadar şakalaştılar. Meryem'in mutfağa davet eden sesini işitince Süleyman kızını kucakladı ve sofraya geçtiler.

Yemekten sonra Boncuk kız bütün heyecanını kuşanarak annesine ve babasına gidecekleri şehri anlatmaya koyuldu. O anlatırken Süleyman kızının gözlerindeki mutluluğa kilitlendi. Aynı anda yüreğini sessiz endişeler silsilesi istila etti. Uzun uzun seyretti Boncuk'u. Ardından derin ve hırıltılı bir iç çekişle birlikte sehpanın üzerindeki çakmağını alıp bahçeye çıktı. Sigarasını yaktı; karşısında uzayan sokağın tenhalığına daldı. Gözlerinin önünden geçen sigara dumanın orantısız hareketleri bile ona hüzünlü geliyordu.

Bütün gece kafasındakilerin esiri oldu Süleyman. Korktu, kızdı, üzüldü, heyecanlandı... Uyumak istedi; olmadı, başaramadı.

"Meryem, Meryem... Bir ses ver kız..."

"Of Süleyman..."

"Ya Boncuk'un durumunu ne yapacağız? Benim meleğim ne yapar oralarda? Bir başına kalamaz ki."

"Biliyorum Süleyman'ım. Dertlenme boşuna. Gider bir göz ev tutarız. Kızımla ben kalırım. Sen de işin olmadığı günler gelirsin. Çok uzak değil zaten, üç dört saatlik yol."

"Doğru diyorsun, zaten başka çare yok. Ya okul? Sorun çıkmaz değil mi?"

"Uyuyorum Süleyman, haydi uyu sen de."

Günlerce planlar yapıldı. Kayıt işleri hemen halledilecek, ev ayarlanacak, vakit kalırsa şehri süsleyen kale gezilecek... Süleyman'ın da yüzü gülüyordu. Meryem, hafta boyunca rahatlatan cümleleriyle Süleyman'ın içine su serpmişti. Olumsuzlukları zihninin uzak köşelerine kovalamıştı Süleyman.

Sıcak eylül sabahına Meryem erkenden uyandı, kahvaltı masasını bahçeye kurdu. "Süleyman kalk artık. Boncuk'u da uyandır. Ekmek yok. " Süleyman koşarak merdivenlerden indi. Bahçe kapısına yöneldi. "Meryem, ben Kantar'dan arabayı alayım, Boncuk uyandı. Ekmek de getiririm."

Süleyman, acele bir şekilde sokağı tüketti. Dükkânın önünde Kantar ile oğlu Sefa ekmekleri diziyorlardı. Süleyman'ı gören Kantar, Sefa'ya yüklendi: "Bak, Süleyman amcanlar kayıt için yola çıkıyorlar. Biz de bu mutluluğu yaşayacak mıyız Sefa Bey?" Sefa ses etmedi, Süleyman lafa karıştı: "Yüklenme çocuğa Kantar, bu sene halledecek Sefa. Hem uzun etme de anahtarı ver." Kantar Nuri, Süleyman'a anahtarı uzattı, Süleyman, Sefa'nın dizdiği somunlardan birini kapıp arabaya yönelirken ekledi: "Sefa, bu sene kazanmaya bak. Yoksa senin de lakabın kantara çıkacak. Demedi deme. Haydi kalın sağlıcakla."

Süleyman geldi, kahvaltıya oturuldu, kahvaltı bitti, yola düşüldü... İki üç saat sonra şehrin adının yazılı olduğu tabela görününce anne kız yaptıkları planları yeniden etüt etmeye başladılar. Süleyman gülen yüzüyle araya girdi: "Buranın köftesi meşhurdu değil mi? İsterseniz önce yemek yiyelim, sonra kayıt işini hallederiz." Günlerdir okulunu görmenin hayalini kuran Boncuk

bu öneriye yanaşmadı. Onun genç kalbinin heyecanını kendi kalbinde hisseden Süleyman, lafı uzatmadı; doğruca üniversitenin yolunu tuttular.

Bulmakta zorlansalar da, sora sora, döne döne yerleşkeye vardılar. Girişteki güvenlik memurundan mimarlık fakültesinin yerini öğrenip yokuşu tırmandılar. Boncuk'un "Baba burada, bu taraftan..." çığlığı seyahatin ilk durağı olan mimarlık fakültesine gelindiğini haber veriyordu. Süleyman arabayı park etti; indiler. Boncuk'un her hareketinden sevinç fışkırıyordu. Fışkıran sevinç damlalarında hep beraber ıslandılar. Ardından kayıt için bekleyen kalabalığa daldılar. Sordular, soruşturdular... Mimarlık bölümüne kayıtlar ikinci katta yapılıyormuş. Boncuk önde, Meryem ile Süleyman arkada dönüp dolandılar. Bir türlü asansörü bulamadılar. "Nerede bu asansör?" "Baba şu tarafa bakalım." "En iyisi sormak."

"Siz burada bekleyin." dedi ve yetkili aramaya koyuldu Süleyman. Çok adımlamadan sesler işitti. Sesleri takip etti. Fakülte sekreterliği yazısının altından geçip açık bulunan kapıyı tıklattı. Deri koltuğun içine gömülmüş gözler ona beklemesini söyledi. Bekledi.

"İyi günler efendim, kayıt için gelmiştik de. Kayıtlar ikinci kattaymış. Çok bakındık; fakat asansörü bulamadık."

"Ne diyorsun beyefendi? Bunu sormak için mi geldin? Asansör yok; iki kat çıkıver işte. Erimezsin."

"Nasıl yani? Binada asansör bulunmuyor mu?"

"La havle! Yok asansör. Burası eski bina. Yenisi iki üç sene içinde yapılacak. O zamana kadar böyle."

Süleyman odadan çıktı; bakışlarını yere mıhladı. Beton zemin sanki kuma dönüştü. Bata çıka yürüyordu. Düşecek gibi oldu, zor toparladı. Kantar'ın bakkalına giderken aklına yapışan düşüncelere yeniden esir düştü. Öne eğdiği bakışlarını yerden kaldırdığında Meryem'i ve Boncuk'u karşısında buldu. Boncuk'un yüzünde inatçı bir tebessüm, Meryem'de yağmurlu kirpikler vardı.

"Bu bina çok eski baba, hiç beğenmedim. Haydi köfte yemeye gidelim."

Süleyman ve ailesi fakülteden çıktılar. Süleyman başını göğe kaldırdı. Boncuk'u taşıdığı yüreğinden bir feryat koptu, gırtlağının düğümüne gömüldü. Avluyu geçtiler ve merdivenlerin yanındaki rampa sayesinde büyük bir engeli aşarak arabaya doğru yol aldılar.

SEMRİN ŞAHİN

ACI

Avlunun ortasına üç büyük kazanı getirdiklerinde gölgeleri yoktu. Yan bahçeyi ayıran zakkum ağacının dalları rüzgarla uyumlu, usul usul sallanırken Fersah; evlerin ardındaki bakımsız, haşin otların ıslığı andıran sesiyle irkildi.

"Fersah, briketleri taşı oğlum!"

Küçük evin yanındaki briketleri alnından sızan ter damlasını silip kucakladı. Evlerin çinko çatılarını titreten rüzgâr içine sevinç doldurdu Fersah'ın. Bereket ve dua günüydü bugün.

Üç briketi üçgen oluşturacak şekilde koyup üzerine kazanlardan birini oturttu. Bakır kazanın içi gümüş aydınlığıyla gözünü alırken dışının kömür siyahı ellerini, gömleğini, ayakkabılarını bile boyamıştı. İs lekesi süründüğü her yerde iz bırakmıştı. Telaşla üzerini silkeleyip gören oldu mu diye etrafına baktı. Rüzgârın çıkarttığı uğultulu, hışırtılı sesten başka ortalıkta dikkati çeken bir şey yoktu. Buruşuk, huzurlu, ince bir ses; "Oğlum aşurelikler taşınacak." dedi.

Mediha hala iki büklüm küçük evin kapısında belini tuta tuta adım atmaya çalışıyordu. Yağ tenekelerine ekilmiş cam güzelleri, bahar dalları, reyhanlar kapının kenarına asker edasıyla dizilmiş, göz alıyordu. Fersah yutkunup başını salladı. Odunluğun önüne dizilmiş çuvalların yanına gidip diz çöktü. Fasulye, nohut, dövme çuvalları üst üstte yığılmıştı. Tek başına taşıyamayacağını anladığı için boşta olan birilerini aradı gözleri. Herkes bir yerlere koşturup duruyordu; Zeliha komşulardan topladığı kaseleri tepsiyle mutfağa taşıyor, babası ve amcası kazanların altına kırdıkları odunları yerleştiriyordu. Çuvalın birinin ucundan tutup sürüklemeye çalıştı. Olmadı. Çuvalların kenarına çöküp çevresindeki insanların birlikte uyum içerisinde, hevesle yaptıkları işlere baktı. Gece boyunca dualarla, masal ve fıkralarla aşure kazanlarının başında olacaklardı. Rüzgâr kah üzerlerine esecek, kah ateşin dumanını üzerlerine salacaktı. Taze kavrulmuş fıstıkları yerken aşureyi karıştırmak için birbirleriyle yarışacaklardı. İç çekti. Sabaha kadar uyumayacak, sabah namazından sonra üveyiklerin gurultu sesleri eşliğinde yatağa gireceklerdi. Bal sessizliğinde bir cuma gününe uyandıklarında her yerde aşure kaseleri olacaktı.

Gafur Baba Türbesi'nin konukları cuma namazından sonra aşure mevlidi için bir araya gelirken Fersah çocukların mutfağın karşısında sıra yarışında olacaklarını şimdiden tahmin edebiliyordu. Amcasına takıldı gözleri seyyar lambayı avlunun yanındaki çamaşır iplerinden geçirerek kazanların yakı-

nında bir yerlere ulaştırmaya çalışıyordu. Emine yazmasını başına iyice dolayıp çuvallardan birini çekiştirerek "Hadi Fersah, tut ucundan." dedi.

Fersah çömeldiği yerden kalkarken sağ ayağının üzerine basamadı. Yüzünü buruşturup bacağını yere iki üç kez vurdu. Esmer yüzünü buruşturup eğildi.

"Hadi, oyalanma..." Emine iyice sabırsızlanmıştı. Yapılacak onca iş varken oyalanmak haksızlıktı.

Fersah "Bacağım uyuştu herhalde!" diyerek omzunu silkti. Uyuşmanın acısını bilmiyordu sanki. Kızmıştı. Belli etmek istemese de suratının aldığı şekilden ilk bakışta her şey anlaşılıyordu. Uyuşukluk azalınca çuvalın ucundan tutup temiz kartonların üzerine, kazanların yakınına çuvalları taşıdılar. Onuncu çuvalı da kan ter içerisinde taşıdılar. Gölgeleri güneş karşısında gittikçe uzarken annesi büyük evden neşe içerisinde avluya seslendi.

"Sofra hazır!"

Bu haberi bekleyen bütün aile; neşeyle, aceleyle, ilk önce dışarıdaki lavabonun başına, ardından evin içine koşturdu. Yer sofrasındaki mis gibi kokan yiyecekler Fersah'ın da keyfini iyiden iyiye yerine getirmişti. Turuncu saçları, çilli yüzü ve elleriyle Kerem yanma oturdu.

"Nerelerdesin sen?" diye çıkıştı çocuğa. İş zamanı hep kaybolur, yemek zamanı ortaya çıkardı Kerem. Yine öyle olmuştu.

"Yine kaytardın. Amcam duymasın."

"Sus oğlum ya! Ateri oynamaya gittim. Ne var bunda?"

Dudaklarının arasından salatanın suyu akarken "Sen de gelsene. Ne işin var moruklarla?"

Fersah duyan oldu mu diye etrafına baktı. Kaşıkların tabaklara vurma sesinden başka bir ses yoktu ortada. Kısık sesle "Olmaz. Sus da yemeğini ye!" dedi.

Yemek boyunca ikisi de sustular. Fersah ekmeğin üzerindeki küçük kağıdı çıkartmakla uğraşıyormuş gibi yapıp etrafına ürkek ürkek baktı. Diğer çocuklarda konuşmadan yemeklerini yiyorlardı. Sofradan kalkarken Kerem kolunu tutup dudaklarını büzdü. İşaret parmağını dudağının üstüne getirip sus işareti yaptı. "Ben yine oraya gidiyorum. Sıkılırsan gel!" dedi. Avluya çıktıklarında rüzgar saçlarında dolandı.

Kerem, Fersah'a göz kırpıp çıkmaz sokağın yanındaki duvardan atlayıp gözden kayboldu.

Fersah korkarak kazanların ateşini yakan babasının yanma ilerledi. Amcasının gözlerinin duvarın gerisinde asılı kaldığını fark edince Fersah, içini dolduran asude yalnızlığa karşı usulca kazanın yanma doğru seğirtti.

"Biz Gafur Baba'nın torunlarıyız. Halim, ona göre davranmalıyız." diyen babasının gözlerinden uzak, türbenin duvarlarına yakın, okaliptüs ağacının altına çömeldi Fersah.

Gül kokulu mendiliyle yüzünü sildi. Türbenin sımsıkı kapalı pencerelerinden yayıldığını düşündüğü manevi bir huzur benliğini kaplarken aşure kazanları karıştırılmaya başlanmıştı.

"Bu çocuğun hali n'olacak?"

Uzun tahta kaşığı kazanın dibine sürte sürte karıştıran babası gözünü aşurenin içinde oluşan girdaptan ayırmadan;

"Fazla üzerine gitme. Biraz zaman geçsin ikimiz de konuşuruz." dedi. "Üzerinde çok baskı kurarsak iyice soğur bizden."

"Ağbi, ben diyorum ki Seyit Usta'nın yanına versek." eliyle sakalını sıvazlayıp "Hı! Nasıl olur?" diye sordu.

Diğer iki kazanda dumanlar tütmeye başlamıştı. Konuşmaların arasında bazen kahkahalar, bazen de iç çekişler duyuluyordu. Ara sokağın sakladığı türbe ve evler şehrin sakinliğinden kendilerini korurken insanlar şehrin koşturmasını yaşamaya devam ediyordu. Fersah dizlerine koyduğu kollarını hiç birbirinden ayırmadan üç kazanın başındaki ailesine, akrabalarına, aşinalara baktı. Gri bir gölge gökyüzünü kaplamaya hazırlanırken uyumaya hazırlanan kuşlar bir bir ağaçların dallarına tünedi. Hışırtılı yaprak sesleriyle Fersah başını kaldırıp ağaca baktı. Rüzgarın uğultusu kuşları rahatsız etmişe benzemediğinden sadece insanların rüzgardan hoşlanmadığı sonucuna vardı. Mis gibi çay kokusu avluyu sararken yerinden kalkıp ablasına yardım etmeye gitti. Amcasının yanından geçtiği sırada elini saçlarının arasına atıp karıştıran amcası; "Aferin, sana!" dedi. Mutfağa girdiği sırada dedesinin amcasına seslendiğini işitti.

"Halim! Seyyar lambaları yaksana. Kör karanlıkta iş yaptırıyorsun bize."

Dışarıdan gülüşme sesleri geldi. Herkes birbirine takılıp gülüyordu. Amcası içeri girip fişi prize taktığında birkaç kıvılcım çıktı. Fersah irkilip elindeki tepsiyi sallayınca çaylar tepsinin içine döküldü.

"Halim! Ortadaki lamba yanmıyor. Ampul getir!" diye bağıran babasının sesi evi doldururken ablası söylenerek elindeki bezle bardakların altını sildi.

İki kardeş bardaklarla uğraşırken bir çatırtı duyuldu. Ardından çığlıklar, büyük bir aydınlığa karıştı. Fersah elinde tepsi, donup kaldı olduğu yerde. Korkan, ağlayan suratların ortasında sıkışıp kaldı.

Tepsiyi tezgaha koyup korkuyla dışarı çıktı. Bir siyahlığın seyyar kabloya takılı sallandığını, titreyip dumanlar, kıvılcımlar çıkarttığını görünce göğsünden taşan çığlık boğazını tıkadı Fersah'ın.

Ağlayarak eve girip seyyar kablonun fişini çekti. Amcasının yere yığılan bedeninin artık nefes almadığını biliyordu.

Kaynayan aşure kazanlarının sesi, ağlayan, dövünen insanların sesine karıştı. Aşure bereketinde içinden taşan acıyı duyumsadı.

Sonra Kerem'i düşündü Fersah. Donan düşüncelerinin girdabına sığınırken sessizce boğazına takılan bir kılçık gibi zoraki yuttu Kerem'i. Kerem kekremsi bir tatla kaldı düşüncelerinde. Fersah, acıya kodladı zamanı.

ÖZLEM GÜRHAN

BİR İSİM HİKÂYESİ

Beyaz tülbent, beyaz baş. Tiraciye teyze... Apartman komşumuz. Tülbendinin yanlarından çıkan ak teller...

Bir şeye dikkat kesilince kısılan gözler, göz kenarlarında derin çizgiler... Çalışmanın nasırlaştırdığı, kalınlaştırdığı ellerinde okunan şefkat... Ve en önemlisi daima gülümseyen bir çehre...

Benim oğlan kulağıma eğilip usulca sordu. Tiraciye ne demek? Ben de sahi Tiraciye abla bu nasıl isim ya, anlamı neymiş dedim?

Aman olmaz olsun kuzum, amcam koymuş dedi sıkıntıyla... Keşke yanına bi Ayşe Fatma ekleyeydiler. Kimse anlamaz, herkesler sorar durur. Uğraş dur sen de işin yoksa. Ben zaten Ali mektebi bile görmemişim. Oku okunmaz, yaz yazılmaz, hay yavrum dedi.

Nasıl yani? Niye koymuşlar bu ismi sana bilmiyor musun, anlamı neymiş ki?

Anlamını neyin bildiğim yok dedi. Yüzünde öyle bezmiş bir ifade vardı ki bu hikâyeyi anlatmaktan, soranlara söylemekten usandığı her halinden belliydi.

Tülbendini düzeltirken ekledi. Amcam bir Rus kadın sevmiş. Antalya'da otellerde çalışırmış. O kadını alamamış. O sıra ben doğmuşum, derdinden adını bana vermiş.

Biz epey güldük. Ee herkeste yorum yaptı haliyle. Okulda yabancı dille arası nasıl bilinmez bir yeni yetme: AA kadının adı " Tracy " falandı bu hale geldi herhalde, dedi. Başka bir komşu gazetede okuduklarını yetiştirdi. Adamın biri kızının adını "Jennifer" koyacakmış bir diziden etkilenmiş ama nüfusta izin çıkmamış.

Bir başkası, Sakarya depreminde hamile bir kadın kendine yardım eden İspanyol hemşirenin adını doğan kızına vermiş, Mary diye ona neden izin çıkmış peki, diye ekledi.

Bir başkası kendi isim hikâyesini, diğeri aile isim geleneklerini ekledi.

Herkes bir güldü bir söyledi derken, Tiraciye teyze bize kızgınlıkla şaka ile karışık: Gülün ya dedi. Hakkınız vardır. Bu ismim yüzünden azar mı işitmedim vekâletlerde, kâğıtlarda evraklarda yanlışlık mı olmadı. Siz de gülseniz çok değil.

Ben iyi de dedim Tiraciye abla, annen baban nasıl izin vermişler. Eskiler isme önem vermez mi, okunan isim olsun demezler miydi? Diye sordum.

Hakikaten yaşadığımız bölgede okunan isim demek, Kuran da geçen isim demekti ve özellikle de yaşlılar buna epey düşkündü. Yaşlıların:"Torununa okunan isim koy! " diye birbirlerini uyarmaları nadir görülen bir şey değildi.

Tiraciye teyzemiz iç geçirdi. Aman kuzum eskiden böyle adet mi vardı? Anaya, ataya, çelebiye karşı mı gelinir, yüzlerine mi durulurdu? Anam on beş çocuk doğurmuş hesap et. Kimisi yaşamış, kimisi ölmüş. Sor ki hangisinin adını koymuş?

Ad dediğin, bir boncuk amma işte. Bizimki de böyle denk gelmiş dedi.

Ben hikâyenin öbür yanını merak ederek biraz daha eşeledim. Sizinkiler mi izin vermemişler bu yanık amcanın evlenmesine? Dedim.

Pöf! Dedi sesini az alçaltıp, her köyün bir delisi vardır ya o hesap. O da bizim köyün delisi zaten evden uzakta, sosyetik yerlerde çalışıyor, yaşıyor. Gizlice evlenseydi belki atasının ruhu bilem, duymazdı ama kadın bunu koyup gitmiş memleketine. Öyle dediler aslını Allah bilir tabii.

Yani o ata baba dinlemez miydi? Dedim.

Dinlemezdi ya. Bilmem ki belki iş o raddeye geleydi. Dedem ninem seslerini yükseltirdi, karşı çıkarlardı, bilinmez.

Kadın gitmiş, adı kalmış sana yadigâr dedim

Hee! Sağ olsun ne iyi etmiş dedi, gülümseyerek.

AKIN ÇOKUĞURLUEL

ACİL ÇIKIŞ YOLCUSU

"Sayın yolcularımız uçağımıza hoşgeldiniz...

... Lütfen şimdi koltuğunuzun dik, güneşliğinizin açık ve masanızın kapalı olduğunu bir kez daha kontrol ediniz."

Kapısını kapattığında karşı daireye yeni taşman komşularını gördü. Tanışmamışlardı aslında. Ama içeri harıl harıl eşya taşıyorlardı. Çocuk kocaman bir televizyon kutusu içerisinde tıkıştırdığı mutfak malzemelerini sokmaya çalışıyordu. Birbirlerine değen metal ve cam seslerinden anlamıştı bunu da. Kutu düşmek üzereydi ve kendisine ihtiyaç duyulacağını hissetmişti. Adımlarını hızlandırıp çocuğun yanından kısa bir 'kolay gelsin'le sıvışmak istedi birden. Düşmek üzere olan kutuyu çocuk diziyle destekleyerek son anda kurtarmıştı.

"Abi gel bir el at şuna."

Ani bir refleksle diziyle yakaladı kutuyu o da. Az evvel jilet gibi ütülenmiş krem rengi keten pantolonunda kutunun altındaki tozdan dolayı siyahlık oluştu. Sırtının terlediğini hissetti aynı anda. Bedensel bir sızıntı değildi bu ter. İçsel bir kusma gibiydi daha çok. Tişörtünde koltuk altlarında lekeler oluştu koyu koyu. Merdivenlerden inerken, zorlanıp da sesini çıkaramadığı vakit şakaklarında ve dudaklarında hissettiği soğuk ıslaklık da belirmişti. Merdivenin sağından trabzanlardan tutunarak aşağı indi. Her an arkasından aceleyle biri inecekmiş gibi hissetti. Aceleyle gelebilecek o birine yol veriyordu inerken. Ağır demir kapının kanadını açtığında elinde bir başka büyük kutuyla az evvel karşılaştığı ikinci komşusunu gördü karşısında. 'kırılacak' yazıyordu üzerinde.

"Hay yaşa abicim. Bir sokayım şunları kapıdan. Tutar mısın biraz kapıyı."

Kırmak istemedi 'kırılacakları.' Çocuğun kutuları çarpa çarpa içeri sokuşunu izledi. Dışarı çıkacakken üst kat komşusunun kızı belirdi merdivende zıplaya zıplaya. Kulağında kulaklıkları vardı. Önüne bakıyordu. Kutunun içeri girmesi için açık tuttuğu kapıdan kayıp gitti. Sonsuza kadar oradan birilerinin gelip geçeceğini ve asla hareket edemeyeceğini düşündü. Gelen olur diye bekledi. Sonra kendi süzüldü boş kapıdan. Dışarı çıktı.

Yolunun üstündeki büfeye girdi. Büfeci telefonla konuşuyordu. Bitirince önündeki kağıda bir şeyle yazmaya başladı. Bekledi. Tam nefes alıp bir otobüs bileti isteyecekti ki ayarlamış gibi bir adam hızlı üç adımla gelip sigara

istedi. Verdi büfeci. Beğenmedi, kısasını istedi adam. Parasını ödedi. Sonra elindeki bozuklarla birkaç tane ciklet aldı. Çakmak gördü. İnceledi. Fiyatını sordu. Ama almadı. Gitti sonra.

Biletini alıp uzaklaşmaya başladığında büfe yine ıssızdı.

Otobüs durağına varmak üzereyken bineceği otobüsün yanından geçtiğini gördü. Otobüs bir adamın büfeye gelip sigara ciklet alarak çakmak fiyatını sorması kadar bir süre önce kalkmıştı. Bir sonraki için boş durakta on beş dakika bekledi. Diğer otobüsü görüp de hareketlendiğinde kalabalık bir arkadaş grubu bitmişti dibinde. Tam o sırada durağa yanaşan otobüsün tıslayan hidroliğinin açılma sesi ile birlikte gülüşerek bindiler otobüse. Bir ayağını attığında otobüs hareket etmeye başlamış, otobüsün tıslayan hidroliğinin kapanma sesi ile birlikte son anda diğer ayağını kurtarmıştı.

Ayakta duranları izledi. Müzik dinleyenleri. Düşey borulara tutunanları. Yatay borulara uzananları. Oturanları. Kalkanları. Kitap okuyanları. Sarılanları. Uyuyanları. Kokanları. Korkanları. Çarpanları. Sallananları.

Saatine baktı. Vakit vardı henüz.

Gidiyordu işte sonunda.

...

"Çok bencilsin. Hep kendini düşünüyorsun. Artık katlanamıyorum buna. Anlıyor musun. Senin kendini bu kadar çok önemsemenden bıktım. Bıktım."

Pek klasik bir veda olmuştu. Çok alışılagelmiş. Çok sıradan. Aşk daha iyi bir finali hak ediyordu oysa ki. Bakarken arkasından karnına sert bir yumruk yemiş gibi nefesinin kesildiğini hissetmişti. Her aşkta sadece bir 'ihanete uğrayan' vardır. Her aşkta sadece bir 'çok âşık' vardır. Her aşkta sadece bir 'onsuz nefes alamayacak' vardır. Yine öyle olmuştu. Çünkü her aşkta sadece bir tek 'kötü' vardır.

Yürürken yavaş yavaş bir dilencinin önünden geçmişti. Her zaman buluştukları kafenin yanında mesken tutmuş dilenciydi bu. Kendisinden öncekine 'Allah rızası için güzel abicim' demişti. Onu görür görmez susmuştu ama. Küsmüş gibi. Daha dün yine burada sevgilisiyle buluştuktan sonra ve yine sevgilisiyle kavga ettikten sonra 'Allah rızası için güzel abicim' demişti ona da halbuki. 'Hadi be sen de. Pis dilenci' diye karşılık vermişti. Şimdi elini cebine attı ve 'rıza' beklemeden kağıt bozuk ne kadar parası varsa döktü adamın önüne. Kaldırımda başı aşağıda yürüdü. Her karşılaştığına yol verdi. Kimsenin omzuna çarpmadı bu kez. Omzuna çarpanlara söylenerek bakmadı ters ters. Karşılaştıkları ile birlikte aynı anda sağa, aynı anda sola hareket edip komik duruma düştü. Aldırmadı ama. Karşıdan karşıya geçerken her zaman kırmızı adamla birlikte yola fırladığında küfür yediği şoförleri izledi kaldırımın bir tarafında. Yeşil adamın hareketini bekledi. Hızla geçenlerin arasında en son ulaştı kaldırımın diğer tarafına.

Evinin önüne geldiğinde büyük bir kamyon görmüştü. Kapı ağzında kutular. Birileri taşınıyordu belli ki. Seslenmeden beklemişti kapının boşalmasını. Merdivenleri zorlukla tırmanmıştı. Açmıştı kapısını.

Geçen hafta annesi geldiğinde giymediği halde boşu boşuna ütülediği için bağırdığı krem rengi keten pantolununu giymişti. Bir önceki doğum gününde gelen ve 'Oğlum bu renk giyer miyim ben? Ter gösterir lan bu' diye giymediği tişörtü geçirmişti üzerine. Masasının üstünde bir kitap görmüştü sonra.

"Kötülük mikrop gibidir: yalnızca çok acı çekildiğinde yok olan bir mikrop. O mikrobun gitmesi için sağlam bir darbe yemeniz gerekir. Acı bir darbe." demişti kitabın yazarı dinlediği bir söyleşisinde. 'Hadi lan' demişti o zaman. Okumamıştı kitabı sonra. Aynanın önüne bırakmıştı kitabı öylece.

Aynaya baktı. Saçını düzeltti. Karnına sert bir yumruk yemiş gibi nefesinin kesildiğini hissetti. Kapının önünde evine son kez bakıp kapattı kapısını.

"Beyefendi. Uçağımızın acil çıkış kapısında oturuyorsunuz. Bu kapıda oturan yolcularımız bir tehlike anında uçağın güvenliğinden sorumlu olacaklardır. Bakın şu kapağı açacaksınız. Kolu çevirip kapının açılmasını sağlayacaksınız. Diğer yolcuların çıkışa yönelmesine yardımcı olacaksınız. Tüm yolcular güvenle uçağı terk ettikten sonra da siz ineceksiniz. Yani diğer yolculara öncelik tanıyacaksınız. Şimdi kurallar gereği sormak zorundayım:

Kabul ediyor musunuz?"

MESUT BALIK

PORSELEN TABAKLAR

Bazı evler böyledir. Zaman, eşyaların üzerinde bir toz tabakası hâlinde durur. Akreple yelkovan birbirini kovalamaktan yorgun düşmüştür. Gölgeler oynaşmaz. Duvar kâğıdının desenleri dışarıdaki mevsime yabancı.

-Bir bardak çay daha alır mıydın baba?

-Yok kızım, sağol, teşekkür ederim.

-Yatak odasının pencerelerini açtım. Biraz havalansın.

-İyi etmişsin.

Her zamanki konuşmalar. Sürekli dinlenen şarkılar gibi. Sözleri ezberlenmişse de yine de vazgeçemiyor insan. Yıllardır görevini aksatmadan yerine getiren kuşçuk. Yine bir saatin bitimini, neşe içinde uçanlara duyurmaya çalışıyor. Şarkısı duvarların sessizliğinde yitiyor.

Torununun saçlarının çift örgüsüne konmuş birer kelebek. Hiç kanat çırpmamış olanlardan. Onları ürkütmekten çekinircesine sakince yemek masasında oturmakta. Birden esiveren rüzgar gibi annesinin nefesi ensesine ulaşıyor. Önündeki sayfayı gizlemeye çalışan küçük ellerinde tekrar eden telaşlar.

-Yanına ders kitaplarını al dememiş miydim?

Kelebekler kanat çırpıp küçük kızı kaçırmak istediler. Gözleri dedesini aradı. Birbirlerine acımsı tebessüm ettiler.

-Ben konuşurken yüzüme bak! Biz sana özel ders aldıralım, sen nelerle uğraşıyorsun.

-Uğraşma şu kızla Nazmiye. Akşama yapar ödevlerini.

-Sen şımartıyorsun zaten. Böyle diye diye birgün kendine benzeteceksin. Dünya yıkılsa umurunuzda değil.

Boşalmış çay bardakları tepsiye dizilirken gürültüyle birbirlerine sokuldular. Nazmiye Hanım bir kılıç gibi parlayan bakışlarını kocasına doğru savurup hızlıca mutfağa gitti.

Yaşlı adamı huzursuz eden, herşeyi içine almaya istekli bir sessizlik. Kuşçuk küçük odasında asıllarının rüyasına dalmış olmalı. İmdadına damadı yetişti. Kravatını gevşetip biraz nefes aldı. Sohbet etmeye hasret bir adamın susuzluğu ile "siz" diye başladı söze. Herşeyi söküp götüren yıllardan kaçırabildiği içten nezaketi. Kayınpederinin yüzünde hoşnut oluşuna dair bir ifade. Kızı bugünlerde biraz gerginmiş. Nedeni evlerinin bir türlü bitmeyen ta-

dilatı, uzadıkça artan masraflar. "Önümüzdeki pazar gününe kadar işler bitsin" diye söylemiş ustaya. O da "elimizden geleni yaparız" demiş.

Nazmiye Hanım öfkesi yatışmış bir şekilde oturma odasına geri döndü. Yakasındaki toprak görmemiş çiçek yeniden parıltılar saçıyordu.

-Börekleri kim getirdi babacığım?

-Eksik olmasın, karşı komşumuz. Isıt istersen. Çayla birlikte iyi gider.

-Sağol babacığım. Birazdan kalkacağız.

Daha alış veriş yapmaları lazımmış. Akşam trafiğine yakalanırlarsa bir de. Eve erken varırlarsa iyi olurmuş. Malum, Sultan'ın ödevleri. Şu sıralar derslerini boşlamış biraz. Yaşıtlarından geri kalacak diye korkuyormuş.

Yenilmeyen börekler yaşlı adamın boğazına tek tek dizildi. Oysa koltuk, masa, dolap ne varsa tekrar bir işe yaradıklarının farkına varmışçasına renklerine kavuşmaktaydılar. Herkes gittikten sonra görünmez örtülerine yine bürüneceklerdi. Başköşedeki emektarın cam yüzeyinden tekrar geçmeye başlayacak olan ışıklı hayatlar kervanı. Az sonra ağırlaşan göz kapaklarında yansıyacaklardı. Kuşçuk kim bilir kaç kez tek başına mırıldanacaktı şarkısını.

-Kızımın notları iyi olursa ona güzel bir hediye alacağız dedesi.

Üzerine basa basa söylenmiş cümlenin etkisi yemek masasına ulaşmadan kayboldu. Sanki küçük kız orada değilmiş de, yalancı bir görüntüsünü bırakıp kaçıvermişti.

Babası "Kızın üzerine çok gidiyorsun" diyecekti ki son anda vazgeçti. Alış veriş de nereden çıkmıştı. Börekler neliydi acaba? Çayla da ne iyi giderdi şimdi.

-Yapar benim torunum. Siz hiç merak etmeyin.

-Bilmiyorum ki baba. Okuldan soğudu mu ne. Daha pazartesinden başlıyor haftasonunu gözlemeye. Bıraksam her gün yanına gelecek.

Yaşlı adamın gözleri yaşardı. Yüzünde beliren küçük bir gökkuşağı.

Kızı gelecek pazar günü uğrayamayacaklarından söz açtı. Misafirleri gelecekmiş. Eski mesai arkadaşları ve Sultan'ın pek iyi anlaştığı biricik kızları. Adam istifa edip kendi işini kurmuş. Ha battı ha batacak derken işleri birden düzelmiş. Günden güne artan bir sermaye. Karısı görevine ne diye devam etsin? Şimdi bol bol gezip alış veriş yapıyormuş. İllaki cesaret. Memur aylığıyla ancak bu kadar olunabiliyormuş.

Nazmiye Hanım bir anlık bakışıyla kocasını bir köşede asılı eleğe çevirdikten sonra tekrar babasına döndü.

Sevecen bir tavrın altında gizlenmeye çalışan tedirginlik. Yaşlı adam bundan sonrakileri tahmin edebiliyordu. Gözlerinin önünde, yerinde duramayan küçük bir kızın telaşı. Ses tonunu şefkate ayarlayıp babasının bir ihtiyacının olup olmadığını sordu. Ardından da cümleleri niyetine göre şekillenmeye başladılar:

-Babacığım.

-Buyur kızım.

-Rahmetli annemin porselen tabakları vardı ya.

-Şu gül desenli olanları mı diyorsun?

-Evet işte onlar. Bir köşede tozlanıp duruyorlar. Onları eve götürsem.

Her defasında babasının "evet" diyeceğini bilmesine rağmen yine de çekinirdi. Kocasının "bu da nereden çıktı" diyen bakışları da ne can sıkıcı.

-Tabii kızım. Küçük odada olmalılar. Bir kutunun içinde.

Eş dost ne çok düğün hediyesi getirmişti. Porselen tabaklar kimdendi acaba? Sultan'ım olsa kesin hatırlardı. Çok gösterişliler diye bir gün bile sofraya koymamıştı.

Uyanan hatıralar evin dört bir yanından kopar gelir, giden eşyaların gölgeleri olurlardı. Geçmişten bugüne ulaşan sesler. Kızı ile damadının koridordaki çekişmeleri, o hoş sohbetlere kulak vermesine engel oldu. Yeleğinin eksik düğmesinin yerini kapatan eliyle koltuktan destek alarak ayağa kalktı. Küçük kız dedesinin yaklaştığını farkedince başını çevirdi, tatlı tatlı tebessüm etti.

-Dedeciğim, nasıl olmuş?

-Tek kelime ile harika.

Nice zaman sonra Sultan'ın gamzeleri tekrar ortaya çıktı. Yaşlı adam torununun kendisine uzattığı resime daldı gitti. Renkler öyle güzel bir şekilde birbirlerine karışmışlardı ki. Uzun yıllar birbirini görmemiş dostların sarılışlarını hatırlatan bir samimiyette. Kirli camlardan sızan ilkbaharın tüm güzelliği adeta saf bir aynada yansıyordu. Yeni bir saatin başlangıcını vermek üzere uyanan kuşçuk bir daha odasına geri dönmek istemedi.

-Dedeciğim bize ne zaman geleceksin?

-Bilmiyorum kızım.

-Ne zamandır masal da anlatmıyorsun artık.

Sultan elindeki kalemi bıraktı, iyice dedesine sokuldu. Sonra el ele tutuştular. Yaşlı adam gözlerini çok uzaklara dikerek anlatmaya başladı:

"Bir varmış bir yokmuş, çok uzaklarda bir ülke varmış. Oranın halkı bahçelerinde güller yetiştirir ve en güzellerini birbirlerine hediye ederlermiş..."

Nazmiye Hanım oturma odasına döndüğünde kimseleri göremedi. "Neredesiniz?" diye birkaç kez seslendi. Saklambaç filan mı oynuyorlardı yoksa? "Şakanın sırası değil kızım, haydi yola çıkıyoruz. Karşılık bulmayan çağırmalar ve şaşkınlığa sebep suskunluklar. Dışarıya filan mı çıktılar yoksa? Belki de balkondadırlar. Nazmiye Hanım karşı duvardaki kapıya yönelmişken yemek masasındaki resim dikkatini çekti. Bir gül bahçesinin ortasından daracık bir yol kıvrılıp gidiyordu. Kenarında gökyüzüne uzanan güzel bir ağaç.

Gördükleri öyle canlıydı ki. Sanki adımını atıverse o da bu manzaranın bir parçası oluverecekti. Bir süre kımıldamadan olduğu yerde öylece kalakaldı. Kocası içeriye girince kendine geldi.

-Bizimkileri bulamıyorum

-Aşağıya inmiş olmasınlar?

-İstersen bir bakıver. Hem kutuyu arabaya yerleştirirsin. Ağzını sıkıca bağladın değil mi?

-Merak etme Nazmiye, hallettim.

-Aman merdivenlerden inerken dikkat et.

Nazmiye Hanım telaşla aramaya devam etti. Geçen saatlerin habercisi kuşçuğun odasını terkettiğini ve bir ağacın dalında kendisini seyrettiğini farketmedi.

HANİFE ALTUN

BABAMIN EVİ

"Bu yara geçmez." diye ağlıyor annem. Anneler ağlayınca güvendiği dallar elinde kalıyor çocukların. Korkuyorum!

"Gel balıklara yem verelim." diyor evin sahibi. Burası bizim evimiz değil ama tanıyorum burayı. Evime gitmek istiyorum. Annem de istiyor.

"Ne olur evimize gidelim anne." diyorum. Duymuyor annem. Bu gece herkes çok iyi davranıyor bana. Davranmasınlar, istemiyorum! Sevmesinler beni. Annem ağlamasın, evimize gidelim sadece.

Sofra kuruluyor.

"Gelmiyorum işte. Yemek de yemiyorum... Bana ne!" diye bağırıyorum ve ekliyorum:

"Annem de yesin, o zaman yerim ben de."

"Gel bir lokma bir şey yek ki, çocuk da yesin." diyorlar anneme ve yaşlı bir amca ekliyor:

"Evladım gel yemeğimizi yiyelim de ölümüze ağlayalım yine." Bu yaşlı adamı da tanıyorum. Birkaç gün önce içinden oyuncak çıkan şekerlerden almıştı bana.

"Kolum kanadım kırıldı benim. Yurdum yuvam dağıldı. Ocağım söndü amca." diyor annem.

"Senin kanatların yok ki anne. Kuşların kanadı olur, sen kuş değilsin ki." diyorum.

Annem, göğsüne sıkıca bastırıyor yüzümü. Ne dediğini anlamıyorum... Göğsündeki ateş yüzümü yakıyor... Gövdeme sarılı ellerinin kilidi çözülüyor, sözü yarım kalıyor...

"Bırakın beni annemin yanında kalmak istiyorum." diye bağırıyorum. Birisi su içiriyor anneme. Gözünü açıyor, saçlarımı okşuyor.

"Erol abinle git hadi, bak geçti, iyiyim ben." diyor. Erol abinin kırmızı tosbağa arabası var. Belgin abla da geliyor, arabaya biniyoruz.

"Yarın bayram biliyor musun?" diyorlar, bana.

"Biliyorum. Ne olmuş bayramsa!" diyorum. Öfkeyle.

"El öpersin, şeker toplarsın. Sonra para da verirler." diyor Belgin abla.

"Hayır, el öpmem ben. Şeker de dişlerimi çürütür. Para da istemem. Annemle babamı istiyorum. Evimize gitmek istiyorum. Köpeğimiz var bizim, o şimdi acıkmıştır" diye bağırıyorum.

"Biz haber verdik, komşular yemek verecek ona." diyor Erol abi.

"Yalancısınız, bizim komşuları tanımıyorsunuz bir kere. Kandırıyorsunuz." diyorum. Uzun bir sessizlik.

"Erol abi, babam öldü değil mi? Annem onun için ağlıyor." diyorum. Cevap vermiyorlar, sonra Belgin abla yutkunarak konuşuyor.

"Hayır, kim dedi onu. Hastanede, dün gittik ya senle." diyor.

"Haayır, yalancısın! Öldü işte. Mezara gömdünüz."

"Sana şuradan bebek alalım mı? Lahana bebek gördüm çok güzel." diyor Erol abi.

"Hayır, sen alma istemiyorum. Babam alsın. Anneme götürün beni."

Koşarak anneme sarılıyorum.

"Eve gidelim anne. Karaburun çok acıkmıştır. Yarın bayram, elbisem de evde kaldı. Babam da gelsin, atlıkarıncalara gidelim sabah olunca."

"Tamam, gideriz." diyor annem.

"Babam da gelecek mi? Yarın bayram, gelsin. Ölmesin."

"Bu bayram bize geldi yavrum. Çok şen geldi hem de. Kor ateş gibi düştü ocağımıza." diyor annem ağlayarak.

"Ölenle ölünmüyor evladım. Elden gelir bir şey yok! Acıyı veren sabrını da verir." diyor bir teyze.

"Harman yeri gibi kapanmaz bu yara. Sen nereden bileceksin yenge?" diyor annem. Derin bir nefes alıyor.

"Erol biz evimize götürsün yenge. Yarın bayram, Ahmet gelir. Kapıyı kilitli görürse boynu bükük döner." diyor, kısık sesiyle.

"Anne, babam gelecek mi yarın?" diyorum sevinçle.

"Gelecek. Yarın bayram. Yeni evi de var babanın, bayramlarda biz de gideceğiz."

"Eşyalarımızı kamyona yükleyip mi gideceğiz? Karaburun'u da alalım... Yeni evinde bahçesi var mı babamın?"

SENEM GEZEROĞLU

KAÇAMAK

10.42 / Evlerden Bir Ev

İçindeki. Bu kalabalık. Yordu seni. Kaç. Kaç. Kaç. Uzaklaş herkesten. Hallaç pamuğu gibi. Atmışsın. Kendini. Dağılmışsın her yere. Yara bere. İçindesin. Görenler yâr için desin. Olsun. Varsın. Yoksun. O yoksa sen de yoksun. Çık evden. Çık. Çık. Çık. Ama. Çıkamamak da var ucunda.

-Yine nereye gidiyorsun?

-Biraz hava almam lazım.

-Evde bir şey yok, alışveriş yap da gel.

-Bugünlük sen yapsan, ben hiç iyi değilim.

-Para verdiğin mi var sanki. Neyle yapacam ben alışverişi? Hem çocuğun ödevi var.

-Aynı mevzu. Tamam. Gidiyorum ben, bekleme beni.

-Mecbur geleceksin. Gelirken ekmek al.

Bak. Her şey para. Olmuş bu devirde. Bırak sen. Evde bırak her şeyi. Parayı. Maddeyi. Dünyayı. Düşünme. Çık evden. Ve. Yürü. Düşünme dedim sana. Bak hâlâ... Ama nasıl? Düşünmemeyi bile düşünürken insan, nasıl düşünemez hiçbir şeyi? Olsun varsın. Yoksun. "Düşünüyorum o hâlde varım" yalanına inanma. Ontolojik. Buhranlar bunlar. Düşündükçe böyle olmadı mı zaten? Sen. Sıyrıl bütün eklerden. Sadece. Düş. Kalsın. Sen. Düşününce değil aşka düşünce varsın.

12.20 / Sütlüce

Yürü. Yürü. Yürü. Yürümek iyi gelir belki kapatmaya. Kapanmaya. Koza. Ör. Uyandığında belki bambaşka bir suret, bambaşka bir dünya. Attığın her adım. Bir kelebek. Yürü. Kaç. Herkesten. Önce kendinden. Kaç. Kaç. Kaç. Kendine kapanan kapılar aç. Hem sen ne biçim adamsın? Daha açık kapılardan bile giremezken. Nasıl. Yeni kapılar açacaksın? Olsun varsın. Düşünme. Bir kapıyı kapayan bin kapı açar. Üzülme! Bir yakaza. Gibi ömrün. Al bütün sesleri yanma. Önce yürü. Sahile in. Minyatürk'e gir. Küçücük. Olduğunu gör. Kendini. Keşfet. Sen de dışardan bakınca. Noktasın. Sonra yine yürü. Piere Loti'yi seyret uzaktan. Aziyade. Aşk'ı düşün. Irk, dil, din, zaman, mekân, imkân tanımayan aşkları düşün. İmkânsızları. Vazgeç. Düşünme. Dü-

şünürsen ölürsün. Ölme. Sadece yürü. Yürü. Yürü. Yürü. Aferin sana. Otobüse bin. Emirlere uy. Çok güzel. İnsanları izle. Hepsinin. Suratı asık. Bak. Kimse. Hiçkimse gülmüyor fark ettin mi? İstanbul'da. Sokaklarda. Toplu taşıma araçlarında. Kimse gülmüyor. Tebessüm. Sadaka. Kimsenin birbirine verecek sadakası kalmadı. Rabbim. Yine mi? Düşünüyor musun? İncinirsin. Demedim mi? Gözlerine inciler dolar. Demedim mi? *"Sen bir balıksın demedim mi / Demedim mi o kuru yerlere gitme sakın"* Bu şiiri ne çok severdi. Mevlânâ. Celâleddin. Rumî. Benim gibi Rumî demişti. Ne yapıyorsun? Sus. Ama şiir. Sana şiir yasak demedim mi?

13.32 / Eminönü

Peki ya şarkılar? Onlar da yasak mı? İncinen. Ağlayan. Gülen. Sevinen. Sezen. Aksu. Yasak mı? O. Yasak. Mı? Dinlediğin her şarkı ona yazılmışsa. Onu hatırlatıyorsa. Anılar. Geçmiş zaman. Olur ki. Hayali cihan değiyorsa.

-Ederlezi avela. Me khere na sijom. Ala loko nashti ljam. Me dayatar me dade...

-Çok güzel söylüyorsun. Sezen Aksu bunu Hıdırellez diye çevirip okudu biliyor musun?

-Bilmez miyim? Bir de şey vardı hani. Hımmm... Bizim şarkımız.

-Goran Bregovic. Ve Sezen Aksu tabii ki... Helal Ettim Hakkımı.

-Hah. Ne güzeldi o şarkı. Farklı iki dil; ama duygular tek.

-Evet, farklı iki insan; ama aşkın adı tek.

-Bahtiyar ol gözüm yok/ Rabbim verir sabrını/ Bu hesap böyle bitsin/ Helal ettim hakkını...

-Sen de helâl ettin mi hakkını?

-Helâl?

-Unutmuşum. Aşk işte, her şeyi unutturuyor.

-Peki. Artık git istersen. Karın bekliyor.

Hatırlama. Ama. Hatıralar da olmasa insan neyle beslenir. Ne ile yaşar, insan? Tolstoy. İnsanın yarasını bir başka. İnsan sarar mı? Karış o zaman Eminönü sokaklarına. İnsanlar. Kalabalık. Alabalık gibi hepsi, boş boş bakıyorlar dünyaya. Herkes. Birbirine. Böyle koşarken. Sana. Kaçmak yakışır mı? Vazgeçtim. Düşünme. Budamışlar aklının yapraklarını. Sen. Kökünü kurutma. Kalbini sula madem. Kuruma.

-Abicim bu gözlükler elimde son kaldı. Sana on beş lira.

-Abim taraftar tişörtleri var bak. Hangi takımsın?

Taraftar demek. Sen araftârsın oysa. Tarafın yok. Akıl ile aşkın arasında kalmışsın. Koş. Kaçacak. Vapurlar.

14.36 / Kadıköy

Yine ona gidiyorsun. Yine. Aşka. Kaçıyorsun. İnsan giderken kendini de götürüyorsa, gerçekten kaçabilir mi? Kendini. Aşabilir mi? Engelleri. Sorma. Gitsin. El/âlem ne der? Aaaaa. Evli barklı adam. Karısını bırakıp. Çocuğunu bırakıp. Ecnebi bir kıza hem de. Rum muymuş? Rus muymuş? Neymiş? Müslüman da değilmiş. Amanın... Ayıp. Yasak. Günah. Başımıza taş yağacak. Maazallah. Onu bırak da. Senin alt komşun ne yaptı? Kocasıyla arası düzelmiş mi? ... İnsanlar. Yaşarken öldürür seni.

Kadıköy İskelesi. Bir vapura daha. Yetişememe telaşı içinde. Koşuyorsun. Bak. Koşarak kaçılmaz oysa. O bir. Hareket. Biçimidir. Kaçmak. İçtedir. İçerdendir. Sessizdir. Felsefe yapma. Vapurlar kaçar sonra. *"Ne güzel bineceğin vapurları kaçırmak / Yapayalnız kalmak iskelelerde"* Bak. Yine şiire bağladın. Yapma. Gözlerine yağmur dolar sonra. *"Seninle bir yağmur başlıyor iplik iplik / Bir güzellik doğuyor şiirden / Martılar konuyor omuzlarıma / Gözlerin İstanbul oluyor birden"* Onun gözleri de İstanbul gibi. Evden çıkarken. Akşama erken gel. Diyen kadının mı? Hayır. Hiçbir zaman gelme. Diyen. O kadının. Gözleri İstanbul gibi.

15.12 / Marmara

Deniz. Huzur. Suya bak. Köpüren dalgalara. Her biri. Büklüm. Büklüm. Yüreğine koşuyor. Bir yangın var, belli. Su. Ateşi söndürür. Akıl. Aşkı öldürür. Peki ya tersi? Tersi olamaz mı? İmkânsız mı? Bir gün de aşk kazansa. Bir gün de ateş suyu yaksa. Mümkün. Yakar. Ama o zaman. Bütün dünya. Yanar.

Vapurda insanlar. Derinden bak. İki. Üç. Saat burdasın nasıl olsa. Vaktin var. Her birinin öyküsünü okuyacak kadar. Bak. Köşede kitap okuyor bir genç kız. Baş örtüsünde kır çiçekleri. Açmadan solmuş. Bir üniversitenin. Önünde. İhtiyar bir adam. Denizi seyrediyor. *"Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan"* Dur. Şiir yoktu. Şunlar. Sevgili mi? Halka açık alanlarda. Öpüşmenin adını. Aşk. Koymuşlarsa. Bendeki neydi? Delilik diyorlar. Efendim? Sendekine diyorum. Delilik. Diyorlar. Ulaşamayacağını bile bile. Uzaktan. Seviyorsun ya. Engellerin. Var ya. Eeee. Eskiden Hüsn ü Aşk. Diyorlardı. Şimdi. Deli diyorlar. Varsın desinler. Boşversene sen. Şu köşede. Bir grup genç Yer bulamayanlar. Tutunamayanlar. Oğuz Atay. Uzatma. Sus. Hah onlar işte. Gülüp eğleniyorlar. Sen. Sen kan ağlıyorsun. İşte buna da. Dünya. Diyorlar.

-Abilerim, ablalarım. Şu elimde görmüş olduğunuz meyve soyacağıyla...

Meyveleri değil. Bıçakları soyuyorsun. Artık. Sen. Züleyhalar tuzak kurmuş kan revan ellerine. Sen. Aşkın güzelliğini. Görmüşsün. Parmak ne ki? Vapur. Köpük. Deniz... Ateşten. Gemi... Mumdan. Şeyh Gâlib... Aşktan.

Su... Fuzûlî'den... Saçma ey göz. Saçmalama ey dil. Sus. Sen bu zamandan. Değilsin. Bu mekândan. Bu dünyadan. Yargılarlar. Sorgularlar. Sargılarını. Vakitsiz açarlar.

17.00 / Büyükada

Geldin işte. İstanbul'un bütün kalabalığından. Sıyrılıp kendinden. Geldin. Kalbinin adasına geldin. Her şeyi. Bıraktın. Devirdin elinin tersiyle. Aşka geldin. Bıraktın. Aklının zincilerini kırdın. Ona. Kavuşmaya. Az kaldı. Sanki şu faytondan. Sana gülecek gibi. Gül gibi. Kokusunu alıyorsun. Bak. Rüzgâr senden yana. Adalara kaçtın işte. Odalar. Dar gelmişti. Odalarda karın. Adalarda aşkın. Kaçmak mı bu. Kaçamak mı yoksa. Kaçamamak belki de. Odalara döneceksen şayet. Neye yarar bu kaçmalar? Olsun. Varsın. Bak. Yaklaşıyorsun ona. Aşkına. Az. Kaldı. Biraz daha. Sabır.

17.44 / Büyükada Rum Ortodoks Mezarlığı

Geldin işte. Herkesten kaçıp. Aşkına. Geldin. Bak. Denizin kenarında. Uzanmış boylu. Boyunca. Kalbine sığamayan o kadın. Şimdi sıkışmış. Sığınmış toprağın koynuna. Ve. Şimdi. Bırak. Herkesi. Her şeyi. Aşkın memleketinden. Aşkın milletinden. Aşkın dilinden. Aşkın dininden. Biraz gözyaşı. Biraz da. Dua.

YILDIRIM TÜRK

BANA HAYALLERİNİ ANLAT

Bana hayallerini anlat. Her gün biraz daha üstüne gelen dar koridorlardan, kem gözlerden, karabasan gibi üstüne çöken yalanlardan uzak hayallerini... Anlattıkça sözlerin kuş olup gökyüzünde kanat çırpsın, yüksek binaların arasında insan yutan bakışları sevgiyle yumuşatsın. Belki birçoğu hayatla yüzleşince çiy tanesine dönüşecek, güneş kendini göstermeden kaybolacak.

Biçilmiş buğday tarlalarını hasretle ardında bırakıp umudunu koyduğun bez çantanla üniversitenin kapısına geldiğinde içinde tarifsiz bir kıpırtı vardı ilk günkü gibi. Dersliklerine, kantinine, bahçesine anılarını bıraktığın fakülteye bu kez genç bir asistan olarak gelmiştin. Yeni bir hayatın başlayacağını, ateşten bir gömlek giyeceğini nereden bilecektin?

Birkaç turda herkesin birbirine aşina olduğu Anadolu'nun bu yeni üniversitesinde acemi adımlarla, şaşkın bakışlarla dolaşıp dururdun. Fabrika bacaları bozkırın ortasında göğe yükselir; parkları, caddeleri genç emeklilerle doldururdu. Zaman zaman şehrin sokaklarına, pazarlarına atardın kendini. Mevsimler döner, kaçak kömür isiyle rafinerinin dumanı kaplardı ortalığı. Hava daha erken kararır; dışarıda köpek seslerine karışan telaşlı birkaç ayak sesi duyulurdu. Herkes ilk fırsatta kendisini yanı başındaki koca kente atmaya çalışırdı. Yalnızlığını biraz daha duyardın. Kızılırmak'a giderdin. Balık tutar, taş sektirirdin. Bazen bilgece sözler ederdin insanlara dair. Yine de hep bir şeyler eksik kalırdı içinde. Yüreğine amansız bir hasret çöker, kapatılamayan derin bir boşluk olurdu zaman. Kitaplar sarardı ruhunu. Konfüçyüs'ün kitap dolu bir ev yakarması kulaklarında çınlardı. İçin şevkle dolardı.

Küçücük odanda kendine ait bir dünya kurardın kitaplarla. Sayfalar arasında dolaştıkça cümleler kafanda yıldız olup uçuşur; gönlüne şiirler, denemeler, öyküler dolardı. Umutlarını besleyip büyüttüğün edebiyat dergileriyle yaşama sevincin halka halka dağılırdı. Yeşertmek isterdin bozkırı yüreğin gibi. Kitapların dışında hiçbir şeyi gözün görmezdi. Hayatın seni acemileştirmesine aldırmazdın. Kendine yeterdin. Arkadaşlarının anlam veremediği bu okumalar seni hocalarına, hocalarını sana yaklaştırmıştı. Mahcubiyetinin altında sende iyi bir bilim adamının kumaşını görürlerdi.

Sen o zamanlar bir an önce fakülteyi bitirip edebiyat öğretmeni olmak isterdin. Belki başka düşüncelerin, belki kırılırım endişesiyle kendine bile söy-

lemekten çekindiğin umut dolu hayallerin vardı. Nasıl olduysa bilim yolunda adım atarken buldun kendini.

Asistanlığa başladın sanatçılığın bir heves olarak kalırken içinde. Yaşam biçimi olarak görüyordun akademisyenliği. Kıskanç bir sevgiliydi bilim, narindi; başka sevgilere yer vermez, hemen kırılıp küserdi. İşin magazin tarafına, bol dipnotlu yazılara, başkasının görüşünü kendi görüşünmüş gibi yazmaya iltifat etmezdin. Haftalarca, aylarca edebi eserlerin dibine düşmeye çalışırdın. Kolay olmazdı bu, biraz deli olmak gerekirdi. Bilselerdi her yazı için onlarca defterle dertleştiğini, sabahlara kadar onun sırrına ermeye çalıştığını girerler miydi hiç bu ışıltılı dünyaya, gündelik hayatın ölçütleriyle ölçerler miydi hiç seni? Bir odaya sıkıştırılmış beş altı kişiyle konuşmaya çalışırdın bunları; ancak futbol, araba, siyaset girerdi araya. Tek başına bozkırın ortasında zirveleri seyredip hülyalara dalardın.

Sen kendi gündeminde yaşarken soğuk, sert rüzgârlar esmekteydi yurdun üstünde. Henüz ne olduğunu anlamamıştın. Fakülteye yeni yeni hocalar geliyordu. Onlar da seni seviyor, tutuyorlardı. Ama eski hocalarında bir tedirginlik vardı. Tebessüm eden yüzler asılmaya, bakışlar dalgınlaşmaya başladı. Şüpheyle bakıyorlardı sana da. Abartırcasma saygı gösterenler, sessizliğe bürünenler, acemice konuyu değiştirenlerle doluydu etrafın. Aylarca beraber çalıştığın hocalarını hiç böyle görmemiştin. Koltuklar sallanıyor, dengeler değişiyor; gözyaşı, çaresizlik, haksızlık artıyordu. Herkesin gözünde belirsiz bir korku vardı. Kimseyi tanıyamıyordun.

Rüzgâr daha şiddetli esmeye başladı. Kapalı kapılar ardında fısıltılar arttıkça koridorlar tenhalaşıyor, eski hocaların çekip gidiyordu; fakülteyi derin bir sessizlik sarıyordu. Sular bulandı, izler birbirine karıştı. Herkeste güvercin tedirginliği... İnsanları keskin bıçak gibi ayırıverdi birbirlerinden. Edebiyatla başlayan konuşma bir süre sonra arkadaşlarının, bazı hocalarının okul dışında neler yaptığına, nerelere gittiğine geliyordu. Sen konuya dönmeye çalışınca yalnız kalıyordun. Ağlayanların ince hüznü duyulmuyordu bile. Kediler kaplana dönüştü. Hayal edemedikleri bir dünya serildi önlerine. İnsan, bir gecede nasıl değişebilir; gözyaşı üstüne kurulan kaleleri ne kadar sağlam yapabilirdi?

Senin derdin bu değildi. Sen fakülte koridorlarında sevgiyle dolaşılmasını; edebiyat, sanat konuşulmasını istiyordun. Sen Firavun'un sarayına giden sepetteki bebektin. Kim bilirdi bir gün yılanları yutan asayı tutacağını, Kızıldeniz'i ikiye ayıracağını?

Haksızlığı dile getirmen hocalarınla aranda ilk çatlağı oluşturdu. Tespih tanesi gibi dizilen kızların gözyaşlarını kim dindirecekti? Keyfi olarak verilmeyen unvanların hesabını kim ödeyecekti? Herkes senin yerinde olabilmek

için yapmadık şaklabanlık bırakmazken senin hak, adalet gibi sözlerine anlam veremediklerini söylediler. Nankörlükle suçladılar seni. Etrafındakiler bu çatlağı koca gediğe dönüştürdü. Herkes her şeyi biliyordu, bir sen bilmiyordun güya. Nasıl bir bataklığa düştün? İnsanlar zalimin elini niçin öperdi, anlamazdın bunu. Birlikte yola çıktığın arkadaşlarınla her engelde yollarınız ayrıldı bir bir.

Sen küçük hesaplar peşinden koşmazdın; gündelik işleri, günübirlik düşünceleri çoktan çıkarmıştın hayatından. Onlarsa senin içinde patlamaya hazır volkandan habersizdiler.

Uçsuz bucaksız ovada yalnızlık yoldaşın olmuştu. Dost maskesi altında kim bilir kaçıncı defa sınanıyordun? Doğruların vardı senin kişilere, zamana, mekâna göre değişmeyen. İnsanları kendinle ayarlardın. En çok bu yüzden sevmezlerdi seni. Bu yüzden sözünü değersizleştirmeye, ayak oyunlarıyla gözden düşürmeye çalışırlardı seni. Ne olurdu koridorlarda ayna gibi dolaşıp varlığınla onların küçücük dünyalarını yerle bir etmeseydin!

Donuk bakışlarında nelerin saklı olduğunu kim bilebilirdi ki? Aynı mekânda, aynı havayı solumak birbirini anlamak için yeterli miydi? Bilimden arta kalan o geniş zamanlarda kapalı kapılar ardında senden söz açılırdı. "O tuhaf adam mı?" diye yüzlerinde muzip bir tebessüm belirirdi. Ahmaklığından dem vurularak ayağına gelen fırsatları geri teptiğine gülünürdü. Kafanı kitaplardan kaldırmaman, edebiyattan başka konularda konuşmaman hatta çoğu zaman suskunluğa gömülmen dert olurdu arkadaşlarına. Senin durumunda olmadıkları için şükrederlerdi hâllerine. Bu nasıl dünyaydı böyle? Herkes savunduğu düşüncesinin altında kaybolup gidiyordu.

Her sözden, her hareketten ima çıkarılmasından bıkmış; kendini kitaplarla, yazıyla tedavi ediyordun akşamları. Bazen sabahlara kadar yazardın içindeki zehri atabilmek için. Her darbeden sonra hacıyatmaz gibi doğrulurdun. Acının her türlüsünü görmüştün. Her darbede bir tarafın çökerken kısa zamanda olgunlaştırmıştı hayat seni. İçten sohbetlerinden, hayallerini gökyüzüne uçururken cümlelerini teker teker çekeceklerini bilmene rağmen yine de konuşurdun onlarla. Sen sorunun ne olduğunu anlamaya çalışırken onlar seni sorun kabul ediyorlardı.

Ne olurdu büyük koltuklarda küçücük böcekler olup kaybolmasalar, nefisleri tartıyı eşit tartsa! Kişiliklerini kocaman masaların arkasına gizleyip insanlıklarını unvanlarla göstermeseler... Duygularını paylaştığında odadan çıkarken arkandan konuşulma korkusu olmadan yürüyebilsen... Birileri yükselebilmek için ayak izini başkasının sırtına çıkarmasa... Düşünceleriyle eylemleri aynı yöne baksa, elleri hep almaya çalışmasa... Sahi, zırhından çıkınca insan niçin hiç oluverirdi?

Acı katmer katmer olup günlüklerine sığmayınca defterlerini Kızılırmak'ın kenarına götürürdün yakmak için. Anıları biriktirmek acıları çoğaltmak değil miydi? Bir tören havasında günlüklerini tek tek atardın ateşin üstüne. Kargacık burgacık satırlar anılarla film şeridi gibi gözünün önünden geçer, yüzün karmaşık bir hâl alırdı. Alevler göğe yükselince kırgınlıkların uçup gider, acının tortusu kalırdı yüreğinde. Şikâyetin rengini Kızılırmak'a verir, uçuşan küller bütün insanlığa mektup olurdu. Mahşere bırakırdın hesabı.

Bir sabah rüzgârın yönü değişti. Taşlar yerinden oynadı. Önce fareler terk etti, sonra diğerleri... Ezilenler, makûs talihinden kurtulmanın şaşkınlığıyla olup bitenlere anlam vermeye çalışıyorlardı. Yaşadıkları rüya mı, yoksa gerçek miydi? Saatin ayarı bozulmuştu bir kere. Her an kötü bir şey olacakmış hissiyle eğreti oturuyorlardı koltuklarında.

Yıllarca cendereye alınmış düşüncelerinin üstünden kuşlar uçmaya başladı. Yeniden bir umut doğdu üniversitenin üstüne. Özlemini çektikleri adaletin terazisi ellerine geçmişti nihayet. Bunca yıl yaşadıkları huzursuzluğu, çektikleri acıları, döktükleri gözyaşlarını hatırladıkça haksızlıklar, ayetler, hadisler gözlerinin önünden geçiyordu. Nefretle sevgi arasında gidip geliyorlardı.

İnsan rahata erince tez unutuyordu yapılanları. Kapalı kapılar ardında koltuklar sağlamlaştırılırken koridora taşıyordu kahkahalar. Masalar büyüyor, insanlar küçülüyor, silikleşiyordu. Sen yine aynı yerde, aynı mesafedeydin. Dün yanlış olan bugün el değiştirince doğru mu oluyordu? Mazlum neden zalime dönüşüyordu? Kişiler dışında değişen bir şey yoktu. Geceler boyu uyuyamazdın, düşünürdün bu rüzgârlar hep böyle mi esecek diye. Herkes kendi sınavını vermeye devam ediyordu.

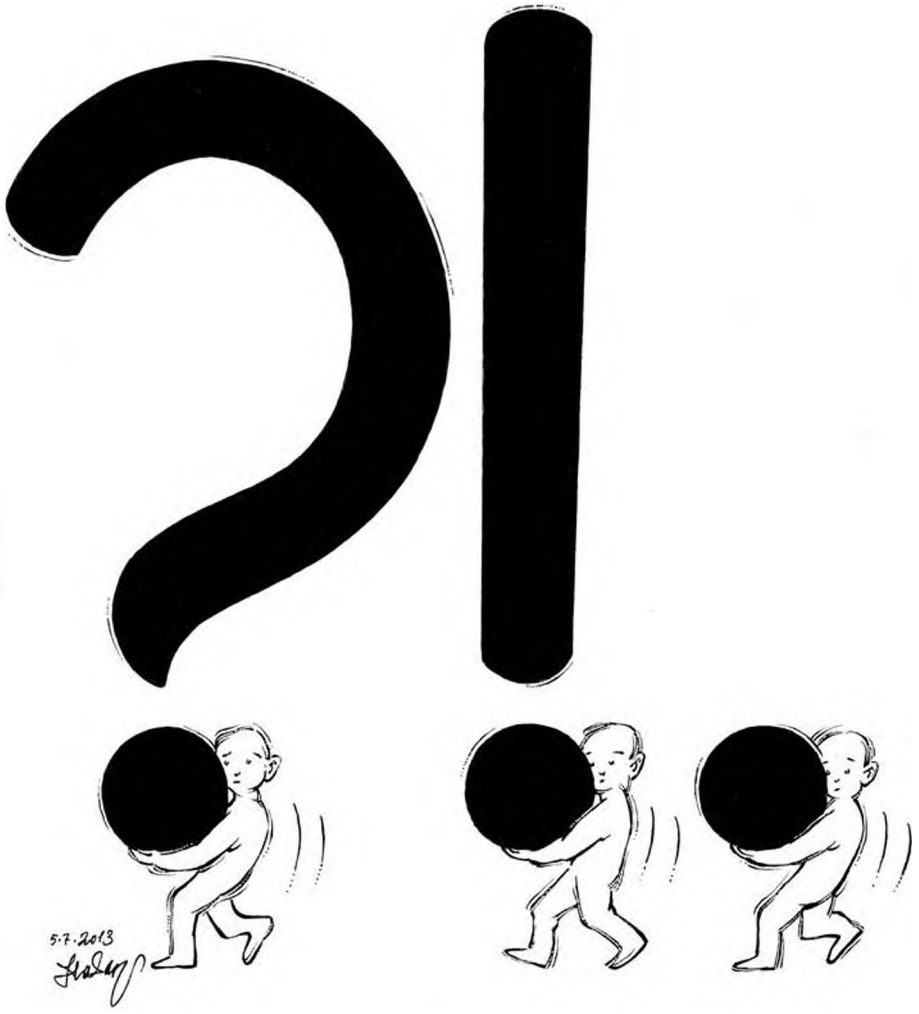
Ne gidenlerle anlaşabildin ne gelenler seninle anlaşabildi. Attığın her adımda boşluğa düşüyordun. İnsan neden sözüyle kendini kapatmaya çalışırdı? İnancını yitirince niye yaşar, neye benzerdi ki? Dün uçup gitti anılarla; yarın gelmeyecek, belki de güneş bir daha doğmayacaktı.

Hayallerin elinde uçurtma olmuş, umudunun peşinden koşup duruyordun. Önüne konulan aşılmaz setleri geçerek yatağını bulmuş, deli dolu ırmaklar gibi akıyordun. Rüzgâr artık nereden eserse essin fark etmezdi senin için, sen yelkenlerini acıyla, doğrulukla, adaletle doldurmuştun. Eğilerek açılan kapılarda şehadet eder gibi tek ve dik duruyordun. Elinde kitaplarla o sınıftan bu sınıfa dolaşıp durdukça varlığınla herkesi biraz daha kendisiyle yüzleştiriyordun.

Sen onlara aldırma, ne olur bana hayallerini anlat yine!

HASAN AYCIN

ÇİZGİ

DOSYA
GENÇ ÖYKÜ-2

GENÇ ÖYKÜ...

Gençlikle birlikte anılan hemen her eylem imrenilesi bir şeydir insanın gözünde ve gönlünde. Gençliğin kendisi güvenle bakar bugüne ve geleceğe; ancak kendisi *böyle* ve bu *kadar* yapabilir. Önden gidenlerin başlarının üzerinden aşırı bakar geleceğe; hepsi de ancak onların dizlerinin hizasında yer alıyordur. Arkadaysa henüz kendisinin izini sürebilecek kimsenin varlığı görünmemektedir. Hatta kendisinden sonra birilerinin gelmesi bile imkansızdır; çünkü *artık* kendisiyle her şey tamamlanmıştır. Yapılacakların hepsini yapmıştır genç, geriye bir şey kalmamıştır. Bu yollardan daha önce geçenler için bu duygular ve iddialar her ne kadar tanıdıksa da onlar, gençliği her zaman *acemi* olarak görmeyi tercih ederler. Kendileri, bütün varlıklarıyla gençliğin önünde durmaktadırlar çünkü. İnsanoğlu her zaman *böyle* olmuştur; bugün ve bugünden sonra da *böyle* olacaktır kuşkusuz. Dünyanın mağmur olmasını sağlayan, hayatın *debisini* yüksek tutan, sonunda çoğu zaman mağlup da olsa insanın bu iddialarıdır. Bu *insan hâlini* en çok da *sanat yaratımı* konusunda ve alanında görürüz. Kendisini yok ederek sanat eserlerini var eder sanatçı. Şiiriyle geleceği kapattığını, yazdığı roman ve öyküden sonra *artık* o düzeyde roman ve öykü yazılamayacağını, yayınladığı dergiden başka bir dergi yayınlanmadığını, eleştirisiyle sanatçılar varedip sanatçılar yokettiğini *sanan* nice şairlere, yazarlara; sanatçılara tanık olmuştur edebiyat ve sanat dünyamız. Bu iddia, bir anlamda sanatın temel dinamiğidir de. Ne ki bunca haddi aşan iddiaya ve itişip kakışmaya karşın, aynı edebiyat tarihi içinde, tarihin ve insanlık beğenisinin eleğiyle elenerek alacağı yere herkes eninde sonunda razı olmak durumunda kalır; çünkü iddiası ne olursa olsun her varlık cimince, *ibdasının* hakettiği kadar yer kaplar, fazla değil.

Bu dinamizme her zaman söz hakkı tanımak, önünü açmak ve yol vermek gerekir elbette. Yarının, onu dün ve bugün hazırlayanların emeğiyle birlikte, arkadan gelenlerin elleriyle kurulduğunu tecrübeyle bilir insanoğlu.

Bu bağlamda, gençlerin yazdıklarına dergi sayfalarını her zaman açık tutmakla birlikte, zaman zaman *Hece* ve *Heceöykü*'de onlara *topluca* söz vermeyi de tercih ediyoruz. *Hece* dergisinin 191. (Kasım 2012) sayısında Hayriye Ünal'ın hazırladığı *Genç Şair: Ne Onunla Ne de Onsuz* başlıklı dosyayla *Heceöykü* dergisinin 55. (Şubat-Mart 2013) sayısında hazırladığımız *Genç Öykü- I* başlıklı dosyalardan sonra, bu sayıda da *Genç Öykü- II* başlıklı dosyamızı hazırladık. 55. sayımızdaki *Genç Öykü-I* dosyasında, henüz ilk kitapları yayımlanan 20 öykü yazarıyla yapılan birer söyleşiyi ve birer de öykülerini yayımlamıştık. Bu sayımızdaki *Genç Öykü-II* dosyamızda ise henüz öykü kitapları yayımlanmamış 17 öykü yazarıyla yapılan söyleşileri ve birer de öykülerini yayımlıyoruz. *Hece*'de ve *Heceöykü*'de bu tür dosyalar hazırlamaya devam edeceğiz.

Durdukları yerden umutlarını, tasarılarını ve iddialarını dile getiriyor gençler... Edebiyatımızın geleceğini hazırlayan kalemleri izliyoruz...

HECEÖYKÜ

MERVE KOÇAK KURT

1. Edebiyatın bendeki karşılığı öncelikle yazıya dair. Öykü ise yaşamanın karşılığı biraz da. Hayatı daha anlamlı kılma çabası. Düş kurma yetisini ömür boyu kaybetmemek için uğraşma gayreti. Gerçeğin inciten hoyratlığından kurgunun şefkatli kollarına sığınmak belki. Çocuk kalabilmek ama aynı zamanda büyük olmayı başarabilmek. On dokuz yaşındayken kaleme aldığım şu satırlardan bu yana çok zaman geçti. Ama doğrusu -uzun bir ara vermeme rağmen- o his yoğunluğu pek değişmedi: "Yazmak nedir?" diye sormuştum ve şöyle demiştim: "Geçen milyar yıllar, üstüne üstlük devleşen bu milyar yılların üstüne; tarihin ajandasına, bir not düşüp de hayal kırıklığına uğrayan tüm acı çekmişlerin intikamını mı almaktır kendince? Ya da etekleri tutuşan kâğıt parçalarının arasından bulup çıkarmak mıdır köhnemeye yüz tutmuş ve kendi dipsiz kuyularında debelenen gün görmemiş his yoksunu tüm tanımları? Bir uğultu, bir keşmekeş... Tam anlayamamaktır belki yazı, hayatı. 'Hep bir yerlerde bir şeyler eksik kalıyor' diyebilmektir cesurca. Ya da meydan savaşları verebilmektir beyaz kâğıtlar üstünde. İnsanları anlamaya çalışmamaktır, aldırmamaktır belki kalabalık yığınlara. Hiçbir müziğin yabancı gelmemesidir ruha ve biraz da dans edebilmektir sözcüklerle. Hâlâ ismini ezberleyemediğin tüm formül ve tanımların potasında yitip gitmeden dünyaya rest çekebilmektir. İnsanlardan, anılardan, aşklardan, tutkulardan, tanımlardan çabucak geçebilmektir. 'Çünkü' diyebilmektir: 'Her şey içinde kaldıkça, kaldıkça insanın çörekleniyor, çörekleniyor.' Med-cezirler, gidiş-gelişler, dolunaylar... Bitip tükenmez bir denizdir belki de yazı. Ve en zayıf yerinden, tam ortasından yüreğin vur(ul)abilmektir çoğu kez. Gönlünde her şeye yer açabilmektir ve kıyılarına çarpmasına izin verebilmektir yeni doğan dalgaların. Yorgun düşlerin hayatın her alanını kaplamasını engelleyebilmektir yazı. Ve pervasızca dönebilmektir kendini sislerin ardına gizlemiş bir yıldızın etrafında. 'Işığa uçup yananlar yalnızca pervaneler midir?' Sorular sorabilmektir hayata ve cevabını verebilmektir cesurca. Yazmak, delidolu çağlayıp gür ırmaklarla coşabilmektir. Yeni bir hayat bahşedebilmektir o arzuyla yanıp tutuşanlara. Buzdağlarımn içindeki volkanı yeniden harekete geçirebilmektir. Ama patlayan volkanın

1. Genelde edebiyatın, özelde de öykünün sizdeki karşılığı nedir? Öykü yazmak sizin için bilinçli bir tercih mi? Öyleyse niçin öykü? **2.** Sizde bir öykü nasıl doğruyor, yazma aşamasında neler yaşıyorsunuz? **3.** Bir yazar için okuma ve yazma ayrı düşünülemeyeceğine göre usta öykücülerden, okurken ve yazarken neler öğreniyorsunuz? **4.** Genç öykücünün gözünden, günümüz edebiyat ve öykü ortamı nasıl görünüyor? Yazma ve yayınlama aşamasında karşılaştığınız güçlükler ve imkânlar neler? **5.** Bir öykü kitabı dosyası hazırlığınız var mı? Dosya için nasıl çalışıyorsunuz?

lavlarının altında kalmadan koşabilmek ve sığınabilmektir tüm tanımların sahibine." "Hey! Unutma, ben varım!" dediğim zamanlardır yazdığım zamanlar. Yazmadığım dönemlere çok şey sığdırdım belki, ancak hiçbiri yazının yerini tutmadı. Sonra öyküye evrildi dilim. Öykülemeyi öğrenmekteyim hâlâ. Uzun soluklu yazılar yazmaya nefesim yetmiyor şimdilik. (Belki vaktim olduğunda, ileride, kim bilir!..) Dar zamanlara çok şey sığdırma telaşında olduğumuz şu çağda, öykü kendime biçtiğim en uygun elbise galiba. 'Öykü'lemek... Bilinçli bir tercih. (Çünkü Eylül 2010'dan beri öykü yayımlıyorum.) Denemeyle öykü, öyküyle deneme arasında giden; savruk/ hatta biraz da dağınık metinlerle başlamıştım ilkin. On yıllık bir aradan sonra, yıl 2005 idi. Öykünün tür olarak romandan daha meşakkatli ve teknik bir şey olduğunu düşünüyorum. Kendimi öyküde daha iyi ifade edebileceğini hissediyorum. Öyküsü yazılacak çok şey var ve bu da beni heyecanlandırıyor. Söyleyecek sözüm olduğu sürece de yazmaya devam etmeyi umuyorum.

2. Bir 'heyecan' yakaladığım anda o öyküye dönüşüyor. Yaşama yoğunluğuma göre değişiyor. Bir ara 'yoğun' yaşıyordum ve 'yoğun' yazıyordum. Şimdilerde duruldum.. Bazen öyküyü ben çağırırım bazen de öykü beni çağırır. Nasıl mı doğuyor: Öncesi çok sancılı. İçimde kelimeler birikiyor, birikiyor, biriktikçe zihnimde çoğalıyor; sonra da geliyor. Bazen bir rüya bazen bir ilham cümlesi bazen bir an'ın karesi bazen de bir soluk fotoğrafla... Bir filmle, bir oyunla, bir şiirle, bir ürperişle, bir yüzle, bir sözle, bir sesle, bir gülüşle geldiği de olur. Genelde başlığı belirir ilkin. Adlar önemlidir. Adımları belirler. Sonra girişi yazarım. Sonu, çoğu kez başından bellidir yazacağım öykünün. Aradaki kelimelerle dokunan ipek bir şal gibi... Uzunluğu, duruma göre değişiyor. Her öyküde biraz kendimi anlatırım. Ama değiştirerek ve dönüştürerek. (Zaten hep böyle değil midir?) Belki bir örnek vermeli şimdi: "'Hiçliğin sonsuzluğunda... İçimde bir çocuk büyüyor.' cümlesi aklına geldi o mektupları yazan kadının. *Zamanın Tozu* filmindeydi kadın. Sibirya'nın soğuğunda... 'Seninle konuşabilmek için sana yazıyorum. Mektuplarımın sana ulaşmayacağını biliyorum.' diyordu. Adı neydi sahi, unuttu. Yazar, sallanan koltuğundaydı; 'kendine ait oda'sında, kâğıttan evinde... Lisbon kahvesiydi koltuğun rengi. Omzundaki şalı ve dizindeki ekose yün battaniye ona yaşlılık duygusu veriyordu. Saçlarının yanından inen griler, hiç otuz beş demiyordu yaşına. Sanki elli, sanki elli beş... O kadar çok acı biriktirmişti. O ka-

dar çok acıyı anı yapmıştı işte. Yazarken..." (MEKÂN-SIZ(I)LARIMIZ adlı yazımdan) Öykü kahramanlarımın ismi yoktur pek, ama benzer birbirlerine... MKK öyküsü, her yere girip çıkabilen, her konudan bahsedebilen ve her duyguyu anlatabilen bir öykü. Temelde bir kadın var. (Hepsinde var bu.) Erkek kahramanlar, hep kadınla anılan ya da kadından dolaylanan tipler. Kadının iç dünyası benim meselem. Kadın: İnsan olarak, anne olarak, eş olarak, dost olarak... Önceleri cinsiyet vurgusu yoktu pek. Ama şimdilerde kadın, 'kadın' olarak da var. Başrol hep 'kadın'ın. Bu minvalde devam edecek gibi duruyor. Bakalım.

3. Öykü ustalarından çok şey öğrenmekteyim. En çok da nasıl yazma(ma)m gerektiğini.

4. Bir cangıl ortamı var sanki. Hele ki 'uzak' isen... Gerçi son dönemde yayıncılık alanındaki imkânlar arttıkça, genç öykücülerin kitaplarını yayımlatma şansı arttı. (Hoş, bunun için ücret talep eden yayınevleri de mevcut ya!) Bunca çoğalan ortama rağmen, -nitelikli- mecra bulma sıkıntısı var aslında! Her yazarın bir okuyucusu vardır, bu anası en yakın arkadaşı bile olabilir. Has edebiyatın okuru az, öykünün de. Ve nitelikli okuyucu sayısı gitgide azalıyor. İmbikten geçme bir tür öykü çünkü: Hayatın kuytularında/n damıtılan söz dizimleri... Ama çağ da zaten buna itiyor. Özgün, kendi sesini bulabilmiş öykücüler oldukça az. (Onlar da er ya da geç aradan sıyrılıyorlar.) Kendini bir yere ait görüp yazma zorunluluğu, özgün eserler üretmeyi zorlaştıran bir durum. Çünkü 'özgürlük' sorunuyla karşılaşıyoruz. Kendimizi 'var kılmak' kolay değil. Ön yargılar, ön kabuller, müdahaleler, (oto)sansürler vesaire... 'Eleştirmenlik' kurumunun yeterince sağlıklı işlememesi de yeni öykücülerin karşılaştığı sorunlardan... 'Hitap muhatabını bulur'; yeter ki ortam olsun, imkân tanınsın. Bunun için de vazgeçmeden sürekli yazmak ve üretmek gerekiyor. Çünkü iyi bir yazar eninde sonunda fark edilir, diye düşünüyorum. Bir edebiyat kamplaşmasından bahsetmeden geçemeyeceğim. Her yayınevinin/ derginin bir konsepti olması gayet doğal. Ama kabileler, klanlar ve yüksek yüksek surlar/ duvarlarla karşılaşan genç öykücü daha yolun başında yorgun başlıyor yürümeye.

5. Bir öykü kitabı dosyam mevcut. 2012'nin son aylarında yayımlanmış öykülerimi derleyip toparlayıp dosya haline getirdim. Defalarca üzerinden geçtim. Kurguya dokunmadan, daha çok imla üzerinde çalıştım. Dosya, yayınevinde. Kitap için yazmadım. Yazdım, birikti ve kitaplaşsın istedim. Umarım, iyi bir başlangıç olur.

MANOLYA GÜROCAK

1. Sözün kudretini ve muktedir olduğunu geride kalan yakın zamanda öğrendim. Ben, sözün sihir olduğunu bilmezdim. Edebiyat; hipnoz, telkin ve eylem tetikleme güçlerini elinde tutan ucu keskin bir bıçak. Mahir insanlar için insanı niyetlendiği şeye dönüştürme gücü olan simyanın ta kendisi. Bu yüzden, tercih ettiğimiz yahut maruz kaldığımız edebiyat eserlerine karşı uyanık olmak, bir mesafe koymak ve kendini savunmak okuyucunun en mühim görevi. Yazar ise elindeki gücün son hadde bilincinde olmalı. Edebiyatı ciddiye alıyorum ve korkuyorum, çünkü cennet gibi cehenneme de inanıyorum. Öykünün benim için bilinçli bir tercih olmadığı yanıtını, doğrusu, sorunuzla üzerine biraz kafa yorduktan sonra bilinç düzeyine çıkarabildim. Öykü, benliğimdeki sabırsız ve tembel hayvanı doyurduğum içgüdüsel bir tercih; lafı dolandırıp uzatmaya mecal bulamadığım, uzun uzun detaylıca anlatmaya üşendiğim zamanlar anlattıklarım öykü oluyor. Öykü, beni sakinleştiriyor, ruhumdan istikrarsızlığı kovuyor, zihnimdeki parıltılar yıkıcı bir patlamaya dönüşmeden imdâdıma bir ağrı kesici gibi yetişiyor. Roman, daha ziyade ameliyat; kesin çözüm. Bu sebeple yaşamdaki temel meselelerimi çözdükten sonra hayatıma öykü ile devam edeceğimi zannediyorum. Elbette nihai temennim, yazma ihtiyacı duymadığım bir hayata kavuşmak ki; bu dünyada cenneti tatmak olur. Genelde edebiyata dönersek; edebiyatı kendime suni acılar icat edip yazmaya devam etmek isteyecek denli sevmiyorum. Semiz bir benlik sevgim var. Bir gün acılarım dindiğinde ne yaparım bilmiyorum. İnsan olmak isteyenin acıları diner mi? Onu da bilmiyorum... Bu yüzden yazmak, benim için meslek gibi icra edilecek son iş hayatta ve ne yazık ki hâlâ oldukça elzem bir ihtiyaç.

2. Benim için öykünün doğması formüle edilir bir süreç değil. Bazen yıllar evvel yaşanmış bir şey dank ediyor, tanımlanmaz ise bedende üreyen bir cerahat gibi beni bitkin bırakıyor. Tanımlamak için bulduğum bir yol anlatmak. Zihnime çeki düzen veriyor. Bazen iki saat önce yapılan bir telefon konuşması halsiz düşürüyor. Veyahut bir sevinç yoğunluğunda, duygu dünyamı alt üst eden bir uyarana maruz kaldığımda, algı evrenimde bir yarık açıldığın-

da, velhasıl dengem bozulduğunda yazıyorum. Polarize olmuş hislerimi imbikten çekmek, nötralize etmek ve sonrasında duru bir görü edinip yaşama dahil olmak, benliğimde biriken cerahat yatağını ıslah etmek için başka çare bulamadım. Kendini bilmek/bulmak isteyen demode bir insan olduğum için modern insanın oyuncaklarıyla oyalanamadım. Bu sebeple acılarım; alkolün, uyuşturucunun, antidepresanın ve intiharın çâre olamayacağı denli kontrolsüzdü. Bağnaz bir yanım da var sanırım; hiçbirine sığınmadım. Bal yemek uğruna arı kovanına değnek sallamaktan hiç korkmadım ama sınır uçlarından ürktüm. Saydıklarımın birçoğunu deneyimlemedim bile. Kendimi bildim bileli acılarımı müzikle uyandırdım, yazıyla uyuttum. Bu yüzden öykülerim; en sevdiğim, en sert, en ayık kafa ile üst düzey bilinç halinde yazılmıştır. En fazla kahve eşlik eder, o da yazıya has olmayan bir rutinimdir. Bir totemim, olmazsa olmaz şımarıklığım yoktur yazarken. Kahvesiz de yaşarım. Fiziksel koşullara tamahımdan ötürü sanırım, yoğunlaştığım bir yazıdan beni geri çağırabilecek kadar gürültü yapabilecek bir düdüklü tencere yoktur sanırım. Yalnızca, uykudan uyanan yeğenlerimin sesine karşı bir duyarlılık geliştirebildim yazarken. Öykücü arkadaşları incitmek istemem ama yazarken türü de pek önemsemiyorum. Yazı; kimileyin öykü, bazıleyin şiir, uzun solukta roman oluyor. İyileşince o zaman okuyucu geliyor aklıma; beni iyileştiren yazıların başkalarını iyileştirmesini istiyorum. Doğrusu, çok değer verdiğim birkaç arkadaşım ciddiye alınmama hususunda beni uyarmasaydı türün temel disiplinlerine sadık kalma edebinden bile yoksundum kısa zaman öncesine kadar. Sonrasına gelelim... Arınma, hafifleme, suçluluk duygusu ve ağırlık yazı sonrası yaşadığım duygular. Arınma ve hafifleme; yazmanın çocukluğumdan beri bildiğim olumlu sonuçlarından. Suçluluk ve ağırlık duygusu son yakın dönemlerde musallat oldu. Büyümem gibi geç gelen bir duygu bu. Yazdıklarımın sebep olabileceği şeyleri düşünmek bir boğa gibi oturdu içime. Mızmızlık etmiyorum bununla ilgili. Bunu bir bedel olarak görüyorum. Öyle ki, yazı yıllardır bana lütfettikleriyle bu bedeli tahsil etmeyi fazlasıyla hak etti. Bu yazma bilinci gelmeden evvel herhangi bir eserimin yayımlanmasına yönelik bir girişimde bulunmadığım için düşündükçe ferahlıyorum, oh çekiyorum.

3. Küstahça bulmazsanız yazarken bildiklerimin çoğunu usta öykücülerden değil, usta ruhbilimcilerden, filozoflardan, eski ahitlerden ve içe bakış metoduyla kendimi gözetlemekten öğrendiğimi söylemek istiyorum. Bir şey öğrenmeye niyetlendiğimde aklım ancak ilk elden kaynaklarla teskin buluyor. Çevresini değil durmadan kendini izlemiş, narsistik tehlike ile burun buruna geldikten sonra bakışlarını dışa çevirmiş biriyim. Gerçi insan okumak da en az öykücü okumak kadar öğretici olabiliyor. Ama handiyse cahilim usta öykücüler konusunda. Kozamdan dışarıya yeni yeni çıkıyorum. Sait Faik'i

okurken de; tekniğine, üslubuna, ondan ne öğrenirim, ne anlatmış, nasıl anlatmış bakayım derken bir de bakmışım duygusuna kapılmışım, ele geçirilmişim, öyküsü beni kıskıvrak yakalamış... Semptomatik okuma çabalarım da aynı gerekçeyle hüsrana uğruyor. Bu ustalığa sahiden imreniyorum. Usta öykücüler konusunda cahilliğimle övünç duymuyorum, ancak bir yandan da bu zamana kadar kendim olma hususunda bir teselli olarak görüyorum. Benim için bilmek, bilmemekten elbette iyidir. Kaldı ki Amerika'yı yeniden keşfetmek gibi komik bir duruma düşebilirsin. Çok dâhiyane bir teknik, fikir, üslup geliştirdiğini düşündüğünü zannedip, bunun çok önceleri keşfedildiğini görmek kıymetli zamandan çalan, onur kıran bir küçük düşme durumu. Zaten kendini hazine zanneden harcanıp gidiyor. Bu yüzden yetilerini doğru konumlamak, kendi yerini görmek için ustaların ve otoritelerin işlerine bakmak elzem. Ben de önümdeki süreci bu şekilde değerlendirme niyetindeyim.

4. Dibini göremediği her şeyi derin zanneden, modernite maruz kalmış bir kitle var. Ben anlam takıntısı olan bir insanım. Bir metinde felsefi bir zemin ararım. İlişki kurduğum bir eserde anlamın en azından kırıntısını bulmak isterim. Bulamadığımda kendimi fena kandırılmış hissederim. Bu eserlerde bir fayda bulmanın tek yolu "yazar neyi anlatmamış" sorusuna yanıt aramak olsa gerek. İşin kötüsü anlamdan yoksun bir eser estetik de gelmez bana. Çünkü yerküre tıka basa anlamsızlığa gark oldu ve sanat benim için, yaşam gibi, anlam arayışı demek. Yazarlar bilinç akışı gibi kılıf buldular ki, yazan kişiden başka belki o yazarı yakınen tanıyan birkaç kişiye bir şey ifade edecek, bir günlükte dursa saygı duyulacak şeyleri insanlara, "ben yaptım oldu" diye sunmak, üstten bir bakış, özensizlik ve had bilmeme emaresidir. Derinliği olan kimi nitelikli eserleri ise zekâsının hudutları yetmediği için dışlayabiliyor camia. Bahsettiklerim cesaretimi bir parça kırsa da asla ümitsiz değilim, çünkü hiçbir hakikât sonsuza dek gizli kalmaz. Günümüz edebiyat ortamında da gerçekleri dert edinmiş namuslu insanlar vardır ve daima olacaktır. Benim üretimlerimde hakikâte ait bir şey varsa ortaya çıkacaktır, yoksa da, kendimi bilmek adına olmadığının ortaya çıkmasını isterim. Hakikat acı da olsa, kendime ve gençliğime acımam, yüzleşmek isterim. Bunu bana çok değer verdiğim bir ablam öğütlemişti aklımdan çıkmaz. Ona da Kazancakis öğütlemiş: "Gençliğine acıma!" Bu sebeplerle ortamı dert etmeden yazıyorum, iz bırakma umuduyla ve görmeye ömrüm vefa etmesini dileyerek. Yazma aşamasında tek derdim maddi kaygılar. Geçim kaygısının yazma hevesimi besler bir niteliği yok. Şikâyet ettiğime de bakmayın, şımarık değilim. İnsanların ne kadar zor koşullarda yaşam mücadelesi verdiğini görüyorum. Hayatın bir takım acı gerçeklerine gereğince âşinayım. Koşullardan bihaber iken, yazdıklarımla anneme bir ev alma hayali kurmuştum. Kısa zaman içinde hayalimin çocuksuluğu ortaya çıktı. Bir kitabımın yayınlanması girişiminde

henüz bulunmadım. Birkaç dergide yayınlanan öykümün yayınlama aşamasında hiçbir güçlük yaşamadım. Bilhassa hemcinslerimin, yüreklendirme ve yayınlama konusunda dostluklarını ve yardımlarını gördüm.

5. Açıkçası, bir roman dosyası var elimde. Çalışırken bir sistematiğim yok. Her şey oldukça doğaçlama gelişiyor. Yalnız kalmak beni besliyor. Tefekkür ile ilham olan şeyler okuyarak öğrendiklerimden fazla olabilir. Üzerine binyıllardır düşünülen şeyleri bir de kendi akıl/sağduyu süzgecimden geçirerek tekrar düşünmeyi seviyorum. Sosyal medyadan sosyolojik gözlemler açısından faydalanıyorum. İnternette bir şarkının peşine düşüp o şarkıdan diğerine atlayarak saatler geçirebiliyorum. Yeni şeyler keşfetmek konusunda hâlâ bir çocuk kadar iştahlıyım. Lakin çingene ruhum yaşım ilerledikçe mahcup ediyor beni. Eskiden övünç duyardım ama artık ilerleme istikrarı edinmek adına öğrenme açlığı duymadığım nadir zamanlar için sistemli çalışmayı diliyorum.

ZEYNEP HİCRET

ÖYKÜ PENCEREM

Heceöykü bu sayısında, henüz kitabı bulunmayan genç öykücülerin öyküye dair düşüncelerine, edebiyata ve öyküye bakış açılarına yer verecek. Bu bağlamda bizlere birkaç soru soruldu. Daha önce bu tür soruları hep büyüklerimizden okuduk, onların cevaplarında kendi düşüncelerimizden izler var mı, merakla izledik. Bazı yazarların dönem itibariyle benzer sorulara verdikleri cevapların değiştiğini gözlemleyen ben, bugün aynı durumun içinde olunca, anlıyorum ki şimdi vereceğim cevaplar beş yıl önceye göre nasıl farklılıklar taşıyorsa, beş yıl sonrası için de (anlam açısından olmasa da, seçtiğim kelimelerde, benzetmelerimde) bir takım farklılıklar olacak. Örneğin iki binli yılların başında günlüğüme bazı notlar almışım. Bugün o notlara baktığımda edebiyata -daha çok hayatımdaki konum itibariyle- bir saltanat, bir yücelik yüklemişim ki evlere şenlik. Ne paha biçilemez kostümler giydirmişim öyle. Oysa şimdi edebiyatla ilgili efeli cümlelerim yok. O da hayatın içinde sürdüre geldiğim eylemlerimden biri yalnızca.

Bir keresinde, Hüseyin Su ile bir sohbet esnasında, şuna benzer bir şey demişti yazmakla ilgili: "Edebiyatçı, yazma işini fazla abartmamalı ve bunun bir amel olduğunu bilmeli." O zaman bu benzetmeyi son derece itidalli bir yaklaşım olarak görmüştüm onca abartılı, 'yazmazsam ölürüm' gibi cümlelerin cirit attığı yazarlar dünyasında. Uzun bir zaman yazmak bana da yemek yemek gibi, uyumak gibi, herhangi bir şeye olan gereksinimi giderme eylemi olarak görünmüştü. Yemeği acıkınca yediğimiz gibi, uykumuz geldiğinde uyuduğumuz gibi, bunlar nasıl ki bedenin refleksidir, ruhun da refleksleri yok mudur?

Bazıları yazı yazar, beste yapar; bazıları fotoğraf çeker, resim yapar. Çoğu bunları neden yaptığını bilmez, çünkü kendini bildi bileli yazıyor yahut resim yapıyordur. Bu şekilde kendini biliyor, kendini bu yolla ifade ettiğini düşüyordur. Bir insana neden yemek yiyorsun diye sormaya benziyor neden yazıyorsun, neden resim yapıyorsun demek. Bu kadar sıradan bir eylemdir sanatçıya göre sanatı. Çünkü içinden öylesi geliyor ve söylemesi gereken şeyler vardır. Aklını meşgul eden, daha çok rahatsız olduklarını, insanları yazarak rahatlıyordur. Bu da ruhun gereksinimlerinden biridir işte.

Dolayısıyla edebiyatı bütün bu düşünceler eşliğinde çoğu zaman bir sahneye benzetirim. Dekoru, ışığı, karakterleri ve replikleriyle yalnızca benim kurguladığım, benim şekillendirdiğim özgür bir alan, bir sahnedir edebiyat.

Gördüklerimi, yaşadıklarımı, hâlihazırda görüp yaşadıklarımı yazdığım, paylaştığım, ötekinin ne müdahalesi ne de hükmünün geçerli olmadığı bir platformdur. Öykü, bu alana en çok yakıştırdığım, kafamdakileri en iyi uyarlayıp sunduğum bir tür.

Gelgelelim okumaya ve yazmaya şiirle başlamış biriyim. Fakat geriye dönüp baktığımda görüyorum ki şiirden önce, çok daha küçük yaşlardan başlayarak aslında bir hikaye anlatıcısıymışım. Üç kardeşimle birlikte bir battaniye altına tıkıştığımız günler, epey geride kalmış olsa da ve onlara daha önce kimseden duymadığım, herhangi bir yerden okumadığım, kaldı ki o yaşlarda okumayı henüz öğreniyordum, uydurmaca hikayeler anlattığım o günler ve geceler şimdi bir mazi hatırası olsa da, ben, üstüme yapışan bu kimlikle, daha ileriki zamanlarda da hikayeler anlatmak zorunda kaldım. Neredeyse komşuların çocukları benim uydurmaca hikayelerimle büyüdüler. Ne anlattığımın farkına uzun zaman varamadım, kaldı ki yazmayı düşüneyim.

Soruyu unutmadan, öykünün benim için bilinçli bir tercih olduğunu söylemeliyim. Kafamda pek çok olay, karakterler, mekanlar vardı ama onları yazmak bana çok çetin geliyordu. Uzun karakter analizleri, sahne tasvirleri, olaylar, diyaloglar gözümü korkutuyordu. Romandan başka bunları kısa bir türle nasıl anlatabilirdim bilmiyordum. Sonunda kısa öyküyle tanışınca, bunun benim anlatmak istediklerime en uygun tür olduğunu fark ettim ve kendi sahnemi kurdum. Artık kendi insanlarımı kendi kelimelerimle yazmaya başlayabilirdim. Hatırlıyorum, ilk babaannemi yazmıştım. (Allah rahmet eylesin hâlâ daha onu yazıyorum) Onunla geçen çocukluğum öykümün temelini oluşturuyor, diğer her şey; yaşadığım semt, sokağımdaki insanlar, komşular, gördüklerim, işittiklerim bu temelin üstüne bina ettiğim ikinci önemli faktörler oldular.

Her öykünün bence kendine has doğum türü vardır, en azından benim öykülerimde öyle. Şu an birçoğunun nasıl meydana geldiğini unutmuş olsam da, yine de aralarında hatırladıklarım ve ne kadar zaman geçerse geçsin bendeki sirayetini unutamayacaklarım var. Örneğin altı ay önce yazdığım Kumarbazın Kızı adlı öyküm, uzağında olduğum, ara sıra haberini işittiğim, yaşanmış bir olayın birebir alıntısıdır. Başlarda bunu yazmam gerektiğini hiç düşünmemiştim. Her şeyini kumara yatıran babanın, anne ve kıza çektirdiği onca zulüm, annenin intiharı dahil hiçbiri kalemimi tetiklemeye yetmedi, belki de birikiyordu bilemiyorum ama kızın intihar ettiğini duyduğumda yaşadığımı unutamıyorum. Göğüs kafesimde acı, sızı gibi bir şeyin yükseldiğini ve gelip boğazıma oturduğunu hissetmiştim. Bademcik iltihabı olanlar bilir, bademcikler şişince yutkunamazsın, yutkunmak istesen acı duyarsın, tıpa tıp olmasa da buna benzer bir şeydi. Yutkunamıyordum. Üzerinden bir gün bile geçmedi ve ikindi vakti notebookumu aldığım gibi mutfağa gittim. Mutfakta

yazdığım ilk ve tek öyküdür. Bundan sonra da sanmam ki bir daha mutfakta yazayım, demek istediğim bilinçli bir seçim değildi. Sandalyeyi çekip oturdum ve hiç es vermeden öyküyü, kimi yerlerinde ağlayarak, bir hamlede yazıp mutfaktan çıktım. Artık yutkunabiliyordum.

Bütün öykülerim kuşkusuz böyle gelişmiyorlar, günlerce hatta aylarca beynimde dolaşıp kendini yazdırmayanlar var. Denir ki genç yazar rüyalarını, olgun yazar ise yaşadıklarını yazarmış. Ben hem rüyalarımı, hem de çocukluğumu harmanlayıp, katıştırıp yazıyorum. Hatta tek bir satırına dokunmadan rüyalarımı yazdıklarım da oldu. Çocukluğum ve gençliğim Haliç ile Fatih'te geçti. Haliç'te mangallarını yakan, semaverlerini tutuşturan, salıncaklarını kurup bebeklerini sallayan insanlar arasında, tek başına bir banka oturmuş çolak elleriyle tırnaklarını kesmeye çabalayan bir amca gözüme ilişir. İşte benim öyküm odur. Fatih 'de, anıt parkta, kadınlı erkekli kalabalığın arasında mermere oturan, top oynayan diğer çocukları sümüklerini emerek izleyen ufaklık sanki benim için oradadır. Gelir, bütün pasaklılığına rağmen öykümü süsler. Kahramanlarımı çoğunlukla kaldırım insanlarından seçtiğim doğrudur. Onlar, kuşkusuz kendi yaşamlarında bile fark edilmeyen, kimseciklerin ilgilenmediği silik tiplerdir ama benim kalemimin ilgisini çekmeyi başarmışlardır. Onları önce belleğimde ağırlar, her biriyle hasbıhal ederim, dertlerini dinlerim, çareler bulurum sonra da oturup yazarım. Kimi izin verir yazmama, kimi izin vermez ama ben sabırla yazacağım o anın gelmesini beklerim.

Elbette diliyle, yazı tekniğiyle, öne çıkardığı argümanlarla, karakter ve sahne kurgusuyla, olay vurgusuyla, başlangıç ve bitişlerdeki muhkemliğiyle bana ışık tutan, kendi yazı dilimi kurmada, sesimi ve rengimi okuyucuya geçirmede önayak olmuş belli başlı yazarlarım vardır. Burada kimlerden neler öğrendiğimi anlatmaya kalkarsam bize verilen sınırı aşmış olurum. Bu belki başka bir yazının konusu olmalı. Onlardan çok şeyler öğreniyorum, farklarının ayırımına varabiliyorum, her birinin bende ayrı bir yansıması var ama yazarken öğrendiklerimi uygulayabiliyor muyum, öğrendiklerimi yazıma geçirebiliyor muyum, bilmiyorum. Okuduklarım uçup gidiyor mu yoksa? Hâlâ bana münhasır olmasını istediğim biçimi, biçemi arayan bir yazar olarak, her biten öykünün ardından arayışımın devam ettiğini hesaba katarsak, daha öğrenecek pek çok şey olmalı.

Yazıma katkı sağlayan, yapıcı, yol gösterici, paylaşımcı ortamlarda bulunmadım. Yazı yaşıtlarımda toplanıp öykü üzerine, edebiyat üzerine zihin açan, daha yeni, daha sağlam izler peşinde koşamadım. Sahiden var mıdır bu tür ortamlar. Necip Fazıl'ın, Nazım Hikmet'in, Orhan Veli'nin, Nuri Pakdil'in hatta yakın dönemde Hüseyin Su'nun, Necip Tosun'un bahsettiği gençlik yıllarındaki gibi sıkı edebiyat ortamları yaşatılıyor mu hâlâ. Biz genç öy-

kücüler bu tür ortamlara yetişemedik. Kendi yağımızla, birkaç başucu kitabımızla, her şeyin bireyselleştiği bir çağın içinde kavrulup duruyoruz. Ama hâlâ bir kitabımızın olmasını, edebiyata iz düşebilmenin arzusuyla -nasıl olacak bilemiyorum- yanıp tutuşuyoruz.

Hece Yayınlarından çıkacak bir öykü dosyası hazırlığı içindeyim. Öyküleri seçerken öncelikli olarak *Heceöykü*'de yayınlananları bir araya topladım, sonra içlerinden eli yüzü düzgün olanları ayıkladım. En sevdiklerimi ve sevildiğine dair okuyuculardan geri bildirim aldıklarımı öne çıkardım. Tabii bir kitabın bütünlüğü çerçevesinde, renktaş ve duygudaş olmalarına da itina gösterdim.

Sözün hitamında, *Heceöykü*'ye beni bunca yıldır okuyucuyla buluşturduğu, öykülerime sayfalarında yer verdiği, hatalarımla, acemiliğimle başladığım bu yolda bana, gelecek adına güvenip yol açtığı için; ayrıca beni yazmaya iten saiklere, eserlerinden yol yordam öğrendiğim yazarlara, öykülerime renk katan, ses veren halihazırda yaşayan ya da hayatlarını kaybetmiş olan her bir öykü karakterime binlerce kez teşekkür ediyorum. Ve tabii siz *Heceöykü* okuyucularına da.

MUHAMMET ERDEVİR

1. Edebiyat eylemi insanlığın ortak mirasının kodlarını taşıyan, üst düzey bir bilişsel ve zihinsel uğraş. Okumayı seven herkes gibi edebiyata hem saygı duyuyor hem de bu alanı seviyorum. Edebiyat dediğimiz üst yapıyı oluşturan edebi türler içinde öykünün benim için yeri bambaşka. Çünkü her ne kadar hacimce sınırlı bir tür olsa da öykünün anlatma imkânlarının diğer türlere göre daha geniş olduğunu düşünüyorum. Bütün türler içinde öykü, insanlık durumlarına en yakın, bu durumları en iyi yansıtan türdür bence. İnsanlığa yakın olmak, onu iyi anlamak ve layıkıyla anlatabilmek için öyküye ihtiyacımız var. Bende öykü yazmak bir heves veya deneme olarak değil, aksine bilinçli bir tercihle başladı. Bizde akademik camia şiir ve romanla ilgilenir çokluklа, ancak önümüzdeki yıllarda öykünün önem kazanacağını düşündüm. 2010 yılında yayımlanan ilk yazım bir öykü oldu. Bu tarihten bu yana bir iki istisna hariç hep öykü üzerine düşündüm, öykü yazdım ve yazdıklarım da çok şükür yayımlanma şansı buldu.

2. Öykü önce çok da net olmayan bir fotoğraf, bir görüntü olarak ortaya çıkıyor. Bunda fotoğrafla ilgilenmemin de bir etkisi olabilir. Yazma aşamasına hemen geçemiyorum, uzun süre öyküye ait görüntüler aklımın bir köşesinde bekliyor öylece. Yazmaya karar verdiğimde bu fotoğrafı oluşturan detaylar şiirsel ve güçlü imgeler şeklinde canlanıyor kafamda. İzlenim ve tecrübelerim bu imgeleri besliyor, onlara ses ve ahenk kazandırıyor, onları zenginleştiriyor ve imgeler arasındaki bağları güçlendiriyor. Bazen haftalar, bazen aylar boyunca bu süreç zihnimde böylece sürüp gidiyor. Daha sonra bilgisayarın başında bir kaç saatlik çalışmayla öyküyü yazıp tamamlıyorum. Yazının demlenme süreci bende çok uzun sürmez, çok fazla düzeltme yapmam yazdıklarımda. Ama yazının oluşumu, tabiri caizse mayalanması oldukça sancılı bir süreç benim için.

3. Ustalardan insan pek çok şey öğrenebilir elbette. Edebiyat yapısı gereği hem kendinden öncekilerden etkilenir, hem de kendinden sonraki kuşakları besler. Ayrıntılara odaklanmayı ve onları kullanmayı, kurgu ve betimleme-

nin inceliklerini ustaları takip ederek keşfederiz. Ben usta bir yazarın yazma macerasına ortak olduğumu hissediyorum öykülerini ve öykü üzerine metinlerini okurken. Öykücülük ve yeni anlatma biçimleri yönünden Sadık Yalsızuçanlar'ın Şehirleri Süsleyen Yolcu ve Gerçeği İnciten Papağan kitapları benim için önemlidir. Yalsızuçanlar'ın imgeler üzerine kurduğu öykü dili beni çok etkilemiştir. Bununla beraber olgun metinleri okurken teknik özelliklerden çok öykünün dili ve atmosferi ilgimi çekiyor. Dil, edebiyatın temel malzemesi olduğu için bir yazar önce dil konusunda hassas ve titiz olmalı. Bu anlamda Rasim Özdenören ve Hüseyin Su okumaları bana çok şey katmıştır. Ustayı usta yapan malzemeyi kullanmaktaki yetkinliğidir. Dil konusu savrukluğu ve özensizliği kaldırmaz. Tam da bu yüzden usta yazarın ne anlattığından çok; dili nasıl ele aldığı, sözcükleri nasıl yoğurduğu, üslupçuluğu ve dil konusundaki titiz işçiliğini anlamaya, tanımaya çalışıyorum. Yoksa kurgu, betimleme, öyküleme gibi teknik işlerin nasıl yapılacağı yazarlık kurslarında da öğretiliyor ama o kurslar dil konusunda mahir, kalıcı, üslupçu bir yazar çıkarabilmiş değiller.

4. Yayımlanan kitap sayısı ve sektörel hacim bakımından edebiyat dünyası oldukça canlı ve hareketli. Bunun kültürel derinliği vardır, yoktur o ayrıca tartışılmalı. Ben ülkemizde kitap okunmuyor şeklindeki algının da bugün çok geçerli olduğunu düşünmüyorum. Çalıştığım okullarda öğrencilerin ama iyi ama kötü bir şekilde okumaya karşı ciddi bir ilgilerinin olduğunu gördüm. Edebiyatın soluklandığı limanlar olan dergiler yönünden durum bu kadar parlak değil. Köklü dergilerde bile istisnalar bir yana bir meselesizlik görüyorum ben. Edebiyat dünyasının çözmeye çalıştığı bir mesele, aşması gereken bir engel yok önünde. Bir medeniyet rüyası kurmuyoruz bugün. Engelsizlik ve sorunsuzluk dünyaya kayıtsız ve ilgisiz bir edebiyat camiası oluşturuyor. Ciddi bir düşünce ve kültür üretme faaliyeti yok. Erdem Beyazıt'ın Birazdan Gün Doğacak'ın hemen başında söylediği "Siz kahramanısınız çelik dişliler arasında direnen insanlığın." Mısraının çok uzağındayız maalesef. Öykü dergilerinde durum biraz daha ümit verici. Çünkü hem yayınlanan dergi sayısı, hem de içerik yönüyle öykü dergiciliği önem kazandı son yıllarda. Bu heves mi yoksa kalıcı bir girişim mi zamanla göreceğiz. Yayınevleri de şiirde olduğu gibi öykü kitabı basmaktan korkmuyor. Her ay ona yakın öykü kitabı çıkıyor ki hiç de azımsanmaması gereken bir rakamdır Türkiye'nin kısır şartları düşünüldüğünde. Ben zaman zaman çeşitli olumsuzluklar yaşansa da hem yakın hem de uzak gelecekten ümitliyim öykücülüğümüz adına. Çünkü yeni kitapları, dergileri, öyküleri okudukça niteliğin yükseldiğini görüyorum.

5. Her yiğidin gönlünde yatan o aslan, benim gönlümde de misafir elbette. Bir öykü dosyası üzerinde zaman zaman çalışıyorum. Dosyamdaki öykü-

lerin hepsi de dergilerde yayımlanmış öyküler. Henüz yayımlanmamış, okurla buluşmamış öyküleri bu dosyaya almadım. Bu yüzden birkaç küçük değişiklik dışında öykülerle çok uğraşmıyorum. Farklı üslup ve teknikleri denediğim öyküleri de rastgele dosyama almak istemiyorum. İçerik açısından ve öykü tekniği yönünden öykülerin bir bütünlük taşımasını istiyorum. Birkaç ana tema etrafında şekillendirmeyi düşünüyorum dosyamı. Kısmet olursa mistik ve büyülü gerçekçiliğe yakın öykülerle izlenimci öyküler bir arada olacak. Ne olursa olsun bir kitap çıkarayım kaygısında değilim. Acelem yok. Kusurlu bir ilk kitapla anılmak istemem. Yazarken de yayımlarken de ulaşmak istediğim edebi seviyenin altına inmemek derdindeyim. Geriye dönüp baktığımda yüzümü kızartacak işlerle anılmak verdiğim emeğe yazık olur.

AYŞE ŞENER

1. En güzel olanı, hakikati en güzel bir usluba kavuşturmaktır bende edebiyat. Söz muhteva olarak yeterli doygunlukta ise geriye onu kanatlandırmak kalıyor. Söz uçar yazı kalır deniliyor ya, aslında söz gibi yazı da uçar...Uçup gitmenin sonu bir yere konmaktır. Edebiyatın da sözdeki hakikatli muhtevayı istenen, onu bekleyen, arayana en etkili, sözün içeriğine en yakışan bir biçimde ulaştırılması olduğunu düşünürüm. Özelde öykü benim için bende doğaçlama var olan kalemlilik, yazma yeteneğinin beni ister istemez sürüklediği ve aslında pek durmadığım da bir duraktır. Nedeni şu ki, hayati yönelimim Kuran mesajının yaşadığım çağın diline ve anlayışına acilen aktarımı olduğundan ve Kuran da "eskilerden kıssalar, öyküler, anlatılar" mevcut olduğundan, onları en güzel nasıl anlar ve anlatırım, güncel yaşam öyküleriyle onları nasıl birleştirir ve sunarım kaygısı...Ben edebiyat için beni İlahiyat eğitimine zorlayan rahmetli baba ile çatışırken, doğrusu Kuran'a, onu anlayıp onunla dildaş, kalemdaş olmaya adanıyor olduğumun farkında değildim. Gençtim. Ne zaman edebiyata deli olsam Allah bana onun sadece hakikati ulaştırmada bir araç olduğunu, ondan öteye gitmemesi gerektiğini yaşayarak gösterdi. Yolumu çevirdi. Belki de hazırladığınız dosyada en son olması gereken veya hatta olmaması gereken biriyim bu açıdan. Yalnız sözkonusu öykü Kuran kıssası/öyküsü (bu öykü kelimesini tartışılır mı diye endişe ile yazıyorum) ise o öyküleri öncelikle pek çok sivil toplum kurumunda seminerler dizisi olarak gerçekleştirdim ve halen gerçekleştirmedeyim. Bu vesile ile onları kitaplaştırma aşamasına inşallah geçeceğim. Öykünün bendeki karşılığı Kuran öykülerinde kendi öykülerimizi, kendi karakterlerimizi bulmak ve daha nitelikli bir hayat için edebiyatın öykü türünü bir araç olarak kullanabilmektir.

2. Doğrusu bir mesaj kaygısı olmaksızın yazdığımda bu çok doğaçlama ve müjdesi verilmeye zaman bulunamamaış bir doğuma benziyor. Aniden. Çok şey dikkatimi çekiyor. Dikkatimden çok çektim. Çekiyorum. Kuran'la ilgili çalışmalarım bana izin verdiği ölçüde, rasgele etkilenişimi kaleme alıyorum.

Asla planlı değil. Bir öykücü değilim. Olmadım. Buna rağmen epeyce öyküm yayınlandı.

3. Usta öykücülerden yaşım itibariyle epey öğrendiğimi düşünüyorum. Elbette öğrenmenin nihayeti yok. Ustaların cümleleri birer tohum gibi düşüyor insan zihnine. Bir çiftçinin kendi toprağına tohum serpmesine benzetiyorum kitap okumayı. Her cümle cümlelere çoğalıyor. Kopya da değil, taklit te değil. Cümleler öyle güzel ki sadece içerikleri ile değil, söyleniişleriyle de o kadar iyi ki, sizde yepyeni yeşermelere, bağa, bahçeye dönüşüyor. En çok kurgularına dikkat ediyorum. Kurguda zorlanıyorum. Kaleme almak istediğim özü aktarma telaşından, ona yakışan en iyi olaycıklar örgüsünü bulmakta zorlanıyorum. Gerçekte yaşanmışı, yaşama bakarak yazmak ve araya hayal uçurtmaları koymak bana daha yakın.

4. İstanbul'a yerleşeli epey zaman oldu. Cağaloğludaki bir satıcı bağırsa duyacak kadar yakınım. Ancak ben İstanbul'a geldiğimden beri, bir şeyin kaynağına karşıdan bakmakla, onu yakınından müşahede etmenin insanda daha önce düşündüklerinin tersine bir yol izlemeyi de getiriyor. Mesela İstanbul insanı etkisiz bırakacak kadar yoğun bir etkinlikler kenti...Bunun gibi O kadar çok yazı, kitap var ki siz bu defa yeteneğinizden Allah'ın izniyle emin olduğunuz halde bir geri çekilme yaşıyorsunuz. Geri çekilmenin bir başatı da var. O da bize niteliğin reklamının olmaması gerektiği bilinci verilmiştir. Niteliğin sessiz ve olgun üzerine düşeni yapması gerektiği bilinci. Bu yayın işleri de siz de biliyorsunuz ki o çevrede durmak, durmak, durmakJ dolaşmak, beklemek/bir nevi çıraklık gibi bir takım ön gerekliliklerden sonra olabilen bir şeydir çoğunlukla. Fakat benim hayatım ve öne aldığım sorumluluklar buna izin vermediği gibi, onurum da bu tip şeylere kızıyor. Kaçak yazıyorum ben. Yazdığımda yakalanıyorum şükür. Fakat kaçağım gerçekten. Ayrıca sadece bu konuya yönelen pek çok değerli yazarımız var. Ve ben de eksik olmalıyım duygusu var. Çoğunlukla öykü okumuyorum. Zamanım bir gün kitaplaştıracaklarımın anlatımı ve yazımı ile geçtiğinden zaman bulamıyorum. Çok öne çıkanları okuyorum. Ayrıca Ömer Lekesiz hocamızın süzgecini takip etmeye çalışıyorum.

5. Elimde serbest öykülerimden oluşmuş yayınlanmaya hazır iki kitabım var. Pek çoğu derginizde yayınlandı. Daha çok denemelerim ve spot cümlelerimden oluşmuş bir birikimim var. Fakat öykü konusunda elimde anlatımlarını gerçekleştirdiğim Kuran Öykülerinde Kendi Öykümüzü Bulmak isimli, yayınlanmaya hazır dizi kitapçıklarım bulunuyor.

ZEYNEP DELAV

1. Edebiyat, sosyal varlık olan insanın örf ve adetlerini, dini inançlarını, mitolojilerini, tabiat olaylarını estetik kurallarla yazılı veya sözlü biçimi olmasının yanında, insan ve insan ilişkilerini de bu eksende açıklamaktır bana göre. Böyle olunca da sosyoloji ve psikoloji penceresinden de bakmamı sağlıyor... Öykü yazmak bilinçli bir tercihin yanında sabrımın olmayışının karşılığı da oluyor, sabrıma kefil olsam roman yazmayı düşünebilirdim. Bu, roman olmadı öykü olsun anlamında değil, öykü artık "ara tür" olmanın ötesinde terminolojisinin oturduğu bir tür. Bir an'ı, bir durumu, duruşu, hal'i yazmak en çok öyküde güzel duruyor, anlatacağını bir an evvel anlatma tutkusu, bunun için öykü.

2. En çok empati yaparken ortaya çıkıyor. "Ben olsaydım" derken ya da toplumun kanayan yerlerini biliyorsanız, konuşulmayan, es geçilen, örtbas edilen bunları anlamlandırmakla başlıyor diyebilirim. Yazma aşamasında ise öykü karakterleriyle bir müddet aynı havayı soluyoruz, yaşadığım evde, koltukta görebiliyorum. Bu durum onlarla hemhal olmamı sağlıyor, bir zaman sonra huyunu suyunu aldığınız karakterler oluyor.

3. Kimi okursanız okuyun herkesin kendine ait bir "iç sesi" var. Bundan öte kuram bilgisinin olması gerekiyor elbette. "Ne yazsam olur" ifadesi çoğu kere postmodernliğin değil kuram bilgisinin eksik olmasından kaynaklanabiliyor. İkinci aşama olarak bu iç sesi oluştururken, tahkiyenin imkanlarını genişletmek adına, büyük ustaların bu iç seslerini yakalamak için neler yaptığını, nasıl bir yol izlendiğini merak ediyorum. Jorge Luis Borges'i okurken felsefeden, tarihten, edebiyattan nasıl bir anlatı çıkardığını, James Joyce'un karakterlerinin doğal, katışıksız süsten uzak anlatışını izliyorum. Faulkner'in diyalog örgüsü, atmosfer yaratması çok fazla dikkatimi çekmiştir. Pek hazzetmediğim masalsı, fantastik türü ise, Italo Calvino'dan okumak "her fantastik böyle olsa" dedirtiyor bana her seferinde... Türk öykücülüğünde ise; Rasim Özdenören'in öykülerindeki ayrıntıcılık diğer ifadeyle kolaya kaçmayan kalemi hep gözlemlediğim bir durum. Kalemin yüksünmeyişine verilecek en büyük örnek olsa gerek Özdenören öyküleri. Diğer bir isim Füruzan. Öykü-

lerindeki içe işleyen hüzün çok inandırıcıdır ama metnin bütünündedir ve dramatize etmeden estetize eder. Abartısız ve inandırıcıdır.

4. Çok imkan var gibi görünüyor ama güne karışmak, azalmak, sıradanlaşmak diye bir tehlike var. İşte bu durumu reddedince "ortam" aralığı çok azalıyor. Diğer soruda ustalardan bahsettim, bu isimlerin derdi hakikati içselleştirmiş olmaları, yoksa dert birileri beni okusun değil elbette. Güne ram olmamayı, güne karışmayı reddetmeyi göze alıyorsanız kısa aralığa rağmen adımların sağlam, soluğun uzun olacağını düşünüyorum. Bir de edebiyatın, ideolojiye karşı verdiği savaş var ki bu hiç azımsanacak bir şey değil. Var olan ortamda, yazının gücünün yer aldığınız ideolojiye evrilme durumu var... İdeolojinize göre itibar edilen bir yazı gücü var maalesef! Öyle sanıyorum ki en büyük güçlük bu, çünkü dert yazının nasıl olduğu değil ideolojinizin ne olduğu, ideoloji, din gibi kavramlar ise edebiyata hız vermesinden ziyade hızını keseceğini düşündüğüm kavramlar olmuştur hep. Oysa kişi, kendinden evvel anlattığı şeyin, sözün görünmesini istiyor.

5. Henüz bir dosya hazırlığım yok.

GÖKÇE ÖZDER

1. Edebiyat benim için gençlik hevesi olmayacak kadar ciddi bir disiplin. Zaten bu yüzden de meslek olarak bu alanı seçtim, üzerinde hakkıyla düşünebilmek için. Öykü yazmak ise benim için bilinçli bir tercih. Kendimi en iyi öykü yazarak ifade edebiliyorum. Öykünün edebiyat ortamı içinde üvey evlat muamelesi görüyor olması da hoşuma gidiyor doğrusu. Bu durumu seviyorum. Benim için öyküyü daha çekici kılıyor bu. Biliyorum ki hiçbir öykü kitabı best-seller olmaz, hiçbir öykücü (Burada öykücüden kastım roman yazmayan, sadece öykü yazan anlamında.) reklam filminde oynamaz. Bu durum da öykünün matbaayla birlikte kapitalleşen edebiyat ortamına destek vermemesini sağlıyor. Bu hâlden hoşnutum. Edebiyatın en el değmemiş, saf alanı gibi geliyor öykü bana. Sanki sadece edebiyattan gerçek manada haz alan insanların işiymiş gibi. İleride bir kitabım olursa beni çok az kişi okuyacak, beni çok az kişi anlayacak. Bu güzel bir şey. Az kişi tarafından anlaşılmak iyi bir şey.

2. Sait Faik "Ben güç yazarım. Yazı yazmam için de biraz gezmem, insan görmem, bir yerden bir şeyler duymam lazım gelir." diyor. Durum bende de böyle aslında. Fakat tabii ki bu şu demek değil, gördüklerimi birebir alıyorum, aynen yazıyorum. Böyle bir şey zaten öykü olmaz, anı olur. Öykülerim yayımlandıktan sonra bazen arkadaşlarım sorar "Şu kim, bu nerede oldu?" diye. Bu Sait Faik'in yazdıkları yüzünden hapse atılmasına benziyor. Ama yok öyle bir öykü anlayışı. Gördüklermden esinlensem de onu hikayeleştirme süreci çok başka. Çoğu zaman tanık olduğum, izlediğim ya da okuduğum bir şeyler bana ilham oluyor ve kafamda bir hikâye şekillenmeye başlıyor. Ne zaman ki kağıda geçirmem gerektiğini fark ediyorum, bu sefer yazmaya başlıyorum. Öykünün o ilk hâli son hâline gelene dek bambaşka bir şey oluyor. Çoğunlukla tamamen farklı bir hikâye ya da üslup çıkıyor ortaya. Yazmanın sancılı bir süreç olduğunu söyleyen yazarlara katılıyorum. Bu süreç pek sancılı oluyor. Düzeltmeler dahil tamamen bittikten sonra öyküyü baştan sona okuduğumda okur olaarak beğendiysem o öykü 'olmuş' oluyor. Bundan son-

ra öyküye yabancılaşmaya başlıyorum. Nasıl yazdığımı, yazarken neler yaşadığımı unutuyorum ve öyküyü kendim yazıp yazmadığım konusunda şüpheye düşüyorum. Tanpınar müzikle olan ilişkisini "Uyanıkken görülen rüya hâli." diye tanımlıyor ya, galiba benim öyküyle olan ilişkim tam da bu.

3. "Bütün metinler kendilerinden önce üretilmiş metinlerle konuşarak dokunmuştur." diyor Nurdan Gürbilek "Benden Önce Bir Başkası"nda. Ben bu düşünceye bütünüyle katılıyorum. Kimse hiçbir şey okumadan yazamaz. Bir şeyler okuyan kişi ise okuduklarından etkilenir ve ilk aşamada bunları taklit eder. Şimdi sevgiyle andığımız o bütün iyi yazarları incelediğimizde hepsinin başka başka yazarlardan etkilendiğine şahit oluyoruz. Bu onların değerini azaltmıyor. Aksine bu, onların kendi seslerini bulmasını sağladığı için gerekli bir süreç. Ben de benzer bir süreçten geçiyorum. Elbette ki sevdiğim öykücülerden etkileniyorum. Onlardan besleniyorum, öykülerimde onların öykülerine gönderme yapıyor, onların üsluplarını taklit ediyor ya da en basitinden epigraf olarak öykü parçalarını kullanıyorum. Bunu söylemekten de yapmaktan da çekinmiyorum. Çünkü biliyorum ki bu benim daha iyi yazabilmem için geçmem gereken bir süreç ve biliyorum ki benim etkilendiğim yazarlar da zamanında bu süreçten geçmiş.

4. Geçtiğimiz yıl Üçüncü Mevki'yi çıkarmamızla birlikte çeşitli dergilerde yazı ve öykü yayımlamaya başladım. Öncesinde sadece dergi okuruydum Doğrusunu söyemek gerekirse sadece okur olarak bu ortama dışarıdan bakmak daha iyiymiş.. Benim o hayalini kurduğum 'saf edebiyat' diye bir şey yokmuş aslında. Modern hayatın çirkinliği edebiyata da yansımış. Eskilerin edebiyat kavgaları bile bir başka. En azından edebiyatın sınırları içinde kalıyormuş, çirkinleşmiyormuş bu kavgalar. Şimdiyse çıkar ilişkilerine dayanan, kişisel görüşlerin arkadaşlığı etkilediği bir ortam görüyorum. Bunlarla karşılaşmak canımı sıksa da şimdi şimdi alıştım galiba. Yine de işin öykü boyutu daha el değmemiş, daha saf. Bunun için mutlu olabilirim en azından.

Kişinin yazdığı öyküyü, şiiri, ya da yazıyı ilk kez bir yerde yayınlaması oldukça zor. Ben eğer kendi fanzinimi çıkartıp yazdıklarımı burada yayınlamaya başlamasaydım belki şu an ilk öykümü yayınlamamış bile olabilirdim. Kısa sürelik editörlük deneyimimle söyleyebilirim ki, dergilere o kadar çok sayıda ürün geliyor ki bunların tamamını okuyup yanıtlamak gerçekten çok zor. Bu sebeple büyük dergiler çoğunlukla gelen bütün ürünleri okumuyor. Gönderdiğiniz metni okumaları için ya isminizi duymuş olmaları ya da çok şanslı olmanız gerekiyor. Hâl böyle olunca ilk kez ürün yayımlatmak isteyenlerin şevki kırılabiliyor. Fakat bir şekilde ilk ürününüzü yayımladınız ve olumlu tepkiler aldıysanız devamı çorap söküğü gibi geliyor. Bu süüreçlerin hepsiden ben de geçtim. Galiba geçmeyen de yoktur.

5. Hayır bir öykü dosyası hazırlığı içinde değilim. Doğrusu böyle bir hazırlığa girişme planım bile yok. Dergilerde yazıyorum, kendimi deniyorum, potansiyelimi görüyorum. Bir gün tamamen içime sinene kadar bir kitap yayımlamayı düşünmüyorum. Belki de hiç yayınlamam. Öykü yazıyorum diye kitap da yazmak zorunda değilim. Ayrıca öykünün kitaplardan ziyade dergilere yakışan bir tür olduğunu düşünüyorum.

ALİ IŞIK

1- Kendi sükûnetime ve doğallığıma edebiyatla yaklaştığımı fark ettiğim günden bugüne edebiyata ilgim artarak devam etti. Ben edebiyatın, hem okuma hem de yazma bağlamında bana katacağı değeriyle ilgileniyorum. Edebiyat kendimi deşmede, anlamada ve keşfetmede tutunduğum dallardan biri oldu. İnsanın kendisi ile konuşabildiği anlar sınırlıdır. Kendisiyle barışık yaşamayı da, bu anları genişlettiği ölçüde başarabildiğini düşünüyorum. Öykü ile bağlantımın kutsanır bir tarafı yok. O gelip beni buldu desem, umarım haddimi aşmış olmam. Yurt dışında eğitim gördüğüm yıllarda birkaç arkadaşla rahat durmayıp dergi çıkarttık. Dergide öykü eksikliği vardı. Bana kaldı. İyi ki de kalmış. Ogün bugündür birlikteyiz. Bu birlikteliği önemsiyorum ama genel olarak sanatın insanı iğfal eden bir tarafının olduğunu da aklımdan çıkarmıyorum. İnsan tek başına yürüyüşe çıktığında yanında bir şeyler arıyor. Benim için de bu öykü oldu. Adım atacağım yere önce onunla dokunuyorum. Önemli ve güvenli bulduğum yollardan yürümeye çalışıyorum. Öykü fazlalıkları atma sanatıysa; bunu yazarının hayatından ayrı düşünemeyiz. Ben de önce hayatımda sonra öykü de bunun peşindeyim. Öykü beni gürültüden uzak tutuyor. Genelde edebiyat, özelde de öykü ile vakit geçirmediğim zamanlarda dünyayı haddinden fazla ciddiye aldığımı düşünüyorum.

2- Bazen bir cümle, bir ışıltı; duyduğum ya da okuduğum bir şey beni yazmak için tetikliyor. Çok kolay yazabilen birisi olmadığımdan öykünün zihnimde biçimlenmesi de uzun sürüyor. 'Bana yaramaz' diyebilmek için kendimi zorluyorum. Terk etmiyorsa yazmaya başlıyorum. Bazen tasarladığımla ortaya çıkan metin birbirine hiç benzemiyor. Yazarken ortaya çıkan, hesapta olmayan imgeler, karakterler, mekânlar beni de heyecanlandırıyor. Bir kelimenin, bir bakışın ya da bir sesin insanı tarumar ettiği zamanlar vardır. Böyle zamanlarda ortaya saçılmış her şeyi belki de ben öykü ile topluyorum. Yazdığımda ise rahatlamıyor aksine eksikliğimin arttığını hissediyorum.

3- İyi bir öykü okuduğumda ister istemez kendime bu nasıl yazılır diye sorduğum oluyor. Çok imreniyorum. Bu beni öykü üzerine daha fazla düşün-

meye sevk ediyor. Öyküyle aramdaki bağı biraz da nitelikli öykü okuyarak diri tutuyorum. Usta yazarların öykülerinde daha çok öykünün tavrı ile anlatım biçiminin ilişkisini, insan ruhuna değmiş yanlarını ararım. Ayrıca bir okuyucu olarak bana bıraktığı boşlukları takip ederim. Öykücünün yanına -sağ ön koltuğa- oturur, nereye gittiğimizi merak eder, yollardaki tabelalara dikkat ederim. Dil ustalığı kazanmak, yazmaktan ve nitelikli eserleri okumaktan geçtiği aşikâr. Mesela yalın yazmanın -tam karşılamasa da- mutlaka bir tarifi vardır. Ben bu yalınlığın tarifiyle değil, dili yalın olan eserlerin okunmasıyla anlaşılacağı kanaatindeyim.

İyi öyküler bana daha çok neyin öykü olamayacağını anlamamda faydalı oluyor.

4- Günümüzde öykü ortamı var mıdır bilmiyorum. Belki benim haberim yoktur. Öyküye kafa yormuş ustalarla belirli bir konu veya öykü üzerinden oturup konuşmanın faydalı olduğuna şahidim. Son dönemde ürünlerin yayınlaması konusunda herhangi bir sıkıntı olduğunu düşünmüyorum. Problem de burada başlıyor. Her ürünün rahatça yayınlaması kolaycılığı ve ucuzluğu doğurdu. Edebiyata biraz ilgisi olan okumadan yazmanın peşinde. Şiir herkesin harcı değil. Roman yazmak da uzun ve yorucu iş. Kala kala elde öykü kalıyor. Her yer öykü kaynıyor ama okurun yeni çıkan öykü kitapları arasında nitelikli eser bulması oldukça zorlaştı. Buna bağlı olarak kendini ikinci kez okutacak eser sayısı da azaldı. Bu çabuk tüketmeye alıştığımızdan da kaynaklanıyor olabilir. Eskiler çok eser okumaktan ziyade nitelikli eserlerin defalarca okunmasını salık verirlermiş. Her yerde ürün yayınlatmak gibi bir derdim yok. Bence asıl olan yazabilmektir. İyi ürünün yayınlanma derdi olacağını sanmıyorum.

5- Öykü kitabı dosyası hazırlığım var. Nasip olacağı günü bekliyor. Belki de hiç nasip olmaz bilemem. Acelem yok. Tamamlanmasını bekliyorum.

EMİNE BATAR

1. İnsan, ruhundaki inceliklere eğilmediği sürece kaba bir yaşam biçiminden kurtulamaz. Estetikten uzaklaşır. Yaşamın içine serpiştirilmiş nüanslara karşı körleşir. Edebiyat bütün bu incelikleri bünyesinde bulunduran, uygarlaştıran, sözü estetize eden bir güce sahiptir. Edebiyat bir şeye inandırmak veya bir şeyin doğruluğunu kanıtlamak değildir. O şeyi söyleme sanatıdır. İşte onu kabul edilebilir yapan veya yapmayan söyleyişteki tutumdur. Edebiyat sözün gücüdür. Öykü ise edebiyatın dallarından biridir. Olağanüstüyü sıradan veya soğukkanlı bir anlatımla verebilir. Olaysız bir 'an'ı, gözden kaçan ayrıntılarla aktarıp dikkati çekmeyi başarabilir. Önemsiz bir yaşanmışlığı ustalıkla önemli hale getirebilir. Öykü yaşamın parçalarını kendi içinde işler, diğer parçalara birleştirme çabasında olmaz. Günlük hayatın içinde hatırlanması gerekenin, "an" larda saklı olduğunu anlatır.

Öyküye yatkınlığımı fark eden ben olmadım, yazdıklarımı benden daha iyi okuyan, daha iyi analiz eden bir yazar dostum oldu. Mektup ya da deneme adı altında yazdıklarımın, öykümsü yazılar olduğunu, öyküyü tanıdıktan sonra anladım. Niçin Öykü? Çünkü yaşamın içinde parça parça anlatılması gereken ve böylece önemi açığa çıkacak bir sürü "an" var. Bunu ancak öykü ile başarabileceğimi düşünüyorum. Kur'an-ı Kerim'de anlatılan kıssaların hikâye diliyle yazılmış olması da beni ayrıca etkiliyor.

2. Yazacağım öykü başkasının yaşamından alınmış olsa bile onu hissetmeden yazamam. Kendi iç dünyamda o insana bürünürüm. Gizlice olayı yaşarım. O sırada nasıl davranacağını, neler hissedeceğini ancak bu yolla anlayabilirim. Zihnimde bütün bunları yaşarken bir taraftan da öykü kendini yazdırmak için hazırlanır. Biriktiririm; silerim, eklerim. Olduğuna inandığım zaman oturur yazarım. Bu yüzden hiçbir öyküyü parça parça yazmadım. Her öykü bende bütün olarak ortaya çıkar. Daha sonra ufak tefek değişiklikler yaparım.

3. Okumak yazmayı kısırlaşmaktan kurtarır. Yazarın görüş açısını genişletir. Yazma konusunda yeni imkânlar sunar. Okumayan insan bir süre sonra yazamaz. Çünkü yazmayı besleyen okumaktır. Okumak, yazara yürüyeceği

yolu açar. Yolu uzatan ise okumaktaki istikrarlı tutumdur. Anlatım çeşitlerini, tasvirdeki zenginliği, ironiyi, dilin kullanımını bilmek, öğrenmek için muhakkak okumak gerekiyor.

4. Taşra'da yaşıyorsanız edebiyat dünyasına girmeniz biraz zahmetli. Zira edebiyat daha çok, büyük şehirlerde ikamet eder. Orada yazarlar bir araya gelme imkânı bulurlar; söyleşiler, okuma günleri, tartışmalar düzenlenir. Siz ise küçük şehrinizde ancak bunun duyumlarını alırsınız. Sadece bu değil. Taşrada yazmak da zordur. İnsanlar size sürekli sorarlar "yazdıkların ne işe yarayacak" diye. Diktikleri ağaç birkaç yıl içinde meyve verir, toprağa serptikleri tohum aylar sonra başaklanır. Bu yüzden taşrada edebiyata "boş iş" gözüyle bakılır. Büyük şehirlerde ise edebiyatın önemsizleştirildiği başka bir durum vardır: Edebiyat yeni nesil için metnin içinden ayıklanmış edebi sözlerden ibaret hale gelmiş durumda. Metinler bir bütün olarak incelenmiyor. Okuyucu emeksiz, kolay okumayı seçiyor. Okumayı bir eğlence, zaman geçirme olarak görüyor. Öykü için de durum böyle ne yazık ki. Öykü yazarları gittikçe arttı, bu çok sevinilesi bir durum. Ama bana sorarsanız öykü okuyucusu ülkemizde az. Bazen soruyorum kendime "acaba sadece biz yazarlar mı birbirimizi okuyoruz" diye. Yayınlatma konusunda ilk öykü yazdığım zamanlar zorluk çektim. Hem öyküde yeniydim hem de edebiyat ortamında. Ama belli bir kıvama geldikten sonra hem yazma hem yayınlatma konusunda sıkıntı çekmedim.

5. Öykü dosyası hazırlığım var. Önce, bütün öykülerimin içinden, kitapta bütünlük oluşturacak öyküleri seçtim. Şimdi onları tek tek gözden geçiriyorum. Ufak tefek değişiklikler, düzeltmeler yapıyorum. Büyük değişiklikler yaptığım da oluyor, hatta bir öykümü yeniden yazdım. Dosyayı hazırlarken hem heyecanlı hem de tedirginim: Kitabınızı doğuma dikkatle hazırlamak heyecan vericiyken onu nasıl bir kaderin beklediğini bilmemek tedirgin edici...

MEHMET KAHRAMAN

1. İnsan anlam arayışında olan bir varlık; bu nedenle her şeyi sorguluyor, yorumluyor, kendi anlamını var ediyor. Kimi resimle, müzikle yapıyor bu işi, kimi edebiyatla. Ben edebiyatı seçenler kısmındayım. Edebiyat dıştan içe doğru yolculuğumda bana yol gösteren, duygularımın farkına varmamı sağlayan bir enstrüman. Büyük sözler söylemek istemiyorum, ama şunu ifade etmem lazım: Söze, dolayısıyla edebiyata inanıyorum. Yaşadığımız çağda inanç meselesi içi boşmuş gibi duruyor, fakat bu alan boş kalmayacağı için gerek yazarak, gerek okuyarak kendi iklimimi oluşturuyorum. Edebiyat sayesinde yeni şeyler öğreniyor, deneyimlerime yenilerini ekliyorum. İnsanız ve sonuçta yaşarak öğreniyoruz. Her şeyi yaşamamız mümkün olmadığı için okuyarak yeni yaşamlar keşfediyor, yeni hayatlar yaşıyorum. Bunlar benim için dünyayı bir nebze yaşanılır kılıyor. Yoksa nasıl yaşanırdı bilmiyorum. Bilhassa bugün insanın gözüne, gönlüne, vicdanına batan binlerce acının içinde yaşayabiliyor olmamız şaşılası bir şey; bütün sanat dalları gibi edebiyat da bu acılardan yeni bir anlam üretme, yeni nefes alma imkânları yaratıyor bana göre. Düşüncelerimi, bakış açımı, hatta heyecanımı yeniden şekillendiriyor. Bunlar olmayacaksa bir kitabı, bir öyküyü neden okusun ki insan; zamana, emeğe yazık. Öykü benim için bilinçli bir tercih. İlk yazma çalışmalarıma romanla başladıysam da sonraki okumalarım ve tanışmalarımla öyküye evrilen bir süreç yaşadım. Öykünün imkânları, yaşattıkları, hissettirdikleri beni kendine çekti ve öyküyü sevdim. Öykünün benim anlatım tarzıma ve karakterime uyduğunu düşünüyorum. Çoğul okumaya müsait oluşu, yoğunluğu, dil kullanımı beni etkileyen tarafları. Öykü yazmaya başlamamdan itibaren görme ve duyma biçimlerimde değişmeler olduğunun farkına vardım. Bir noktadan sonra gördüklerim, duyduklarım farkında olarak öykülerime girmeye başladı. Öykü sayesinde insana ve oradan da kendime yakınlaştım. Kendi hikâyemin farkına vardım. Söylemek istediklerimi öykü sayesinde söyleyebiliyordum artık. Hem de

başkasının hikâyesini anlatarak. O hikâyeler bazen bende derin yarılmalara neden oluyordu, bazen de yeni bir yolun açılmasına vesile... Kimi zaman kendimle savaşıyordum, kimi zamansa konuştuğum arkadaştı öykü. Allah'ın bir lütfu bu bana. Bunu bilerek, hissederek yazmaya çalışıyorum. Yazdıklarımızdan bir gün hesaba çekileceğiz, inşallah o gün benim için keşke demeyeceğim bir gün olur.

2. Öykü daha çok anlık görüntülerden ya da etkilendiğim bir sözden doğuyor diyebilirim. Bunların bende bir karşılığının olması önemli. Yazma süreci hemen arkasından gelmiyor tabi ki. Yazma işi çok sonra başlıyor. Görüntüler, sözler zihnimde yazma zamanına kadar kendi gelişimlerini sürdürüyorlar. Ne vakit yazabileceğime, anlatmak istediklerimi anlatabileceğime inandım, o zaman yazmaya başlıyorum. Öykü zihnimde neredeyse bitmiş olduğu için bana sadece kelimeleri kullanmak kalıyor. Yazma aşamasında en çok karşılaştığım güçlük kelime seçimi. Çünkü öyle oluyor ki, yazdığım bir kelime önümü tıkayabiliyor, söylemek istediklerimi söyleyemiyorum. Uygun kelimeyi buldum mu gerisi kendiliğinden geliyor. Yazma aşaması bittikten sonra yüksek sesle kendime okuyorum. Hoşuma gitmeyen yerler olursa tekrar ele alıyorum. Benim açımdan her şey bitmişse bir dostuma okutup onun fikrini alıyorum. Son düzeltmeleri de yaptıktan sonra dergiye gönderiyorum.

3. Usta-çırak ilişkisi her meslekte önemli olduğu gibi edebiyat için de öyle olduğunu düşünüyorum. Birebir konuşmak gibi olmasa da okumanın da aynı etkiye sahip olduğunu söyleyebilirim. Çünkü bu işi senden önce yapmış birileri var ve senden daha iyi yapmışlar, öyleyse onları es geçmek olmaz. Ama okuduklarımdan bana kalan nedir, ben tam olarak onlardan neyi alıyorum bu ucu açık bir konu. Bir ustanın eserini okumak, ondaki bütünlüğü, ahengi fark etmek, kelimeleri nasıl kullandığını görmek bana ayrı bir bakış açısı kazandırıyor. Bir olayın, bir durumun nasıl öyküleştiğini, dilin nasıl kullanıldığını en iyi onlardan öğrenebilirim. Ben daha yolun başınayım, onlardan öğreneceğim çok şey olduğu kesin.

4. Çok renkli ve hareketli bir edebiyat ortamı var günümüzde. Dergiler, fanzinler, bloglar... Öykü adına çok güzel şeyler oluyor; kuramsal kitaplar, inceleme yazıları yayınlanıyor. Emek verilmiş, ciddi çalışmalar bunlar. Sevindirici olaylar edebiyat adına. Genç öykücünün yazdıklarını yayımlatmak konusunda pek sıkıntı çekeceğini düşünmüyorum. Başta da söylediğim gibi dergiler, fanzinler ve internet dünyası yayın açığını kapatıyor. Ancak ciddi anlamda yazıya emek veren birinin mutlaka dergileri öncelemesi gerektiğini söylemek istiyorum. Dergiler bu işin merkezi konumunda. Amaç nitelikli bir eser vermek ve kalıcı olmaksa öncelik dergilerde olmalı.

5. Evet, öykü kitabı için hazırlığım var. Yayımlanmış öykülerimden oluşan bir dosya bu. Tabi ki yayımlanmış bütün öykülerimi almadım dosyaya. Önemli olan bir dosya bütünlüğünün olması. Öncelikle bunu gözetiyorum. Gözden kaçan yanlışlar olmaması için tekrar tekrar okuyorum. Yazan arkadaşlarıma, dostlarıma verdim okumaları için; okuyup dönüş yapanlar oldu, diğerlerini bekliyorum. Onların değerlendirmelerine göre son şeklini vereceğim. Heyecanlı bir süreç olduğunu söylememe gerek yok sanırım. İnşallah iyi bir kitap olur, dileğim bu.

ESRA DEMİRCİ

1. Edebiyatın bir yönüyle hayatın merkezindeyken diğer yönüyle dışında durmayı başarıyor oluşu, hayat ile edebiyat arasındaki o dengeli mesafe beni her zaman kendisine hayran bırakmıştır. Okuyor olmak hayatınızda yer edindikçe bunu çok daha iyi kavrıyorsunuz. Yazdığım ilk metinlerde eksik olan şey kurguydu ve okuyup çalıştıkça öyküye doğru yöneldim. Bununla beraber öykü dışında bir metin yazmayı tasarlamadım. Usta öykücülerden aldığım o ilk ve kıymetli önerilerde hep, öyküye yakın, öyküyü doğurması an meselesi olan metinler yorumu vardı. Sonraları fark edecektim ki bu durum, zamanında uyandırılmam için kurulmuş bir saatti aslında. Her şeyin bir zamanı olduğuna olan inancımın bundaki etkisini de görmezden gelmemeliyim. Zaman geldi, saat çaldı ve uyandım.

2. Öykü bana sık uğramıyor. Başlarda onu davet etmediğim için az görüştüğümüzü düşünüyordum. Sonraları onu misafir etmek için oldukça çabaladım. Yazı masasını derledim topladım, önüme açtığım bembeyaz A4 kâğıdı, yazıya hazır duran dolma kalemim ve plağın cızırtılı sesinin odaya yaydığı huzur verici atmosferle bekledim gelmesini. Olmadı. Bir sorun vardı. Ya ben iyi bir ev sahibi değildim, ya o oldukça nazlı bir misafirdi. Beklemeyi bıraktım. Nasılsa geleceği vakti kendisi seçecekti. Bu arada bolca okudum ve dinledim. Bazen aylarca beklediğim öyküyü 20 dakikada yazdım, bazen 20 dakikada yazılacak bir pasaja aylarımı verdim. Ama ilhamın beklemediğiniz bir anda göz kırpışına ve yazara olan yardımının bunun ötesine geçmediğine şahit oldum. Görünen o parıltıyı büsbütün bir ışığa çevirmek sadece çalışmakla mümkün oluyor. Çok çalışmakla....

3. Kurguyu, kurgunun yayıldığı atmosferin hafızada kalıcı bir etki bırakıp bırakamadığını, bütünüyle hayal ürünü sandığınız bir karakterin aslında yanı başınızda duran kanlı canlı bir insana dönüştürülmesindeki başarıyı... Okuduğum usta öykücülerin çoğundan bunu öğrendim. Bununla birlikte, iyi öyküler okumanın gerekli olduğunu ama tek başına bir işe yaramadığını da... Kuram okumaları bu anlamda imdadıma yetişti. Daha geniş bir bakış açısına

sahip olmamı sağladı da diyebilirim aslında. Öykünün geçtiği aşamalarda uğradığı içeriksel ve biçimsel değişimleri gördükçe yüzeysel bakış açısından sıyrılıp daha derin düşünmeye başladım. O zaman Çehov'un vurguladığı şeyi daha iyi anladım: *Denizi betimlemek çok zordur. Bir öğrencinin defterinde geçenlerde bir betimleme okudum: Deniz büyüktür, diyordu. İşte hepsi bu kadar. Denizin enginliği ancak böyle anlatılabilir.*

4. Edebiyatın değişmeyen bir yanı var ve buna ideolojik bakış açısının sebep olduğunu düşünüyorum. Bu durumu ben şöyle isimlendiriyorum: kendi kapının önünde oyna! Sanatın geneli açısından oldukça etkili olduğunu düşündüğüm bu durumun, edebiyat bağlamında da belirgin bir şekilde ortaya çıktığı kanaatindeyim. Herkes kendi kapısının önünde oynayınca araya çekilen setler buyurucu oluyor ve sadece kendi kapısının önünde, oyunu sadece kendisi gibi oynayanlar çoğalıyor. Diğer taraftan, oyunun başka bir oynanış tarzı olup olmadığı ile ilgilenen yok. Bu aşılması zor gibi görünen bir durum. Ve bu durum yazmakla birlikte yayımlatma anlamında da yazarın önünde duran bir handikap... Çocukluğumuzu hatırlayınca daha belirgin bir şekilde anlayabiliyoruz aslında; oyun denen o büyük kavramın kapı önüne sığmayacağını...

Bununla beraber öykünün kabul gören ve her ortamda kendisine nazikçe yer verilen bir yönü var. Romanın da, şiirin de, denemenin de yanma yakışan bir yönü... Bunu da bir imkân olarak görüyorum.

5. Dört yılı aşkın bir süredir yayımlanan öyküler, artık bir kitap hacmine ulaştı. Şu an daha çok bu dosya üzerine yoğunlaşmış durumdayım. Kimi öyküler üzerinde yer yer değişikliklere gidiyorum ve bunu yaparken özenli olmaya gayret ediyorum.

MÜZEYYEN ÇELİK

1. Edebiyatın bendeki karşılığı nasip. Şimdi aklımdan sağdan soldan okuduğum binlerce beylik laf geçiyor. Bunlardan bir sentez yapayım diyorum ama bana yakışmıyor hiçbiri. Daha küçücük bir kızken şiirler yazıyordum. Sürekli hayaller kurardım ki hala bunları unutmuş değilim. O hayallerin canlanma vasıtası edebiyat oldu. Başka çıkış yolu da bulamadım. Gülten Dayıoğlu, Cahit Zarifoğlu ve adını hatırlamadığım yazarları okurken kitapların içinde kaybolduğumu hatırlıyorum. Aklımdan sürekli kurgular yaptığımı ve de. Sonrasında buradayım. Bundan dolayı nasip diyorum işte. İlkokulda ve ortaokulda sınıf panolarına, lisede okul panolarına ve broşür şeklinde çıkan dergilere şiirler yazarken bu yolda buldum kendimi. Bütün süreci basit tesadüflerle açıklayamadığımdan nasip demeyi uygun görüyorum. Liseye gelene kadar yazma arzumun fark edildiği de olmadı. Lisede yine nasip ki iki hocam (Ahmet Muhtar Nuroğlu ve Engin Güneş) benim için bir şeyler yaptılar. Kitaplar girdi hayatıma. Yazdığım şeyler değer kazandı çünkü fark edildim. Ufkum genişledi. Şimdi çok geç kaldığımı düşünsem de zararın neresinden dönsem kâr diyorum. 2011 yılına kadar hep şiir yazdım. Bazı dergilerde de yayımlanıyordu. En son Konya'da Vural Kaya ile mini bir şiir atölyesi çalışmamız olmuştu ve ona tek bir mısra bile beğendirememiştim. Bu süreçte şiiri bıraktım. Tam o sırada Van'dan Cihat Albayrak isimli arkadaşım Hayal Bilgisi isimli bir dergi çıkaracağını söyledi, yazı istedi. O gün bir denemeye niyetlenmiştim ortaya öykü çıktı. Meğer öykü benim için bambu çekirdeğiymiş. Sürekli yazmaya başladım sonra, senelerdir biriktirdiklerim bir bir dökülüyordu sanki. Dolayısıyla öykü yazmak benim için bilinçsizce başlamış ama bilinçli bir şekilde devam etmiştir. Sonrasında Abdullah Harmancı'ya öğrencilik, okumalar, Ercan Yıldırım'ın neden *Hece*'ye göndermiyorsun sorusu, Afyon'da iken bir arkadaşım vasıtasıyla İbrahim Tenekeci'yle tekrar iletişim imkânı derken bu noktaya ulaştık. Bu da nasip işte. Şiirlerimi bilen Vural Kaya öyküde senden böyle bir başarı beklemiyordum açıkçası da demiştir. Şimdi öykülerimi beğeniyor Allah'tan. Bu da motivasyonumu ayrıca artıran bir durumdur. Ahmet Edip Başaran'ın, Dilek Kartal'ın, Elif Avcı Dilekçi'nin ve Muammer Ulu-

türk Hocam'ın desteği ve sabırları da bu noktaya gelmemde önemlidir. Çünkü bir ara neredeyse yazdığım her şeyi onlara gönderiyor ve yorum bekliyordum. Dilek ve Elif ise hâlâ bundan kurtulabilmiş değil. Bunlar da edebiyatın bendeki karşılığı esasında. Dostlukla edebiyat aynı şey. İkisine de dünyanın karmaşasından kaçıyorsun. Niçin öykü dersek de ilk cevabım açıkçası şiirde başarılı olamamak olur ama şiir de bence yoğunlaştırılmış bir öyküyü içinde barındırıyor. Bir kurgu yapmadan şiir de kurulamıyor. Öykü insanın merak duygusunu, yazma hevesini daha fazla tatmin eden bir tür. Roman yazacak olsam sonunu hemen merak edeceğimden çok uzun olmazdı eminim. Bu bakımdan öykü benim aceleciliğime hitap ediyor. Buna rağmen yine de ipler her zaman benim elimde olmuyor. Her öykünün yazardan bağımsız bir de kendi kaderi var. Sonucu, olayın nereye gideceğini bazen kendim de kestiremiyorum. Öykü bu bakımdan da benim için tercih sebebi. İnsanın huzurunu kaçıran bir merak uyandırıyor. Meraksa dünyanın dengesini değiştirebiliyor bazen. Bunun yanında görünenin ardındaki görünmeyeni arama hevesim, kimsenin dikkat etmediği bazı ayrıntıları fark etmem, acaba sorusu, merak, şöyle olsaydı nasıl olurdu sorularına aradığım cevapları en iyi öyküde buluyorum, bazen de olsa ipler benim elime geçebiliyor çünkü.

2. Bende öykü genelde geceleri doğuyor. Gündüz gezdiğim yerlerde, okuduğum gazetelerde bir şey kalıyor bende, izlediğim programlarda bir şey duyuyorum sonra zihnimde olaylar sıralanmaya başlıyor. Bu sıralanma işi genelde gece tamamlanıyor ve kalkıp yazıyorum. Esasında kurgudan ziyade o ilk cümleyi yazabilmek çok önemli ve zor. Şimdilerde ise her şey bir cümleyle başlıyor. O cümleyi bulduktan sonra kurgu, akış kendiliğinden geliyor. Nasip dedim ya bütün o cümleler zaten zihnimde duruyormuş, ben hafifçe kurcalayıp çıkarıyorum sanki. Üzerinden uzun zaman geçmiş öykülerime bakınca daha net anlıyorum. Bunu ben mi yazdım dediğim cümleler oluyor ve en çok kendim şaşırıyorum. Kader dedim ya, cümlelerin kaderi, bazen sizden ayrı bambaşka şeyler de çıkabiliyor. Kötü öyküler de yazılabiliyor ki bu da zaten Allah kelamı değil çoğunlukla kusurlu olacak ve kusurunu da göreceğiz ki fani olduğumuzu bilelim.

3. Sabahattin Ali ve Peyami Safa'dan insanın ruhuna işleyebilmeyi, Ahmet Hamdi Tanpınar'dan bütün yönleriyle karakter oluşturmayı, Mustafa Kutlu'dan temiz dili, sağlam kurguyu bir kameraman gibi etrafı gözlemlemeyi, Cemal Şakar'dan bir tarağın dişleri gibi sıralanmış dili, ne eksik ne fazla sözcüğe yer vermeyişi, Abdullah Harmancı'dan önce kendini iyi analiz edebilmeyi, Ahmet Büke'den bazen bir çiçek bazen bir kumrunun gözünden eşyaya, insana bakabilmeyi, Akif Hasan Kaya'dan kitap sayfalarından dünyadaki mazlumları görebilmeyi, Mustafa Çiftçi'den sade ama derin olmayı, Aykut Ertuğrul'dan mizah ve hüznü, Platonov'dan kitapta kar yağarken üşümeyi, Güray

Süngü'den yalnızlığın en yalın ifadesini, İlhami Algör'den dilin sınırsız imkanlarını, Orhan Duru'dan ve Sevim Burak'tan insanın içini dili nasıl da değiştirerek bambaşka anlatabilmeyi, İzzet Yaşar'dan gerçekle fantastiğin ne derece bütünleştirilebileceğini öğrendim. Elbette eksik isimler de vardır ve bu isimler tek kelimeye sığdırılamayacak kadar değerlidir. Bütün öğrendiklerimi tabii ki uygulamam mümkün değil zira hepsinin ötesinde insanın kendi olması gerek. Böyle olunca da kendine has dil, kurgu, betimleme imkânları ortaya çıkıyor. Hal böyleyken bunca zenginliğin içinde sen de bir renk oluyorsun.

4. Esasında uzaktan bakınca güzel görünüyor. İstanbul ya da Ankara'da yaşamamanın avantajı belki de bu. Çünkü yaklaştıkça bazen doğru yerde olmadığını düşünürsün uzaktansa çok pürüzsüz görünür. Ben bu mesafeyi koruma düşüncesindeyim. Öykü ortamıyla ilgili birkaç şey söylemem gerekirse, şairlerden daha serin insanlar oldukları kesin. Öykücülerde tanıştığımda daha az hırslı ve dengeli insanlar olduklarını görmek beni biraz rahatlatıyor. Yazma aşamasında karşılaştığım tek güçlük uykusuz kalmak ve bazen aklındaki cümlenin o an kaleme gelememesi. Bir süre direnip pes ediyorum ama yine de uykularımı kaçırmaya yetiyor. Bazen o cümleyi bulmak az da uyusan kaliteli uyku uyumana sebep olabiliyor. Dolayısıyla nasibin peşinden giderken bunlara katlanmak gerek, o yüzden şikâyetçi sayılmam. Şu sıralar özellikle yazmam gereken bir tez ve bazı sınavlarımın olması okuma ve yazma serüvenime mani oluyor bu da benim için sorun diyebilirim. Akademik anlamda bir şeylere niyetlenmenin en kötü yanı bu. Birçok şey okuyorsun ama o asla senin okumak istediğin kitap olmuyor. Bu da benim için bir sorun. Yayınlama konusuna gelince ona da şükretmem gerek diye düşünüyorum. İki buçuk yılda otuz öyküm dergilerde yer buldu. Son bir yıldır da önceleri hayal bile edemeyeceğim dergilerde yer bulduğum gibi çok güzel eleştiriler de alıyorum. Beni bulunduğum noktadan ileri götürecek insanlar tanıdım. Bunlar benim için daha iyiye gitmek için bir otokontrol sağlıyor. Yine buna da nasipten başka bir şey diyemeyeceğim.

5. Bir süre önce kendimce bir kitap dosyası hazırladım. Henüz başka bir hazırlığım yok. Esasında bu biraz bayramlık almaya çıkan çocuğun heyecanı gibi. Daha ne alacağını tam bilmiyor ama yine de bayramlık istiyor. O ruh halindeyim. Yayınlanmış ve yayınlanmamış öykülerimden oluşan otuz öykülük bir dosyam mevcut. Bu bayramlıklarımın alındığı anlamına geliyor. Lakin hala bayram sabahı gelmedi ve ben o kırmızı parlak pabuçları başucumda bekletiyorum. Okşayıp okşayıp hülyalara dalıyorum, bayram sabahını bekliyorum. Ciddi bir kitap çalışmasına başlamak için de nasibim olan zaman illa ki gelecektir o zaman elbette daha derli toplu bir çalışma yapılır, büyüklerimizden izahat alınır.

MURAT ÇELİK

1. Edebiyat benim 'varolma' biçimim. Okumak-yazmak dışında hayatıma yön veren bir uğraş yok. Bu yüzden Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü bitiremeyip hayatımı kararttım. Hayatı kitaplardan, hazır olandan, yaşanmamıştan öğrenmeye belki de yaşamaya çalıştım. Ve bir şeylere anlam yüklemektense onunla nasıl yaşarım, ben yaparsam nasıl olur ya da bendeki hikâyeyi nasıl dönüştürebilirim diye düşündüm. Bu yüzden aslolanın anlatmak ve aktarmak olduğu fikrindeyim. Öykü de işte bu anlatma çabalarım sonucu el yordamıyla bulduğum bir şey. Kimse bana öykü yaz, hikâye yaz demedi. Şiir yazıyordum, daha doğrusu şiir şeklinde anlatımlar yapıyordum. Sonra bir gün durdum, anlatamadım. Alt alta dizemiyorsam cümleleri yan yana dizerim, dedim. Paragraflara geçtim, hikâye çoktu, anlatmaya devam ettim. Aferin dediler, sen öykücüsün dediler, hatta genç öykücü. (Olaylar Düzce ve Konya'da geçiyor.)

2. Öykü doğmuyor aslında, yaşanıyor. İlkin uyanarak başlıyorum, küçük bir kamera sürekli peşimde. Bu kamera bazen gözümün değdiği bir örümcek ağına takılıyor, bazen pencereden dışarı bakıyor benimle, bazen de işte tüm bu görme alanı dışına çıkıp okuduğum metnin bir kenarından bambaşka bir öyküye evriliyor. Yazma işi daha çok görerek yapılıyor yani, görüntüyü kağıda çekiyorum. Tabii yaşanmışların o kalın tozu üzerimden uçmaya başladıkça yazıyorum daha çok. Kişisel tarihimi yazıyorum. Kaybedince yahut bir umudum olduğunda yazıyorum. Bir 'o' uydurup bir cümleyi ona duyurmak için yazıyorum. Hatta unutmak için bile yazıyorum. Yazarken de işte hikâyeye ve kahramanlara fazlasıyla inanıp kendimi hikâyenin ortasında buluveriyorum.

3. Okumasaydık da yazar mıydık? Önce bu soruyu soralım ve şöyle düşünelim: Arkadaşlarımız olmasaydı, komşularımız, akrabalarımız ve ilişkide olmadığımız diğer insanlar... Yaşayabilir miydik? Elbette yaşardık ve yazardık ama dünyamız epey küçük olurdu. İşte okurken de kendimize en yakın hissettiğimiz yazarlardan öğreniriz ne öğrenirsek diye düşünüyorum. Tabii farkında olmadan da bize bir şeyler katanlar vardır. Sadece hayal kurdurabildiği için bile minnetle anmamız gereken öyküler/öykücüler var. Ben şöy-

le bir çalışma sistemi kurmuştum usta öykücüleri okuduktan sonra: Diyalog düzenini geliştirmek için Orhan Kemal, ses-fonetik ve soyut algı için Bilge Karasu, ritim ve büyülügerçekler için Onat Kutlar, ironi, mizah ve yergi için Haldun Taner, akışkanlık ve bilinçakış için Oğuz Atay. Temel kabulleri bu öykücülerin üzerine kurduktan sonra saydığım isimlerin akrabalarını da yine kendimce buldum ve okudum. (Oktay Akbal, Feyyaz Kayacan, Vüs'at O. Bener, Yusuf Atılgan, Hulki Aktunç, Erdal Öz, Ayfer Tunç, Murat Gülsoy, Ramazan Dikmen, Cemil Kavukçu, Ethem Baran, Kadri Öztopçu, Mustafa Kutlu, Murat Yalçın, Ahmet Büke, Necati Tosuner, Sema Kaygusuz, Sibel K. Türker, Yücel Balku.)

4. Günümüz edebiyat ve öykü ortamı, günümüzden önce de olduğu gibi politik görünüyor. (Klasik iki cephe, adını söylemeye lüzum yok.) Genç öykücü tam ortada ve bence yeni nesil artık cephe istemiyor. Bu cephe savaşları, ötekileştirmekten, diyalogsuzluktan başka bir şey değil. Ayrıca bugün yazılan öykülerden kendi adıma hoşnut değilim. Yazılanlar sanki belli formüllerle yapılmış. İnsan ve hikâye yok, güzel cümleler birbiri ardına sıralanmış ve öyküler bu cümlelerin sergileme alanı olmuş. Yayınlama konusunda ise ülkemizin her branşında olduğu gibi 'bir tanıdık bulmadan' yayınlamak oldukça güç. Bu yüzden çok okumak, ilgili olmak ya da iyi yazmak yetmeyebilir. Yayınlamayı kafaya takmamak, yazıp denize atmak gerekir.

5. Dosya hazırlığım yok, geçen yıl uğraşmıştım bir öykü kitabım olsun diye, sonra vazgeçtim. Pek hevesli değilim artık.

AYŞE BAĞCİVAN

1. Öykü benim için kendimi ifade edebildiğim, ruhumun sokaklarında özgürce dolaşabildiğim bir yer. Cümlelerin arasından kendime seslenebildiğim ya da daha açık bir ifadeyle arayışıma başka gözlerle devam edebildiğim uçsuz bir dünya. Herkes olabildiğim, her şeye dönüşebildiğim bir dünya. Kelimelerin üzerinden anlamlarında gezinebildiğim. Tam olarak bilinçli bir tercih değil aslında. Beni öykü yazmaya Şair Vural Kaya teşvik etmiştir. Ve öğretmiştir, diyebilirim. Onun teşvikleri ve öğretmesi sayesinde öyküyü tercih ettim. Öykü dilinde yeni gelişmelerle tanıştım. Edebiyatı ve öyküyü sevdiren Şair Vural Kaya olmuştur.

2. Gördüğüm bir resim, izlediğim bir filmden kare, ya da yüzünde yaşamının izlerini taşıyan her hangi bir kişi öykü yazmak için harekete geçirebiliyor çoğu zaman. Hani bazı anahtar kelimeler vardır kişinin ruh kapısını aralayan, onu harekete geçiren. Benim öykü kapımı açan anahtar da çoğu zaman zihnime kazıman ya da o an oluşan görüntülerin izdüşümünü bir seste, bir resimde, bir melodide görmemle başlar. Yazmak her zaman kolay olmuyor elbette. Yeni bir öyküye başlayacağım zaman daha çok kendimle çatışmaya düşerim. Kurguyu, anlatacağım metni önce ruh süzgecimden geçiririm sonrasın da kaleme dökerim. Fakat bu her zaman mümkün olmuyor. Bazen nasıl bazı kelimeler insanın yutkunmasıyla içinde kalıyorsa, bazen de bir öykü hiç başlamadan ait olduğu yere kendi iç dünyamda kalabiliyor. Bazen de oluşan görüntüler, oluşturduğunuz karakterler o kadar baskın çıkıyor ki size sizden daha kuvvetli bir baskıyla kaleme dönüştürtebiliyorlar kendilerini.

3. Bir yazar için okuma ve yazma ayrı düşünülemeyeceğine göre usta öykücülerden, okurken ve yazarken neler öğreniyorsunuz? Usta öykücülerden en başta bir kurgunun öykü içine nasıl yerleşmesi gerektiğini öğrendim ben. Yazarın ve karakterin öykünün neresinde durması gerektiğini. Tahkiyenin güçlüklerini ustaların dilinden aşmak ve onlarla sürekli hem dem olmak gerektiğine inanıyorum. Okurken bunu ben de düşünmüştüm dediğim şeyleri kendisinden okuduğum o usta yazar kadar ortaya koyabiliyorsam benim için burası çok önemlidir. Bu zor çemberin içinde yer alabilmenin güçlükleri olduğu kadar haz verici bir yanı da vardır. Bu hudut nereden başlıyorsa ben oraya namzet olabilirsem o bıçak sırtı durum beni daha çok öğrenenler sınıfına götürebilecektir kanımca.

4. Şu anki edebiyat ortamına baktığım zaman kendimi oldukça şanslı görüyorum. Yararlanabileceğim ve öğrenmeye devam edebileceğim isimler oldukça fazla.

5. Kitap hazırlığım şu an yok. Henüz çok erken olduğunu düşünüyorum. En azından içinde eleme yapabileceğim kadar öyküm olduktan sonra belki bir dosya hazırlığı olabilir. Fakat şu an için çok erken olduğunu düşünüyorum. Öykülerimi kitaplaştırma konusunda oldukça disiplinli ilerlemek istiyorum. Kendimi öncelikle bu işe razı etmem gerektiğine inanıyorum. Bu aşamadan sonra bir kitap çıkartmak sadece teknik emeğe kalıyor. Durmadan ilerlemek ve daha iyiye yönelmek asıl ödevim olsun istiyorum.

GÜLSÜM EKİNCİ

1. Eskiden beri edebiyatın yeri, kalabalıktan saklanıp hayallere dalabileceğim bir kuytu bulmaktı. Değişen bir şey yok okumak-yazmak kaçabileceğim, nefes alabileceğim kuytu. Edebiyatın ve tabii sanatın neredeyse bütün alanlarından aynı hazzı alıyorum: anlamak ve bir anda kavramak. Kafada bir ampul yanması, bir şimşek çakması anlarını seviyorum. Hayatımda çok az şey için benim tercihim, diyebilirim. Öykü de yine hasbelkader karar verdiğim, kendimi içinde bulduğum şeylerden biri. Tabii bu şu anlama gelmiyor; hasbelkader içinde buldum ve kendiliğinden devam ediyor. Yok böyle bir şey. Kendimi içinde bulduğum şeyi sevdim. Kıymetini bilmek, hakkını teslim etmek için göstermem gereken bir çaba ve harcamam gereken bir mesai var. Gayret bizden...

2. Konu sıkıntısı çekmiyorum açıkçası. Bolca malzeme topluyorum. Ama iş yazmaya gelince... Ne kadar malzeme toplarsam toplayayım, yazabilmem için etkilendiğim bir olayın "ben"de karşılığını bulması gerekiyor. Yazmalıyım, kısmına ancak o zaman geçebiliyorum. Çok kolay yazabilenlerden değilim. Çok da telâşe müdiresi bir insan olmama rağmen bir kerede öyküyü bitiremem. Bir öyküm var öyle bir solukta biten. Fakat onun çok makul, çok özel bir gerekçesi var. Toparlayacak olursam; malzeme biriktirir, konu seçer, sonra da tekrar tekrar yazarım. Bu süreçte kendime kızar, kendimi kontrol etmeye çalışır, kendimi unutmaya ve hatırlamaya çalışırım. Başlı başına hepsi ayrı dert. Yazdıran da yazmanın kendisi de...

3. Türkçe'yi unutturmayacak, kelimeleri kaybettirmeyecek yazarları okuyorum. Dil dışında elbette teknik, form, biçim, kurgu ne var ne yok hepsine bakıyorum. Böyle olunca insan yazmaktan da ar ediyor. Bulunmadık, denenmedik yöntem kalmamış gibi geliyor insana.

4. Bir süredir ortamı takipten uzaklaşmıştım. Şimdi yeniden takip etmeye çalıştığım ortam hakkında da yorum yapmam pek sağlıklı olmaz. Çok genel bir ifadeyle beğendiğim çok az öykü, ondan daha da az şiir var diyebilirim. Lise çağlarındaki günlükler gibi yazılıyor ikisi de. Bunların yanında iyi eleştiri metinleri görmek isterim dergilerde. Yazma aşamasında karşılaştığım

güçlükle kişisel mi desem; vakit yetmemesi meselâ. Ama bu benim suçum, bence. Psikolojinin yetmemesi var bir de, bence o hepimizin suçu. Yayınlama sürecinde ise nerede yayınlayacağına karar vermek önemli ve süreklilik. Süreklilik yazma aşamasında da önem derecesinde ilk sıralarda.

5. Plan, proje aşamasını geçen bir kitap hazırlığım yok henüz. Ama şunu biliyorum; kitap düşüncesi "plan"dan öteye geçtiğinde ilk yazdığım öykülerden bugüne tüm karaladıklarım elden geçecek. Aslında yeni bir şey söyleyeceğim ama söyleyişim yeni olacak. Elbette kendi çapımda, kendime karşı yenilik. Yoksa yepyeni bir söyleyiş getireceğim gibi bir iddiam yok yanlış anlaşılmasın. Nasip diyelim.

İSMAİL ISPARTA

1. Öyküyü bir yaşam tarzı, hayatı anlamlı kılma çabası veya kendini ifade edebilme şekli olarak anlıyorum. Öykü yazarak bir işe yaradığımı düşünüyorum. Belki başka bir uğraşla meşgul olsam daha fazla işe yarayabilirdim. Ancak yaşamımda bir anlam ifade etmeyen boşlukları doldurabilmek için her zaman en yakınımda edebiyat\yazı oldu. Bu yüzden genelde edebiyatı, özelde ise öyküyü önemsiyorum. Edebiyatın her şeyi halledemeyeceğini ama birçok şeyi halledeceğini düşünüyorum. Allah'ın insana bir seferliğine verdiği hayat nimetini israf etmiş olmamak için öyküyle uğraşıyorum. Öykü, kimi zaman kafamdaki soru işaretlerine bir cevap arayışı; kimi zaman neşeli bir oyun; kimi zaman da haksızlıklara ve dayatmalara karşı müslümanca bir tepki benim için. Öykü tabi ki bilinçli bir tercihim. Kurgunun esnekliği, değişik kombinasyonlara açık oluşu, diğer sanat dallarının imkânlarından bolca faydalanabilmesi, özgürce konu seçimi, fazlalılığı kaldırmaması gibi unsurlar öyküyü seçmemdeki nedenlerden bazıları...

2. Okuduklarımız, hayatta karşılaştığımız zorluklar, itiraz etmek istediğimiz meseleler yazacaklarımıza yön veren asıl unsurlar galiba. Bazen bir imge, bir cümle, gazete haberi veya bir fotoğraf zihnime bir öykü nüvesi düşürüyor. Daha sonra o nüvenin dal budak salması için günlerce, hatta haftalarca sürecek bir mücadeleye girişiyorum. Bazen öykünün bir yerine uyacak cümleyi bulabilmek için saatlerce düşündüğüm oluyor. Belediye otobüsünde, yolda yürürken, otururken, kalkarken... Zorlu bir süreç. Neitzche'nin dediği gibi doğum sancısı gibi bir şey galiba. Daha sonra öyküyü birkaç gün bekletip bir okuyucu gözüyle okumaya çalışıyorum. Tüm bu süreçlerin sonunda öykü bitince, hele etrafımdan öyküyle ilgili olumlu tepkiler alınca dünyanın en mutlu insanı oluyorum. Bir çırpıda yazdığım öyküler de oluyor. Ancak çok nadir...

3. Edebiyatta, bilhassa öyküde usta çırak ilişkisinin önemi yadsınamaz. Ancak öncü birikimin içinde yer alan herkesi usta olarak kabul etmekten ziyade; edebi kişilik, üslup ve yaşantı olarak bana bir faydası olacağını düşündüğüm insanları usta telakki ediyor ve kendime örnek alıyorum. Ustaların ayak izlerine basmadan atılacak adımların noksan kalacağını düşünüyorum.

Onları usta yapan nedir, yazarken hangi zorluklarla karşılaştılar, bu zorlukları nasıl aştılar? Tüm bu soru ve sorunları, kendimi onlara göre konumlandırarak, onların eserlerini tekrar tekrar okuyarak aşmaya çalışıyorum. İyi bir öykücünün aynı zamanda duruş sahibi bir öykücü olduğunu öğreniyorum onlardan. Nasıl ve nerede duracağımı onlara göre belirliyorum.

4. Günümüz edebiyat dünyasında bir dağınıklık var gibi. Birtakım kesimler bazı ideolojik hesaplarla kendi edebiyat kanonunu oluşturmuş durumda ve bu kanonuna girmeyen sanatçıların görmezden gelinmesi söz konusu... Ama bunun yanında tarafsızlığını koruyan, herkese ve her kesime aynı mesafede olan edebiyat çevrelerinin ve dergilerin varlığı da inkâr edilemez. Öykü yayınlama konusunda bir sıkıntının olduğunu düşünmüyorum. Dergilerden internet ortamına kadar birçok yer, yazarlara ve yazma heveslilerine yazdıklarını paylaşma imkânı sunuyor. Ama rağbet gören daha çok merkezdeki edebiyat dergileri... Buralarda öykü yayınlamanın biraz hatır gönül ilişkisine dayandığı yönünde yaygın bir kam var. Bu düşünceye tam olarak katılmıyorum. Azim ve gayretle çalıştıktan sonra "petekte balım olsun, arısı Bağdat'tan gelir" hesabı, insan bir şekilde çalışmalarının karşılığını alıyor.

5. Sütun Yayınlarında bekleyen, ocak şubat gibi çıkacak bir öykü dosyam var. Dosya önceden dergilerde yayınlanan öykülerden oluştuğu için öykülerin üzerinde fazla oynama yapmadım. Öyküleri dosyaya alırken çok seçici davrandım. Bu süreçte diğer öykücü dostlarımın yardımına başvurdum. Bir de dosyaya isim bulma meselesi bir hayli uğraştırdı.

BANU KABA

1. Lisedeyken kompozisyon sınavlarından hep 60 alırdım. Bir gün dayanamayıp, hocam neden böyle oluyor, diye sorduğumda, sen kompozisyon değil öykü yazıyorsun, demişti. Bende sırf öykülerini beğendiğim için seni dersten geçiriyorum, diye tamamlamıştı şaşkın gözlerime muzipçe bakarak. Sanırım öykü yazmaya başlamak konusunda -az önceki olay en başı olduğu için söylüyorum- bilinçli bir başlangıç olmadı benim için. Ama sonrasındaki okumalarım ve yazı çalışmalarım bilinçli olarak bu yönde ilerledi. Dönem dönem hayata çok dalıyor insan, çok yaşıyor hatta gereğinden fazla. Edebiyatın bende ki karşılığı yaşamaktan sıkılıp, bunalmak, karşısına geçip onunla onu tartışmak, ona kendisini anladığımı anlatmak hatta çoğu yerde rest çekmek gibi geliyor. Öykü yazmak ise daha biraz daha farklı. Yazmak tam anlamıyla büyülü bir iş. Her defasında yabancı bir dünyayı kurup, bütün ayrıntılarını hayal edip, orada gerçekten biraz nefes alıp sonra ondan vazgeçmek gibi.

2. Yazan insan bence dalgın insandır. Hem insana yakın hem de tanıdığı herkese yabancı gibi yaşamayı başarabilir. Öyküler genelde olaylara, insanlara, mekânlara yaklaşınca doğuyor, bir gün artık yeterince büyüdüğünde, kalabalık bir ortamda olsanız bile köşenize çekildiğiniz anda ortaya çıkıyor. Bu köşe herkese göre değişiyor, bazıları kahve köşelerini, bazılarını insanlardan uzak deniz gören bir yere sarılıyor, bazıları yeraltını tercih ediyor. Bende yeraltını sevenlerdenim. Uzun süredir yazmayan biri olduğumu belirterek, genelde benim yazma sürecimde öyküler bazen kendiliğinden ortaya çıkıyor, bazen onu saklandığı yerden çekip almak zorunda kalıyorum. Kurgunun planı kafamda netleşince su gibi kâğıda dökülecek sanıyorum ama hiç öyle olmuyor. Çoğu zaman yazının bitimine doğru fark etmeden dudağımı fazla ısırmış, ya da tırnaklarımın kenarlarındaki etleri hırsla çekip kanattığım oluyor. Bunun yanında yazarken yazarın dil konusundaki eksikliği ayna gibi ortaya çıkıyor. Anlatmak istediğimi daha yerinde kelimeler seçip anlatmadığımı düşünerek yazma sürecimin uzamasını hatta bazen o öykünün yarım kalmasını Türkçe dil bilgisi eksikliğime veriyorum. Sanırım dil konusunu hafife alıyor, üzerine yeterince eğilmiyoruz, uzun mesailer harcayıp çalışmıyoruz.

3. Bazı hikâyeciler ve şairlerden sadece yazma hevesini öğreniyorum, satır aralarında bolca ısrarcılıkları var. Bazıları beni hemen harekete geçiriyor. Mesela Sait Faik okurken arada okumayı bırakıp deftere notlar alıp, notları öyküye dönüştürdüğüm oldu. Bazıları yorarak öğretiyor. Örneğin en son Knut Hamsun'un Göçebe, Açlık ve Rosa'yı üst üste okuyunca biraz dinlenmek, yoğunluğu sindirmek istedim. Mesela Calvino'dan sonra dış mekânı kuran yazarı, serim bölümüne daha fazla yer veren hikâyelere dikkat ettim. Ve şairler var; bazen gereğinden fazla konuşup, yazdığımda onlar suskunluğu, edebi ve ağırbaşlılığı hatırlatıyorlar. Son olarak bir dönem illaki Oğuz Atay gibi yazmak istiyor insan. Sonra vazgeçiyor, bazısı başaramadığından, bazısı yazardan alacağını yeterince alacağını almış olduğundan. Basit bir muhasebe mantığıyla bakarsak, okurken ve yazarken şanslıyız çünkü bütün büyük yazarlar borçlu, bizlerde alacaklı kalemine denk düşüyoruz.

4. Bir süredir yazmadığım ve öykü yayınlamadığım için dolayısıyla dergilerden, dosya çalışmalarından ve yeni çıkanlardan uzak kaldım. Ancak güzel abilerin ve ablaların, güzel kitaplar yayımladıklarına tanık oluyorum. Kendim için ve dünya için umutlanıyorum!

5. Hazırda bir öykü kitabı dosyam yok. Yayımladığım hatırı sayılır öyküler var gibi. Ne olacaklar diye düşündüğümde aklıma kayda değer bir plan ve içimden hummalı bir çalışma gelmiyor. Nilgün Marmara şöyle diyor; "Saklamanın, kaydetmenin sevinci ve acısı var. Bal rengi acı." Sakladıklarım ve kaydettiklerim sevince dönüşecekse ne ala. Yoksa bir bavul dolusu bal rengi acı başım üstüne.

MANOLYA GÜROCAK

MENENJİT

"Men lem yezuk lem ya'rif"

"Arvana" ismi nasıl kederli bir isim. En çok da annemin hayatında... Aklım ermeye başladığından beri ailemizde bu isim, çaresizlikle bir anıldı. Evde cüssesi ve yaşıyla annemden büyük bir kadın daha vardı. Doymak, işemek, üstünü değiştirmek hülasa yaşamak için anneme muhtaçtı. Anlamakta güçlük çekerdim; annemin ilgi ve enerjisini dört kardeşle daha bölüştüğüm yetmezmiş gibi, bu dev rakip de nereden çıkmıştı. Neden yetişkinler gibi kendi yemiyor, kendi uyumuyor, sürekli anlamsız kelimelerle konuşuyordu.

"Kim o anne?"

"Teyzen..."

Kafam daha çok karışırdı.

"Nasıl teyze?"

"Nazmiye teyzen gibi, Gülşen, Nurşen gibi o da benim kardeşim."

Nereden çıktığı anlaşıldı. Annem gibi, o da ananemin karnından çıkmış.

"Neden böyle peki?"

"Hasta çünkü..."

"Nesi var? Ne zaman iyileşecek?"

"İki aylıkken menenjit olmuş. Beyni senin kadar bile gelişmemiş."

"Beynini doktora götürelim!"

"Kalıcı hasar görmüş çaresi yok. Artık iyileşemez."

Bu konuşmaya kadar bildiğim en acı kelime kanserdi. Ölüm, ölmek, mezar, gök gürültüsü değil; kanser ilk sıradaydı. Annemin ağlarken bizden gizlenemediği zamanlardan birinde, yengemle dertleşirken duymuştum. Ananemin hastalığının adıydı bu. O gün işittiğim 'menenjit' kelimesi, en beter anlamıyla, bir anda ilk sıraya yerleşmişti.

"Peki, neden bizde kalıyor?"

"Ananen hayatta olmadığı için ona bakacak kimsesi yok"

"Hiç mi iyileşmeyecek!"

"..."

Kabul edememiştim. Çocuksu bir inançla ve inatla gelir gider ona öğretmeye çalışırdım.

"Haydi, Arvana de; Aar—vaa—na, söyle hadi."

İsmi de bir acayip, başka kimsede duymadım.

"Aaavana"

Söylerdi ismini. Deli olurdum mutluluktan. Bu zaten bildiği bir kaç kelimeden bir tanesiydi. Ama benim adımı da öğrenebilir o zaman! Adımı öğretmekle başlayacaktım. Sonra bildiğim her şeyi, sorduğu her şeyi tek tek öğretecektim ona.

"Me-nek-şe. Çok kolay bak; Me-nek-şe. Söyle lütfen, hadi..."

"Aavaana"

"Hayııır Menekşe diyeceksin!"

"..."

"Sen de haklısın teyzecim, yan sınıftaki öğretmen bile söyleyemiyor adımı. Menevşe diyor."

Hay Allah'ım ne akılsızdım. Zor bir isim seçmiştim. Çantamdan fişlerimi çıkarıp bu kez kolay kelimeler seçerdim.

"Masa de hadi Arvana. Bak maa-sa"

"..."

Peki...

"Top bu bak. Top."

"..."

"İp teyzeciğim, ip"

Anlıyormuş gibi dinlerdi. "Tamam" derdim, "Şimdi söyleyecek..."

"Get amagodu amagodu!" Basardı küfrü...

Kapı önlerinde oturan mahalledeki kadınlar öğretmiş "amagodu amagodu" demeyi. Bildiği sekiz on kelimeden bir tanesi bu. Koca memeli cahil teyzeler öğretmiş, ben öğretemiyordum. Kendime kızar köpürürdüm. Sonra hızımı alamaz ona kızmaya başlardım.

"İki döört altı" diye saymasını biliyor, neden üç diyemiyor, neden beş demiyor? Söylemesi dörtten kolay!"

Zamanla, bilimi ve doktorları yanıltmak, annemi şaşırtmak hayalimden vazgeçtim. Sıkılmıştım anlar gibi dinleyip, sonra küfrü sallamasından. Beni anlayıp duyduğundan o kadar emindim ki, sırf beni gıcık etmek, kendi gibi delirtmek istediği için konuşmadığına karar verdim. Çocuk kinimle, ondan nefret etmeye başladım. O yokmuş gibi davranma kararı aldım. Ama mümkün değildi. Eve oynamaya gelen arkadaşlarımı ikinci kez çağırdığımda ya bahane buluyorlardı, ya da anneleri o zamanlar bir çocuğa ağır gelen bir dürüstlükle, "Teyzenden korkmuş, gelmek istemiyor" diye açık açık söylüyorlardı.

Ben de aynı acımasızlıkla gidip anneme ağlıyordum;

"Gitsin artık evdeeen. Hiç arkadaşım kalmadıııı!"

Artık ondan utanıyordum da. Teyzem olduğu için, bizimle yaşadığı için, bu kadar aptal olduğu için. Onu balkonda, eve girip çıkarken gören sokak arkadaşlarım sorarlardı:

"Sizin evdeki deli saldırmıyor mu size, korkmuyor musun?"

"Deli değil o! Hasta!"

"Ne biçim hastaymış? Niye yatmıyor, hep ayakta geziniyor?"

"Siz bilmiyorsunuz menenjit olmuş. İki yaşında çocuk kadar aklı var."

"İki aylık çocuk bile ondan akıllıdır be. Annen de deli mi? Onun yaşına gelince, sen de kesin deli olursun..."

"Delirmem, karnemin hepsi beş benim, sen karnendeki üçleri düşün salak!"

Eve gidip anneme tekrar ağlardım:

"Gitsin artık evimizden, nefret ediyorum ondan..."

"Öyle deme yavrum. Bak Allah'ın gücüne gider."

"Onu da sevmiyorum! Onu neden böyle yaratmış?"

"Böyle yaratmamış, sonradan, iki aylıkken hasta olmuş..."

"İki aylık bebeğin böyle berbat bir hastalığa yakalanmasına neden izin vermiş? Hadi o zaman bir hata yapmış, şimdi neden iyileştirmiyor onu! Madem Allahsa, iyileştirsin hadi!"

Annem şaşırıp kalır, ne cevap vereceğini bilemezdi. Cevap veremediği için kendine, böyle sorular sorduğum için bana kızıp bağırırdı.

"Yumruk kadar akılla O'nun işine karışılmaz, vardır bir bildiği!"

İçime Tanrı'nın varlığı ve adaletiyle ilgili şüpheler ilk o zamanlar düşmüş olmalıydı. Çocukluğumda Tanrı'ya duyduğum sevgi ve korku, yirmili yaşlarıma geldiğimde yerini küstah bir şüpheye bıraktı. Tohumu şüphe olan ağacım küskünlük çiçeği açtı. İnkârdan yapılmış dallarında kızgınlık yaprakları yeşerdi. Tüm kesinlikleri yitirdiğim o sene, ağacım bulanık mı bulanık bir meyve verdi. Çorak mı çorak bir çölde kayboldum. Yirmi yedime bastığım günden iki hafta sonra, kendimi ruh ve sinir hastalıkları kliniğinde buldum. Acziyeti, en zehirli yerinden tattım. Nitekim, annem haklı çıkmıştı. Tanrı'nın işlerini sorgulamakla hududu aşmıştım.

Aklım beni çok fena yarı yolda bıraktı. Şimdi oturmakta olduğum bankta yalnızım. Karşımda bana eşlik eden, Rodin'in Homo Thinkus'unu saymazsak... Gerçi, bana pek aldırdığı yok. İlgisini çekmek için ellerimi çeneme koydum, onun taklidini yaptım, oralı bile olmadı. Düşünen bir adam değil, karşımdaki sanki taştan bir heykel! Bu kadar çok düşünen bir adamın aklı, eylemlerini elbette paralize eder. Tevekkeli değil taş kesilmesi. Ona baktıkça sıkıntıdan içim şişiyor. Düşmek fiilinin "Düş-ün-mek" eylemi içinde eşinen, içgüdüsel ve dönüşlü bir hâl olduğunu bilmezdim. Buradaki tüm zamanımı, düşünmeye başlamadan önceki yaşamımı hatırlamaya harcıyorum. Çocuklu-

ğumda sahip olduğum netliğe kavuşmak için evlâdımı keserdim. Ama, belki bir evlâdım olsaydı bu kadar düşünmeye zaman bulamazdım ve onu kesmeme gerek kalmazdı. Çeyizinde; distimik bozukluk, nevroz ve hezeyanlar olan bir kadından, mahallenin delisi dışında hangi aklı yarım çocuk yapmak ister ki... Allah'ım, delirdim mi şimdi ben? Delilik nedir, tatmayana nasıl anlatılır? Zayıf ve zehirlenmiş genlerim daha fazla çoğalmamalı. Tanrım, keşke konuşabilseydik. O zaman adımın deliye çıkması umurumda olmazdı. Tanrım beni affet. Şüphenin, ağuotuna benzediğini bilmezdim. Tanrım, arızî cünûn-umu gayr-i mutbık kıl, bana muhakeme yetisiyle birlikte bir oğlan çocuğu ver.

MERVE KOÇAK KURT

YA RUHİ!

Kalanlar... Bir şimdi. Bir geçmiş. Bir anne. Bir çocuk. Bir kadın. Bir yazar. Bir el. Bir yüz. Bir ses. Bir söz. Bir acı. Bir aşk.

Bir şimdi.

Çalışma odasında, 18. yy. Zaharya'nın Hicaz bestesi yayılıyor radyodan. Belki bir daha rastlayamayacağı sözleri onu alıkoyuyormuş gibi. "*Yine tâb-ı nigâh-ı hayrete eşk-i kühûl çekdim*". Öyle güzel bir ikindi ışığı vuruyor ki saçlarının arasına. Oradan süzülüp aşağıya iniyor parmakları. Kitaplığın camına bakıyor. Kahverengi koltuğunu arkaya doğru yatırıp kendini izliyor, daha doğrusu yansımasını. Işıldayan bir tenle birlikte inip kalkan o kafesi görüyor göğsünün tam üstünde. Aşağı yukarı, yukarı aşağı... Sallanan koltuğuna iyice yaslanıp gözlerini kapatırken düşe dalıyor hafifçe.

Şimdi nasıl da aşağıya dökülüyor sözleri dudaklarından.

Bir geçmiş.

Dönemeyeceğini bile bile... Keşke, diyordu, keşke daha önce görseydim. Keşke o yirmi yaş tazeliğine dönebilseydim. Teselli olduğu şeyler de yok değil. Okumaya tutkun, yazmaya hevesli... Bir yazı yazıyordu on yıl sonrasına. Şimdi kararlıydı, şimdi arzulu, şimdi kadın. Önce göğüslerinin arasına ince bir sızı bırakan acısı, sonra karnına sert bir yumru, sonra da eteklerine esrik bir telaş ekleyen... Unutamayacağı. Kendisi. Geçmiş, geçmişten başka bir şey değildi nihayetinde. Zamanın kayganlığında geçip gidiyordu günler geceler. Tavana dikip de düşlediği gelecek, tüm karanlığıyla onu çekip içine alacakmış gibi duruyordu!

Geçmişin geleceğe, geleceğin de geçmişe dönüştüğü bir andı bu.

Bir anne.

Önce bir annenin elinden tutuyor kadın, annesinin; anne çocuk, çocuk da anne sanki şimdi. Uzaklaşıyor kendinden. *"Anneee!"* diyor. Hızla sürüklenen o çocukluk yürüyüşü gibi yaşadığı: Ankara Otogarı'ndan Antakya'nın Uzun-

çarşı'sına uzanan bir anlık geçiş. Çeyrek asır birden azalıp yıllar. Anıya dönüşüveren Uzun Çarşı'daki o upuzun yürüyüş. İncik boncuk almaya gidişleri taptaze hâlâ. Zaman eriyip içinde her şey birbirine giriyor hızla. Hep, beraber. El ele. Geriye dönüyorlar. Geçmiş 'yok' oluyor birden. An duruyor. Hayat akıyor. Mesafe bitiyor. Acı kalıyor.

Bir rüyanın ardından...

Bir çocuk.

İşte yine aynı basamaklarından geçiyor hayatın. Bu ikinci. İlki sanki daha az önceymiş gibi taze. Boşluğa açılan bir otelin mermer merdivenlerinde çalıyor telefon. Bir küçük kız çocuğu o sırada yere kapaklanıyor. Avazı göklerde şimdi... Abisi elinden tutup kaldırıyor onu. Ağlaması kesilmiyor ama hafifliyor küçük kızın. Sonra anneleri geliyor, kızını kucaklıyor. O yaygaracı küçük kız birden büyüyor. Giyim kuşamı bizimkilere benziyor annenin. Ancak konuşmaya başlayınca Arap olduğu anlaşılıyor. Kucağında kızı, yanında oğluyla çıkıyor kapıdan kadın. Sürmeli gözlerini bırakarak ardında/n... Öykü kahramanına dönüşüveriyor birden. Çocukluğunun Meryem Teyze'si oluyor.

"Ya Ruhi!" diye sesleniyor oradan, "Canım, Ruhum!"...

Bir kadın.

Başka bir zaman diliminde... Elinde tuttuğu romanın sayfaları arasında geziniyor. Nefesini tutup şöyle bir gözlerini kapıyor önce. Satırlar bir bir canlanıyor. Gözlerinin içinde hayaller büyüyor. Sonra açıyor. Işıkla birlikte... Gözlerinin bebeği genişliyor. İlk gençliğinin şehrine dalıyor. Benzer cümleleri yine duyar gibi oluyor: *"'Habibi,' diye inledi Raşel. 'Ya ruhi...' diye mırıldandı genç adam, hastanın elleri arasından alarak. Ne diyebilirlerdi? İnsanlar acı çektiğinde ve sevdiğinde sözcükler aynı değildir."** Romanın arasında kalıyor parmakları... Bakıyor ki elleri kardan. Beyaz. Tombul. Kısa. Küt. Yumuşak. Sıcak.

Omuzlarına dokunuyor, orada öylece oturan bir adamın omuzlarına... "Sana yardım edemem Bayım! Çünkü hikâyemde yoksun." diyor içinden.

Bir yazar.

"Sıkılmamışsınızdır umarım!" cümlesini kuruyor mütebessim. Oysa adı gibi biliyor herkesin sıkıldığını. Geçmiş zaman. Şimdiki zaman. Gelecek zaman. Bir oluyor. Dile geliyor. Hiç bu kadar yakın hissetmediği bir uzaklıkta şimdi ona. Olacağına hiç inanmadığı bir anın hayali bu: Deniz kenarı. Sahil-

de salaş bir lokanta. Akşamüstü. Gün kızıl eteklerini çekiyor dağların üzerinden. Bir türlü ayılamadığı o sarhoşluk haliyle bakıyorlar birbirlerine. *"Kahve içelim mi?"* diye sorarken biri diğerine. Şarkıya bırakıyor diğeri usulca kendini. Bir yandan uğuldayan sesler... Çınlıyor kulaklarında. *"Rüzgâr kendini en iyi yüzüne değdiğinde anlatır."* diyor karşısındaki. Çanlar çalıyor. *"Ben olmasam da onlar yazılacak, olmasam da. O yüzden bir anlamı yok varlığımın."* diyecek. Konuşabilse... Yazarken...

"En korktuğum, bir gün şiirde, yazıda sana dokunmak!" cümlesini anımsıyor.

Bir el.

"Yazıda insan birine nasıl dokunur, ne demek bu?" diye soruyor. Hâlâ cevabını bulamadığı sorulardan. Gençti, hatta çocuk. Niye korkuyor bunu söyleyen, merak etmişti. *"O kadar korkulacak bir şey mi bana dokunmak?"* demişti. O zamanlar üç harfli bir gelecek düşünden habersizdi. Ne çok geçiyordu üç harfli o boşluk. Oysa bazen üç nokta bile yeterdi anlatmaya... Çünkü görmek, karanlığı bilmekten başkaydı. Ellerin bazen gözlerin olurdu eğer göremiyorsan... 'Yazarken'... Şimdiyse bunun sebeplerini bilmese de hissediyor. Dokunuyor.

Parmak uçlarını gezdirdiği boşluğun karanlığı... Bir araya gelen ve anlamına kavuşan söz dizimleri...

Bir yüz.

Anlıyor ki, sözünü söylemek için bir 'yüz' gerekiyor. İşte onun için, *"sen benim düşümsün"* yazıyor, *"yüzünü bilmediğim./ görmediğim./ sesini duymadığım./ kendimi suretinde seyrettiğim./ aynadaki yansı, yüzdeki mask..."* Kim olduğunun da bir önemi yok aslında. Yazarken. Bu, bir oyunsa; öylece kalmalı. Gerçeğe dönüşmesi düşün, ürkütüyor onu çünkü. *"Yüzümüze bakmayı öğrenmeliyiz."* derken... *"Yüzümüz? Yüz yıl da geçse sözümüz? Bin yıl da geçse ömrümüz? Yeter mi ki hikâyeleri anlatmaya Şehrazad'ın yanı başında..."* cevabı geliyor aynadan. *"Şehrazad'ın kelimelerini ve kızıl gülüşünü ödünç alıp öyküye dönüştürsek çok mu belli olur yapılan hırsızlık?"* diye soruyor. Kendi kendine.

Söyleniyor. Bana varlığımı hissettiren bir 'yüz'ün olması ne güzel... Bazen 'kuzum', bazen 'yavrucuğum'... Bazen 'kadın', bazen de 'çocuk'...

Bir ses.

Eski bir doğum günü mesajını anımsıyor: *"eğer bulabilirseniz/ bir iğde ağacının altına oturun/ uçuk sarı güneşler saçan kokuların içinde/ bir daha*

olmayacak/ dünya bir daha olmayacak deyin, sessizce/ o kokuyu, iğde kokusunu içinize çekin/ yok eğer bulamazsanız hayal edin/ bazen hayal hakikatten daha ıtırlıdır." diyen o bahar sesini yeniden duyuyor. *"Münir Nurettin çalıyor şimdi radyoda. Sanırım çok zaman geçmiş. Ne vakit çalsa 'İstanbul' oluyor yanım yörem."* derken de o var içinde: *"Her ses bir vesiledir."*

Konuşuyor. Şarkılar söylüyor yine yeni yeniden. "Seni çalıyorum durmadan! Kendimi bir 'an' için..." Susmuyor.

Bir söz.

Tekrar tekrar yazıyor öyküsünü: Konuşuyor. Susmuyor. Şarkılar söylüyor yine yeni yeniden.*'Seni çalıyorum durmadan! Kendimi bir 'an' için.* Sonra şarkıyı duyunca şaşırıyor. *'Hayat kısa kuşlar uçuyor'* muş. Öğreniyor. An hep sonsuz. *"Hiç 'geçmiyor' değil mi. Hep aynı 'an'ın içindeyiz aslında... Zamanın durduğu. Yazılar yazılıyor. Okunuyor. Şiirler söyleniyor. Dinleniyor."* yazıyor. Sadece yaz(g)ı... Hepsi bu! Yaşadığımız... 'An'... Öyle olmasaydı 'yeniden' kesişmez yollarımız yaz(g)ıda. Hep o 'an' içinde olmasaydık. Hep o 'an' içimizde olmasaydı. Kalmasaydı.

Bir acı.

...

Bu kadar kısa ve düz, dümdüz... gitmek!

Bir aşk.

Ev, kitaplar
.....saçları adamın
.....taze bir çay
.....ve ölüm
.....boşalan
.....bardak
kadar

Gidenler... Bir şimdi. Bir geçmiş. Bir anne. Bir çocuk. Bir kadın. Bir yazar. Bir el. Bir yüz. Bir ses. Bir söz. Bir acı. Bir aşk.

* (Başıboş Kentler-I / Kudüs- Stratis Tsirkas)

ZEYNEP HİCRET

KUMARBAZIN KIZI

Bazen, yan komşu olup uzağındaki acıya tanıklık etmek, acının kendisiyle tanışmaktan daha ağırdır, derdi annem.

Sabiha teyzeyi, Gökçe halayı, Emine ablayı, Hatice'yi, Zehra kadını, bakkal teyzeyi, peynirci ablayı bu tanıklıkları yüzünden üzgün görüyorum; yanaklarından süzülen pırıltılar günün rengiyle kristalleşiyor. "Ağlamak asildir," derdi annem, uzun uzun ağladığı o gecelerde 'neden ağlıyorsun, ağlamak kötüdür anne' dediğimde. "Ağlamak asildir, kalbimizin de arınmaya ihtiyacı vardır, kızım."

Kalbini yıkamak istediğinde bunu yalnız yapardı. Benim önümde ağlamaktan hoşlanmazdı. İnsanlar, karşılarında ağlayan birini görünce duygularına ve edimlerine bir ürküntü sinermiş, bu da onları acizleştirirmiş. İnsanoğlunun aciz hissetmesi tehlikelidir. Çünkü bir kadın acizliği her zerresiyle duyumsamaya başladığında önce kendine yapıyor ne yapıyorsa. Annem de öyle yaptı. Bir sabah kendini astı... aç açına...

Şu farkla ki ben aç değildim. Sabiha teyze cam kâsede lahana çorbası getirmişti. Son seyrettiğim şaheser bu taze kokulu yemeğin incecik kıvrılan buğusuydu. Kapıyı açtığımda gelinlikliydim. Komşular müşterilerden birinin gelinliği sanıyordu. Öyle demiştim. Altmış altı gün içinde bitirecektim. Kaderime verdiğim süreydi bu. Bu süre boyunca ya değişmeliydi ya da böyle sonlanacaktı. Öyle de sonlandı. Her sayfası buruşuk, her dönemi lekeli bu muayyen zaman üzerimden çekilip alındı. Buna karşın, tek fırfırı dahi buruşmayan, hiçbir yeri lekelenmeyen bu gelinliğin üzerimde oluşu yetti bana.

Sabiha teyze, söylen gari, gördüm dediydin ya, sezmemiş miydin halinde bir şeycik, demedi mi nassı kıymış kendine.

Bence de alıp eve getirmeliydin, Sabiha teyze. Bize haber verseydin keşke. Yalnız kalmasına nasıl müsaade edersin.

Üstüne gitmeyin kadıncağızın, giden gitti artık. Sanki bilmiyorsunuz kızın neler yaşadığını. Bir başına ancak bu kadar dayanır insan.

Doğru söylersin, Gökçe Hala. Yavrucağın ömrü üç gün komada, iki gün yatakta geçiyordu. Bedeni de çürüdü gençliği de. Hangi ana evladı dayanır onun dayandıklarına.

Koruyamadık garibi, hata bizde. Acizdik, aciz. Korktuk işte.

En doğrusunu yaptı diyeceğim ama kızacaksınız yine. Yaşasaydı babasından kaçacak yeri mi vardı? Öldü kurtuldu kızcağız.

Deme kız sen de öyle.

Hortlak herif, kızının cenazesine bile gelmemiş. Yüzsüz köpek. Şeytan diyor gelsin, linç edelim onu şurda, gebersin.

Cenazelerde para dağıtılsaydı gelirdi.

He, ne has söyledin. Paragöz pislik.

Çıkar mazlumun ahı tez vakitten. Üzülmeyin gari.

Bütün gözler babamı arıyor. Oysa babam beyazlar içinde olmayı seçenlerin cenazesine gelmez. Anneminkine de gelmemişti. İki defa söküp yırttığı bu beyazlıkla gömdürmezdi beni burada olsaydı. Beyaza karşı sonsuz bir nefret besliyordu. Ne hayatında ne üstünde ne de göz eriminde tahammülü yoktu ona. Karanlığın adamıydı o. Karanlıkları, karalıkları, kararmış hayatları severdi. Dumanlı, leş kokulu izbeleri bırakıp buraya, aydınlık yüzlü komşularımla yüzleşeceği bu yere gelemezdi. Gerçi haberi yoktur daha. Kumar masalarında kulakları ses geçirmez. Paralar suyunu çekince hatırlar beni. O zaman gelir terzilikten kazandığım üç beş kuruşa kudurmuş köpek gibi saldırmaya.

Evi tam takır kuru bakır görünce aklı başından gidecek ama. Ayağını yere basacak tek kilimi bile reva görmedi kızı ona. Başını koyacağı bir yastık bile bırakmadı kendi soyundan olan. Evladı değil can düşmanı sanki. Öyle derdi üstüne çullandığı her seferinde, *düşmanım mısın sen benim.* Şimdi görsün düşmanlık nasıl oluyor. Kupkuru bir eve girdiğinde anlasın tek kap yemek bulamamanın, buz gibi duvarlara dayanmanın nasıl bir şey olduğunu. Kötü olmak mı daha kötü, yoksa kötülük önünde çaresiz kalmak mı? Söyle baba. Çaremi elimden aldın, bırakıp gitmeme izin vermedin. Sadece evlenecektim, temiz, kavgasız bir yuvam olacaktı. Kumarbazın kızı olsam da sonunda biri tarafından kabul görmüştüm. Ama senin beyaza talip olanlara beslediğin haset yüzünden hayallerim kararırdı. Çıkan kısmetlerimi engelledin. Görücüleri kapıdan kovdun. Beni sevenlerin üzerine küfürler yağdırdın. Gururumu sokaklarda çiğnedin.

...

Kurtulsun istedim. Engel olmak istemedim.

Ne diyorsun Sabiha teyze.

Engel olsaydım yaşadığı müddetçe vicdanımı sorgulayacaktı, suçlayacaktı ellerimi. Gözlerindeki ışığın günden güne soluşunu seyretmek de zulüm değil miydi? En doğrusunu artık kendi bilir deyip sustum.

Sabiha teyze sus nolur.

Yaşayan oydu, biz sade seyrettik. Tanıklar parçalanmazlar yaşayanlar kadar.

Sus Sabiha teyze.

Kurtulsun istedim.

Sabiha teyze.

Sabiha teyze böyle düşünmekle haklıydı. Engel olsaydı dar günümün suçlusu, iyi günümün kahramanı olacaktı. O da içten içe bilirdi dar günlerimin uzunluğunu; bana sabrı anlatırken, kanaati, şükrü öğütlerken. Seçilmiş insanların geçtiği imtihanlardan örnekler verirdi. Yine de tutunabilmeyi isterdim Adem'in İbrahim'in, Yunus'un, Eyyüb'ün hikayesine. Güzel şeyler, umutlu şeyler söylerdi. "Yavrucuğum," derdi. "Hüznümüzün sevincimize galebe çalması yaratıcımızın takdiridir. İnsanoğlu buna boyun eğmeyi bilse sıkıntısı kalmayacak. Düşün bak, üstüne otuz dokuz yıl hüzün yağan bir kalıbın içindeyiz. Hüzünlerimiz bu yüzden uzun sürer ama bu otuz dokuz yıllık hüznün arkasından gelen bir de sevinç yağmuru vardır."

O böyle söyleyince güçlenirdim. Anlattıklarından mı, anlatış biçiminden mi bilmiyorum. Babam gözümde insana dönüşürdü. Onun da nüfuz edeceğim bir yanı vardı elbet. Arayışımın ne kadar süreceğini düşünmeden kırkıncı yılı sabırla beklemek istiyordum. Hem ölümün olduğu yerde hiçbir şey sonsuz değildi. Dünyaya gelmekle muayyen bir zamanın içine düştüğümüzü, her şeyin bir gün sonlanacağını Sabiha teyze de söylerdi. Ölüm geldiğinde nasılsa hepsinden kurtulacaktım. Ama akşam olur, acı gerçek ölümden önce gelip kapıya dayanırdı. Yaşamayan bilmez. Dünyamın tuz buz olması için babamın bir narası yeterdi:

Kumarbazın kızı... seni kim gelin diye evine alır... evleneceksin demek... hayallerini sevsinler... ananın kaderine mahkumsun sen... basmadı mı o kaz kafan... onun gibi çalışıp doyuracaksın beni... nereye gitsen saçından sürükler getiririm seni bu lağıma... beni beğenmiyorsun dimi... karayım ben dimi... it seni... gelinlik dikiyormuş... beyazı anca ölünce kefen diye giyersin sen... bir battaniyeye sarıp leşini çöplüğe atmazsam tabii... ölmek haram sana... ne halt yiyeceksen ben ölünce yersin... beni besleyeceksin, doyuracaksın... bakacaksın bana... şimdi güzel güzel getir şu kavanozu... getir yoksa tek tel saç bırakmam kafanda... kel karıyla kim evlenir sanıyorsun...

Damgalanmaktan daha kötüdür bir başkasının damgasını taşımak. Kızı bile olsa insanın bu damgaya katlanması ağırdır. Umurumda olan pişmeyen aş, yanmayan soba, hatta dayakların, zincirleme hakaretlerin bile değildi. Yeter ki kendine duyduğun saygını yitirmeseydin. Gene terzilik yapar sana bakardım. Kendine saygısını yitirmiş birinin yanında saygı duymanın veya saygı beklemenin ne anlama geldiğini unutuyor insan. Köpek gibi kalakalıyor. Acziyet işte. Başa gelince ölümü göze almak bile o kadar korkutucu olmuyor. Sokağın kedilerine sorsan, ezbere söylerler bana ettiğin hakaretleri...

Babanızın kötülüğü sokağın kedilerine kadar nam salmışsa, üstüne bir de anneniz bu kötülük karşısında kediler gibi pes edip acziyetini ilan etmişse, si-

ze de kahramanlık düşmez. Kanınız bunu dolaştırır damarlarınızda. Nefesiniz bunu solur. Beyniniz büyük puntolarla yalnız bunu okur: ACİZ ACİZ ACİZ.

Benim tek modelim bu acziyetti işte. Anneminkine benzer bir kaderi yaşadığımı itiraf ediyorum. Eğer kendimi adayacağım bir şey olsaydı, birileri için yaşamam gerekseydi, annem kızı için yaşabilirdi mesela, sonum ondan farklı olurdu. Ama önünüzdeki tek örnek annenizse, gözünüzle gördüğünüz başka bir hikayeniz yoksa, ister istemez oradan başlarsınız kıyaslamaya. Anneminki mutlak acziyet karşısında sessizce kabullenilmiş, sindirilmiş bir yenilgiydi. Ölmekle zaten kabullenmiş olduğu bir şeyi itiraf etti.

Bense, babamın bana haram ettiği ölüme kaçtım, üstelik lekesiz, bembeyaz bir gelinlikle. Onu deli gibi kapıları yumruklarken görüyorum. Küfürleri ağzından kara bir yılan gibi sarkıp ayaklarına dolanıyor. Kudurmuş köpek gibi karanlık, bomboş odada o köşeden bu köşeye savruluyor. İlk defa korkmuyorum.

MUHAMMET ERDEVİR

NEHRİ TUTUŞTURAN

Yıldızlı bir geceydi.

İçimden bir ses, yüreğimin tam ortasına yola düşmemi fısıldadı.

Emir telakki ettim.

Ruhunu şiire teslim etmiş bir zat önümde at koşturuyordu. Güvercin kırı bir küheylana binmiş, kendini yola vurmuştu. Hırkasını önüne sermiş, hırkayı yol eylemişti. Karanlık oldu mu hokkasıyla kamışını çıkarıyor, "Bismillah" deyip kamışın ucuna bir parça mürekkep alıyordu. Sonra için için bir şeyler mırıldanıyor ve sağ elinin işaret parmağıyla kamışa "pıt!" diye vuruyordu. Pıt!.. Mürekkep damlası kamışın ucundan kumlu zemine temas ettiği anda yol aydınlanıyordu. Gündüz gibi diyeceğim ama gündüz ne demek! Gündüzden de gündüz, aydınlıklardan da aydınlık oluyordu yedi iklim dört bir yan! Son süvari at koşturuyor ve atının izinden, bahar dünyaya yayılıyordu.

Sırtım inceydi. Oysa dışarıda deli bir poyraz şarkılar söylüyordu. Üşüyeceğimi düşünürken bile üşüdüm. Hayal gücümden, kendi güçsüzlüğümden ürktüm. Korkuyu ve telaşı aklımın dehlizlerine hapsetmeyi denedim ama nafile... Kabiliyetsizdim böyle meselelerde. Bir akşam kadar gecikebilme ihtimalim vardı. Doğrusu ancak bu kadarına müsaade ediliyordu. Durdum, bir kuytuya çekilip bir akşamlık gecikebilme istihkakımı kullandım.

Sabah bomboş bir sayfa gibi başladı. Yolu geciktiremezdim gayri. Vakitleri kovalama vaktindeydim, anlamıştım. Yol uzundu ya da değildi ne kıymeti var? Mühim olan yolun bizzat kendisiydi. Tozlu ve çok kıvrımlıydı sadece. Nehir yukarıda yavaş, aşağıda hızlı akıyor; rüzgârı kendine yoldaş eyliyordu. Sayfa kenarlarına süs çeken nakkaşların kendilerine mahsus bir rütbeleri vardı, neydi o? "Haydi!" diye ünledi gönlüme düşen ses; "Yürümeyi yeni yeni öğrenen hastalıklı bir çocuk gibisin. Kendine yazık etmektesin."

Ben bir yoldaş bulacak kadar şanslı değildim. Durup arayacak kadar vakit zengini de değildim. Ben kendim bile değildim. Sonra bir anda durdum. Durdukça altımda uzayıp giden yolla beraber ben de eskidim. Nehir akmaya devam etti ve o da eskidi. Oysa her an yenilendiğini, her dem taze kalabileceğini düşünüyordu. Filozoflar öyle kandırmışlardı onu. Büyülü ve hiç eskimeyecek bir tazeliğin tadını çıkarıyordu, yeni oyuncağının hayaliyle mutlu

olabilen çocuklar gibi. Rüyasından hiç uyanmadı, büyüyü bozacak bir şey de olmadı. Nehir kanmıştı. Şairler yolu kandırmıştı, filozoflar da nehri... Peki, beni kim kandırmıştı?

Yolun bir yarısında büyük bir kaya kütlesi göğe doğru yükseliyordu. İri ve ağır bir kitabın arasına konulmuş, kalın ve çirkin bir ayraç gibi yükseliyordu. Beni de durdurdu kendi durduğu yerde. Kayanın yüzüne baktım, oraya yazılmış devasa yazıyı okudum: "Sorularının gücü ancak yeni sorular doğurmaya yeter." "Bu da ne" diye soracaktım ki idrakimin paslı kapısı açıldı, sustum. Sorumu içimde tutmayı böylece öğrendim.

Ben bütün manzarayı buzlu bir camın ardından seyrediyordum. Saçlarım kırık bir testiden akan sularla ıslanmış, ruhum yolun tozuna bulanmıştı. Bir gece önce başıma tac ettiğim ne varsa şimdi ayaklarımın altında uzayıp gidiyordu. Yolun böylesine taşlı olmasına şaşırmadım. Ayaklarımda giderek artan kesiklere, ardımda bıraktığım kanlı izlere de şaşırmayacaktım. Hüsn mü Aşk'a âşık olmuştu ya da tam tersi miydi? Yahut da "zaten ne önemi var"dı. Gerçekten öyle miydi?

"Şairler ruhlarını kaybedecek!" diye sertçe seslendi sesin sahibi. Korktum. Yol öylesine uzun, öylesine dolambaçlıydı ki yanlış bir sapaktan dönmemek çok zordu. Kulelere sığınanları gördüm, abanozdan yapılmış, ceviz rengine boyanmış, kiraz mobilyalarla süslenmiş kulelere. Tozlu kitaplıklarına sığdırdıkları pırıl pırıl kütüphaneleri vardı. Hallerine aldandım. İmrendim. İmrenmem kıskançlığa dönüşürken o mahalli terk eyledim. Terk etmesem çıldıracaktım!

Korku. Tanım: Bir şey karşısında duyulan bir tür şey diye özetlenebilecek bir şey. "Tehlike karşısında duyulan his". Havf. Endişe. Tasa. Hevl. Perva. Kaygı. Bim. Derin üzüntüler içinde olma hali. Vesselam.

Morali çok bozulmuş ben yola koyulduğum için. İnanamıyormuş buna, koyun gibi duyduğum her sözden etkileniyormuşum. Bana yapılan her telkin ruh dünyam üzerinde hızla tesir ediyormuş. Yoldan çıkıp bu yola girdiğim için o kadar canı yanmış ki, viskisini eline alıp purosunu yakacak ve eski günleri anacakmış. Olabilir diye geçiştirdim. Ne kıymeti var? Varsın o da kendi meşrebince yas tutmaya başlasın. Ben yola düştüm ya bir kere... Ne gam...

Hava yıldızlı, poyrazlı ve de "soğuklu"ydu. Üstüm inceydi ve ben üşüyordum. Yol kısaydı kısa olmasına ama çok dolambaçlıydı. Kıvrımlar çize çize tepelerin arasında bir görünüyor bir kayboluyordu. Nerde başlayıp nerede bittiği anlaşılmıyordu. Beyefendinin moralini bozduğum için üzgün değildim. Korkumun kaynağı bu da değildi. Yaptığım tanımlar nehrin sularına karışıp kayboluyordu. Simurg bile yolunu şaşırdıktan sonra ben şaşırmışım çok mu diye şeytani bir ur ruhumu mesken tuttu. Sökmek çok zamanımı aldı bu

mendebur tümseği. Şek ü şüphe içinde kıvranan bir şeyler var içimde. Ondan olsa gerek. Kalabalığa karışıp, göze batmamak istiyor içimde bir taraf. Çok basit bir ticari hamle... Olsun ama işlerliği var. Ama erdemsizce. Ama sütün bozulup zehr olması karşısında ahlakın yerini erdemin alması kaçınılmaz. Yahu birader ikisi de aynı şey değil mi, ne tartışıp duruyorsunuz. Maalesef efendim bakın izah edeyim. Müsaadenizle yolumuz daha uzun. İnanın durup dinlemek isterdim sizi ama kabil değil. Biraz daha kalırsam, yol daha da uzayacak. Dahası siz, ruhumun fotoğrafını çekecek ve bu fotoğrafı altın yaldızlı bir çerçeveye hapsedip tavan aranızda bir yerde unutulmaya bırakacaksınız. İtiraz edercesine kaşınızı kaldırmayın öyle. Birbirimizi iyi tanıyoruz. Sıradan bir yolcu olabilirim evet. Ama gözlerim iyi görür, kulaklarım da iyi duyar. Zihnim de oldukça ham ve işlenmemiştir. Evet anladım, işlenmemiş bir zihin cam parçası kadar değersizdir diyeceksiniz. Kıymetleri belirlemekte sıkıntılı olduğunuzu söyleyeceğim ben de size. Zihnim işlenmemiştir. İşlenmediği gibi kirlenmiştir de. Ballar balını bulmuşum ben, kovanım yağmalansa ne olur?

Ayaklarımdaki kesikler acımıyor.

Ayaklarım ağrısız sızısız uzun uzun kanamanın keyfini çıkarıyor.

Keyfini çıkaracak o kadar az şey var ki. Listesini yapmalıyım. Yoksa nehir diğer tanımlarım gibi onları da yutacak.

Hissettiğim şey korku mu bu nehre karşı? Sanmam.

Bak gördün mü nehir korkularını da yuttu. Sevinmeli miyim?

Bakın efendim izin verseydiniz de izah etseydim. Senin süren yeterli olabilir bey amca ama benim buna ayıracak vaktim yok. Saçlarınızı değirmende mi ağarttınız siz bakayım? Doğru söyleyin Allah aşkına! Varsın erdem almasın ahlakın yerini diyorum ben bütün bunlara rağmen. Ahlakın yanında erdem de yaşasın ne var? Nasıl ne var, biz bostan korkuluğu muyuz kardeşim? Ne münasebet hanımefendi yanlış anladınız! Saçını başını yoldurma bana, bayramlık ağzımı bir açarsam... Ne kadar beylik laflar bunlar... Hani diyor ya bir şarkıda "-mışlar, -mişler ne demişler?" Hıhh! Aha sen de yaptın aynı hatayı, sen de söyledin bir beylik laf. Hayır, ne münasebet!

Yol uzun. Buradan daha evvel de geçmiş miydik?

Evvelini bilmem ama daha önce geçmiştik.

Yani?

Şairler ruhlarını kaybetti diyorum.

Bir anda durdum. Benimle beraber zaman da durdu. Feleğin katlarında güvercinler kanat çırpmaz oldu. Şairler dediler, şairler ruhlarını kaybetti demek... Bir Attar daha gelmez dünyaya o halde diye lal kesildiler. Gayrı kelam etmeyi arkalarında bıraktıkları tarihe zulüm saydılar.

Ben arkamda bıraktıklarımdan utandım ilk kez. Böyle olması gerekmezdi dedim. Sesimin içinden çıkan iç sesin kehaneti gerçekleşti galiba. Serin selviler altında uyuyan Hafız'ın kabrinde her sabah açan o gül... işte soldu.

Bütün bunları ben o buzlu camın ardından seyr eyledim. İlk kez bu seyr âleminde iliklerime kadar korkuyu duydum. "Korku özgürlüktür!" diyeceğim, kibir olacak. Sus ey nefis ve sen de sus onunla ey hazine-i kalbin istikbal ü bakisi. Meğerse susmakmış en büyük hürriyet. Otur ve düşün, düşün ki belki idrake açılan bir kapı bulunur kapılar arasında.

MEHMET KAHRAMAN

GÜLÜMSEYİN

Gerçek nedir anlatayım sana.

Sabahı görmemiz bir mucizeydi. Günün ilk ışıkları vurduğunda, donmamış olmanın sevinci yüzlerimize yansıyordu. Hareketsizlikten uyuşan ayaklarımız açılsın diye esnetme hareketleri yaptık. Sonrasında macera aramaya gelmiş birkaç dağcı gibi fotoğraf çekilme telaşına girdik. Etraf kartpostallık manzarayla doluydu. Karda parçalanan güneş objektife bakmamızı güçleştiriyordu. Buraya bakın, diye seslendi fotoğrafı çeken. Gülümseyin, çekiyorum.

Gece bitmek bilmemişti. Kaç kilometre yürümüştük? Yorgunduk. Bacak kaslarımız titriyordu. Altımızda kar cırt cırt ötüyordu. Bir süre sonra o ses kafamı tırmalamaya başladı, sonsuza dek böyle sürüp gidecekti sanki; gözlerim de yorulmuştu. Gözlük camından yansıyan beyazlık başımı ağrıtmıştı. Hayatımda o güne dek böylesine küfür ettiğimi hatırlamıyorum. Bir ara kafayı sıyırıp Allah'a kitaba saydırmaya başlamıştım. Ne kadar tövbe etsem az. Hâlbuki yanımdakiler dua ediyor, bir şeyler mırıldanıyordu. Benim gibi bir iki kişi vardı, namaz abdest yüzü görmemiş, dağa taşa küfrü basan.

Düşünsene, dört-beş ay öncesine kadar bambaşka bir hayatın içindeyken, şimdi doğunun ücra bir şehrinde, kendinden uzak, sırtında yirmi kiloluk yük, elinde bir daha hayatın boyunca dokunmayacağın G3 piyade tüfeği, alışık olmadığın şartlar ve on beş askerin sorumluluğu. İlk başlarda heyecanlıydı tabii ki. Macera olur diye düşünüyordum. İstanbul'a dönünce eşe dosta anlatacak anım olacaktı. Bol bol fotoğraf çektirecektim. Arkadaşlarda görmüştüm, makineliyle, kanasla, hatta roketatarla fotoğraf çektirmişlerdi. Komando yazan bir bandana vardı başlarında; ne kadar heybetli görünüyorlardı. Askerliğin bu tarafları güzeldir. Mermilerle kalp yapar, sevdiğinin ismini yazarsın. Altmışlık ya da doksanlık kaset doldurur birilerine armağan edersin; senin armağan ettiklerin asla dinlemezler bu kasetleri. Askerin doldurttuğu müzikten de hayır gelmez ya, o da ayrı mevzu; Orhan, Müslüm, Ferdi, İbo... Nerede yanık sesli, acılı, hüzünlü, kahır dolu müzikler var, onları dinlerler. Gurbette bir başka olur bunları dinlemek.

Gece düşünüyorum. Parmak uçlarımdan ince bir sızı ağıyor yukarı doğru. Pançoya sardığım ayaklarım karın üstünde sanki benim değiller. Biraz sonra dişlerim birbirine vurmaya başlayacak. Artık titreyen kaslarımı hissetmiyo-

rum. Uyusam, nasıl uyuyacağım. Uyusam geberip giderim belki de. Ara ara hayallere dalıp ısınıyorum. Şimdi diyorum, kuzineli sobanın önünde bir kedi gibi kıvrılıp yatmak vardı. Sıcaklık yüzünü okşayıp uykunun hafif kollarına alacak ve en güzel rüyaların içinde, kendinden geçecektin. Hayaller de soğuğu kesmeyince Raki'nin filmlerini düşündüm, acı yok, dedim kendi kendime, acı yok, üşümüyorum. Sonra bir hastir çektim. Üşüyorum anasını satayım. Bu gidişle sabah olmaz. Kendi kendime söylenirken nöbetteki asker yanıma geldi, usulca. Komutanım uyudunuz mu, diye seslendi. Ne var, dedim. Komutanım ben donuyorum, dedi. Gel aslanım, koynuma alıp ısıtayım seni, dedim yılışık. Biliyorum çünkü; ben de üşüyorum demedim. Hıyar işte, bilmiyor mu? İnsan nihayetinde, konuşunca, söylenince rahatlayacak.

Bak, şu uzun boylu olana. Zonguldaklı. İnce, sırık gibi bir çocuk. İlkokuldan sonra okumamış, çıraklığa gitmiş. Kaynakçı mıydı neydi? Değirmen montaj işinde çalışıyordu. Hepsinin ayrı bir hikâyesi var; hepsinin ayrı bir acısı. Dokunduğun yer sızlıyor adeta. Biraz yakınlaşsan, hislerine ortak olsan baba gibi sarılıyorlar sana. Orada başka kime sarılacaklar? Ama ben kaldıramadım bu kadar derdi, tasayı, sıkıntıyı. İlgilenmedim bir süre sonra. Kiminin parası gelmez, kiminin ailesi aramaz, kimi yeni evlenmiş gelmiştir karısını özler, kimi yavuklusunun hayaliyle yaşar; çocuğu olanlar daha bir başka, onların şafak hiç gelmez. Gece uyuyamayınca Zonguldaklının yanma indim, belki konuşur ısınırız diye. Konuşmak istemiyorum ya, bu soğuk başka türlü çekilmez. Ellerimi apış arama sokup Zonguldaklıyı dinlemeye başladım. Daha doğrusu ben sordum o cevapladı. Kendimce araya girip nasihatler ettim babacan edayla. Her, tamam mı, deyişimde emredersin komutanım, deyip durdu. Lan oğlum sus, emir vermiyorum, iki de bir emredersin deyip durma, diyorum, emredersin komutanım, diyor. Yanında Afyonlu var, o hiç konuşmaz. Sorsan da tek kelimelik cevaplarla yanıtlar seni. Üç kız, iki erkek kardeşinin olduğunu, annesinin kanserden öldüğünü, babasınınsa gelecek yıl emekli olacağını bin bir güçlükle öğrendim. Uzun çarşıda küçük bir şarküteride çalışıyormuş, asgari ücretle. Terhis olunca yine aynı işi yapacak, başka bildiği bir şey yok.

Sabaha dek kim bilir kaç eve girdik, kaç hayata misafir olduk, bilemezsin. Anne babaların kalpleri nasıl atıyor gördük. Telefon konuşmalarını anlatıyor çocuklar, anneler hep ağlıyormuş. Şehit haberlerini duydukça, ekranda alt yazılar geçtikçe huzursuz olup baygınlık geçiriyorlarmış. Ben bu duyguları pek yaşamadım. Babam sırf babalık görevini yapmış olmak için aradı birkaç kez. Anneminse kemikleri bile kalmamıştır mezarında. Velhasıl ne benim için üzülecek biri vardı, ne de benim onlar için üzüleceğim bir ailem. Belki biraz kardeşlerim. Ama zaten onlar da yollarını tuttular. Herkes kendi işinde gücünde. Seni tınmazlar. Bir de asteğmen olarak gelmişsin, herkes komutan bi-

liyor seni, bir eli yağda bir eli balda, televizyonda gördükleri komutanlardan. Zararı yok öyle bilsinler, yeter ki beni gücendirmesinler.

Böyle konuşsam da içimdeki kaybolmuşluk duygusunu atamıyorum bir türlü. Dünkü şehit haberlerini seyrederken de yaşadım bu hissi. Askerler tabutları omuzlarına almış cenaze arabasına götürürlerken kendimi o tabutun içinde düşündüm. Etrafta ağlaşanlar benim için ağlıyorlardı, samimi insanlardı, beni seviyorlardı. Belki o küçük kız benim kızımdı. Tabuta yüzünü gömmüş, babacığım beni bırakma, hani seninle parka gidecektik, hani beni sallayacaktın, uzaya kadar sallayacaktın, gitme baba, götürmeyin babamı. Ağlama kızım, ağlama, senin ağlamana dayanamam. Geceleri hastalanıp ateşlendiğinde dahi dayanamazdım seni öyle görmeye. Ya şu, kucağında iki yaşlarında çocuk olan kadın? Metin görünmeye çalışıyor ama içten içe ciğeri yanıyor, belli. Kucağındaki çocuğun hiçbir şeyden haberi yok. Bu amcalar niye toplandı burada, meraklı meraklı bakıyor. Ön sırada protokol var. Devletimizin büyük ricali. Büyük bir görev ifa ediyorlar. Seçimler de yaklaşıyor ne de olsa. Usulen birkaç kelam edecekler. Yüreğimiz yanıyor diyecekler. Bıçak kemiğe dayandı, diyecekler. Onlar konuşurken arkalardan uğultu yükselecek, lanetler yağacak, tekbirler getirilecek, zalimler için cehennem temenni edilecek, şehitler ölmez vatan bölünmez sloganları atılacak ve böylece gönül rahatlığı içinde beni defnedip evlerine gidecekler. İki küçük kızı olan kadın için hayat bundan sonra başlayacak.

Ben kendi hayatımı düşünüyordum gecenin ilerleyen saatlerinde. Konuşamayacak kadar bitkindim. Bu karlı dağ başında ne işimizin olduğunu sorup, basıyordum küfrü. Kime ne faydası vardı? Neden buradaydık? Bunun için mi okumuştum, bunun için mi?.. Hayatımın baharında üstelik. Belki şimdi iyi bir işim olacaktı; belki hayatımın aşkı olacak bir kızla tanışacaktım; belki mesleğime devam edecektim...

Yaşamımın her anı kare kare, santim santim geçiyordu önümden. Asla hatırlamayacağım şeyleri bile hatırladım o gece. Soğuk burun damarlarımı sızlatıyordu. Ortalık ağarmaya başlasa da bize bir faydası yoktu. Yine bembeyaz bir sabaha uyanacaktık. Bembeyaz sabah ifadesini İstanbullu bir züppeden çalıyorum; şerefsiz, hayatımın en soğuk esprisini yaptı sabah sabah: "Artıkın bembeyaz bir sayfa açtık komutanım." Nasıl dövmezsin böylelerini? Alacaksın eline meşe sopasını, Allah yarattı demeyeceksin, ama yok, dövemezsin. Kanunen de dövemezsin o ayrı, fakat bazen kanunu askıya alabilirsin. Herif balici, vücudunun çizilmemiş yeri kalmamış neredeyse. Hele kolları, ege kıyı şeridi gibi. Bir de Iğdırlı vardı, o da İstanbul'da yaşıyor. Onun da birkaç yerinde çizik var. Oğlum sen manyak mısın, acımıyor mu, diye sordum bir keresinde. "Hissetmiyorsun ki komutanım, genellikle kafan uçmuş oluyor, ama ben çoğunlukla sinirli olduğum anlarda kendimi alamayıp attım jileti. Tabi sinir geçince sızım sızım

sızlıyor." Arazi arama tarama sırasında İstanbulluyla çok konuşurduk. Konuşkan bir çocuktu. Hırsızlıktan sabıkası vardı. Bana arabaları nasıl çaldığını anlatırdı. Çalarken hiç yakalanmamış, ama satmaya çalışırken iki kez yakayı ele vermiş, onda da kısa sürede çıkmış. Bu cesareti, bu gücü nereden buluyor kendinde, hep hayret etmişimdir. Yakalanmaktan korkmuyor, içeri girmekten, özgürlüğünün kısıtlanmasından korkmuyor. Hiç mi korkmaz, hiç mi endişelenmez insan? Mesela Iğdırlı, bozuk aksanıyla hayat dersi vermeye kalkıyor bana. Marka giyinmenin faydalarını, hangi markayı nerede ucuza alacağını; sonra kaç kızı becerdiğini, kaç kişiyi hapa başlattığını, ara ara pişman olduğunu, bununla beraber yapacak da başka bir işinin olmadığını... anlatıyor da anlatıyor. Lan oğlum, sallıyorsun anladık da, biraz desturlu salla be, diyorum. Niye öyle diyorsunuz komutanım, diyor. Netsin lan seni kızlar, tip yok, sıfat yok. Ama kızların istediği her şey var bende... Garibanlar, hep öyle sürüp gidecek sanıyorlar. Gezip tozup eğlenecekler. Bir erkek, bir kıza niye yedirir hiç düşünmezler, ya da anlamak istemezler, ciddi ciddi âşık olup evlenmenin hayalini kurarlar. Hiç evlenip de aile babası olacak tip var mı bende. İşte hayatın çelişkisi komutanım, benim gibi berduşun yaşamı hoşlarına gider, özgür olurlar; iş evlenmeye geldi mi benden korkarlar ve beni kontrol altına almaya çalışırlar.

Bu böyle, açıklaması yok.

İnsan hayatı çok uzun, inan bana. Öyle anlar var ki, içine kaç ömür sığar tahmin edemezsin. O gün, o günün gecesi kaç ömür eskitmişimdir Allah bilir. Hava zaten çelik gibi, bir de gecenin ayazı daha gitmeden üstümüzden, neye uğradığımızı şaşırmıştık. Parmaklarımız güç bela tetiğe dokunabilmişti. Hani bilinen bir benzetme vardır, klişe, onu ödünç almadan olmaz: Hava hakikaten kurşun gibi ağırdı. Keleş sesleri buz gibi havayı kesip geçiyordu. Kime, nereye isabet ediyordu bilmiyordum. Yalnızca, ciyuv, diye sesler yankılanıyordu kulaklarımda. Saklanacak hiçbir yer yoktu. Mevzi alamamıştık. Kabak gibi ortaydık. Bir çare umarak karların içine atmıştım kendimi; başka ne yapabilirdim? Tam olarak kaç dakika sürdü bilemiyorum, zamanın hiç geçmediği anlardan biridir o an. İnsan hiçbir şey düşünemiyor. Herhalde bir beş dakika sürmüştür. Sesler kesildiğinde kendime geldim, başımı karların içinden çıkarabildim. Isıtmayan, ama resimde yerini almaya çalışırmış gibi duran güneşin etkisiyle kırmızı beyaz bir görüntü vardı az ilerimde. Kaynar suyun buharını andıran bir buhar karların üzerinde tütüyordu. Bir çatışma yaşayacağım aklımın ucundan geçmezdi. Hiç ihtimal vermiyordum böyle bir şeye. İlk kurşun sesini duyduğumda hakikat bütün çıplaklığıyla karşıma çıkıvermişti. Ne yapacağımı şaşırmıştım.

Öncü timdi benim timim, o yüzden ilk darbeyi yiyen bizdik. Diğerleri şanslıydı, kuytuda kalıyorlardı. Bize yardım etme ihtimalleri de yoktu. İşte o an hayat durmuştu, zaman denen şeyin hiçbir anlamı yoktu; bir dakika olsa ne

yazar, bir saat olsa ne? Sağanak gibi üstüne mermiler yağarken ne düşünebilirsin? Anneni, babanı, karını, çocuğunu... Hayır, aklına bile gelmiyor o dakika. Yalnızca tetiğe basıyorsun. İki dakika iki asırmış gibi geliyor sana. Öleceğine aklın yatıyor. Şehit olacaksın. Teselli. Ama canın yanıyor canım derken.

Hayattasın. Ama düşünsene, kader çizgisi azıcık oynasa sen de gideceksin öbür tarafa. Çok ince bir çizgi var ölümle hayat arasında. Bir fotoğraftaki yüzlere bak bir de o anki yüzleri düşün. Soğuk bir geceden çıkmış bu yüzler gerçek yüzleri değil hiçbirinin, bakanda derin yanılsama yaratan, mutluluk pozları veren, bu dağların hâkimi benim dedirten pozun arkasında insan içine çıkacak olmanın maskesini taşıyorlar. Gece it gibi titreyen, elini apış arasına sokup ısınmaya çalışan, telef olup gideceğiz buralarda, diyen sanki onlar değiller. Fotoğraf karesine girerek ölümsüzleşmek istiyor hepsi de. Fotoğraf çekildikten sonra zafer işaretleriyle birlikte maskeler de düşüyor. Uykusuz gecenin sonrasında eve doğru yol alacak ve bizi bekleyen sıcak koğuşun loşluğuna kendimizi bırakacağız.

Fotoğraf çekildikten sonra herkes çantasını sırtlanmış, yürüyüş düzeni almıştı. Herkes hazır mı çocuklar? Kalan bir şey olmasın, son kez kontrol edin, çıkıyoruz, dedim. Çavuş, hazırız, komutanım dedi. Önde Bilecikli vardı. Sağ baştaki ufak boylu olan. Onun ardında Ardahanlı. Ardahanlıdan sonra astsubay Hasan... Ben ortalardaydım. Geri dönüş yolunda olduğumuz için hareketlerimizde rahatlık vardı. Önümde Mesut, Ispartalı, onunla sohbet ede ede yürüyorduk. Memurdu Mesut. Ziraat Meslek Lisesini bitirmiş, memur olmuş. Onunla ziraattan, Isparta'dan, güllerden, Demirel'den konuşa konuşa gidiyorduk. Arada bir çavuş lafa karışıyor, kendince Mesut'a takılıyordu. Anlaşılan herkesin keyfi yerindeydi. Soğuğu kesmese de güneşin varlığı sevindiriciydi.

Sekiz virajlar'a kadar güle oynaya geldik. Sekiz virajlar adı üstünde zikzaklar çizen bir yol. Buradaki en tehlikeli bölgeydi. Bilecikliye daha dikkatli olmasını, gözünü dört açmasını söyledim. Sevgilini değil, arkandaki askerleri düşün, dedim. Düşünsem de alamadıktan sonra ne işime yarar sevmek komutanım, dedi arkaya dönerek ve son sözü şu oldu: Askerlik bitince G3'lerin birini kaçırıp babasının kapısına dayanacağım, veriyor musun, vermiyor musun? Hadi sıkıysa vermesin. Önüne dönmesiyle yere düşmesi bir oldu Bileciklinin. Arkasından yağmur gibi yağmaya başladı mermiler.

İlk anda kendini kurtardın kurtardın, yoksa kurtuluş yok. O ilk ateşte öndeki beş arkadaşımız içti şahadet şerbetini; Bilecikli, Ardahanlı, astsubay Hasan, Afyonlu, Çorumlu. Hasan'ın üç çocuğu vardı. Buralar tekin değil diye getirmemiş onları. Eşi öğretmen. Doğu görevi bitse rahatlayacaklar. Çocuklar yüzümü unuttu diyor Hasan. Heybetli, asil bir adam. Yeşiller yakışıyordu ona. Eşi, ay yıldızlı bayrağın da çok yakıştığını söyledi cenazesinde. İyiye ne yakışmaz ki. En çok da eşinin gözyaşları yakıştı bayrağın üstüne, hayat arkadaşının, yoldaşının, dertdaşının.

Terhis olduktan sonra Hasan'ın evine gittim. Kaç kere evin önünden geçtiğim halde bir türlü zile basamadım. Vefa göstergesi olacaktı. Arkadaşımı yâd edeceğim diye kendi kendime söylendimse de yarayı deşmenin anlamsızlığı içimde küçük küçük esmeye başladı; konuşmalar nereye varır, çocukları kucağıma aldığımda ne söylerim, babaları hakkında onlara ne anlatabilirim, bilemedim. Özenle yaptırdığım çiçek, kalbine isabet eden kurşun gibi ağır geldi elime. Çocukları izlediğim köşeye çelenk niyetiyle bırakıverdim. Korkudan mı çaresizlikten mi olduğunu bilemediğim kalp atışlarım kendini ele veriyordu. Gün boyu o köşede Hasan'ı seyrettim. Küçük Hasanları, küçük dünyaları, el ele tutmayı hayal ettikleri parkta sallanacakları günleri. Çocuklarımın kokusunu unuttum, demişti Hasan bir seferinde, nasıl özledim bilemezsin, yanımda olsalar da doya doya sarılsam.

Herkesin farklı bir hikâyesi var ve hikâyeler gittikçe ayrılıyor birbirinden; insanlar gibi hikâyeler de uzaklaşıyor kendilerinden. Şimdi sen anlayabilir misin yaşananları. Bir şehit annesinin gözlerine dokunabilir misin? Senin hangi sözün teselli edecek onun yanan yüreğini? Ne hayalleri vardı oysa. İş bulacak, evlendirecek, torun torba sahibi olacak... Ama bir de bakıyorsun, kırmızı bir tabutla geri geliyor baba ocağına. O an başka hayatlar, başka acılar ya da büyük başarılar, göğsümüzü kabartacak sevinçler kimin umurunda. Küçük bir avluda toplanmış birkaç yakından başka kimse kalmayacak az sonra. Gözü yaşlı bir anne, metin olmaya çalışan bir baba, varsa bir eş, çocuklar, kardeşler; ne gözlerine doyulabilmiştir gidenin, ne sözlerine, ne kokusuna. Bir yığın insan, bir yığın görüntü var ki, kimin yüreği daha çok yanıyor anlayamadım tören boyunca. Hainlere meydan okunurken Sekiz Virajlardaki görüntüler geldi gözlerimin önüne. Omuz omuza verdiğim arkadaşımı biraz sonra omzuma alacaktım. Son konuşmalarımız, son gülüşlerimiz, son çay içişimiz duvara asılı bir resim gibi aklımda...

En arkada, sadece kafası görünün var ya, Çorumlu o. Yayık dudaklarıyla ağzını açа açа konuşur, ben böleyin arkadaş, elleşmeyin bennen, derdi gevrek gevrek. Her sabah hamamcı oluyor diye dalga geçerdi arkadaşları. Kimi zaman yanmazdı kazanlar, soğuk suyla gusül eder gelirdi. Marangozdu, diğerleri gibi o da el işinde çalışırdı. Askerlik bitince ne yapacaksın diye sorduğumda, ötekilerle aynıydı cevap: Bildiğimiz başka bir iş mi var komutanım?

Neler gizlidir fotoğraflarda, kimse bilemez; sen bilebilir misin? Ne sırlar saklıdır yüzlerin gerisinde. Şu görüntü sana neyi anlatır? Tebessüm ediyor. Gerçekten mutlu mu? Deklanşöre basan kişi, gülümseyin, diyor. Biraz daha yaklaşın birbirinize, sığmıyorsunuz. Herkes bana baksın. Neden kimse kendisi olamaz fotoğraflarda? Kaskatı çıkmışım ben. Sanki sırtımda tonlarca ağırlık var, kaldırmakta zorlanıyorum. Afyonlunun gözleri ne kadar donuk, az ilerimizdeki buz sarkıtlarından farksız. Kim bilir neyi düşünüyor o an? Ya Sivaslı... Onun tek derdi var, para. Daha doğrusu gelmeyen para. Sülüsü alınca al-

lahaısmarladık demek için gittiği evlerde yol harçlığı diye verdikleri parayla idare etmeye çalışıyor, ancak bir yere kadar, gene de kimse sesini çıkarmıyor beleş sigara verirken. En çok İstanbullu arka çıkıyor. Ona karşı oldukça cömert. O da onun her isteğini yerine getiriyor. Her şeye rağmen mutlu görünüyor. Onun hiç kadere küfür ettiğini duymadım. Ailesine yük olmamak, onları üzmemek için buralardan hiç bahsetmiyor. Amcalarından beklemişti belki gönderirler diye, ama onlar aramamışlardı bile. İki kere benden borç istedi, bir kere de ben kendiliğimden verdim gelmeyeceğini bile bile.

Bir ay sonraydı. Sabah sporunu, tüfekli tüfeksiz hareketleri yaptırmış, istirahat emri vermiştim. Hava soğuk olduğu için hemen içeri girdim. Çayımı içerken yaşlı bir karı koca geldi. Sıkı giyinmişlerdi. Çavuş onların konuşmasına fırsat vermeden, Mustafa'nın anne babası, komutanım dedi. Kalkıp ta oralara geleceklerini sanmazdım, gelmişler. Hemen ayağa kalktım, ellerine sarıldım. Babası elimi tutup boynuma sarıldı. Ben diyeyim beş dakika, sen de beş asır, öylece sarıldık, sanki hiç ayrılmayacakmış gibi. Kadın içini çekip dururken kendini daha fazla tutamadı, ağlamaya başladı. Oturttum onları. Bir kekemenin çaresizliğiyle kelimeler ağzımın içinde yuvarlandı durdu. Söze giremedim. Mustafa'nın annesi bozmasa sessizliği, kimsenin konuşacağı yoktu. Oğlumun kokusu burada kaldı, dedi ağlamaklı. Doyamadan gitti. Doya doya koklayamadan. Eli kırılasıcalar, iflah olmayasıcalar oğlumu aldılar ellerimden. Daha düğün dernek kuracaktım, çoluk çocuğa kavuşacaktı benim buğday tenli, kara gözlü oğlum... Babası hiçbir yere bakmadan kadını dinliyordu. Pek konuşmaya mecali yoktu. Hiçbir yere bakmıyor oluşu dokunmuştu bana. Çavuş demir bardaklarla üç çay getirdi, masaya koydu. Aç mıydınız, diye sordum. Yolda yemişler, hayatlarında bir daha hiç içemeyecekleri çaydan içtiler. Birlikte koğuşa çıktık, Mustafa'nın yattığı ranzayı gösterdim. Kadın, oğlunun saçlarını okşar gibi yastığı sıvazladı, çarşafı düzeltti. Biz nereye gidersek askerler de arkamızdan geliyordu. Hep beraber gazinoya oturup o geceyi ve gündüzü konuştuk. Dişleri birbirine vuran arkadaşlarım o gecede, karların üstünde, en rahat uykularını uyumuşlardı. Öyle tatlı anlatıyorlardı ki, mazi böyle mi akıllarda kalacak diye kendime sordum. Fotoğraflarda başka hayatlar vardı adeta. Herkes elindeki fotoğrafları getirmiş, en anlamlı zaman diliminden bahsediyorlardı. Kadın her fotoğrafa uzun uzun bakıyor, dizine başını koymuş oğlunun saçlarını okşar gibi ellerini gezdiriyordu fotoğrafta; yanaklarından süzülen yaşlar fotoğrafın kaygan yüzeyinde yağmur dalması gibi titriyordu.

Ateş düştüğü yeri yakıyor, gerçek olan bu. Acısı sana dokunmayan bu hikayenin öznesi olmadığın için sen buna realite deyip geçebilirsin, oysa ben, benim gibiler, o anı yaşayanlar; anneler, babalar, eşler ve ömür boyu onun yokluğunu hissedecek olan çocuklar...

ALİ IŞIK

TENHA

1.

Göz göze gelmeden önceydi.

Kâğıtla kaplı bir odada uyurken aç bir kedi gibi inliyordu. İniltisi uykusunun zayıf bir yerini arıyor, yırtıp çıkmak için göğüs kafesini zorluyordu.

Yalnızdı. Tavandan dökülen sesler eşyalara çarpıyor, odanın içine dağılıyordu. Olurdu, böyle bazen. Seslerin katılaştığını, eşyalara yapıştığını hissederdi.

Camı tıklatan neydi?

Pencereden gelen belli belirsiz sese kulak kabarttı. Ayak parmaklarından başlayan bir ürperti yavaşça bedenine yayıldı. Toparlanıp yatağın üzerine oturdu.

Geldin mi Adem?

Sesi uzun süredir bir tenhada unuttuğunu anımsadı. Etrafına bakınmaya başladı. Gözü aynadaki yüzüne ilişince bakışlarını kaçıramadı.

İlk kez yaklaştığını, yakalamak üzere olduğunu düşündü. Korktu. Daha fazlasına cesaret edemedi. Kendine gelmeye, dağılmış aklını toparlamaya çalıştı. Kaçmak için mahzenine eğildi. Yokladı, tutunabileceği kelimelerini aradı. Orası burası burkulmuş, saydam cisimle kaplanmış, çok yorgun kelimeler geldi eline.

Bu kez kaçamadı.

'Dönmem gerekiyordu.' dedi.

Tatmin olmadığını düşündü.

'Çoluk çocuk...'

Bir hışımla yataktan fırladı. Pencereden dışarı baktı. Bulutların arasından sızan ışık huzmeleri bir görünüp bir kayboluyordu. Karşı tepenin yamacındaki, şehrin bekçileri gibi sıralanmış mezarları seyretti. Sert bir rüzgâr bulutları uzaklara itiyordu.

Karşısındaki manzaranın yavaş yavaş bir tabloya dönüşmesine mani olamıyordu. Önce bomba ve kurşun izleri, sonra çığlıklar eklendi. Bunları her an tepelerdeki keskin nişancılardan gelebilecek bir sniper mermisinin korkusu takip etti. Çok farklı ülkelerden gelen gençler okulun bahçesinde tanışıp kucaklaşırken kimin hangi cepheye gideceği tanzim ediliyordu. Tenhalara ot toplamaya çıkmış kadınlar, yıkık binaların arasından çıktılar.

İki kişiydiler. Üstü başı çamur içinde kalmış ihtiyar kadının sepetinden bir somun ekmeğini çıkartıp kendilerine uzattığını anımsadı. Selami ekmeği ikiye bölüp yarısını ona uzatmış, diğerini kemirmeye başlamıştı.

Bir çocuğun ağlama sesi, etrafını saran gürültüyü yırtıp aradan fırlayarak onlara kadar ulaştı. İkisi de irkildi.

Adem kıvranıyordu. Çoluk çocuk, hısım akraba; işler güçler, denizler ve çiçekler böcekler...

'Ben döneceğim Selami' dedi. 'Uzadı bu iş.' Selami garip garip yüzüne baktı. Üç günlük açlığını unuttu. Uzunca bir suskunluktan sonra sessizce yutkundu. 'Sen bilirsin' diyebildi.

Sen?

'Ben burada kalmak, mümkünse ötesine geçmek istiyorum.'

'Gece olunca yola çıkarım.'

'Bizimkilere selam et'.

Ayağa kalkıp kucaklaştılar.

O an kapı zili çaldı.

Selami nehrin öbür tarafında kaldı. Bulutlar tepeyi aştı. Nehrin kenarında bir çocuk uçurtmanın ipini elinden kaçırınca yapbozun parçaları gevşeyip yerinden kurtularak dökülmeye başlamıştı.

Kim o?

2.

Keskin virajlar iyice sersemletmişti. 'Geldik' dedi yanındaki. Otobüsten indiler. Gidecekleri kafeyi sormak için kalabalığa yaklaştılar. Birbirine baktılar. Bir iki kırık dökük kelime düştü dudaklarından. Kafe. Lutfiya.

Aralarından biri öne çıktı. El kol hareketleriyle gitmeleri gereken yönü tarif etti.

Yürüdükçe Selami'nin mektupta anlattığı yerler belli belirsiz gözünün önüne gelmeye başladı. Dar sokaklardan geçtiler. Tarif edilen yolu unuttular. Taş döşemeli patika yoldan kıvrılarak kaleye çıktılar. Yolu uzattıklarına üzülmediler. Kasabayı tepeden gören kalede biraz soluklandılar. Kale duvarına yaslanıp çantasından Selami'den aldığı son mektubu çıkarttı. Baştan sona okudu. Mirsad gelmiş olabilir diye kalede çok oyalanmadılar.

Dar sokaklardan geçerken evlerin önlerine dizilmiş, yakmaya hazır odun sterlerinde mektubun son cümlesini görür gibi oldu. 'Çok yaklaştım.'

Lutfiya Kafe'nin olduğu alana vardıklarında gürül gürül akan derenin serinliğine çeken sesi karşıladı onları. Etrafı dükkânlarla çevreleniş geniş alan oldukça kalabalıktı. Hava çok sıcaktı. Kalabalık geniş yapraklı ağaçların al-

tındaki Lutfiya kafeye ait masalara sığınmıştı. Alanın ortasından geçen derenin üzerine tahta köprüler kurulmuş. Derenin üzerine sarkmış söğüt dalları suyun kıpırtısıyla hareketlenmekte ve yosun tutmuş değirmen dolabı suyun içinde ağır ağır dönmekteydi.

Kenardan, derenin içinde yeşilimsi taşların üzerinden atlayarak ilerleyen suyu seyrettiler. Dağın eteğine doğru yürürken bir yandan da Mirsad'ı arıyorlardı. Kayalıkların dibinden fışkıran suyun çıkardığı sesle birbirlerini duyamaz oldular.

'Bizi sınırda Mirsad karşıladı.' dedi. 'Buralara alışana kadar rehberlik etti bize.'

'Selami'nin son sözleri onun kucağına dökülünce etrafı biçilmiş çimen kokusu sarmış. O kapatmış parmaklarıyla Selami'nin gözlerini.'

Güz gelince yaprakları dökülecek olan ağacın altında durdular. İkisinin de gözleri Mirsad'ı arıyordu. Her an gelebilir. Derenin üzerine doğru uzatılmış ve hafif ıslanmış asma kattaki masaya oturdular. Garsondan iki kahve istediler.

Yanlarına kalabalık bir gurup yaklaştı. Rehber yüksekçe bir yere çıktı. Gruptakiler rehberin söylediklerine kulak kesildiler.

'Nobel ödüllü ünlü yazar İvo Andriç bu kasabada doğdu ve yaşadı.' Kafenin girişindeki masayı işaret ederek 'Kendisine Nobeli kazandıran eseri bu kafede yazdığı söyleniyor.' dedi.

İvo Andriç masasına oturmuş kalın gözlüklerinin arkasından gruba bakıyordu. Başından şapkasını alıp masanın üzerine koydu. Kahvesini yudumlayıp kaldığı yerden yazmaya devam etti.

Guruptan biri mezarının nerede olduğunu sordu. Rehber soruyu duymadı. Önden yürüyerek grubu karşı tarafa geçirdi.

Mirsad geldi mi diye etrafına baktılar.

'Yirmi sekizindeydi daha.'

'Selemi diyorum Yirmi sekizindeydi.'

Yanındaki tebessümle karşılık verdi.

'Mirsad gelsin, son günlerini dinleriz ondan.'

Garson kırılacak dal gibi eğilerek iki bakır tepsiyi önlerine bıraktı. İçinde iki kesme şeker olan kulpsuz, boş bir kahve fincanı, ortasına kürdan batırılmış lokum, bir kibrit, sigara, bir bardak su ve içi kahve dolu küçük bir cezve. Oturdukları sandalyeye yayılarak ağır ağır kahvelerini yudumladılar. Bir süre Mirsad'ı unuttular.

Kahvesini bitirdikten sonra arkasına yaslanarak 'Kendini uzaklara fırlatılmış bir taş gibi hissettiğin oldu mu hiç?' diye sordu. Yanındaki soruyu içine çekerek, sessizce geçiştirdi. Kahvesinin son yudumunu aldı.

3.

Mirsad geldi.

Yirmi yıl önceki Mirsad değil. Yaşlanmış, bastona dayanarak yürüyor. Cengâver gitmiş, yerine ayakta zor duran bir adam gelmiş. Ama yüzünün güleç ve dingin havası kaybolmamış.

'Gece almıştı bizi sınırdan. Dilimizi biliyor diye onu göndermişler. Sık sık İstanbul'da kaldığı altı ayı anlatırdı. O altı aydan başka hiç hatırası yoktu sanki. Varsa yoksa İstanbul. Sanırsın İstanbul'un arka sokaklarında yetişmiş bıçkın bir delikanlı. Kurşununu boşa harcamazdı. Attığı her kurşun hedefe ulaşırdı.'

Adem ayağa kalktı. Yaklaşınca elini uzattı. Mirsad bastonu sandalyeye dayayıp tek koluyla sarıldı. Adem diğer kolunu yokladı. Eline ceketinin sarkmış kolu geçti. Ne diyeceğini bilemedi. Tekrar sarıldı. Oturması için Mirsad'a yardım etti.

Adem'in kendisine acıyarak bakmasından rahatsız oldu. Belli etmemeye çalıştı.

Eskiye doğru bir yolculuğa çıktılar. Yollarının üzerinde dar ve keskin virajlar vardı. Atlayarak geçtiler. Bir ara Selami'nin şehit olduğunu ve kabrine gitmek için buluştuklarını unuttular. Sanki birazdan Selami gelecek ve masaya bir sandalye çekip oturacaktı.

Mirsad sözü Selami'nin son günlerine getirince o hava dağıldı. Anlatırken ağlamamak için bir şeylere dokundu. Dereden sıçrayan suyun arasından Selami'ye baktı.

MÜZEYYEN ÇELİK

ZAYIF ZAMANLAR

Beni hayal kırıklığına uğrattın dediğimde hayal kurmanı kim söyledi demişti.

O perşembe işten çıkıp önüme gelen ilk minibüse binmiştim. Gelip durup vermişti önümde. İlahi bir tesadüfü düşünemeyecek kadar bitkindim. Yaşamak için gücüm, ölmek içinse cesaretim yoktu. Öyle işte. Bir yerlere götürecekti zaman. Zaman zaten hep ummadığımız yerlere götüren bir şeydi.

Minibüs İncirli'den içeri sapınca istikametin Bakırköy olduğunu anladım. Fena olmadı. O anlamsız meydandan geçip insanların sadece yiyip içip bir şeyler satın aldığı, manalı suratlarını yorgun otobüslerde bıraktıkları caddeden doğru sahile inecektim. O demir köprüden çıkmak şimdi gözümde büyüse de denizden çekeceğim nefes yarama tuz basabilirdi. Başım önümde insanlara çarpa çarpa geçtim caddeyi. Köprünün merdivenleri ayaklarımın altında çoğalıyordu sanki. İşte o dövmeciler yine gelmişti, oyuncakçı da, çorapçı da, gümüşçü de. Bunları çabucak geçmeliydim, şimdi herhangi birine takılacak gücüm yoktu. Merdiven sonundaki çiçekçi kadınlar da sataşamazlardı. Yalnızdım artık. Hem de öyle böyle değil. Önceleri koltuğumda tuğla gibi Tutunamayanlar'la geldiğimde de sataşmamışlardı ama onunla geldiğimde hep musallat olmuşlardı. Ben böyle çirkef insan da görmemiştim daha önce. Abla sen ne güzelmişsin be, ağbim bi gül al şu güzel ablanın hatırına be. Almayacaksan al benim hediyem olsun be, kıyamadın paracığına şu kızcağız için. Neden kızcağız oluyorsam, acınacak halde miyim? O İstanbul'da benden daha deneyimliydi çekip gitmişti ben salak gibi gülü almıştım. Kadın sonra yapışmıştı yakama para istemişti. Ne yapacağımı şaşırmıştım. Çiçeği kadının eline tutuşturduğum gibi oradan uzaklaşmıştık. Kandırılmışlık duygusunu yaşadığım en hafif olay olmuştu bu.

Sahi nasıl başlamıştık hiç bilmiyorum bir anda oldu bitti her şey. Konsere gitmiştik. Konserde ben biraz sıkılmıştım çıkışta nedense bir markete girip bardak almıştık. Ben her zamanki gibi temizlik malzemeleri ve kozmetik reyonuna takılıp kalmıştım. Bardak alırken sanki kendi evimize alıyormuşuz gibi almıştık. Sonra o gabardin pantolon almak istemişti. Gabardinin ne olduğu hakkında en ufak bir fikrim yoktu. Bir çeşit kumaştı muhtemelen. O denemişti ben fikrimi söylemiştim. Sonra her hafta buluşur olmuştuk. Gündüz-

leri telefonda uzun uzun konuşur olmuştuk. Telefonlar açılmadığında meraklanır olmuştuk. Merak ettim seni derken ben hep lütfen beni bırakma diyordum aslında. Bak daha yeni kalktım ayağa bana tekrar vurma demekti bu. Bu defa zor toplanırım demekti. Hep bir şeyler demekti. Belki de gideceğini sezip korkmaktı.

Beşiktaş'a her gittiğimizde yağmur yağardı. Ortaköy'e doğru giden caddenin sidik kokulu duvar diplerinden geçip Ortaköy Camii'ne ulaşamadan yağmura yakalanırdık. Orda bir yere pusar mecburen geri dönerdik.

Sonra ayrılmak zor gelir olmuştu. Koluna girmemi istiyordu. İşte seven ister bunu. Seviyordu beni. Sanki ilk defa nefes alıyormuşum gibi hissetmiştim, bunun kutsal olduğuna inanırdım çünkü. Saçmalıyormuşum.

O son vuruşu yapmasaydı böyle olmazdı ama. Beni eni konu arkadaşlarıyla tanıştırdı. En yakınındakilerle. Hepsi bizi ciddi düşünen bir çift olarak biliyor tebrik ediyorlardı. Bana bu ciddiyetten hiç bahsedilmemişti oysa. Ben de üzerime alınıyordum sadece. Bana söyleyemiyordu ama arkadaşlarına benden bahsetmişti demek. Bundan önceki gelinlik hayalim Fatih'teki mağazanın camekânına yapışıp kalmıştı ama şimdi işler yolunda gidiyordu. Yine de ben hevesli görünmemeliydim. İlk teklif hep ondan gelmeliydi. Her şeyi o organize etmeliydi. Acelesi yoktu da annem bir an önce yuvam olsun istiyordu. Bak ne de güzel anlaşıyorduk. Beni kıskanıyordu bile. Havanın iyice soğuduğu bir gün oturduğumuz kafeteryada montumu çıkarmama izin vermemişti. Seven insan kıskanmaz mı? Kıskanır, ah seviyordu beni. Ben de onu seviyordum. İri, koyu kahverengi gözlerindeki derin masumiyet geliyordu uyumadan aklıma. Bir oğlum olsa gözleri onun gibi olsun isterdim. Buğulu ve derin. Hay ben kendim. Hani hiç hayal kurmayacaktım. İnsan buna nasıl mani olabilir ki? Düşünmeye mani olabiliyor muyuz da hayal kurmaya mani olabileceğiz. Daha bebekken çeyizlik dantel iplikleri istiflenmiş ve çocukluğu boyunca annesinin elinde çeyizlik dantelleri örülmüş bir kız bundan kendini nasıl uzak tutabilirdi. Doğduğu günden itibaren evden gideceği büyük gün için hazırlıklar yapılmış bir kız için gelinlik giymek kefen giymekle birdi işte. Her ikisinde de yurdun değişirdi.

Neyse o gün arkadaşlarıyla oturduk, çayımızı içtik. Sohbetler ettik. Memur maaşlarından, arabalardan, çocuklardan konuştuk. Vakit ayrılık vaktiydi. Herkes benimle tanıştığı için memnundu. Ben de öyleydim sanırım. Olayın sarhoşluğu memnuniyet algımı zayıflatmış olacaktı. Mehmet beni köprüden minibüse bindirecekti. Kendisi de aynı yerden metrobüse binecekti. Eve vardığında ara dedi.

Yer ayağımın altında dalgalanıyor, kayıp gidiyordu. Yürüdükçe boşluğa basıyor gibiydim. Eve varmam bir saati geçmişti. Üzerimi değiştirdim, erte-

si gün için hazırlandım. Mehmet aklımdan çıkmadığı halde geldiğimi haber vermek için arama sözümü hatırladığımda eve geleli neredeyse bir saat geçmişti. Peki, o neden merak edip aramamıştı. Belli ki artık ciddi bir şeyler yaşıyorduk. Hemen telefona sarıldım. Aradığım kişiye şu an ulaşılamamasıyla birlikte kalbimin tam orta yerinden sıcak yakıcı bir sıvı akmış, yakıp geçmişti orayı. Sabaha kadar aradım sonuç değişmedi. Ertesi gün akşam mail kutumda bir mesaj: "Ben henüz böyle bir şeye hazır değilim, senden önce bir kez sözlendim, çok üzüldüm. Beni affet kendimi toplayınca seni ararım."

Bu ne ya! Ne demek bu! Kendini toplarken beni nasıl dağıtır. Hiç mi merhameti yok. O zaman neden arkadaşlarıyla tanıştırdı beni. Neden koluma gir dedi. Neden derin derin gözlerime baktı.

Bu sorular hiç bitmedi ama ben bitmiştim. Hayatın adaletine duyduğum inancı kaybetmiştim. Beni neden hep aynı yerimden vuruyordu hayat. Bundan sonra kimseyi sevemeyecektim, kimseye güvenemeyecektim. Zaten içime yoğun bir kaybetme korkusu çoktan yerleşmişti. Gözlerindeki yaşama sevinci kayboldu demişti arkadaşlarım. Bir şey yiyemiyordum. Nefret doluydum. Onu ilk gördüğümde öldürebilirdim. Sürekli beddua ediyordum. Mevlana da Şems de yardım edemiyordu bana. Yüce gönüllülük, affetme, sonsuz hoşgörü, hepsine çok uzaktım. Acı çekerken anlamsızdı hepsi. Zamanın geçmesi lazımdı sadece. Geçmiyordu ama bir türlü geçmiyordu. İşte kaderimin düğümleri çözülüyor dediğimde bana bunu neden yaptığını anlayamıyordum. Anlayamadım da.

Zaman geçti geçmesine ama aşkımı değil belki de, aşka olan ümidimi yitirmeme sebep oldu olanlar. Aşkla yaşayabilen nefes alabilen biriymişim meğer ve tüm yaşam kanallarım kesilmiş işte. Onca kitaptan, tanıdığım onca insandan bunu öğrenebildim sadece: Aşk öyle bir insanla da olmuyormuş.

Yine bir iş çıkışı kendimi Bakırköy'e atmıştım. Denizin tam kenarındayım. Kasım ayının denizi kayalara çarpıyor çizmelerime kadar sıçrıyor su. Elim telefona gitti aylar geçmiş içim soğumamış. Artık telefonuna da ulaşılabiliyormuş. Hayal dedi kurmasaydın dedi, ben sana söz mü verdim dedi. Sesinde hiç vicdan kalmamıştı. Yine büyüdüm ben o an.

MURAT ÇELİK

BENZERİM ÖLÜYE

Eve geldim. Ayakkabılarla girdim yine içeriye. Görse kızar annem, seslendim, belki ekmek yoktur, hazır tamı tamına girmemişken alıp gelirim. Seslendim tekrar. Annem yoktu ortalıkla, komşuda olabilir yahut markete gitmiştir, hiçbiri değilse uyuyordur. Annem uyumayı çok seven kadınlardan, uyuyup uyuyup ruhunu gezmeye çıkartıyor, gittiği yerden el sallamıyor çoğu kez, dönüşü benim ödülüm. Annem de geri gelmeyecekse dünya dönmesin boşa!

Salona geçtim, çoraplarımı çıkartıp koltuğun altına attım. Koltuk, üzerinde gazete, gazetede başlık, başlığa dış ses kondurması: O da Sahtekârmış! Koltuk sen de mi! Biz, leşmiştuklargütüne üye olmak için herhangi bir istekte bulunmadık ama. Geldiler, arkamıza baktılar şöyle bir, bu heybet bu çanak bu kristal avize ucu batasıca bu çıbansızlık bu ishalli bu gargara tohumu abidesi ne pozlar vermişse beğendiler. Buyurun oturun dediler, oturduk. Hükmettik, hazır postallar ürettik. Galebe çaldık. Kırk yiğit öldü, doksan dokuz tüfek attık, altı patlar cezvesi kaynar... Ben böyle hep bir ağızdan konuşan topluluklara yakın duruyorum bu ara. Hikmet'e sual eyleyip içimdeki arsız sesle sidik yarıştırıyorum.

Gazeteyi fırlattım, fırlatma durulma demektir, durulma sağduyu, özgüven ve başarı demektir; işte kendi kendine halloluyor bazı şeyler. Annemlerin yatak odasına gidiyorum. Sandığa yöneliyorum hemen. Annemin yıllanmış el işlemeleri, köşeleri dantelli örtüleri, sararmaya yüz tutmuş çarşafları, kokusu burun deliklerimi acıtan birkaç küflü kumaş –kumaş küflenir mi? Bu yıllanmışlığın altında iki fotoğraf var. Biri ananemin diğeri dayımın. İkisi de ölü. Biz ölenlerin fotoğraflarını saklıyoruz, onları da böyle en gözümüze ilişmeyecek uzaklarda. Annem-teyzem-ananem üçü de birbirine benziyor. Yaşayanlar ölülere, ölüler fotoğraflara, canlılar ölmüş fakat yaşayan anılara benziyor. Sararmadan, renklenmeden, kaybolup bir geçmiş vakte uzanarak tükeniyor ömür.

Dayımın fotoğrafını alıp banyoya gidiyorum. Büyük aynaya tutuyorum fotoğrafı. Bir ona bir kendime, sonra yine ona yine ona yine dönüp kendime bakıyorum. Onun daha ablak bir suratı var, epey kilo almam gerekir ona benzemem için. Sonra saçları ortadan gitmiş, benimkiler de fena değil, gidici. Kaşlarımız pek sırıtmıyor, sanırım en çokta gözlerimiz benziyor. O da kara, bir şey arar gibi bakıyor, bir beklediği var, henüz anlamını bulamadığı bir dünyası var.

Saç kesme makinesine iki numara ucu yerleştiriyorum. Önce tepe, odak noktası olan ama aslında olmayan kafa noktasına kadar düzenli bir şekilde

ilerliyorum. Saçlar lavaboyu tıkamasın diye suyu da açıyorum hafiften. Lavabo tıkanırsa annem beni görmeden bilir ki saçlarımı kesmişimdir. Büyük kahindir kendisi: Kesip durma saçlarını şurda!

Tepe dımdızlayınca kenarlara hücum ediyorum. Kenarlık kolay. Asıl iş ensede. O ince tüyler yok mu, makine onları tam olarak aldığı an işte icadının doyum noktasına ulaşacak ve kullanıcılarını tamamen mutlu kılacaktır. İşlem tamam. Makinenin alamadığı ince saçları da makaslıyorum. Kafam hoop inceliyor, karpuzken kavun olmuşum. Sonra sakallarımı kesiyorum, bıyığımı dayıbıyığı şeklinde bırakıyorum. Saçlarımı yıkayıp lavabodan gidivermeyen inatçı saçları poşetliyor, hiç çaktırmadan apartman boşluğuna sallıyorum. Benim bütün saçlarım apartman boşluğunda. Hatta sakallarımı, diğer tüycüklerimi de orada biriktirmek isterdim fakat teknik koşullar elvermiyor ne yazık ki.

Salona geçiyorum tekrar. Annemi bekliyorum. O gelince gideceğiz dedemlere. Hastaymış, fenaymış, göresi gelmiş. İkidir beni görünce gözleri sulanıyordu. Nedenini geçen gün annemle teyzem telefonda konuşurken öğrendim. Beni işte, o fotoğrafı olan, ölmüş olan, dayım olan evlat acısına benzetiyormuş dedem. Sıra ondaymış da meğer oğlu ölüvermiş, hem oğlu en değerli oğluymuş da değerini çok sonra anlamış. Bana sorsalar pek hatırlamıyorum dayımı. İyi adam olarak adını verirdim ama genede. Bizim dayılar, birkaç tane daha var, pek soğuk, geliş gidiş yapmazlar. Bayramdan bayrama görürsün de bir ellilik bile vermezler, züğürttürler. Babama muhtaç olup dururlarmış eskiden, babam da pek övünerek anlatır yardımını. Yardım ediyorsun da niye anlatıyorsun, hadi bir kere anlattın tamam, her laf açıldığında niye dönüp dönüp anlatıyorsun. Baban dahi olsa hatalı kulu affetmeyeceksin, şap suratına söylemen lazım ya da ne olur ne olmaz kendi kendine mırıldanabilirsin. Neticede baba ekmeğine muhtaç yaşlardasın.

Derken, telefon çalıyor. Annem arıyor. Ben dedenlerdeyim buraya gel. Olur ana. Yastığına işle beni. Lorca'nın meşhur şiirinden bir kesitte söyleme imkânı verdiğiniz için çok teşekkür ediyorum, çok değerli akrabağ üyelerim. Sizinle bir kooperatife katılsak, bir derneğe filan üye olsak keşke. İlişkilerimiz güçlenir daha rahat soluşuruz. Hem sosyal aktif değerlendirmeler de yapar, milli takımımız üzerine konuşuruz. Sonuçta hangi takımları tuttuğunuzu ben ne bilirim. Milli takım hepimizindir hepimizin, milletimizindir ancak. Gençleştirme şart tabii. Bana kalsa yirmi altı bilemedin yirmi yedi yaş üstü topçu almam takıma. Tecrübeymiş. Koşmayan topçu yere batsın, sarnıç olsun. Bir de gurbetçi topçularla toplamahane kurmuşlardı geçen sene. Olmaz efendim, bu takımda Türkçe konuşmayan, marşımızı söylemeyenin işi ne. Sallandıracaksın valla gezi parkında iki tanesini, ver tomayla suyu da. Ooh. Bak bir daha yapar mı taktik patron. Ben bu sıra çok gazete okuyorum, kafam da karışık.

Bazen böyle kendi kendime kürsüye çıktığımı, ulusa seslendiğimi hayal ediyorum. Dedemden buraya, dayımdan kendime, annemden yaşayan bir ölüye varıyorum. Merdivenleri iniyorum. Daha önce evden çıktımdı, kapıdan, eşikten atladımdı. Koltukta burnumu karıştırıp minderin altına sumen ettimdi. Bütün pisliği ben sardımdı başıma. Ben işte ben.

Annem arıyor tekrar. Nerde kaldın, gelmiyor musun? Konuşmaktan gelemiyorum ki. Düşünmekten, vazgeçmeye çalışmaktan. İnsan dedesini hiç mi sevmez. Sevmez işte. İnsan akrabalarını, o büyük fotoğrafı, o geniş sofrayı hiç mi sevmez.

Otobüse biniyorum, otobüsün camından kendime bakıp benzerimi düşünüyorum. Benzerim ölüye.

Otobüse biniyorum. Durakları sayıp sayıp inenlere bakıp bakıp telefonla konuşanlara sövüp sövüp kendi hayalime dönüyorum. Ben otobüs kullanamazdım sayın yolcular. Çünkü çok uzun, benim dönme, viraj alma sorunlarım var. Hem ben geri de gelemiyorum. Düz bir yol bulursam giderim. Giderken de beni mutlaka uyarın, bir dalmışlık yaşarım mutlaka. Mutlaka sizlerle aynı yerde olup da en uzağa giden ben olurum. Çünkü benim sekip duran bir belleğim var. Kılık değiştiren, oyun oynayan. Dünyanın en vicdanlı adamı olurum bazen, bazen en aşağılık ilişkileri yönetir de baş belası olurum insanlık için. Hareketsizlik işte, bir nevi mülkiyet hırsızlığı. Sonra sayın yolcular...

Otobüsten inmemle dayımın kızını görmem bir oluyor. Ne haber, diyor, yüzünde garip ifadeyle. O da beni babasına benzetiyor sanırım. El ele vermişler beni çalıyorlar, beni bir başkası, dayım da olsa başkası yapıyorlar. Böyle böyle yapsak kuzum tüm insanlık hiç ölmemiştir. Hep yaşar aynı suratlar, aynı gölgeler. Ben mesela üç kuşak sonra biraz daha uzun boylu, mavi gözlü dirilirim. Daha dışa dönük daha az uyuşuk daha az tembel olabilirim. İyilik, diyorum. O kadar. Kısa konuşmalar yaraşır bize. Evet en kısası en kazasızıdır, tanışmış mıydık gibi bir ünlem gerektirmez, konuşmanın bir yerinden kanamaz bu durum.

Beş dakika yürüyüp eve varıyoruz. El öpmeler, yanak değdirmeler. Bazı tanımadık kadınlarla kafa selamı. Elim ıslak bahanesi üreten de var. Zaten çok meraklıyım ben de öpüvermeye. Nihayet hasta yatağı tam karşımda. Dedem yani. Bayağı görmüyor. Eskiden işitmezdi, şimdi görme de çekilmiş gözlerinden. Dede ben geldim, diyorum iyice yaklaşıp. Başını kaldırıp bakıyor, gözleri kısılı. Oğlum diyor sen mi geldin, oğlum sen mi. Ne desem olmuyor. Herkes bana bakıyor, herkesin umudu bende, yaşa diyeceğim yaşayacak ya da acılarını bana bakıp bakıp dindirecek. Bıyığımı kaşıyorum alışık değilim bıyıklılığa. Gözlerimi de nereye kaçırsam derken anneme nişan alıyor ve onu vuruyorum hiç istemeden. Ağlıyor. Herkes ağlıyor. Dedem ağlıyor. Dayımın kızı ağlıyor. Annesi ağlıyor. Teyzem ağlıyor. Duvarda dayım fotoğrafı ağlıyor. Göz yaşı iz yapar mı hiç kalbe? Ben ağlamıyorum, lamıyorum.

EMİNE BATAR

RÜYA İŞTE

Şehrin merkezinde, diğerlerinden daha yüksek, sarı bir bina vardı. Orada bekledi beni. Bulutlar toplanıp dağılıyordu. Bulanık bir gündü. Kaldırımlar insan doluydu; bir yerlere gidiyor veya gittikleri yerlerden dönüyorlardı. El ele yürüyenler bile birbirine bakmıyordu. Herkesi kör eden ezberlenmiş yaşamın içine bıraktım kendimi. Çevreme bakındım. Lacivertler içinde birini gördüm, tanıdım hemen. Ama kendisi neredeydi? Baktım caddenin köşesinde; gitmek istiyor, tedirgin de. Gelenin ben olduğunu nasıl anlatabilirdim ona? Suskun ve kımıltısız bekledim.

Geldi, karşımda durdu. Birbirimize her zamankinden daha çok benziyorduk. Rüyanın tam ortasıydı. Uyansak, iki uzak bedende olacaktık. Haritalarda var olmayan ve yabancısı olduğumuz bu yer, bize biraz daha kalmayı öğütledi. Artık lacivertler içindeki adam oydu. Yüzünde hüzünlü gülümsemesi, gözlerinde anlamını tamamlayamamış bakışlar, dilinde konuşmak ve susmak arası sözler... Elindeki kalemle avucuna bir şeyler yazdı ve gitti. Hep bir yerlere gidip geliyordu. Büyük şehirlere, büyük toplantı salonlarına, büyük... Gittikçe büzüldüm. Tanımadığım kalabalık durmadan çoğalıyordu. Kısa bir an, annemin bana baktığını gördüm ve kim olduğumu hatırladım. Sonra annem kayboldu.

Adam geldiğinde hava kararmak üzereydi. Bana bakmadı, ben de ona bakmıyordum ama görüyordum. Gözleri bir nehrin içinden geçerek ıslanıyordu. Elleri kuru bir ağacın dalları gibiydi, yüzünde tanımadığım çizgiler vardı.

"Eve gitmeliyiz. Bir ev henüz esmemiş rüzgârdır, dokunaklıdır. Önce parçalar, sonra o parçalardan yeni bir bütün yapar. Duvarlar marifetlidir, çünkü yüzümüzü ve sesimizi saklar böylece gizli kelimelerimizi açık etmemize yardımcı olurlar" dedi.

Evin kapısını açarken beni anahtar deliğinden telaşla ve hızla geçirdi. Nasıl istiyorsa öyle geçtim. Pek konuşmuyorduk. O biliyordu da ben nasıl konuşulduğunu unutmuştum. Kapıyı kapatınca rahatladı, o rahatlayınca ben de konuşmayı biraz hatırladım. Lacivert ceketini çıkardı ve koltuğun üstüne attı. Sanki ne yapacağını önceden biliyordu. Tuhaf! Ben de biliyordum. İçimden "şimdi de çok yorgunmuş havasına girip koltuğa yığılacak" dedim. Öyle de oldu. Başını arkaya attı, sağa sola çevirdi, ben yokmuşum gibi davrandı. Sonra birden bire beni fark etmiş gibi gözlerini açtı. Ona dedim ki

"Lütfen dinlen. Ben lavaboya gireceğim."

Lavaboya girdim, içimden dedim "ağlarsam uyanırım, ama uyanmak istemiyorum."

Elimi yelpaze gibi sallayarak yüzümü serinlettim ve çıktım. Bana sarıldığını sandım. Rüzgârla ağaçların yakınlığı gibi bir şeydi. Lacivert kazağına sarıldım. İçinde yoktu. Odaya baktım, hiçbir yerde yok, gitmiş. Ben de peşinden gittim, kalabalığın ortasında bir şeyler anlatıyordu. Anlattıkları ciddileştikçe, sıradanlaşıyordum. Beni görmedi, ben de yok oldum. Gittim işyerini karıştırdım, çekmecelere sığdım, belirsiz bir nokta gibi dolaştım. Çıktım oradan, odaya döndüm.

Benden önce gelmiş, koltuğa oturmuş, yanma çağırıyor. Başında bir bulut gibi taşımasa beni... Lacivertlerle baş başa bırakmasa, kaçıp gitmese; yanında oturan ben olacaktım. Kendimi kapının yakınında bıraktım. Siyahlar giymiş biri ona doğru yürüdü, kapının oradan ağlayarak seyrettim. Adam dokunmak için zorladı kendini, yanındaki kıvrandı, kaçıp bana gelmek istedi, izin vermedim.

O sırada konuşmayı tamamen unuttum, sadece, güzel bir şey olarak hatırladım.

Sonra adam, aynadaki görüntülerini fark etti. Siyahlar giymiş olan, adama yaklaştı. Önce aynadaki (kendilerine benzemeyen) görüntülerine, sonra birbirlerine şaşkınlıkla baktılar. Yanlarına gitmek istedim ama adam kendini birkaç parça yapınca vazgeçtim, kapının oradan seyrettim. Bir parçasını pencereden sarkıttı, diğerini dolaptaki çantaya sakladı. Üçüncü parçasıyla siyahlar giymiş olana sarıldı. Gittim, adamın saçlarını okşadım. Siyahlar giymiş olan yüzümdeki yaşları sildi. Üçüncü parçayı lacivertlerin içinden çıkardım ve koltuğa oturttum, ben de yanındaki koltuğa oturdum. Elini tutunca diğer parçalarının da gizlendikleri yerden bize baktıklarını gördüm.

Telaşlandım; üç parçayı birleştirsem bile bütün olmuyordu.

Evden çıktık. Biraz önümde yürüyordu. Adımları hep büyüktür, gidilecek yolu bir an önce bitirmek ister. Birden gökyüzünün ve yerin olmadığını fark ettim. Bir boşlukta yürüyorduk. Ayak izlerimiz olmasın diye. Gerçek değildik, zaten o da öyle olsun istiyordu. Ben bir şey istemiyordum, o ne istiyorsa onu istiyordum çünkü.

"Ben neredeydim?"

Birden bire bu soru aklıma geldi. Etrafa bakındım. Bilmediğim bu şehrin herhangi bir sokağında kaybolmuş olmalıydım. Kendimi almadan mı gidecektim? Bu düpedüz sonum olurdu. Her geçtiğimiz sokağı baştan sona gözden geçiriyordum. Bazen de dükkanlardan içeri kafamı uzatıyor, kendimi arıyordum. O ise telaşla yürüyordu.

Ona dedim ki:

"Kanadı olmayan kuş gördün mü hiç? Söyle! Kanadı olmayan kuş neye yarar?"

Demedim. Sadece düşündüm. Ama bir şey söylemek istiyordum.

"İnsan insana yabancı, insan insana düşman, insan insana tuzak!"

"Bunun yanında insan insana ilaçtır da " dedi.

"Evet, ama her ilaç şifa değildir" dedim.

Konuşuyorduk işte. Nasıl olsa bizi bizden başka duyan yoktu.

Gökyüzü nereye gitmişti? Ya yer?

Tam sokağı dönerken annemi gördüm, duvarın arkasına saklanıyor (belki de beni gözetliyor). Yanından geçtim ama bana bakmadı, ben de seslenmedim. Saklandığı sokağın karanlığında yürüdü ve boşlukta kayboldu. Bir süre sonra yeniden ortaya çıktı. Arkası dönüktü, ara sıra dönüp bana bakıyordu. Ona seslenmek için ağzımı açtım.

Dilim kocaman bir et parçası gibi ağzımın içinde dönüp durdu. Sesim de yoktu üstelik. Ama annem beni duyuyordu: Ne zaman "anne" diye seslenmek istesem dönüp bana bakıyordu. Sonra bana avucundaki yarayı gösterdi ve kayboldu.

Adam birden ara sokaklardan birine saptı; şehrin batısındaki nehre doğru yürüyordu. Sanki orayla ilgili bir şey aklına gelmişti de hemen gitmezse onu kaybedecekti. Ben de arkasından yürüyordum.

Nehrin önce sesi duyuldu, sonra etrafına örülmüş demir korkuluklar göründü. Adam korkuluklara ellerini uzattı, onları kavradı; var olduklarından emin olmak istiyordu. Sonra onlara büsbütün yaslandı. Yüzündeki çizgiler belirginleşti, olmak istediği yaşına döndü. Olgun, tecrübeli yaşına...

"Anılar mı?" dedim.

Cevap vermedi. Su akıp gidiyordu. Bakışları gizli bir güç tarafından suya bırakılıyor, nehrin kenarındaki taşlara çarpıyor, batıyor , çıkıyor ve o gizli güç tarafından adama geri veriliyordu. Yorgundu. Gözlerinde yarım yamalak bir ilgi seziyordum.

Ne beni terk etmeye yanaşıyor ne de büsbütün sahipleniyordu.

O sırada kalabalık bir insan topluluğu geçti yanımızdan. Onlara bakmadan dedim ki:

"Ey insanlar ne güzelsiniz! Sizi seviyorum."

Ama duymazlıktan geldiler. Onlara bakmadan söylediğim için olmalı. Döndüm ve onlara baktım.

"Doğrusu şu ki sizi sevdiğimden emin değilim. Çünkü çoğunuz yüzünüzde beliren kişiye benzemiyorsunuz. Benimle onun arasında duruyorsunuz ve

bu yüzden birbirimizi işitemiyoruz. Bırakın da birbirine açık bu iki insan konuşsun, hakikate yaklaşmanın birçok yolundan birini keşfetsin ve yürüsünler.

Siz yeter ki bu yolun üstünde ayaklarımıza batmak için bekleyen dikenler olmayın. İşte annem de kayboldu. Çünkü annemin yüzünde gerçeği örtbas eden başka biri yok. Sadece bir kişi olarak bakar, bir kişi olarak düşünür ve bir kişi olarak görür.

Üstelik güzelim sessizliği bozuyor, sonra da verdiğiniz gürültüyü nimetten sayıp somurtuyorsunuz. Size teşekkür etmemem de bu yüzden. Anlamadığınızdan eminim. Anlamayın lütfen. Çünkü siz kibar insanlar, anladığınızda her şey daha da üzücü bir hal alıyor. Beni bağışlayın ama sizi sevdiğimden emin değilim."

Bütün bunları sadece düşündüm ve onlara bakarak şöyle dedim:

"Güzel insanlar, iyi ki varsınız. Sesiniz beni kötü bir rüyadan uyandırıyor. Yakınlığınız yapma çiçekleri andırsa da beni ağlamaktan alıkoyuyor. Oh ne iyi sizlerle yaşamak. Ne iyi!"

Ben böyle konuşurken o bana gülümsüyordu.

"Nihayet" dedim, bütün kara bulutların içinde bir beyaz bulut gibi beliren bu gülümsemeyi görünce

"Nihayet!" dedim.

Ertesi gün tahta bir camdan nehre bakıyordum. Ev artık bu nehrin üstündeydi. Ağaç dalları nehri iki taraftan kapatmıştı. Peki o neredeydi? Gitmiş miydi?

Tren geçiyor nehrin içinden. Önünde bir ağaç var; dalları tahta pencereye kadar uzanıyor. Ama nasıl olur? Tren evi alıp götürecek, ya da ağaca çarpıp devrilecek!

Hiçbiri olmuyor, ardını gösteren tahta camda bir şiir beliriyor.

Nasıl geldi bu şiir buraya!

İşte orada oturuyor, odanın tahtaya uzak bir yerinde.

Bütün dizeler siliniyor; bir dize dışında:

"Gökkuşağı yedi renk mi?"

O şimdi bütün parçalarıyla burada

"Sen mi yazdın" diye soruyorum.

Konuşmayı hatırlıyorum böylece.

Başını kaldırmadan gülümsüyor; o yazmış.

ZEYNEP DELAV

ZAMANSIZ

Arkamda ki demir kapının kapanmasıyla, onca zaman kurtulma ümidiyle yaşayıp şimdi ise kurtulmanın başladığı yerde ki yalnızlık hissi çok garipti.

"ee, şimdi n'olacak" demek ilginç bir duygu, yüzüme vuran güneş yakmıyordu ama girdiğim günün o yağmuruna da misilleme gibiydi.

Gamze' nin "baba" diyerek sarılmasıyla kendime geldim. Yanında küçük bir oğlan, ismi Süleyman o da bakıyordu, elinde askıları neredeyse pas tutmuş kahverengi bavullu adama.

İnsanın bazen "burada öleceğim galiba, sevdiklerime bir daha dokunup, konuşamayacağım, heyecanla bir şeyler anlatırken, gözleri ışıldayan sevdiklerime bakamayacağım" derken, yani o her gün görülen, uyanınca da "tüh" dediğimiz rüya gerçek olunca diliniz tutulur ya, işte öyle bir dil tutulması gibiydi her şey, sessiz sinema gibi içim, hâlden anlayan olursa ne alâ.

Bindiğimiz taksi epeyce yol almıştı. Gördüğüm caddeler, sokaklar çok değişik geldi, 89 yılında ki büyük Pendik yangınından sonra düşmüştü bizim eve de yangın, ben yandım ama herkesi de ciğerinden yaktım hem de istemeyerek.

Gamze' ye dönüp

– Biraz yürüyelim mi, ne dersin? Dedim.

– Tamam, yorulma diye...

Taksinin bizi indirdiği yer Kadıyoran yokuşunun başı idi. Çarşıya en yakın yokuş burasıydı ama ne çok değişmişti, yirmi yıl evvel burada hep bahçeli evler, meyve ağaçları vardı şimdi hiç biri yok, her şey ne kadar şehir şimdi.

Gamze' nin eline bavulumu uzatıp

– ben dolaşayım, akşama gelirim dedim.

– Özdemir sen çıkıyorsun diye işten izin alacaktı, çok gecikme baba hem aç değil misin?

– arkadaşlar çıkıyorum diye eğlence düzenlemişlerdi, yedim bir şeyler çok geç kalmam diyip kendimi saldım sahile doğru.

Aklım sıra hep gittiğim Sahil Çay Bahçesi' nin yeriydi burası, şimdi onun yerinde daha çok çay bahçesi var, daha turlanacak yer var oldukça keyifli...

Bülbül Çay Bahçesi geldi aklıma. Ayten' i daha Gamze' ye hamileyken, Münir amcaların evinde oturduğumuzda, yürümek iyi geliyor diye taa oradan

Bülbül Çay Bahçesi' ne kadar yürüttüğüm günler, sonra devlete memur olunca ilk maaşımı aldığım gün Deniz Restaurant' a götürdüğüm an, ne günlerdi.

Sanatçıların lokantası diye bilinen yerde ne kadar eğreti durmuştuk, o kadar da para verdik ama yediğimizden de bir şey anlamadık.

Sonra yine oradan çekirdek çitleyerek "Aşıklar Yolu" ndan yürümüştük.

Ölümüne bile gelemedim Ayten, oysa sadece sen inandın benim suçsuz olduğuma...

Herkesin "vardır bir şey illa ki" dediklerini anlamak, gözlerine baktığın an ile aynıydı.

"Yavaş yavaş çürüyorum, dua ediyorum kemiklerim dökülmesin sen çıkana kadar" diye yazmıştın en son mektubunda, oysa hep aydınlık şeyler konuşurdun, bazen kuşlardan, börtü böcekten bahsederdin içim açılsın diye, içime bir parça senden hava dolsun diye...bu sokaklar, bu ayağımın altında ki bastığım çakıl taşları bile sızlıyor ve sen yoksun!

Tazyikli su verirlerdi bizi konuşturmak için, işkencenin en hafifiydi bana göre ama mahkumların kimisi genzine kaçan basınçlı sudan boğuldu gitti. Dayandım, ne senin kemiklerin çürüsün istedim ne ben seni görmeden boğulmak... beceremedim.

Yanaklarımdan süzülen iki damla gözyaşı, elimin üstünde ki en çıkıntılı damarın üstüne düştü, düştüğü gibi yere yuvarlandı.

Panikle öten kuşun sesiyle irkildim. Arkamı döndüğümde bir köpek didikliyordu bir şeyi ama tam seçemiyordum.

Ayağa kalkıp yaklaşınca ölü bir kuş olduğunu gördüm, diğer kuş köpek var diye yanına gelemiyordu ama o da ölüyormuş gibi bağırıyordu, köpeği kovaladım kuşun başından ama kuş ta hiç kan yoktu.

İçine akmıştı kanı belki de, benim gibi.

GÜLSÜM EKİNCİ

ÖLMEDEN ÖNCE

Sesimi duydum. Birine bağırdım. Bu sesi tanımıyordum. Eski ve yeni sesim birbirine karışıyordu o an. İlki, alıştığım çekingen ve kibar. Yenisi karşı duran, bencil, kızgın, onca yıllık arkadaşının ismini unutanlara itiraz eden ve elimi kolumu bir anlığına da olsa esir alan canhıraş. Komşu evi izleyen biri gibi izliyordum bu iki sesi. Bir o, bir diğeri çıkıyordu. Vücudum bu ikisi arasında ne yapacağını şaşırmış, pelte gibi yığılıp kalmıştı. Bir diğerini yok etmekten başka amacı olmayan iki düşman gibiydiler. Bana ne oluyordu böyle? Bir şey, belki zehirli bir örümcek ağlarını damarlarıma, kaslarıma, iliklerime, sinirlerime geriyordu. Öyle hızlı ve kabaca büyüyordu ki durduramıyordum. Anlıyorsunuz değil mi?

Ansızın, emeklilik zamanımın geldiği söylenerek işten çıkarıldığım gün, öleceğimi anladım. Artık öleceğimi biliyordum, bir de ömrümün yıllarınca kendimi işten başka bir şeye vermediğimi; kendimden önce işyerlerini, makineleri ve patronları doyurduğumu. Bir saat gibi tıkır tıkır, hiç durmadan işlerdim. Uyanır, giyinir, tıraş olur, dişlerimi fırçalayıp akreple yarışır gibi çıkardım evden. Servisi hiç kaçırmaz, her sabah ve her akşam vaktinden on dakika önce durakta olurdum. Beklerken yelkovana benzerdi boyum. Fabrikada yerlerini ve işlerini çok iyi bilen arkadaşlarım vardı. Çarkın diğer dişlileri gibi iç içe. Makineler ısınırken demini almamış çay içip o gün ne kadar çok iş çıkaracağımızı hesaplardık. Durduğumuz yerde üretim bandını doldurur, boşaltır, kaldırır, indirir onca gürültünün içinde sesimizi nasıl duyduğumuza şaşmadan konuşurduk. Tıkır tıkır işleyen o saatin parçalarından biri de bendim, biliyordum. O saat durdu. Evime gittim. Bir süre kaldım. Kendi sesimi duymuyordum. Sesimi duymak için birine... Benden bir başkasına ihtiyaç vardı. Biri tarafından çağırılmadıkça duymayacaktım kendimi. Bir evlat, baba, koca, arkadaş olarak çağrılmak güzelmiş, gerekliymiş meğer. Bir çift dudağın arasındaymış adım.

Yuvam yoktu benim. Anam, babam, eşim, çocuklarım olmamıştı. Bir tek ablam vardı. Televizyonum daha yeniydi o zaman. Sesi güzel, renkleri güzeldi. Ablamın ardından evimin tek sesiydi yeni televizyonum. Gündüzlerim makine tıkırtıları, akşamlarım televizyondan yayılan uzak seslerle geçiyordu. Evimde yankılanan envai çeşit, perde perde ses vardı. Ablamın hasta kalbi işten çıkarılmadan tam sekiz sene önce, iyileşir gibi olup durdu. Onun gidişiyle de bilebilirdim bir gün öleceğimi. Bundan daha doğal ve açık bir bilme ola-

mazdı. Ama işte ben, herkesin ölümle karşılaştığı ilk noktada bellediği bu basit bilgiyi görmemiş, duymamıştım.

Hiç kimsesiz kaldığımı bildiğimde insanları, koşuşturmalarını gördüm. İçerisi çer çöple, toz toprakla dolu bir derede ırmak gibi akıyordu insanlar. Bazılarının derenin kıyısına fark edilmeden atıldığını gördüm. Sesimin de çıkmadığını duydum bu atılışta. Herkesin bir yuvası vardı. İşten, güçten ayrı, ırmağın en ortasından gürül gürül akan yuvalar. Gözleri şahin gibi yuvalarının üzerindeydi herkesin. Çocuklarının, çocukluklarının, eşlerinin... Hepsinin bir eşi vardı. Yeniden adım adım, sözcük sözcük öğreniyordum. Benim de bir eşim olmalıydı. Ölmeden önce. Adımla seslenen bir çift dudak... Yoktu. Bir yuvaya dönüşemeyen evime acıdım. Evime ve hiçbir zaman bir yuvası olmayan kendime...

Bir işim olmadığını bildiğim ama işe gider gibi erkenden kalkıp kendimi sokağa attığım ilk gün, aynadaki geçkin yüzü tanıyamadım. Yalnızca ana-babalar değil, insan da kendini belli bir yaştan sonra hiç büyütmüyor anladım. Yine her sabah aynaya bakarak tıraş oluyor, dişlerimi fırçalıyor, üstümü başımı düzeltiyordum. Kapıdan çıkarken nereye gideceğimi bilmiyordum. Hapisten yeni salınmış ya da tanımadığı bir şehre sürgün edilmiş gibi... Caddede biraz yürüdüm. Kendimi bir kahveye atana kadar, geç kalacağım korkusuyla en az on kere saate bakmıştım. Her gün kendimi deniyordum. Evden çıkmadan önce aldığım notları ezberliyordum "Yolda, otobüste, metroda güler yüzlü ol. Yerine göre merhaba, nasılsınız, iyi günler, de! Kasiyere günün haberlerini, kapıcıya çocuklarını sor!" Otobüste-metroda yanına oturduğum, hiç tanımadığım biriyle konuşuyordum meselâ. O derenin akışı böyle kurulur inanıyordum. Caddede rastgele yürürken kimine saati soruyordum, kimine daha önce ezber ettiğim bir adresi. Cevap vermek için yüzüme baktıklarında onlara gülümseyecektim. Onlar da bana. Sonra biraz sohbet edebilirdik. Tanışabilirdik, konuşabilirdik ve sesimi duyabilirdim. İnsanları, sokakları, gökyüzü yabancı bu şehirle çabucak tanışmak kendim için yapabileceğim en iyi şeydi.

Fakat ben ne yaptım; kaldırımları yabancılayıp tanıdık bir zemin arayan ayaklarıma uydum. Onca yıl sesimi duyurduğuna inandığım makinelerin, arkadaşlarımın yanma gittim. Günlerce... İlkin anlayışla karşıladılar beni. Nazikçe tecrübeme, öğütlerime kulak astılar. Bir kere daha deniyordum. Beni yeniden aralarından biri gibi kabul etmelerini sağlayabilirsem; kendinden başka herkesi doyuran yaşantımın son parçasında nefesim kesilene kadar kalabilirdim. Çok erken gitmişim. Daha yeni yeni uyanan makinelerin başındaki arkadaşıma yardımcı olmak niyetiyle bir şeyler tarif ettim. Gözlerimin ta içine bakarak "Gider misin lütfen!" dedi. Sesimi çıkarmadım. Eskiden yaptığım gibi bir kahve içip açılmak için yemekhaneye indim. Kahvemi istedim. Aşçımız, her sabah kahvesinde geniş geniş sohbet ettiğimiz adam, yani arka-

daşım. "Senin evin barkın, yapacak başka işin gücün yok mu?" derken adımı... Unutmuştu herhalde... Yanlış söyledi. Artık onlardan olmadığımı, yalnızlığımı, sessizliğimi duydum bu unutuşta. Tek bir hamleyle bütün yokluğumu, yoksunluğumu yüzüme vurmuştu.

Bir baktım, sanki ölmüştüm onlar için. Gözlerini bir kere bile gözlerime kaldırmadan duvarları, makineleri ve patronları doyurmak için didiniyorlardı. Hayalet gibi ortalarda dolanmam aksatıyordu işleyişlerini. Peki, daha açık anlatayım: Benden sıkıldılar. Boş boş gezen, bir hobisi, bir yuvası bile olmayan benden sıkılmaları gerçekti. İnsan yaşına göre bir hobi edinmeliymiş anladım. Arkadaşlığımızın son kırıntısıydı nezaket, söküp attılar. Pes ettim. İçimde; derimin, kasların, liflerin arasında bir yerde yeni bir şey kımıl kımıl ürüyordu. Belki bir damar, belki bir böcek... Ha bire çoğalıyor, ha bire yayılıyor, bütün vücudumu işgal ediyordu. Pişmanlığın, acizliğin, kırgınlığın karıştırdığı bir öfke peyda oldu. Ellerimi, kollarımı sığdıramadım hiçbir yere. Nasılsa gözlerim, durdukları yerde duruyorlardı hâlâ!

Evdeydim. Tek başınaydım. Televizyonumun görüntüsü ve sesi o kadar renkli değildi artık. Can sıkıntısından bunalmışken birkaç ay önce olsa hayal edemeyeceğim şeyler yapıyordum. Telefonla tanıdığım ya da tanımadığım insanları arayıp konuşmaya zorlamak gibi... Yaşantının boğuk, bulanık suları beni ırmağın kenarına sürmüştü. Buna inanıyordum. Kapım çaldı. Zilin bir kere daha çalmasını bekledim. Mutfaktan salona yavaş yavaş geçtim. Kapı zilinin çaldığından, çalan zilin beni çağırdığından emin olmalıydım. Komşulardan birinin şekeri bitmişti belki. Belki iş arkadaşlarım adımı bildiklerini söylemek için gelmişlerdi; gecikmeli bir veda partisi mi yapacaktık? Zil bir kere daha, biraz çekinikçe, ortalığı ayağa kaldırmadan ama sesini duyuracak kadar çaldı. Kapı gözünden baktım ve onu gördüm.

Uzun elbiseli, uzun saçlı, kısa bakışlı kadın yirmili yaşlarını bitirmiş olmalıydı, en azından görünüşü böyle söylüyordu. Sırtındaki çantada daha fazlası olduğuna işaret eder gibi elinde birkaç kalın kitap... Kapımı çala çala bir pazarlamacı çalmıştı. Canım sıkılmıştı. Açmak istemedim. Daha az önce, arananın da adı gibi bildiği "yanlış numara" oyunuyla biriyle konuşmaya çalıştığımı hatırlayınca açtım tabii. Bir iki lâflar sonra gönderirim, düşüncesiyle "buyurun" dedim. O anda bana çok sıcak gelen bir gülümseyişle anlatınaya başladı; elindeki kitapta hayatın anlamı bulunuyormuş. Beni içinde bulunduğum boşluktan çekip çıkartacağına inanmış bir sesle konuşuyor, konuşuyordu. Gerçekten inanıyordu: Kitabı okumaya başladığımda hayatımdaki düzensizlik, yokluk ve yoksunluk duygusundan kurtulacaktım. Bense o sırada konuşmaya ne zaman ve hangi kelimelerle dahil olacağımı hesaplıyordum. Derin bir nefes aldı "Sormak istediğiniz bir şey varsa sorun lütfen. Vaktiniz varsa biraz

sohbet edelim" dedi. O son iki kelime kafamın içinde yankılanmaya başladı "Sohbet edelim." Sohbet etmek ne güzeldir. O konuşur sen dinlersin, sen konuşursun o dinler. Ne güzel. "İçeri buyurun" diyerek kapıyı ardına kadar açtım. Durakladı. Galiba eve çağırmamı beklemiyordu. Ama ayaküstü sohbetler kısa sürer. "Size bir çay, kahve ikram edeyim. İçeride sohbet edelim. Kitabı çok merak ettim," dedim. İnandı. Yüzümde, ellerimde bir serinlik peyda oldu.

Doğrudan salona aldım onu. Tek kişilik evimde zaten salondan başka odam yoktu. Daha önce kimsenin girmediğini anlamış gibi evi kolaçan etti. Tedirginliği, hiç yaşanmamış bir eve girişinden mi, iş kurallarına aykırı davrandığından mı; gözle görülür biçimde artıyordu. Konuşması ve rahatlaması için benim de oturmam gerekiyordu. Onu koltuğa oturttum ve hemen yanındaki yatağa da ben oturdum. Kalın kitabı göstererek yine bir şeyler anlatmaya başladı. Hayatın anlamı... Sorgulamak... Boşluk... Düzen... Yüzüne çok anlamsız bakmış olmalıyım ki "İsterseniz bir inceleyin kitabı. Ben diğer daireleri dolaştıktan sonra giderken alırım," dedi. Konuşmak için bir fırsat daha, derken gitmekten bahsediyor. Çabucak kendimi toparladım. "Siz anlatırsanız daha kısa sürer işimiz. Ama önce bir çay, kahve getireyim. Ne istersiniz?" dedim de sesim değişmiş miydi biraz ya da bana mı öyle geliyordu. Çatallanmış, gırtlaktan zorla çıkıyor gibi. Yine de sesimi duymak iyi geldi. Çay ve kahve yok evde. Bitmiş. Kendi kendime çok utandım, çok sinirlendim. Elim ayağım bir birine karışmış bir vaziyette "Kusura bakmayın, evde çay kahve kalmamış meğer. Neredeyse iki aydır alışveriş yapmamışımdır. Sonuncu çayı da dün içtiğimi unutmuşum." der demez bu anı bekliyormuş gibi can havliyle ayağa fırladı.

Dizlerimin bağının çözüldüğünü hissettim. Ellerimde ve yüzümde peyda olan serinliğin toz olup uçtuğunu, parmak uçlarımdan başlayarak bir ateşin bütün vücudumu ve aklımı sardığını... İçimde yine kımıl kımıl çoğalan, büyüyen bir kurtçuk mu... Kolundan tutup biraz daha oturmasını rica ettim. Kitabına uygun konuşmak için gayret ettim. Hayattan, hayatın içinde barındırdığı, herkese bulaştırdığı o koyu boşluktan bahsetmesini, düzensizlikten nasıl kurtulacağımı anlatmasını istedim. Sesimin tonunu tutturamamış olmalıyım ki, oturmuşken yine ayaklandı. Boşlukta olduğumu kendisi söylüyordu ve bırakıp gidecekti, öyle mi!

Sesimi içimden duyuyordum artık. İyice başkalaşmış, iri bir kurt gibi soluyordu. "Lütfen, biraz daha kalamaz mısınız?" derken sırt çantasından yakalayabildim. Sesimin nasıl çoğaldığını anlatacaktım. Çantasını çekiştirirken elimden kurtuldu ve o hızla kafasını cam sehpanın kenarına... Oradan da yere... Çarptı.

Sesimi duydum. Bu sesi tanımıyordum. Bana ne oluyordu böyle? Bir şey, belki zehirli bir örümcek ağlarını damarlarıma, kaslarıma, iliklerime, sinirlerime geriyordu. Öyle hızlı ve kabaca büyüyordu ki durduramıyordum. Anlıyorsunuz değil mi?

GÖKÇE ÖZDER

MATRUŞKA

– Onunla ne zaman karşılaştınız?

– Geçen hafta Çarşamba, yoo hayır Perşembe. Akşam arkadaşlarla yemeğe çıkmıştık. Üniversiteden. Ara sıra görüşüyoruz hâlâ. Saat kaçtı hatırlamıyorum ama yemeklerimiz yeni gelmişti. Bir baktım karşıdan bir kadın bana doğru geliyor. Sanki beni tanıyormuş gibi bakıyordu dik dik. Ben de bakıyorum ama çıkaramıyorum bir türlü.

– Peki yanınıza geldiğinde ne konuştunuz?

– Merhaba dedi önce. Yüzü çok şeydi, böyle hasta gibi, bembeyaz. Merhaba tanışıyor muyuz dedim. Ben sizi çok yakından tanıyorum ama sizin beni tanıdığınızı sanmam dedi. Beni nerden tanıyor olabileceğini düşündüm. Hani yani işimde iyiyimdir ama bu kadar tanınabileceğimi sanmıyordum. Ünlü gibi yani. Doğrusu koltuklarım kabamadı değil. Arkadaşlarımın yanında iyi olmuştu aslında. Neyse sonra benimle özel olarak konuşmak istediğini söyledi. Canım sıkıldı. Yemeğim yeni gelmişti. Şimdi gidersem soğuyacaktı. Kim bilir ne diyecek de keyfimi kaçıracak diye düşünmeye başladım. Çünkü kadının yüzünden iyi bir haber vermeyeceği belliydi. İçime doğmuş da olabilir. Kalkayım bari dedim. Kadın gidecek gibi değildi. Tabii ben içimden söylenmeye başladım bu kadın da nerden çıktı diye. Dışarı çıktık. Benim bir şey sormama fırsat vermeden konuşmaya başladı.

– Ne konuştunuz?

– Önce kendini tanıttı. Yazar mıymış neymiş. Yok ya yazar demedi başka bir şey dedi. Hah hatırladım ben öykücü bilmem kim dedi. Hale mi Jale mi öyle bir şeydi ismi. Ben sizi ilk defa görüyorum aslında ama sizi sizden daha iyi tanıyorum, bu nasıl oldu bilmiyorum ama siz benim son yazdığım öykümün baş kahramanısınız Osmna Hamdi Bey dedi. Şaka yapıyor sandım ama o kadar ciddi bakıyordu ki, bir de ismimi söylemememe rağmen bilmişti. Ama şakadan başka bir ihtimal de olamazdı. Nasıl gerçek olabilirdi ki zaten. Neymiş öyküsünün kahramanıymışım? Yok daha neler! Sonra bir de demez mi siz gerçek olamazsınız hayalsiniz, siz benim öykümde yaşıyorsunuz yalnızca diye. Ben orada gülmeye başladım. Sinirden tabii. Dalga mı geçiyorsunuz benimle dedim. Yüzüme de sert sert bakıyor. Korktum bir an. Ama saçmalıyordu işte bariz. Yemeğim de soğumuştu zaten. Kızdım biraz. Bağır-

dım çağırdım. O ise hiçbir şey söylemedi. Daha da sinir oldum. Ben de bir şey demeden içeri geri girdim.

– Sonra bir daha karşılaştınız mı peki?

– Hayır. O gece benimle konuştuktan sonra geri girmedi restorana. Ben de devam ettim yemeğime.

– İlginç bir hikaye. Fakat o kadar fantastik ki şakadan başka bir şey olma ihtimali yok gibi.

– Öyle tabii öyle ama ne bileyim... O kadar ciddiydi ki. Ama be-ben öykü kahramanı olamam ki. İmkansız bu. Ben hayatımda öykü bile okumadım. Nasıl öykü kahramanı olunur onu bile bilmiyorum. Hem benim bir sürü arkadaşım var, çevrem var, işim var, saygınlığım var. Öykü kahramanlığı da neymiş! Bir de hayalmişim. Ben hayalsem çevremdekiler de mi hayal, siz de mi hayalsiniz? Kalbim de sapasağlam benim. Doktorlar maşallahın var diyor. Çok sağlıklısın diyor. Öykü kahramanı olsaydım önce onlar anlamaz mıydı? Değil mi ama? Yaa böyle saçma bir şey olabilir mi?

– Haklısınız Osmna Hamdi Bey. Gerçekten çok saçma. Bu arada süremiz dolmuş. Hastam bekliyor.

– Bir dakika, bir şey daha. Sabah buraya gelmeden önce postacı bir zarf getirdi. Açmadım ama kesin ondan gelmiştir.

– Niye açmadınız Osmna Hamdi Bey? Bankadan filan gelmiştir.

– Bilmiyorum. Ondan geldiğine dair bir his var içimde. Sizinleyken açmak istedim. Lütfen açar mısınız?

– Tabii açayım verin lütfen.

– Edebiyat dergisiymiş. Bir sayfası da işaretli bakın. Bir öykü var. Matruşka başlığı.

– Yanılmışım. Bankadan gelmiyormuş. Buyrun elektrik faturanız.

– Bakın, bir zarf daha var içinde.

ESRA DEMİRCİ

ÇİLİNGİR

Gözümü kapadığımda bana sırtını dönecek olan geçmişten ya da gözümü açtığımda içine düşüvereceğim gelecekten söz etmiyorum. Asıl, gözümü kırptığımda içime doluşan anlık heyecanlar, ışık oyunları, kırık görüntüler, kelimeler... İşte onlar biterse ne yaparım?

Geçmiş

O günü anımsıyorum. İç içe geçmiş tınıların, kulağımıza ulaşamadan boşlukta kayboluşlarına hayret edemeyecek kadar yorgunduk. Bir çay içimlik sürede, içemeden bardakta öylece soğuttuğumuz çaylara bakakalmıştık. Çayın göze temasında bir büyü olmalıydı ve bu durum aramızda uçurumlaşan sessizliğe bahane olabilirdi pekâlâ. Büyü bozucu birkaç kelimeye ihtiyacımız olduğunun pek tabii farkındaydık. Gel gör ki o birkaç kelime, dışımızda çoğalan sesle içimize ağan sessizlik arasına gerilmiş bir ip olmuştu. O ipin üstünden atlayacak çocuğu arıyordu gözlerimiz. Ya da bir ip cambazının parmak uçlarını kalbimizde hissedebilmek adına derin bir nefes almayı tercih ettik. Aynı anda, aynı refleks esir aldı ikimizi. Bir süre, derin bir nefesin kıyısında bekleştik.

Kafeterya büyüdü bu nefesle. İp gerilmekten incelip incelip koptu en sonunda. İçeriden yetişen garson, ikimize birden yeni bir hayat bahşeder gibi bıraktı sesini masaya: Kapatıyoruz! Şuncacık aklımızla tartmaya kalkıştık sonra: dışarıdaki mi yoksa içerideki mi? Hangisi gerçek dünya!

Bir yerlerde bir kapı açılıyor sanki...

Gelecek

Gül gibi geçinip gidelim biz, elbet toprağımıza su verir hayat. Bir pencere önü sunar bize, kim bilir. Kibarca eğilerek önümüzde, müthiş bir reverans ile "buyursunlar" der. Buyursunlar; işte yeni düzeniniz. Merak etmeden, sorgulamadan, hesapsızca otururuz düzenin orta yerine. Birimiz bu yeni düzenden birazcık işkillenecek olsa, diğerimiz yetişir imdada. Bir süre sonra düzenin çarklarının durmadan işleyen sesine alışır kulaklarımız. Bir şelalenin yanı başında soluklanır gibi hissederiz kendimizi. Suyun sesi, akışı, dökülüşü gibi duyumsarız her tınıyı.

Sonraları bir şey olur düzene. Çarkına çomak sokulur ve bu bizim için hiç beklenmeyen bir durumdur. Şelalenin şırıltısı durur, suyun hayat verici etkisi

yok olur. Yeni düzenin doğurduğu düzensizliğin yanı başında buluruz kendimizi. Önceleri bir esinti gibi kendini hissettiren rüzgârın fırtınaya dönüşme ihtimalini kurgulayacakken yağmur başlar. Sen, yağmurlu havalarda girdiğin o ruh haline bürünürsün yine. Gözlüklerinin buharlaşan camlarını temizlerken yağmurun sebep olduğu bu duruma hırslanır, hırslanır, hırslanırsın. Ben ise içimden: yağmurlu bir günde dışarı çıkmak istemeyen kişinin, yağmuru sevmediğini düşünmüyorum, derim. Olsa olsa takmak zorunda olduğu gözlüklerinden sıkılmıştır. İçimden geçeni duymuyor olmana sevinmeliyim belki de. Duysan anlar mıydın acaba: yağmuru hayata insanı gözlüğe indirgediğimi...

Bir yerlerde bir kapı kapanıyor sanki...

Anlık heyecanlar

Bittiğinde sızlatmayan bir şey söyle. Bittiğinde oh diyebileceğimiz bir şey. Sorun ne sende ne bende. Sorun, birbirimize belli bir mesafeden bakmak istemeyişimizde. Buna senin yükseklik korkun sebep oluyor belki. Belki benim sorgulayıcı yanım. Ama inan bana heyecan verici bir şey bu yükseklik. O tepeye ulaşınca bu ev ile bu insanlar ile bu akrep ve yelkovan ile bu saksı ile bu çatal bıçak seti ile bu mandal sepetiyle mesafe girecek aramıza. Sahi, sence de heyecan verici değil mi bu? Oraya ulaşınca tüm bu saydıklarıma kuş bakışı mesafeden bakacağız. Hatta ihtiraslarımıza, geçimsiz yanımıza, beklentilerimize, hatalarımıza... Evet, böyle düşünüyorum ve bence, insanlar arasındaki en iyi sınır olmalı kuş bakışı mesafe... Zira bir kuşmuş da sanki eğilmiş çukurdan su içiyormuş gibi hayal edince, herhangi bir insan eşsiz bir güzelliğe sahip olabilir gözümüzde...

Kapı mı çaldı? Giden kim?

Işık oyunları

Sahneye çıktı kadın. Bir rüya görüyordu ama uyanıktı. Rüyasında adam, zehrine aşık bir yılandı! Gözlerinde uykusundan henüz uyanmış bir çocuğun mahmurluğu olsa da, dilinde sözcüklerin kavgası vardı. Bir şey söylemeye çalışıyordu ya, kelimeleri yormaktan öte geçmiyordu çabası. Kadın, karanlık sahnede yüzüne vuran ışıkla uykusundan uyandı. Işığın düştüğü noktada kadının büyüyen, büyüdükçe derinleşen gözlerine vurgu yapıldı. Tam da bu esnada fona bir resim yansıtıldı. Kadın arkasını döndü, perdeli ayaklarıyla karşı evin çatısını, çığlıklarıyla sabahı dolduran martılara daldı. Sonra birden seyirciye döndü, elinde bir anahtar varmış gibi kapıyı kilitledi. Kapı gibi karşısında duran o tek seyirci kilitlenip kaldı. Kapıyı kilitlerken çıkan seste sanki bir yılan tısladı! Gerçekte var olmayan o anahtarı gerçekte var olan seyircinin gözlerine baka baka yere bırakırken, vedanın gereksizliğine vurguda bulunur gibi başını bir aşağı bir yukarı salladı. Işık kadında söndü, adamda yandı. Yüzüne vuran ışığın etkisiyle ortaya çıkan mimiklerde bir tuhaflık vardı.

Samimiyet diye düşündü kadın o an; samimiyetti, evet! Aralarında eksilen dilin adı...

Anahtarı önüne bırakılan perde, kapı olup kapandı.

Kırık görüntüler

Kadın, yere çökmüş ağlıyor. Dirseklerinin diz kapaklarıyla birleştiği yere bir ah bırakıyor. Gelip geçenler o ah'ın üzerine basıyorlar. Kadın bu kez titremeye başlıyor. Basmayın der gibi. Taban darbelerini içinde hissederek... Kadın, öyle oracıkta ağlıyor. Farkına varmadan önünden geçenlere ve kalın tabanlı ayakkabılara ah ederek. Nasıl içten ağlıyorsa tek damla düşmüyor yere. Durup resmetmek istiyor insanlar bu ağlayışı. Çünkü bu ağlayışın dibi görünmüyor. Yere düşen narın, ortalığa saçılan mahremiyetine ağlayışı gibi!

Kapıya bakıyor son kez. Geçmiş ile geleceğin kol kola girip, anlık heyecanlar eşliğinde ışık oyunları oynayarak gözünün önünden geçmekte olduğunu duyumsayamayacak kadar yorgun aslında. Onca yılın bir sel olup aktığı bu büyük boşlukta, önünde biriken tek şey bir soru oluyor. Seyirciye soramadan kapıya ünlediği:

Sahi, ummadığın anda önünde sayısız kapılar açan kaderin sırrını çözecek kaç çilingir tanıyorsun?

Kelimeler

mi bitti?

BANU KABA

İYİ GÜNLER

*O günler geçip gitti. O iyi günler.**

Küçük kız annesine doğru koşarken kırmızı montunun kapşonunu geriye itip bağırıyor: "Anne yerde iki tane para buldum!" Vapurun iskeleye çarpmasıyla ellerimi korkuluktan çekip arkama yaslanıyorum. İnsan çocukken sık sık bulunduğu bir yere uzun yıllar sonra tekrar gidince tam anlamıyla hüsrana uğruyor. Sanki burası aynı mekân değilmiş gibi hissediyor. Bir anda zihnindekine göre daha dar daha sevimsiz daha eski bir yer bulmak insanın canını sıkıyor. En kötüsü bu canlı hatıraların ayrıntılarını senelerce yanlış hatırlamış, başka bir yerde geçen hikâyede yaşamış gibi hissetmek. Neyseki gökyüzü hiç eskimiyor. Deniz hiç... Vapurlar biraz... Peki çocuklar? Tabağın sonunda kalmış bir dilim elmanın beklemesi gibi. Biraz küsüyor, zaman geçtikçe içine çekiliyor, yavaş yavaş rengini kaybedip yok oluyorlar. Çocuklar yok oldukça çocukluk denilen geçmiş büyüyor ama. Canlı, nefes alan bir taş kalbinde sürekli büyüyor, fotoğraflarda yanaklarına değen buklelere gizlenmiş damlalar, o günleri hatırladıkça ürpermeler, tanıdık bir yerlere rastladıkça boğazlar dolusu bir şarkı büyüyor.

*Ogünler geçip gitti. O günler, kirpiklerimin arasından**

Vapurdan inip sahilde yürümeye karar veriyorum. Balık, mısır, ter, yağ, turşu, tuvalet kokusu her adımda yerini bir sonrakine bırakıyor. Sağlıksız insan yüzleri, sigara kokulu esnaf nefesi, kremsiz kırış kırış kadın elleri... Artık yaşlandıkça birbirine daha çok yaslanmış, damlarında uçurtmaların koşturulduğu evler kalmamış. Kol kola girmiş gibi kocaman sağlıklı dallarını iç içe geçiren ağaçlar yok gibi. Kulakları sağır etmek üzere bangır bangır şarkılar çalarak geçen seyyar kaset satan adamlar yok. Onların yerine çok sayıda 40 yaş pişkinliğiyle yüzünüze bakan esmer çocuk satıcılar. Bir yandan cebinizdeki son kuruşuna kadar almak istediğini haykırır gibi insanlara gözlerini dikiyorlar, bir yandan da acıklı bir türkü tutturuyorlar. Onların yerine kimsenin duymadığı şarkıları içten içe mırıldanan yalnız adamlar, çocuklar ve kadınlar var.

Benim küçükken sevdiğim şarkı öyle acıklı falan değildi. "Saat 8:15 vapurunda, onu gördüm karşımda, dizlerimi titrettim, aşık oldum galiba..." diye hızlı hızlı söylerdi Yonca Evcimik, o meşhur dans gurubuyla birlikte. Her mısranın hareketini de ezberlemiştik haliyle. Âşık oldum denilince dizler tit-

retilirdi. Limonun saçın üst kısmındaki kıvırcıklığı düzelttiğini keşfettiğime göre aşkın reddedildiği yaştan çıkıp, büyükler âşık mısın diye sorunca utanıp, başımı eğeceğim yaşa gelmiştim sanırım. O sabah televizyonun sesini yükseltip aynanın karşısında dizlerimi titrettiğimde aşkı ilk kez ciddiyetle düşünüp yanaklarımın kızardığını hatırlıyorum.

Çarşıya bayramlık almaya gidecektik. Aynanın karşısında çapraz duruyor bir yandan annemin kapıdan çıkmasını gözetliyor bir yandan da buzdolabında kesik limon olması için dua ediyordum. Annem her zamanki çevikliği ile bir omuz hareketi yapıp beni kapının önüne uçuruvermişti. Çok kırılmıştım, keşke biraz şakaklarımda kafalarına göre çıkmış buklelerin keçiboynuzu gibi durduğunu anlayıp bana çareler bulabilseydi. Bulamasa bile en azından derdimi anlayıp, saygı gösterseydi. Giderken vapurda surat asıp, annemi yaptığından utandıracaktım ama nerde! İçimdeki o kahrolası şarkı hiç susmuyordu ve o malum yerde dizlerimi gayri ihtiyari birbirine sürtüp titretiyordum. Annem ise başka bir âlemde seyahat ediyor, hesaplar yapıyor, dolduruyor, boşaltıyor, kızıyor, ilerliyor, kamburlaşıyor, ara sıra yoruluyor, gözlerini yumuyordu.

*O günler geçip gitti. O karlı, suskun günler**

Evin ve küçük kardeşimin birkaç ihtiyacını alıp sonunda sulu boyadaki gibi renk renk elbiseler satan bir amcanın tezgâhının önünde durmuştuk. En sevmediğim an gelmişti işte, annem alışveriş sırasında iki kat güçlenen ve büyüyen elleriyle montumu çıkarıp elbiseyi kıyafetlerimin üzerine geçirmesiyle geri çıkarması bir olurdu. Saçım dağılır, kıvırcık saçlarım daha çok havalanır, atletime varana kadar bütün kıyafetlerim sıyrılırdı.

-Ne kadar?

-7 lira, bayram arifesi, sevinsin gariban.

Gariban? Ben? Evet, biraz utandığım için garip hissediyordum ama o kadar da değil.

-5'e ver vapur paramız kalsın.

Annemde hep aynı tavır, ağlamayan bebeğe emzik yok!

-Tamam, abla, al hayrını gör.

Hızla kahvaltılık yerine doğru yaklaşırken elbisenin rengini ve ayrıntılarını hatırlamaya çalışıyordum. Sarı çizgili, karpuz kollu, eteğinde beyaz dantelleri vardı. Ağzımdan çıkıverdi:

-Hani ayakkabı da alacaktık?

-Önce yemekleri halledelim, zaman kalırsa bakarız.

*O günler geçip gitti. O bayram günleri...**

Peynir, zeytin, kahve, bir iki mutfak leğeni, meyveli bayram şekeri derken hava kararmaya yakın yiyecekleri bitirdik. Ayakkabı satan tezgâhlara hızlıca yanaşıyor, annem elbiseme en uygun ayakkabıyı bir çırpıda çekip alıyordu. Ya fiyatta anlaşamıyor ya uygun numara bulamıyorduk. Dördüncü uğradığı-

mız tezgâhta sarı fiyonklu beyaz rugan ayakkabıyı görünce elimde olmadan hafifçe okşamıştım. Annem de çok istediğimi anlamış, hemen tek ayakkabımı çıkarıp denetme girişimine başlamıştı.

-En son kaça?

-3 lira abla.

-2 olsun, vapur paramız kalsın bak vallahi son 4 liram kaldı.

Tek ayaküstünde sağa sola dönüyor, pinpon maçı izliyor gibiydim.

-Olmaz abla zaten akşam pazarı.

-Bırakıyorum bak.

-Bırak sen bilirsin.

-Ama peynir alırken hiç pazarlık yapmıyordun anne!

Bu benim sesim miydi, dedim çimdiği yiyince.

-Sus kız rezil etme beni! Aaa senin montun nerde? Abi kırmızı kapşonlu bir mont gördün mü? Buraya mı çıkardın kız? Dua et burada olsun! Yok, Hay Allah'ım! Şaşkın, ezberlemediği şarkı, türkü, dans yok, ama bir monta sahip çıkamadı.

Tek ayak üzerinde öylece donup kalmıştım. Satıcı adam eski ayakkabımı ayağıma geçirip elindekileri tezgâha bırakmış, başka müşteriyle ilgilenmeye başlamıştı bile.

Ah o kırmızı kapşonlu mont. Emriye Teyze'nin kızının montuydu, yeni gibiydi, Almanya'dan Emriye Teyze'nin kocası getirdiydi, kız Allah için hep temiz kullanırdı, akıllıydı o benim gibi pasaklı değildi, hangi tezgâhta unuttuğumu bile hatırlamazdım, kime sorsakdı, ah beni dövsekdi, yetmezdi öldürsekdi, bana ayakkabı falan yoktu, en güzel cezaydı, Almanya'dan daha kaç kez böyle mont gelirdi!

-Asıl sen beni rezil etme! Biraz sus Anne!

Annemle birlikte çarşı susmuştu, hava birden kararmış, rüzgâr başlamıştı. Kalabalıklar daha kalabalıklaşmış ve insanların boyları birden uzamıştı. Hepsi birden anlaşmış gibi bana kızgın kızgın bakıp sessizce yanımızdan geçiyorlardı. O günden sonraki hiçbir bayram eski bayramlar gibi olmamıştı. Bütün masumluğumu, çocukluğumu, saflığımı çarşıda bırakıp birden sus pus olan annemin peşine takılmıştım. Son vapura yetişmiştik. Korkuluğa sarılıp kalmıştım, bu sefer numara yapmıyordum. Sırtımda koca bir el, hayır pençe. Üşümüyordum ama nedense vücudumun titremeyen yeri yoktu, dizlerim biraz daha fazla. Eve dönüyorduk, cebimizde fazladan 2 lirayla.

* *Furuğ Ferruhzad – Ses, Ses, Yalnız Ses/O Günler*

AYŞE ŞENER

"İSTOP ET!"

Dolmuşta gidiyorken enişteмin anlattığı espri geliyor aklıma. Eskiden Beyşehir ve yakın ilçeleri de Antalya'ya bağlanacakmış bir ara. O sırada siyasilere halkın yaptığı bir espri varmış. Beyşehirli biri demiş ki; "Çabuk bağlag(bağlayın) da donmaaalım."

Ben de Antalya'nın yaklaşmakta olduğum şu ilçesi hakkında bir ricada bulunacağım. Mümkünse bu ilçeyi bir İç Anadolu kentine bağlasanız da biraz donsak. Ilıştırsak en azından güneşi. Yanıyoruz.

Yol bir düşünme imkanıdır. Fakat bu yolculukta düşüncelerimi kesintisiz sürdürmem hiç mümkün görünmüyor. Zira dolmuş halkı çok hareketli. Şoförün yanında herkese okumuş-adam olmuş hissiyatını veren bir adam oturuyor. Şoförle muhabbette. Arkada yerli teyzeler var. Arkalarında dostum Refika'yla ben oturuyoruz. Ve diğer yolcular. Hiç unutamadığım hocalarımdan birinin deyimiyle "tıngır elek tıngır tas" gidiyoruz. Fakat ayakta kalmış bir adama bakıyorum. Bir daha baktığımda görüyorum. Kıpkırmızı yüzüne baş aşağı gözyaşları iniyor. Tasvirde kolaya kaçmak için değil vallahi. Sicim gibi. Yağıyor. Hiç serin değil ama. Belli ki başı çok dertte.

Adamın telefon zili son seste ve acaip dertli bir bestede. Dolmuş halkı tam kendi yolunda sükunetle ilerliyorken birden telefon zil sesi olan o malum arabesk melodiyle uyanıyoruz. "Sensiz ben neee fes alaaamam. Buralarda duraaamam. Tek başına yalnız kkalaamammm..."

İşte bu şarkı. Bir elektronik çağrının cazgırlığı da eklenerek dolmuşta yankılanıp duruyor. Yolcular sarhoş adama kızgınlıkla bakmaya başlıyorlar. Adamcağız arayanların ısrarıyla yolcuların sabırsızlığı arasında kalıyor. Arandıkça ani bir çeviklikle meşgule alıyor telefonu. Fakat yine aranıyor. Ara sıra çağrıya cevap veriyor:

"Vallaha ben yapmadım! İki gözüm önüme aksın ben yapmadım. "

Ben inanıyorum onun yapmadığına. En azından yaptığına pişman olduğuna. Dua etmeye başlıyorum. Kendimi onun yerine koyuyorum ve dudaklarımdan dökülecek dileklerime emanet ediyorum onu. Bir yandan da yolcuların kızgınlıklarının artmasından telaş ediyorum. Elimde olsa onu korumaya alacağım. Çünkü çaresiz.

Bu hengamede araçtaki kırk iki kulak tam şarkının derdine ortak olmaya uyum sağlayacakken, telefon meşgule alındığından şarkı yarıda kesiliyor. Fakat ardından yeniden başlıyor. Yarıda kesilen anlam ve besteye mi devam edilsin? Yeniden mi başlansın? Hava şaşkın. İlçeye giden son arabanın içindeki gece, yol kenarında bizimle beraber yola düşen ormandakinin aksine, hiç sakin değil. Yolcuları bir telefon zil sesi, arabeskin o acı tadını kullanarak yüksek dozda teslim almış durumda. Gayri resmi olarak bir ajitasyon terörü estiriyor. Acının neden tatlı olduğu sorgulanabilir mi tam bu evrede, demeden geçemiyorum. Sahi acı neden bu kadar tatlı bi şeydir? İnsan kendine merhamet edebildiği ve belki de ihmal edip durduğu kendisi için hususi ağlama zamanı bulduğundan mı, acının kendi içine doğru bağıra çağıra, ağlaya zırlaya seslendirilmesini sever? İnsanın şenlik kadar ağıt ta yakmayı sevmesi doğal karşılanmalıdır. Şenlikteki birliktelik coşkuyu artırırken, ağıttaki birliktelik te acıyı azaltır. Mı? Veya arabeskin kimilerince yadırganması insanın bilinçle yaptığı tercihlerin sonucuna katlanamayarak kendi acısına herkesi ortak etmek istemesi, insanları başına toplaması mıdır? Yoksa bu acıyı seslendirirken ki olduğu-hatta biraz da abarttığı için olmadığı gibi olması mıdır? Çünkü insan evet şenliğini paylaşır. Ancak derdini biraz kıskanır. Mı?

Uzatmayayım. Peki. Hayalimde yeniden düşüyorum o yolculuğa.

Dinleyenler "sensiz ben neefes alaaamam şarkısının baskısından soluk alamayacak hale getiriliyor. Şarkı kulaktan kulağa ortalığı karıştırmaya, bir infial için gereken ne varsa yapmaya devam ediyor.

"Sensiz ben neeefes alaaa...!"

(Acaba bu cümleyi ilk sarfeden ayrıldığı halde hala nefes alabilmiş midir ki?)

"Sensiz ben neeefes al!

(Yoksa öldü mü?)

"Sensiz ben neeeefes!"

(Belki de başka birisinden veya ikisinden ayrıldı da acı üstüne acı yaşıyor.)

"Sensiz ben neee!"

(Gerçekten çok sevmiş midir ki?)

"Sensiz ben!"

(Yazık.)

"Sensiz be!"

(Aşk zor yaaa. Ne dersen de.)

"Sensiz!

(Allah sevenleri ayırmasın.)

"Sens!"

(Allah sevmeyenleri ayırsın.)

"Senn!"

(Aklım karıştı.)

"S!"

(Nefes nefese öleceğiz.)

Bu tekrarlardan sonra şoförün diğer yolculara mahcubiyeti tavana vurdu. Sesi de. Bir bağırışla :

"Enddee cavur icadının bi yerlerden sesi gısılmaaayı mı? " (Elindeki yabancı memleket icadı olan telefonun sessize alınma imkan ve ihtimali varken neden bu şekilde yolcularımı rahatsız ediyorsunuz sayın yolcum?) dedi.

Sarhoş amcamız muhteşem bir savunma mekanizmasının çarkları arasında döndürüyordu dilini. Diyordu ki:

"Ben mi arattırıyın gendimi? Ben mi arattırıym gendimi?"

Haklıydı. O aratmıyordu "gendini". Aranıyordu. Aranacak adamdı. Bulunmasa bariydi.

Yolculardan biri şoförün sinirlerinin yatışması için durumu izah ediyordu sarhoşumuza. "Sesini gıs deeyi. Sesini gısıvo bakaan enddeenin. (Sesini kısmanızı rica ediyor. Sessize alıverin elinizdeki telefonu.)

Olmuyordu. Tansiyon yükseliyordu. Dertli sarhoşu ormanın ortasına indiriverecekler endişesini yaşıyordum. Sığınma dualarını okumaya yöneldi dilim. Sarhoştan yanaydım. Ağlıyordu görüyordum. Telefonun diğer ucundaki korkunç sesler, yolcuların kızgınlıkları, aklını kullanamayacak durumda olması, karanlık, gece, gözyaşları...Hayra gelsindi.

Tam o sırada ağzında eskimiş bir cikletle geviş getiren bir yolcu, elindeki tesbihe yaşattığı manevra esnasında, yüz ifadesine çok iyi giden o bilindik bilmişliği yaptı. Biraz da bir türlü isteneni yapmayan sarhoşa yardımcı olmak ister gibi ona beklentiyi özetledi. Kendi dilinde tabi:

"İstop et deeyi istop! "(Telefonu durdurmazsan dolmuşu istop ettirip seni indirecekler!)

Son bir uyarıydı bu.

Zil sesi hatta ne desem zurna sesi devam ediyordu bu arada.

"Sensiz ben neeefesss!"

Derken uyumaya çalışan teyzelerden biri dayanamadı:

"Endeene ne gadar gerekiyisa parası neyse ben vereeen de şu zımbırtıyı bi kesivon bakaan."

Böyle bir yolculuktu. Doğrusu unutulmazdı.

AYŞE BAĞCİVAN

ÖTELERDE

Dışarıda yağmur yağıyor. Ayhan Ağabey ıslık çalan çaydanlığın altını kısıyor. Musa sazının tellerine dokunuyor, Talip ömrü hayatında bir kere bile gülmeyen talihine yanıyor. Musa'nın sazı asaya dönüşüyor. Taş duvarların ardını görünür eyliyor. Mümkün mü? Neden olmasın. Hayal benim. Demir benim. Her yağmurda yağan benim.

Ah be Musa kaç defa demedim mi sana vurma sazını yarama diye. Memo ranzasında, gözlerini kâbuslarına kapatmış. Olur böyle arada. Hangimize olmadı ki. Alışır, alışır... Hele az zaman geçsin. Yarası şimdi çok taze. Kanayacak elbette. Zihni şimdi bulanık. Hemen dinmeyecek elbette.

Dışarıda yağmur yağıyor. Bir çocuğun, yağmur saçlarından yüzüne düşüyor, sonra avuçlarına doluyor. Yağmuru tekerlemesine katık yaparak avaz avaz bağırıyor "Yağmur yağıyor seller akıyor Arap kızı camdan bakıyor..." Dışarıda yağmur yağıyor. Bense camın berisinde, dilimde bu tekerleme, yağmurun cama dokunuşunu izliyorum. Hayır, yağmur cama değil yüreğime dokunuyor...

Uyandın mı Memo? Karakoncolos görmüş gibisin. Git yüzünü yıka, iyi gelir. Haa bir de çokça aynaya bak. Nerde olduğunu en iyi ayna öğretir insana... Çok yıkamana da gerek yok ellerini. Kan kokmuyor artık, rahat ol. Aynı geminin yolcularıyız. Buradayız on beş yıl daha. Çıkar artık şu nazlı gülüşlerini şaşkın bakışlarını suratından da gel otur yanımıza. Koy iskemleni pencere kenarına. Dal bir hayale. Hadi şimdi de sessizce yağmurun getirdiklerini dinle. Kulağını hafifçe yasla yüreğine. Bak minik bir oğlan çocuğu koşuyor yağmurda. Her yağmurda be Memo her yağmurda. O minik oğlan çocuğu hep kendi ayrımına doğru koşar. Yağmur kesilince de geceye koşar. Bildiğin gece. Evet, evet şu bizim karanlık, gündüzü yutan geceye koşar. Bırakalım koşsun be Memo. Bırakalım koşsun... Ne aradığını hiç sormayalım ona. Neye koştuğunu da...

Oooo çaylar da geldi. İç Memo iç. Ama düşünmeden iç. Üsküdar'da maviye dalarmış gibi iç. Kaçırdığın tüm hayallerini tutacakmış gibi iç. Öğlen mesaisine yetişecekmiş gibi iç... Memo. Bakma öyle suratıma. Burada en çok kendinden yedi adım ötede yaşamayı öğreneceksin. Ne eksik ne fazla tam tamına yedi adım. Aman fazla yanaşma kendine. Boğulursun Memo. Kimsenin boğamadığı seni burada sen kendin boğarsın. İç çekişlerinle, susuş-

larınla, ruhuna tekmelerinle... Koşar adım kaç. Amman yedi adım öteni geçmeyesin. Sonrası uçurum. Sonrası kayboluş.

Dışarıda yağmur yağıyor. Ben iskemlenin üzerinde asılmak isteyen bir canlı iştahıyla tutunuyorum. Koşan çocuğun üşüyen ellerine. Dışarıda. Dışarıda... Yani az ötede. Yani çok ötede...

Kalk Memo kalk. Arayalım şu Arap kızını, baksın yine ona baktığımız camdan. Uzak ellerini sallasın bize. Sahi mümkün mü? Biz ne kadar genişletirsek o kadar büyük olsun hayatımız be Memo. İsteyelim öteleri. Daha daha öteleri. Ne çıkar... Kuş olalım. Deniz olalım. Damla olalım. Irmak olalım. Öteleri arayalım. Ötelere varalım Memo. Bulamasak da arayalım. Varamasak da arayalım...

Ben biraz daha duvarların berisine dalayım Memo. Sen Yat. Ben biraz daha kafa tutmalıyım geceye. Ki çökmesin üzerime..

Memo yattı. Uyuyamayacağım biliyorum. Musa'da yattı. Gözlerini kapar kapamaz çocukları karşılayacak biliyorum. Ayhan Ağabey'de yattı. Aklı sabahki çayda biliyorum. Ben? Ben de damla olup aksam ya gecenin içinden. Takılıp gitsem koşan çocuğun peşinden.

Dışarıda yağmur yağıyor. Bense camın berisinde. Yağmur, cama değmeden yüreğime değiyor.

Dışarıda. Dışarıda...

Yani az ötede. Yani çok ötede...

"Gardiyan! Gardiyan! Gardiyan aç kapıyı! Dışarıda yağmur yağıyor!"

İSMAİL ISPARTA

BİTMEYEN BİR FİLMİN HİKÂYESİ

Akif Hasan Kaya'ya...

Sıradan bir gün daha geride kalmıştı. Sabah erkenden kalkıp işe gitmiş, hesap kitap işleriyle uğraşmış, arkadaşlarıyla şaklaşmış, çıkışta ise kafeye takılıp bir şeyler atıştırmıştı. Sıradan bir gün işte.

Yorgundu. Ancak ertesi gün tatil olduğu için erkenden yatmayı düşünmüyordu. Çoktandır film izlemiyordu. Flaş belleğinde kayıtlı filmlerden birini izlemeyi düşündü. Sütlü neskafe yaptı kendine. Flaş belleği televizyona taktı ve listedeki ilk filmi açtı.

Bitmeyen Bir Filmin Hikâyesiydi filmin ismi. Yönetmen, oyuncu... Hiçbirinin ismi geçmiyordu. Eski bir filmdi galiba. Tekdüze ama gerilim uyandıran bir müziği vardı.

İki genç belirdi ekranda.

Filmin fragmanıydı galiba.

Issız bir ovanın ortasındaydılar. "Sen!" dedi, uzun boylu olan. Parmağını öfkeyle ileri doğru uzattı. "Hırsızın tekisin. Her şeyimi elimden aldığın yetmiyormuş gibi şimdi de sevdiğimi almaya çalışıyorsun. Babamızın sana bakarken gözlerinin nasıl sevinçten parladığını görmüyorum zannetme!" "Sevgili kardeşim..." dedi, diğeri. "Hırs senin gözlerini köreltmiş. Benim kimsenin elinden bir şey aldığım yok. Sevdiğim dediğin kişi eğer seni sevmiyorsa, sana sadece bu yazgıya boyun eğmek düşer." "Böyle konuşmaya devam edersen elimden bir kaza çıkacak." dedi, tekrar uzun boylu olan. Gözlerinde kıvılcımlanan öfke son derece gerçekçiydi. "Sen beni öldürmek için elini kaldırırsan, ben sana karşı elimi kaldıracak değilim!" dedi, diğeri ve arkasını döndü. Bu sırada yerden bir taş aldı uzun boylu olan ve hiç tereddüt etmeden diğerinin kafasına var gücüyle vurdu. Diğerinden acı bir çığlık yükseldi. Kanlar içinde yere düştü. Nefes nefese kalmıştı uzun boylu olan. Yerde yatan cansız bedene bakarken hala öfkeliydi. O sırada bir karga belirdi az ileride. Ayaklarıyla toprağı eşelemeye başladı. Ağzında cansız bir serçe vardı. "Defol git buradan mendebur!" dedi ve elindeki taşı kargaya fırlattı. Taş, tam kuşun kafasına isabet etti; bir iki sendeledikten sonra oraya yıkıldı.

İrkildi. Bu nasıl bir filmdi? Sahneler sade ama son derece gerçekçiydi. Vakit gece yarısına yaklaşıyordu. Biraz ileri aldı filmi.

Büyük bir ordu; sıra sıra dizilmiş zırhlı süvariler; tepelere kurulmuş mancınıklar; kılıçlı, mızraklı, gürzlü askerler; devasa filler... Ön tarafta, siyah doru atında, dürbünle karşıdaki kaleyi izleyen kişi ordu komutanı olmalı. Arada bir yanındakilerle konuşuyor. Konuşmalardan isminin Kabil olduğu anlaşılıyor. Kabil'in bir el hareketiyle arka tarafta bir hareketlenme meydana geliyor. Yukarı doğru gerilen yaylardan fırlayan oklar, gökyüzünü bir bıçak gibi kesiyor. Yayalar ve süvariler aynı anda hücuma geçiyor. Toz duman... Karşı taraftan atılan oklar, okyanusa düşen bir damla gibi bu kalabalığın içinde kaybolup gidiyor. Mancınıklardan atılan ateş gülleleri kale duvarlarını sarsıyor. Askerler, omuzladıkları koçbaşıyla devasa kale kapısını dövmeye başlıyor. Sonunda kapı kırılıyor. Filler önüne gelen her şeyi yerle bir ediyor. Onlar adım attıkça yer gök sarsılıyor. Televizyon sarsılıyor.

Televizyon! Bir an deprem oluyor zannetti. Ama sarsılan sadece televizyondu. Bir tuhaflık vardı bu işte.

Askerler kırılan kale kapısından bir karınca sürüsü gibi içeri doluyor. Kılıç şakırtıları, çığlık ve iniltilere karışıyor. Karnına kılıç saplanan, boğazı kesilen, kafası parçalanan insanlar... Kopmuş kol ve bacaklar... Çığlıklar, feryatlar...

Midesi bulandı bu görüntüleri izlerken. Şimdiye kadar birçok korku filmi izlemişti ama böylesini ilk kez seyrediyordu. Gerçeklikten öte bir şey vardı filmde. Senaryoyla gerçek birbirine karışmıştı sanki. Biraz daha ileri aldı.

Çığlıklar... Cesetler... Yanan evler... Başı miğferli, göğsünde haç işareti olan askerler önüne çıkan herkesi kılıçtan geçiriyor. Arada bir Kabil beliriyor ekranda. Askerler eski, tek katlı bir eve yaklaşıyor. Evin içinde kadınlar, çocuklar... Gözlerinde korku... Kesik kesik işitilen hıçkırıklar... İyice yaklaşıyor askerler; sessizce, ağır ağır... Gerilim had safhada. Yaklaşmanın sonu hiç gelmeyecekmiş gibi. Yaklaştıkça, yaklaşılan uzaklaşıyormuş gibi. Derin bir sessizlik. Bu sessizliğin sonunda sanki kıyamet kopacak. Bir bebeğin mecalsiz ağlaması sızıyor sessizliğin içine. Annesi ağzını kapatıyor eliyle. Ama ses askerlerin kulağına çoktan ulaşıyor. Yüzlerinde sinsi bir ifade beliriyor. Evin kapısını açıyorlar. Ve kıyamet o anda kopuyor. Vahşet...

Bunlar film olamaz diye düşündü. Gerçekti sanki her şey. Görüntülerin akışına kendini iyice kaptırmıştı. Filmin görünmeyen elleri tarafından esir alınmıştı sanki. Ne yerinden kıpırdayabiliyor, ne televizyonu kapatabiliyordu. Uykusu ağırlaşmıştı. Filmi biraz daha ileri aldı.

Yine bir savaş sahnesi. Ama bu sefer savaş aletleri biraz modernleşmiş. Kılıçların yerini tüfekler, mancınıkların yerini top ve tanklar almış. Yine Kabil var en önde. Gökyüzünde top ve makineli tüfek sesleri yankılanıyor. Topların düştüğü

yerlerde parçalanan insan bedenleri sağa sola savruluyor. Mermileri biten askerler süngüleriyle hücuma geçiyor. Yer ölü püskürtüyor; gök sanki ölüm indiriyor.

Bir an kendini oradaki askerlerden biriymiş gibi düşündü. İçi korkuyla ürperdi. Onlardan biri olmadığına sevindi. Bunları düşünürken başının üzerinden geçen vınlamayla irkildi. Dönüp baktı. Arkadaki tabloya bir mermi isabet etmişti. Yüreğinden sanki bir şeyler koptu. Nereden gelmişti bu mermi? Tam bu sırada bir mermi vınlaması daha işitti. Televizyondan gelmişti! Televizyondaki adam ona doğru ateş etmişti! Donup kalmıştı. Ne yapsaydı? Arkadaşlarını veya polisi arasa? Kim inanırdı ki böyle bir olaya? En iyisi filmi sonuna kadar izlemek diye düşündü. İyice meraklanmıştı.

Başka bir savaş sahnesi vardı bu sefer. Gökyüzünde yankılanan uçak sesleri... Sağa sola kaçışan insanlar... Çöken binalar, yıkılan minareler... Bombalanan bir şehir... Bombardımandan sonra, sokak aralarında dolaşan askerler beliriyor yine ekranda. Teker teker evlere giriyor, karşılarına çıkan herkese kurşun yağdırıyorlar. Her yan kan gölü... Eller, yüzler... Yer, gök... Ekran... Evet, ekran!

Ekranın kenarından şıpır şıpır kan akıyordu. Bu bir rüya olmalıydı; bir kâbus... Biraz sonra uyanacak ve her şey sona erecekti. Ama kan akmaya devam ediyordu. Kaçmak istiyor; fakat değil kaçmak, hareket edecek mecali bile bulamıyordu kendinde. Filmden çıkıp televizyon kanallarında dolaşmayı düşündü.

Bir yarışma programı... Ekran kanamaya devam ediyor. Futbol karşılaşması... Kanıyor. Tartışma programı... Kanıyor. Haberler... Kanıyor. Ne yaptığını bilmezcesine tekrar filmi açtı ve kaldığı yere getirdi.

Yine Kabil beliriyor ekranda. O da deminki askerler gibi sokak aralarında dolaşıyor.

Bir eve doğru yaklaşıyor.

Bu evi bir yerden tanıyordu sanki.

İyice yaklaşıyor.

Nereden tanıyordu?

Kapının kolunu çeviriyor.

Evet, hatırladı! Şu anda oturduğu evdi bu.

O anda karşısında Kabil belirdi. Nutku tutulmuştu adeta. Korku içinde ayağa kalktı. Ne bir rüya, ne bir filmdi bu. İyice yanına yaklaşan Kabil, belinden çıkardığı bıçağı hızla tam kalbinin üzerine sapladı.

"Bitmedi mi daha?" dedi, yere düşerken.

"Bitmedi kardeşim Habil!" dedi, bıçağı iyice yüreğine kanırtırken. Ürkütücü bir kahkaha attı sonra. Sesi tüm yeryüzünde yankılandı.

M. MÜCAHİT ASUTAY

ÜÇ ÖYKÜSÜ ÇERÇEVESİNDE NECÎB MAHFÛZ'UN KISA ÖYKÜLERİNDE HAYATINDAN YANSIMALAR

Giriş

Her yazarın kurguladığı öykü, kaçınılmaz şekilde tecrübelerinden, yaşadıklarından, gözlemlerinden, hayata bakışından ve daha birçok şeyden izler taşır. Bu bazen direk olarak bazen de değişime uğrayarak gerçekleşir. Edebiyatçının eserlerini kendi yaşam öyküsünden bağımsız olarak tasarlaması, muhtemelen oldukça zor bir iştir. Yazarların eserlerinde biyografilerinden tespitler yapmak, ancak yazarın buna bir işareti yahut açık bir ifadesi veya kişinin konu hakkında doğru bir bilgiye sahip olmasıyla mümkündür. Örneğin öyküdeki kahramanın, gerçekte yazarın çok samimi bir dostu olduğunu nasıl kesin bir şekilde ifade edebiliriz? Bu, zayıf veya duruma göre güçlü bir tahminden öteye geçmeyecektir. Bununla beraber yazarın dünyasına ait bir gerçeği keşfetme uğraşı da keyifli bir iştir. Bir anlamda ipuçlarını değerlendirip olayı çözen ama bir türlü tam olarak ispatlayamayan bir dedektif gibi.

Modern Arap edebiyatının önemli simaları, örneğin Tâhâ Hüseyn *el-Eyyâm,* Tevfîk el-Hakîm *Sicnu'l-Ömr* gibi yaşamöykülerini yazmışlardır. Necîb Mahfûz iki yazardan da oldukça etkilenmesine rağmen, yaşam öyküsünü kaleme almamıştır. Aslında biraz da bencilce davranarak okuyucunun, onun hayat hikâyesini, eserlerinde aramasını arzulamıştır. Yine de elimizde onun hayatı hakkında yeterince bilgi bulabileceğimiz bir eser mevcuttur. Recâ en-Nakkâş'ın onunla yaptığı uzun soluklu röportaj Mahfûz'un hayatıyla ilgili bazı meraklarımızı giderir.[1] Mahfûz, yaşadığı olayların, romanlarına yansımasıyla ilgili bazı bilgiler verse de öyküleri hususunda daha ketumdur.[2] Bu çalışmada, birisinde kahraman, diğerinde mekân, öbüründe ise olay olmak üzere üç öyküsü çerçevesinde tahminler yer almaktadır.

A. Tevfik el-Hakîm ve "Adam" Öyküsü

Kanaatimize göre bu öykünün başkarakteri olan Safvet Racî, Tevfik el-Hakîmden esinlenerek kaleme alınmıştır. Önce öyküdeki olayların gelişimi-

ni kısaca verdikten sonra Necib Mahfuz'un el-Hakîm hakkında neler söylediğine değinelim.

Safvet Racî, eşini ve beş çocuğundan ikisini kaybetmiş yanlız yaşayan yaşlı bir kişidir. Yaşlılığına rağmen sağlığına dikkat eder, her sabah düzenli olarak yürüyüş yapar. Eve döndüğünde hizmetçisinin hazırlamış olduğu sofrada kahvaltısını yapıp gazete okumak ve derin düşüncelere dalmak için köşesine çekilir. Bir sabah gazeteleri gözden geçirirken, komşusu olan bir köşe yazarının sütununda kendisinden bahsettiğini anlar. Köşe yazarı Safvet Racî'den, önceki neslin tanınmış simalarından yalnız yaşayan yaşlı bir insan olarak söz etmiş, önemli işler başardıktan sonra böyle sakin ve biraz da acınası bir hayat sürdüğüne dair düşüncelerini dile getirmiştir. Yazısını da yaşlılara saygı ve ilgi gösterme ile ilgili tavsiyelerle bitirir. Bu düşünceleri öğrendiği zaman, yazarın hayal gücü öykünün kahramanını gülümsetir. Daha önce hiç konuşmadığı bu yazarla bir sabah yürüyüşten dönükten sonra karşılaşırlar ve karşılıklı bir gülümsemeden sonra Safvet Racî, yazarı, kahvaltıya davet eder. Davetini kabul edip kahvaltıya gelen yazarın, kendisini, daha yakından tanıması sağlar. Kahramanımız, balkonda çay içerken, konuğuna hayat hikâyesini anlatmaya başlar. Babasının, kendisini nasıl güçlü ve akıllı bir şekilde yetiştirdiğini, iş ve siyasette kazandığı başarılarını, aşklarını, evliliğini, başına gelen musibetlerle nasıl başa çıktığını, hayat mücadelesini bir bir anlatır. Sohbetin sonunda yazara sorar: "Bütün bunlardan sonra hala acınacak bir adam olduğumu düşünüyor musun?". Öykü köşe yazarının cevabıyla sonlanır: "Yarınki yazımı oku hakkındaki son fikrimi öğrenirsin".[3]

Mahfûz ile el-Hakîm arasındaki ilişki bize bu öyküyü değerlendirirken bir takım ipuçları verecektir. Mahfuz 1947'de Tevfik el-Hakîm ile tanıştıktan sonra, ilişkileri el-Hakîm vefat edinceye kadar devam etmiştir.[4] Onunla sağlam bir dostluk ve bağ kurmuş, bunun paralelinde de onun edebi şahsiyetinden oldukça etkilenmiştir.

Mahfuz için Tevfik el-Hakîm, yazarlığı meslek edinmiş bir edebiyatçıdır bunu şöyle ifade eder: *"Tevfik el-Hakîm, kendini bütünüyle yazma işine veren Mısırlı ilk edebiyatçıdır. Bütün vaktini, geçimini sağladığı edebiyata ayırırdı. Ondan önce edebiyatçılarımız bu işi başka esas mesleklerinin yanında ikincil öneme sahip bir iş olarak görürlerdi."*[5]

Necîb Mahfûz, el-Hakîm'in *Avdetu'r-Rûh* isimli romanından son derece etkilendiğini ifade eder. Ona göre o ana kadar daha güzel bir roman okumamıştır. Fakat Mahfûz, yaşı ve tecrübesi ilerleyip olgunlaştığında, bu romanı,

roman tarzında yazılmış bir tiyatro eseri olarak değerlendirir ki el-Hakîm'in yeteneği de aslında bu alanda sivrilmiştir.[6]

Necîb Mahfûz Tevfik el-Hakîm'den sadece edebi anlamda etkilenmemiş aynı zamanda, onunla bir manevi bağ da kurmuştur. Şu sözleri bunu açık bir şekilde ifade eder: *"Tevfik el-Hakîm'in kalbimde büyük bir yeri vardır. el-'Akkâd'ı sevmiş belki de ona tutulmuş, onun ellerinde yetişmiş olabilirim yahut Tâhâ Hüseyn'den oldukça etkilenmiş olabilirim fakat Tevfik el-Hakîm vicdanen ve ruhen bağlandığım tek kişidir. Uzun seneler boyunca onun gölgesi gibi yaşadım."* [7]

Mahfuz, Tevfik el-Hakîm ile olan samimiyetinin ileri bir boyutta olduğunu ve zaman zaman kendisine aile sırlarını açtığını zikreder. Cimriliği ve kadın düşmanlığı konusunda Tevfîk el-Hakîm hakkında anlatılan meşhur hikâyelerin gerçek olmaktan öte onun hakkında yapılan kötü propagandalar olduğunu da ifade etmiştir. Mahfuz, onun kızlarını evlendirirken harcadığı paranın gerçekten yüksek meblağlara ulaştığını rakamlar vererek söylemiştir.[8]

Mahfûz, gerçekten de edebi şahsiyetinin yanı sıra el-Hakîm'in insani yönlerini de yakından tanıma imkânına sahip olmuştur, bu doğrultuda el-Hakîm için şunları söyler: *"Tevfik el-Hakîm nevi şahsına münhasır şahsiyetlerden biriydi. Sanki onu dış dünyaya karşı korunaklı bir hale getiren manevi bir mahfazası var gibiydi. Bana göre bu özellikler, onu, eşinin ve oğlu İsmail'in ömrünün baharındayken ölümü gibi acı olaylar karşısında ruhi çöküntü yaşamasından korumuştur. Şüphesiz iki kaybı için de üzülmüştür. Bu acılar onun yerine başka bir insanın başına gelmiş olsaydı tahammül edemezdi. Oğlu İsmail'den, onun musiki aşkından ve bu konuda oğlunu nasıl teşvik ettiğinden bana çok söz etmiştir. Tevfik el-Hakîm ile beraber, İsmail'in de çaldığı programlara birçok defa katıldım. Son derece sevinçli ve mutlu bir şekilde İsmail'i dinledik. İsmail el-Hakîmi gerçekten yetenekli biriydi ve Mısır'a jazz müziğini ilk getiren kişi olması hasebiyle yıldızı parladı. Fakat maalesef ileride ölmesine sebep olacak olan içki illetine müptela oldu... İsmail ve annesinin ölümünden sonra Tevfik el-Hakîm yalnız yaşamaya başladı. Bir de onun için yemek hazırlayan ve ev işlerine bakan bayan bir hizmetçi vardı."* [9]

Necîb Mahfûz'un söylediklerinin ışığında diyebiliriz ki Safvet Racî, Tevfik el-Hakîm arasında ciddi benzerlikler vardır. Öykünün kahramanı da el-Hakîm gibi ömrünün son demlerinde olan ve birçok başarı elde ettikten sonra acı olaylarla karşılaşmış ve -evindeki hizmetçiyi saymazsak- yalnız yaşayan yaşlı bir kişidir. Mahfûz'un, Tevfik el-Hakîm için söylemiş olduğu "dış dünyaya karşı onu koruyan manevi zırh" Safvet Racî'de de görülmektedir. Yaşadığı

oylalar karşısında eşinin yıkılmasına rağmen, Racî'nin gösterdiği metanet kendisini bile çileden çıkarmaktadır. Bu durumla ilgili olarak, öyküde Safvet Râcî şöyle der: *"Belki de hala kaybettiğim iki oğlumun acısından kaynaklanan yaralarım iyileşmedi. Fakat ben bizzat ölümün karşısında bile mukavemetimi korudum. Beş evlada sahip oldum. Bunlardan ikisi öldü. Oğullarımın biri koleradan, diğeri de yüzme havuzunda hayata gözlerini yumdu. Eşimin bünyesi bu acıyı kaldıramadı. Ben ise metanetimden dolayı kendime öfkelendim. Bu ülkede sabırlı insanlar daima kötü şeylerle itham edilirler. Benim için "katı kalpli" dediler. "İşine öyle bir daldı ki işi ona, başka her şeyi unutturdu" dediler. Bu sözler hep yanlış, ben de hüznü ve kederi bilirim ancak kaderle cebelleşmem. Bence dünyadaki en büyük utanç, yenilginin utancıdır."*[10]

Doğal olarak öyküdeki karakterler ve olaylar Tevfik el-Hakîm'in hayatıyla bire bir örtüşmemektedir. Nihayetinde söylenenler kurgulanmış ve yeniden bambaşka bir yapı ve örgü içerisinde sıralanmıştır. Ancak bir nokta var ki bize göre Necîb Mahfûz'un, el-Hakîm'le kurmuş olduğu ruhi ve vicdani bağlılığa hatta ona aşırı sevgisine işaret eder: Safvet Râcî ilerlemiş yaşma rağmen, sağlığına dikkat eden, düzenli yürüyüşler yapan aklı başında bir adamdır. Tevfik el-Hakîm'in son zamanları için bunları söylemek mümkün değildir. Mahfûz, el-Hakîm'i son olarak gördüğü hastane ziyaretini şöyle anlatır: *"Onun ziyaretine gittiğimde beni tanımadı. Hemşirenin kendisini zehirlemek istediği gibi düşüncelerden bahsetti. Ben hayatımda hiç kimse için ölümü dilemedim ama onun bu hali bana o kadar dokundu ki bu şekilde yaşamasına gönlüm razı olmadı."* Bu son ziyaretin Necîb Mahfûz'u derinden etkilediği ortadadır. Kanaatimize göre Mahfûz, öykünün kahramanı Safvet Râcî'yi aslında Tevfik el-Hakîm'de olmasını istediği özelliklerle donatmıştır. Ona olan sevgisinden dolayı yaşlılığını bu şekilde geçiren bir adam görmek istemiştir.

Tevfik El-Hakîm 26 Temmuz 1987'de ölmüş, "Adam" öyküsünün de içinde olduğu *el-Fecru'l-Kâzib isimli* hikâye koleksiyonu Necîb Mahfûz tarafından bir yıl sonra 1988'de yayımlanmıştır. Tarihi olarak da bu öykünün kahramanın temelinde Tevfik el-Hakîm'in olması mümkündür.

B. Kahvehaneler ve "Tekinsiz Orman" Öyküsü

Bize göre Necib Mahfûz'un bu öyküsünde, orman ve içindeki gençlerin oluşturduğu, sanatsal ve kültürel sohbet ortamının temelinde Mahfuz'un hayatında çok önemli bir yer işgal etmiş olan kahvehaneler yatmaktadır.

Öykü, kahramanın, çocukluğundan beri yaklaşmaya korktuğu bir ormanın tasviriyle başlar. Bu ormanda cinlerin yaşadığı söylenmektedir. Orman

uzun, düz ve sıralı bir şekilde dikilmiş ağaçlara sahiptir. Mahallenin çocukları ormandan korkar ve o tarafa gitmek zorunda kaldıklarında uzağından yürüyüp giderlerdi. Kahramanımız çocukluk dönemini geride bırakıp ergenliğe adım attığında alışkanlıkları değişmiş ve daha çok okumaya başlamıştır. Bu sayede zihnindeki birçok hurafe silinip gitmiş ancak ormanla ilgili korkusu bir türlü tamamen kaybolmamıştır. Uzaktan uzağa ormana bakar fakat hala içine girmeye cesaret edemez. Bununla beraber artık bu durumu ciddi bir şekilde sorgulamaya başlamıştır. Kendi kendine yapılan hesaplaşmalar neticesinde artık ormanı keşfetme zamanının geldiğine karar verir. Ormanın kıyısındaki su deposunda çalışan birinden orman hakkında bilgi alır. Ormanın istasyona ait olduğunu ve bu mevkide çıkan suları değerlendirmek için bu ormanın oluşturulduğunu öğrenir. Öykünün kahramanı bu adama ormandaki ifritlerden söz ettiğinde aldığı cevap insanoğlundan başka ifrit olmadığıdır. Korkarak, yavaş yavaş ormanın içerisine doğru ilerlemeye başlar. İlerledikçe ürkekliği azalır. Ormanın derinliklerinde karşılaştığı durum onu gerçekten şaşırtır. Çünkü hemen hemen tüm simaları tanıdık olan gençlerin oluşturduğu bir halka ile karşılaşır. Çoğu onun çocukluk arkadaşıdır. Bu gençler her gün ormanda toplanıp sanat, edebiyat, siyaset vb. birçok konuda sohbet etmektedirler. Kahramanımız bunu duyduğunda son derece mutlu olur ve onlara katılmak ister, kabul ederler. Artık orman hayatı diye nitelediği yeni bir hayat başlamıştır. Bir akşam babasıyla sohbet ederken, ileri sürdüğü fikirler sebebiyle, babası, *"Bunlar âdemoğlunun söyleyeceği şeyler değildir"* dediğinde; "O an tekinsiz ormanın ifritlerinden biri olduğumu anladım" diyerek öyküyü noktalar.[11]

Necîb Mahfûz'un, kahvehaneler ile ilgili söylediklerine bir göz atmak, öyküyü daha iyi görebilmemiz için bize bir bakış açısı verecektir.

"Kahvehaneler benim hayatımda çok önemli bir rol oynamıştır. Bu mekânlar, benim için fikirler ve karakterler açısından bitmek bilmeyen bir kaynak gibiydi"[12] der, Necîb Mahfûz. Onun, Opera Meydanındaki kahve için anlattıkları, kahve hayatıyla ilgili genel bir değerlendirmeye imkân tanıyacak verilere sahiptir:

"Opera toplantılarının başlangıcı 1943 senesine kadar gider. Oradaki toplantılar sıradan oturumlardı. Fakat zamanla edebiyatçıların ve aydınların başı çektiği toplantılara dönüşmüştür. Orada kitaplar ve sanatsal çalışmalar masaya yatırılır ve tartışılırdı. Bu toplantı, düzeni bozulmadan birkaç yıl devam etti. Ta ki bir gün Başkan Abdunnâsır ve beraberindeki yabancı bir ziyaretçinin konvoyu Ezher Üniversitesine giderken yolları oraya düşün-

ceye kadar. Emniyet güçlerinin, yolun güvenliğini sağlaması gerekti. Bu arada muhbirlerden biri "efendi" takımından kalabalık bir grubun gazinoya gittiğini fark etti. Birden yüksek rütbeli bir subayın bize doğru geldiğini görerek şaşırdık. Bu kadar kalabalık bir şekilde burada bulunmamızın sebebini öğrenmek istiyordu. Ona 1943'ten beri yaptığımız mutat haftalık toplantımız olduğunu söyledik. Bu gerekçe, subayı tam olarak ikna etmemiş olacak ki gazinonun caddeye bakan giriş ve çıkışlarına bir grup muhbir dikti. Konvoyun geçişi esnasında Başkan Abdunnâsır'ı selamlamak için pencerelerin önüne geldik ve onu destekleyen sloganlar attık. Konvoy sorunsuz bir şekilde geçip gittikten sonra subay bir kez daha yanımıza gelerek beş kişiyi aşan toplantılarda, toplantı yerinin tabi olduğu polis şubesinden izin alınması gerektiğini bize bildirdi. Ayrıca toplantının kanuni olabilmesi için her hafta izin almamızın zaruri olduğuna dikkatimizi çekti. Artık müdavimlerden biri fiilen toplantı zamanından önce polis şubesine gidip izin alıyordu. Emniyet amiri izin verebilmesi için yapılan konuşmalar ve tartışmalar hakkında rapor tutmak için muhbirlerden birinin de hazır bulunması için ısrar etti. İşin komik tarafı bu muhbir konuşulanlardan hiçbir şey anlamadan bir sandalye gibi oturuyordu. Sınırlı bir anlayış ve kültüre sahip olan bu gizli polisin, Kafka, Sartre, Camus gibi evrensel yazarlar hakkında yapılan konuşmaları anlaması nasıl beklenebilirdi. Bir defasında toplantının bitişinde elbisemi çekiştirip amirine sunacağı raporu yazma işinde kendisine yardım etmemi rica ederek, beni hayrete düşürdü. Çünkü konuşmalarımızdan tek bir kelime anlamamıştı ve şubeye eli boş dönüp cezalandırılmaktan korkuyordu. Gerçekten de yazması için ona toplantıyı özetliyordum. Zamanla nerdeyse bir gizli polise dönüşecektim..."[13]

Mahfuz'un kahvehanedeki tartışmalardan ve oturumlardan büyük keyif aldığı açıktır. Kahvehane ortamındaki ilmi ve edebi ortamı, bu öyküsünde ormana taşır. Mekân olarak ormanın seçilmiş olması ilginç olmakla beraber bir güzellik de barındırır. Ormanın gizemi bir anlamda aydınların entelektüel ortamına benzemektedir. Sıradan insanların bilmediği, korktuğu gizemli bir alanı temsil eder. Örneğin, polis memurunun kahvehane meclisinde konuşulanlara dair rapor tutamaması, Necîb Mahfûz'dan yardım istemesi, halka göre münevver tabakanın ne kadar uzakta olduğunu, bilinmediğini dolayısıyla da korkulduğunu ifade eder. Bilmeme ve korkma, o şey için olumsuz bir takım özellikler uydurmayı, bir anlamda meşru kılar. İşte bu durum öyküde orman için ortaya çıkar ve hiçbir zaman derinliklerine girilemeyen orman için, ifritlerin yuvası olduğu söylenir. Oysa gerçekte bambaşka amaçlarla oluştu-

rulmuş, içinde gerçekten güzel işler yapan gençlerin buluştuğu bir mekândır öyküdeki orman. Mahfûz oradaki sohbet ortamını tasvir ederken şöyle der: *"Yaz tatili boyunca her gün en az iki saati bu halkada geçirirdik. Kuşların cıvıltısı arasında fikirler ve düşünceler ortaya dökülür, dünya halden hale girerdi. Bu, bir oyun ya da eğlence değildi. Kendi halinde bir beyin jimnastiği de değildi. Fikirler arasında bir gezinti, bir macera, meseleyi bütün olasılıklarıyla içeren bir tecrübeydi."*

C. Devrimler ve "Efendimiz" Öyküsü

Bu öykünün kahramanı olan genç, kimsesiz bir şekilde sokaklarda büyümüş, kötü insanların ellerinde yetişmiş, biraz da aklı kıt bir kişidir. Berduş hayatı yaşamaktadır ama diğer berduşlar gibi değil. Çünkü ülkenin kralıyla çok ciddi bir benzerliğe sahiptir. Kahramanımız kendisine atılan şaşkın bakışların tadını çıkararak şehrin meydan, cadde ve sokaklarında turlayıp durur. Bir gün, krala olan bu benzerliği emniyetin kulağına kadar gider. Emniyet amiri, onu bizzat görmek ister. Gördüğünde de şaşkınlığını gizleyemez. Durum karşısında endişelenir ve bir süre ne yapacağına karar veremez. Krala benzediği için, bir yanlış anlaşılma neticesinde meydana gelecek olaylardan kaçınmak için, gerekli yerlere danışılıp üst mercilere bilgi verildikten sonra, hapse atılması kararı ağır basar. O hapisteyken Temmuz Devrimi olur (Mısır, 1952). Ülke kraldan ve krallık rejiminden kurtulur. Bir gazetecinin eski karala benzeyen adamın hapiste unutulduğunu yazmasından sonra serbest bırakılır ve berduşluğuna geri döner. Allah'ın bu benzerliği boşuna var etmediğine ve bir gün bunun hikmetinin ortaya çıkacağına olan inancını hiçbir zaman kaybetmez. Devrim sonrasında, eski kral döneminin çürümüşlüğünü ele alan bir filmde kralı canlandırır. Bunun sayesinde hatırı sayılır bir ün elde eder ama bunun da kendisine çok faydası olmaz. Sonra *ileri görüşlü* olarak nitelenen bir zat, bu gencin fotoğraflarının, gazetelerde sık sık yayımlanmasını sakıncalı bulduğunu söyler. Çünkü *"Halkımız merhametlidir ve bu gence bakarak kralı affedebilirler"* der. Bu yüzden fotoğraflarının hatta kendisinin de fazla görünmemesi gerektiğini ifade eder. Öykü bu gencin birden ortadan yok olmasıyla son bulur.[14]

Öykünün konusuna ve kahramanına değindikten sonra Mahfuz'un devrimler hakkında ifade ettiği bazı fikirlerine göz atalım. Mahfuz, 1919 devrimi için şunları söyler: *"1919 devrimine ve başarılarına kuvvetli bir şekilde inanmama rağmen, el-Kahira el-Cedîde başta olmak üzere, romanlarım, 1919'de başlayıp 1952'ye kadar devam eden süreçte, Mısır toplumuyla ilgi-*

li sert eleştiriler içerir. el-Kahira el-Cedîde romanında, hakim siyasi tabakanın bozuluşunu eleştirdim. Ben 1919 devrimini değil, sosyal hayatın ihmal edilerek sadece vatan meselesine odaklanılmasını eleştirdim... Maalesef 1919 devriminden gerçekten istifade edenler, devrim düşmanları oldu. Devrimcilerin bütün uğraşı istiklal, anayasa ve demokrasiydi. Toplumsal koşullar ise kötüydü, bazıları açlıktan ölüyordu".[15]

Devrimlerde bazı masum hayatların heba olduğunu, Mahfûz şu sözleriyle dile getirir. *"Hanîs ve el-Bakarî isimli iki işçinin idam edilmesi hem vuku bulduğu için çok üzüldüğüm hem de sürekli beni rahatsız eden bir olaydır. Onların idamı bu cezayı hak edeck bir suç işledikleri için gerçekleşmemiştir. Aksine sadece başkalarını korkutmak ve devrim aleyhine gösteri yapma hevesine katılanlara gözdağı vermek için bu idam cezası infaz edilmiştir. Onlar günah keçisiydi. Bence bu idam olayı, devrimin masum iki insan hakkında işlemiş olduğu bir cinayet suçudur".*[16]

Mahfûz'un devrimle ilgili fikirleri ve *efendimiz* öyküsü beraber değerlendirildiğinde ikisi arasındaki bazı benzerlikler göze çarpar. Halkın kaderci anlayışı öykünün kahramanında ortaya çıkar. Kahraman krala olan benzerliği hususunda sürekli olarak teslimiyetçi bir duruş sergiler ve Allah'ın, kendisini bu şekilde yaratmasının birçok hikmet taşıdığına inanır. Bu benzerlik onun kaderidir ve eninde sonunda bunun hikmetleri ortaya çıkacaktır. Toplumda benzer bir düşünceye ve inanca sahiptir. Toplumun içinde bulunduğu koşullar, Allah tarafından takdir edilmiş şartlardır. Er geç kader bir kurtarıcı çıkaracak ve ülkeyi selamete çıkaracaktır. Ayrıca öyküde *"ileri görüşlü bir zat olarak nitelenen kişi"* ironik bir biçimde aslında devrimden nemalananları temsil eder. Bize göre öyküde asıl vurgulanmak istenen ise devrimlerin gereksiz yere gerçekleştirdiği cinayet sayılacak uygulamalardır. Öykünün kahramanı kurtuluş için umut ışığını gördüğü bir anda başına gelebilecek en kötü şey gelir. Devrimciler tarafından insafsızca ortadan kaldırılır. Kahramanın sonu, yukarıda Necîb Mahfûz'un bahsetiği iki işçinin akıbetine benzemektedir.

Sonuç Yerine

Mahfûz'un öyküleriyle ilgili söylediklerimiz bize göre sezgisel olarak doğru olsa da ispatı tam olarak mümkün olmayan durumlardır. Yazarın vefat etmiş olması durumu bu hale getirmiştir. Şayet söylediklerimizi duymuş olsaydı, belki de hayattayken eserleriyle ilgili değişik yorumlar yapıldığında genellikle suskun kaldığı gibi, sevimli ve yaramaz bir gülümsemeyle, sanki onaylamak için başını sallıyormuş hissi vererek, dinleyecekti sadece.

[1] en-Nakkâş, Recâ, *Necîb Mahfûz* . Müessesetü'-Ehrâm. Kâhire, 1998.
[2] en-Nakkâş, s. 176.
[3] Mahfûz, Necîb, *el-Fecru'l-Kâzib*. Dâru'ş-Şurûk, Kahire, 2006, s. 67-77.
[4] en-Nakkâş, s. 70.
[5] en-Nakkâş, s. 76.
[6] en-Nakkâş, s. 72.
[7] en-Nakkâş, s. 69.
[8] en-Nakkâş, s. 71.
[9] en-Nakkâş, s. 72.
[10] el-Fecru'l-Kâzib, s. 73.
[11] el-Fecru'l-Kâzib, s. 213-217; öykünün Türkçesi için bkz., hece öykü, sayı: 50, nisan- mayıs 2012, s. 164-167.
[12] en-Nakkâş, s. 315.
[13] en-Nakkâş, s. 315-316.
[14] el-Fecru'l-Kâzib, s. 121-125; öykünün Türkçesi için bkz., hece öykü, sayı: 49, şubat-mart 2012, s.154-157.
[15] en-Nakkâş, s. 184-185.
[16] en-Nakkâş, s. 195.

BEYEFENDİ

Hatice MERYEM

İletişim Yayınları

Hatice Meryem'in kitaplaşmış beşinci eseri olan *Beyefendi* manzum bir metin. Bu manzum eser düzyazının sınırlarını zorladığı için hikâye ya da anlatı(?) isimlerinden birini de hak etmiyor değil. Hikâye olabilme sebebi, kadın anlatıcının elinde bir kadın ve bir erkeğin aşk ve mücadele dolu macerasının ele alınıyor olması. Hatta onu şiirden çok öyküye yaklaştıran aydınlık salon ve karanlık yatak odası gibi mekânların da bulunması cabası. Velhasıl manzum hikâye deyip kestirip atamayacağımız eserin türü ile ilgili son bir söz söylemekten imtina ediyoruz ve son dönemlerdeki tür sınırlandırmalarının yok oluşuna bir örnek daha geldiğini söylemekle yetinebiliyoruz.

Erkeklere Methiye alt başlığı ile yayımlanan *Beyefendi*'de erkeklerin yüceltildiğini söylemek doğru olmaz. Hatta komik olur. Editörünün adına *şen terzi* dediği şairyazarımız -biz de kendisine Şen terzi demek isteriz, malum böyle güzel isimler her yerde karşılaşıvereceğimiz cinsten değil- eserine bu alt başlıkla bir edebî sanat yaparak başlıyor: tariz. Yani tam tersini söyleyerek alay etme, övüyor gibi görünerek yerme işi. Hatta malumunuz bu duruma ironi demek de mümkün. Şen terzimiz, ironinin kanatları altında, metheder ifadelerle erkeklerle öyle bir hesaplaşma işine girişiyor ki âdeta bütün kadınların sözcülüğüne soyunup onların erkek dünyasıyla ne kadar meselesi varsa dile getirmeyi diliyor. Ancak bu övgülerle alaşağı edilen erkek dünyası aynı zamanda kadın dünyası için vazgeçilmez oluşuyla da kitabın merkezinde duruyor. Şu mısralarda olduğu gibi: *kabul/ kabul/ kabulümüzsünüz beyefendi/ kahretmeden hiç hayatımıza/ kabul/ kabul/ kabulümüzsünüz beyefendi* (s.62) ; *unutmak istedikçe sizi beyefendi/ ters gidiyor her şey/ sütler ne kaymak tutuyor/ ne yoğurt oluyor özür dileriz/ söz geçiremiyoruz onlara/ yıkılıyor kentler ölüyor tüm canlılar/dualar bedduaya dönüşüyor* (s.93) Anlayacağınız bu metin dünyanın en eski sendromunu ele alıyor: Birbiri için vazgeçilmez olan iki cinsin ezeli ve ebedi kavgasını.

Kadın anlatıcı, beyefendiyi aydınlık salonunda bir kahve içmeye davet ediyor. Davete icabet ettiği kabul edilen beyefendinin falına bakılıyor. Sonra da beyefendi hesaplaşmanın daha eski daha derin ve daha ağır olacağı karanlık yatak odasına davet ediliyor. Hesaplaşma derin meselelere, sosyal ve siyasi mevzulara kadar varıyor. Kitap boyunca sürdürülen erotizm doğal olarak bu mekânda zirveye ulaşıyor. Bu ezelî kavganın erotizmle sembolleştirilebileceğinin altını sezdirmek yoluyla çizen Şen terzi, yine bu kavganın erotizm kadar ebedî olduğunu da söylüyor. Burada belirtmek isteriz ki erotizm içeren ifadelerin sık ve pervasız -özgür mü demeliyiz?- kullanımının *bir kısım okuyucu*yu irite etmesi muhtemeldir. Yine belki aynı ve belki de daha da başka *bir kısım okuyucu*nun -bunların içinde ben de varım- huzursuz olacağı, yuh artık! diyeceği mısralardan bahsetmeden geçemeyiz. Bu mısralarda Şen terzi, Tanrı'dan ve ona inanma biçimlerinden bahseder. Bazen inanmak ve inanmamak arasında bir salınış hissederiz bazen reddediş. Mesela, *seyrettik kudretli yolculuğumuzu/allah'tan başka kimse yoktu yanımızda/allah arkadaşımız oldu bizim/yoldaşı kıpırtısızlığımızın/sahi siz allah'ı bizim için mi icat ettiniz beyefendi (s.35).* Ancak asıl Umberto Eco'nun *Çirkinliğin Tarihi*'nden kopmuş bir sayfa gibi önümüze düşüveren erotizm ve inancın bir imgeye dönüşmüş 101. sayfadaki hâlinin şu *bir kısım okuyucu* için yenilir yutulur cinsten olmadığını belirtmek isteriz. *Bir kısım okuyucu*nun kendimize benzerleri adı-

na belirtmek isteriz ki Şen terzi elbette dilediğini yazmakta sonuna kadar özgürdür, en az bir kısım okuyucunun irite olma, hatta kendi kendinde yuh artık deme özgürlüğü kadar özgürdür.

Resimli kitapları severiz. Sanki okumamızı eğlenceli hale getirir, kolaylaştırır. Çizgiler güçlüyse sanata sanat katar, estetiğe estetik. *Beyefendi* de bunlardan. Sulu boyanın verdiği duygusallığı, siyah beyazın asaleti ile birleştirerek oluşturulan illüstrasyon çalışmaları kitabın mütemmim cüzü olmuş. Bu noktada kitap ve çizimlerin birbirini desteklediğini söyleyebiliriz. Çizimlerin sahibi Zeynep Özatalay, metnin muhayyilemizde edineceği yeri etkiliyor. Mesela, Oblomov'un sevgilisi ile oturup konuştuğu banka kahraman anlatıcıyı yerleştirip onun ayaklarının dibine de kaplumbağa terbiyecisinin kaplumbağalarını serpiştiren çizer, aslında buranın Osman Hamdi Bey'in bahçesi olduğunu çizgileriyle söyler. Elbette Şen terzi, mısralarında bizi bu mekânlara götürmüştür. Ama bu çizgilerle bu mekânların muhayyilemizdeki biçimine kibarca müdahale edilerek "beyefendinin çiçek dererek beklendiği bu bahçe, böyle duygusal ve böyle asil bir yerdir" denmiştir. Ki bu bahçe aslında kadın dünyasının ta kendisidir.

Şen terzi, *Sinek Kadar Kocam Olsun Başımda Bulunsun*, *Aklımdaki Yılan* gibi (sadece bu ikisini okuduğum için 'gibi' diyorum) eserleriyle kendine has bir kadın duruşunu yavaş yavaş inşa etmiş bir yazar. Onun üslubunun en belirgin özelliği metnin bir kadın bakış açısına hapsolmuş olmasıdır. Ancak hapsolmak azalmak ya da yok olmak demek değildir elbette. Bu bakış açısı ile yazmak kanaatimizce metne kadınsı bir derinlik, ayrıntının hüznünü ve neşesini görebilme yetkinliği kazandırıyor. Hatta bütün kadınlar adına söz söyleme hakkını da eline geçirmiş oluyor. İşte *Beyefendi* bu derinlik ve yetkinlikle donanmış bir eser.

Eserde 'kelimeler' kadının ve erkeğin var olma aracı olarak kullanılmış. Yani sadece konuşmanın ve yazmanın aracı değil düşünmenin ve bu eserde anlatıcının ve muhatabı olan beyefendinin şahsında erkeklerin ve anlatıcının şahsında kadınların vücut bulma şekli kelimeler. Çok anlamlılık içeriyorlar. Bazen güç bazen geçmiş bazen hayatın kendisi bazen de sadece bir ifade aracı oluyorlar. Şu mısralar bu durumu desteklemek için verebileceğimiz örneklerden sadece bir kaçı: *tüm kelimelere ve size dair/ki bir kelimeden ibaretsiniz siz de* (s.17); *peki beyefendi siz/ her köşesini kelimelerimizin/ kıyı bucak ama/ aydınlatırsak korkmayacağımıza/verir misiniz söz* (s.81); *kelimeleriniz çentik attı elbet/kelimelerimize* (s.100); *sahip olduğunuz kelimelerinizden sizi çok kıskanıyoruz beyefendi* (s.9).

Şen terzi, yukarıda değindiğimiz gibi kadınla erkeğin bitmek bilmez mücadelesini metninin teması yaparken bazı sosyal hatta siyasi meselelere vurgu yapmadan da edememiş gibidir: *sabahları çocuklar üşümeyecek/heykellerin karşısında/elleri ceplerinde* (s.57); *kalemimin ucu taştan ve babaannemden beyefendi/işte size söz/herkesin bildiği sır olmaktan/çıkacak/dersim* (s.108). Eğer beyefendiler kadınların onları beklediği noktaya gelirlerse bu sorunların da çözüme kavuşacağını ima eden Şen terzi bu yolla birikmiş birçok öfkeyi de ifşa ediyor. Bunu yapar-

ken bildiğimiz birçok ahbabını da tanıklığa çağırıyor. Onlardan bazıları: Tezer Özlü, Oblomov, Hüsnü Şenlendirici, Gülden Karaböcek, Nilgün Marmara, Mansfield gibi...

Metnin son mısralarının *anlatacaklarım bitmedi/lütfen uyuyup dinleniniz beyefendi* (s.109) olması kadınların konuşacaklarının mühim ama diğer mühim şeylerden farklı olarak bitmez tükenmez oluşunu işaret ediyor.

Bu huysuz, neşeli ve asi metin, kendine has bir üslup yaratarak ben buradayım diyor.

HATİCE BİLDİRİCİ

BAZEN HAYAT

Sine ERGÜN

Can Yayınları

Ödüllerin okuru da yönlendiren bir tarafı olduğu su götürmez bir gerçek. Tam da bunun için verilen ödüller yazara ve esere baktığı kadar okura da bakıyor. Bu durumda nitelikli ödüllerin aynı zamanda nitelikli esere karşılık geldiği bir algıdan söz edebiliriz. Basılan kitapların çokluğu ve devimin hızları hesaba katıldığında nitelikli esere yönelmek isteyen okurlar için verilen ödüller, *doğru adres* işlevi de görüyor. Bu karşılıklılık ilişkisi ödüle ilişkin bir sorumluluk aynı zamanda. Niteliği öteleyen, estetik değerleri gözetmeyen ödüller okurda esere ve ödüle karşı bir inandırıcılık sorununa dönüşebilir.

Sait Faik Hikâye ve Yunus Nadi Öykü ödülleri ülkemizin önemli ödüllerinden. Ödül alan eser ve yazarlara baktığımızda, bu ödüllerin niteliğin, estetik değerlerin gözetildiği ödüller olduğunu söyleyebiliriz. Bu yıl Sait Faik Hikâye Ödülü'nü *Bazen Hayat* adlı kitabıyla Sine Ergün kazanırken, Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü *Öteki Kışın Kitabı* ile Bora Abdo aldı. Bu yazının imkânları çerçevesinde *Bazen Hayat* ile *Öteki Kışın Kitabı*'nı değerlendireceğim.

Bazen Hayat Sine Ergün'ün *Burası Tekin Değil* adlı öykü kitabından sonra yayımladığı ikinci çalışması. Her iki kitap içinde gerek anlatım biçimleri gerekse de temel izlekler açısından ortak noktalardan, benzerliklerden söz edebiliriz. Ama Ergün, *Bazen Hayat*'ta kaleminin debisini daha fazla yoğunlaştırdığı, kendine ait dilini daha güçlü bir biçimde belirginleştirdiği öykülerle karşımıza çıktı. Ergün öykü yazarken bile ezber yollardan ilerlemektense öykü kuramı üzerine düşünmeyi sürdürüyor. *Bazen Hayat*'ın daha ilk öyküsü Anlatıcı'da anlatım biçimini dert edineceğinin ipuçlarını veriyor. Öykünün girişindeki ilk paragraf: "Anlatmaya devam ediyordu. Gecenin başından beri konuşuyordu. Gözlerimizi açmış dinliyorduk. Dediğini ilginç kılan insanlardandı. O gelmeden önce canımız sıkılmıştı. Birileri aşk acılarından söz etti ama kimsenin aşk acısı ötekinin ilgisini çekmiyordu.". Anlatıcı gelmeden önce birileri aşk acısından -ki en çok ilgi çeken sohbet konularından biridir- söz etse de ötekilerin dikkatini çekmeyi başaramıyor. Ama anlatıcı her ne anlatmışsa- öykünün devamı ve merak unsuru- dinleyenlerin ağzını açık bırakacak bir biçimde anlatıyor. Çünkü dediğini ilginç kılan insanlardan. Bu giriş modern öykü anlatımına ilişkin çok

temel öğeleri de içinde barındırıyor. Çünkü modern öyküde "neyi anlattığınız" değil "nasıl anlattığınızdır" önemli olan. Bir kafede ilginç insanlar arasında bir kadınla erkek arasında hızla gelişen bir ilişkidir anlatılan. Ama anlatıcı her defasında "dedim ya sıradandı" sözüyle anlatılan olaya değil anlatım biçimine dikkat çeker. Anlatıcı, sonradan belki de aklından onlara isimler, diyaloglar yakıştırır. Olayı anlatırken hep bir olasılık durumunu vurgular. Olayın sonuna doğru anlatıcı susar. Bu sefer de olayı dinleyen ve okura anlatan üst anlatıcı olayı kaldığı yerden öyküleştirerek sürdürür. Ve dinlediği öyküye kendince bir son yakıştırır. Anlatıcı çeşitliliği, öykü-öyküleme biçimi ve okur arasındaki ilişkiyi oldukça çarpıcı bir biçimde anlatan kuramsal tartışmaları kurgulaştıran çok başarılı bir öykü *Anlatıcı*. Daha sonra gelen "Bırakalım Ölsün" adlı öykünün girişi de ilginç: "Sana gerçek bir hikâye anlatayım, dedi, bir kızla ilgili, belki işine yarar." Öyküde birkaç kez intihar girişimlerinde bulunmuş bir balerinden söz açılır. Önce Oleg sonra Marta ardından Aleysa daha sonra Aidan ve en sonunda da anlatıcı bu balerine ilişkin görüşlerini, intihar sebeplerini tartışırlar. Ama hepsinin gözü öyküye başka bir bakış açısı olarak düşer. Hikâyenin asıl amacının bir etki yaratmak olduğu da henüz öykünün başında belirtilmiştir. Ama anlatıcının öyküsüne karşı tasarrufu, iyi kötü kurgusu son bölümde yani anlatıcının olaya müdahil olduğu anda daha da belirginleşir. Diğerleri balerini kurtarmaya çalışırken anlatıcı, "Niçin kurtarıyoruz, dedim. Bırakalım ölsün. Belli ki ölmek istiyor. [...] Kişi için doğrusu ölmek olamaz mı? Bırakalım ölsün." diyor.

Kitapta kurgu açısından çok sağlam öykülerden bahsedileceği gibi Kuaförde ve Sinek gibi görece zayıf öykülerin olduğundan da söz edilebilir. Sinek öyküsünde minimal öykü anlatımını yeğleyen Ergün, öykünün sonunda vicdana dair açtığı tartışmayla minimal öyküden uzaklaşıp geleneksel anlatı biçimlerimizden olan mesele yaklaşıyor. Ergün'ün birçok öyküsünde ilk bakışta sırdanmış gibi görünen dil, özünde yalın ve katmanlı anlatım barındırır. Ergün, düzanlamın peşinde değildir ama öyleymiş gibi yapar. Benzer bir atmosferi Tezer Özlü'nün öykülerinde de görmüştük. Ama Ergün'ün öyküleri, Tezer Özlü öyküleri kadar karanlık değil. Ergün de dil ve üslup tıpkı Tezer Özlü'deki gibi olayın doğasına koşutu bir şekilde biçimleniyor.

Kelebek Mevsimi, Aile Haysiyeti, Ölüler Susmalı, Ziyaret öyküleri diğer öykülerden farklı olarak duygusal yönleri güçlü, okurunu sarsan öyküler. Yirmi sekiz öyküden oluşan kitapta Bazen Ölüm adlı bir öykü olsa da Bazen Hayat adlı bir öykü yok. Ergün'ün neden böyle bir tercihte bulunduğunu bilmiyoruz öykü geleneğimizde böyle bir durumla çok karşılaşmadığımızı söylemeliyim. Sait Faik Hikâye jürisi ödülü Ergün'e verirken öyküdeki emeği hak ettiği biçimde yücelttiği kadar okura da sağlam bir adres göstermiştir.

MEHMET ÖZTUNÇ

ÖTEKİ KIŞIN KİTABI

Bora ABDO

Alakarga Sanat Yayınları

Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü alan Bora Abdo, Semih Gümüş'ün de belirttiği gibi "kendine özgü bir dil tutturduğunu söyleyebileceğimiz" bir yazar. Abdo'nun kendine özgü dilinde öyküyü göstermekten çok flulaştırmaya, puslandırmaya çalışan bir anlatım var. Abdo, ısrarla fazla sözcükten, uzun cümlelerden, büyük paragraflardan kaçman bir biçemin içinde. Bazen yazdığı tek bir sözcükle öykünün bütün karanlık kuytularını aydınla-

tabiliyor. Ama ışığını ısrarla kısarak. Bela Evi öyküsünün girişinde: "Gece. Kündesi açık. Taşsı. Karanlık ve sıcak. Soğusa. Birden yıldızları dökülür. Ay'ı dökülür. Sokağı. Köprüsüz. Balığı. İri sesleri. Mevsimsiz. Birbirini izler boğucu telaşlar. Sürgit. Havanın teri. Ayın buzu. Gecelerden bir gece." Hemen hemen bütün öykülerin girişi benzer bir biçimde. Bazen bir sözcüğe kadar düşen cümlelerle çokça karşılaşıyoruz. Öykülerin girişinde nasıl bir öyküyle karşılaşacağımızı kestirmek çok zor. Çünkü öyküye çok fazla öğe giriyor. Ama Abdo, bir tehlikeye dönüşebilecek bu durumu öyküsünü puslandırarak okurun öyküden kopmasını, kendisini öykünün karşısında konumlamasını önlüyor. Abdo, gösterişten uzak bir içtenlikle daha fazlasının anlatıcıda da olmadığını bir şekilde okura hissettiriyor. Okur da öyküden bir eksiklik duygusu hissederek değil bulduğu kadarıyla yetinerek ayrılıyor. Abdo'nun öykülerinde rüya ile gerçeğin, hayal ila hakikatin; dün, bugün yarının içiçe geçtiğini kayda düşelim. Abdo, gerçek dünyanın düzlemi ile oynamayı seviyor, bunu yaparken de kurduğu atmosferi bozmadan anlatımını usul usul sürdürüyor.

Cemil Kavukçu, Abdo'nun yeğlediği anlatım diline ilişkin önemli bir riski gündeme getirir ve: "İlk çıkışında böyle bir biçem kuran yazarı bekleyen tehlikeler yok mu? Var tabii. Sonuçta bu dil Abdo'nun vardığı son istasyon değil; tersine, bir başlangıç noktası. Bundan sonraki kitabında da dili aynı tonda kullanması halinde kendisini çoğaltacak bir kırgınlığı var biçeminin." demişti. Aslında Kavukçu'nun sonraki kitaplara havale ettiği biçemden kaynaklı kendisini çoğaltacak kırgınlık bu kitap için de söz konusu. Çünkü sürekli aynı biçimle öykülere girmesi bir süre sonra okurun algısını tembelleştiriyor ve öykünün gözden kaçmasına, kör gözle okunmasına sebep oluyor. Yukarıda giriş bölümünü alıntıladığım Bela Evi kitabın ilk öyküsü. Son öykü olan Lacivert Bir Veda da giriş: "Muavine sordum. Beyaz otobüsün merdivenlerini hızla indi. Karşısında durup bıyığında cevabını bekledim. Sıkıldı. Tedirgindi. Yüzü yağmura çaldı. Sicim. Gözleri kirli bir ayna gibi. Çerden çöpten." şeklinde. Bütün öykülerin girişinin bu şekilde olduğu hesaba katıldığında Abdo'nun öykücülüğün yeniliklere açık olma özelliğini kaybedip ezber bir dile dönüştüğünü söyleyebiliriz. Abdo, yeni arayışlara girmektense en iyi bildiği yoldan, aynı ritimle ilerlemeyi tercih ediyor. Oysa öykü kendi içindeki dil ve anlatım çeşitliliğiyle yakaladığı inişler ve çıkışlarla zindeliğini, söylemini sürdürebilir.

Yelkovan, Köpek, Kardan Kadın, Deniz'in Elbisesi gibi öyküler Abdo öykücülüğü adına oldukça başarılı örnekler. Kitap aynı düzeyde öykülerin toplamından oluşuyor. *Öteki Kışın Kitabı* bir üçlemenin ilk kitabı. İkinci kitabın bir roman olduğu belirtmiş. Üçüncü kitabın ne olacağını ise henüz bilmiyoruz. Umarım Abdo öykü içinde kalmayı sürdürür. Çünkü Türkçeyi bu denli kısık bir ateşte ısıtıp oldukça özgün bir dil yakalayan Abdo, yaptıkları kadar vaat ettikleriyle de okurun ilgisini kışkırtan dahası bu ilgiyi hak eden bir öykücü.

Marguerite Duras, "Yazma hastalığı denen bir hastalıktan söz edilebilir." demişti. Sine Ergün ve Bora Abdo'nun "öykü yazma hastalığının" sürmesi umalım çünkü onların yazacağı öyküler edebiyatımıza önemli yapıtlar kazandıracaktır.

MEHMET ÖZTUNÇ

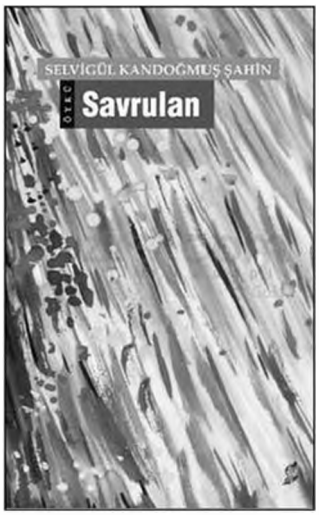
SAVRULAN

Selvigül K. ŞAHİN

Okur Kitaplığı

Selvigül K. Şahin uzun bir aradan sonra üçüncü öykü kitabıyla yeniden okurlarının karşısına çıktı. Okur Kitaplığı'ndan çıkan Savrulan, üç bölüm ve on dört öyküden oluşuyor.

Gülendam'ın Renkleri ve Hayırlı Haber öykü kitaplarında şiirsel bir dille öykü evrenini oluşturan Şahin, Savrulan'da da aynı şiirselliği biraz daha ayağı yere sağlam basan öykülerle devam ettirmiş. Yer yer modern öykünün olanaklarından yararlansa da klasik öyküye daha yakın duruyor Şahin'in öyküleri. Okuru "labirent"lerde dolaştırmadan, daha çok kalbe yakın duruş sergileyerek, akıl ve kalp dengesi üzerinde söylüyor söylemek istediklerini.

Selvigül K. Şahin'in öyküleri, derdi olan öyküler. Sanat; günü kurtarmak, edebiyatın tozpembe dünyasında okura pamuk şekeri tadında duygular yaşatmak için değil, geçmişi bugünü ve yarınıyla muhasebesinin idrakinde birey/lerin dünyasına ışık tutmak için var Savrulan'da. Yazar yaşadığı zamana ve tanığı olduğu olaylara kaygısız kalamıyor. Dünyanın her neresinde olursa olsun, arşa yükselen mazlumun feryadı Şahin'in de içinde depremler oluşturabiliyor. Rachel'in Gerçekleşen Rüyası bunun en güzel örneği. Yirmi üç yaşında olan Amerikalı aktivistin Filistin'in onurlu direnişine destek olması, metal yığınlarına karşı kalbini ortaya koyması ve sonra da paletler altında can vermesi anlatılır Rachel'in Gerçekleşen Rüyası'nda. Ve Rachel'in rüyası da öykünün sonuna not edilir. *"Ben diğer çocuklar için buradayım. Buradayım, çünkü her yerde çocuklar, ıstırap çekmekte. Çünkü kırk bin insan her gün açlıktan ölmekte. Anlamalıyız ki, üçüncü dünya ülkelerindeki çocuklar bizim gibi düşünür, endişelenir, güler ve ağlar. Anlamalıyız ki, onlar bizim rüyalarımızı görür, biz de onların! Rüyam, 2000 yılına kadar açlığı bitirebilmek. Rüyam, fakirlere bir şans vermek. Rüyam her gün ölen kırk bin insanı kurtarabilmek..."*

Selvigül K. Şahin, varoluşsal problemlerle bunalıma sürüklenen öykü kahramanları değil de yaşanan sosyal hadiselerden dolayı bir sıkıntının, yer yer bir çıkmazın içine düşen kahramanları anlatır. Onları anlatırken de sosyal eleştirisini de yapmaktan geri durmaz. Muhafazakâr kesimdeki değişimler/dönüşümler de bu eleştiriden nasibini alır. Yanlış her nereden olursa olsun, yanlıştır ve düzeltilmeye/eleştirilmeye ihtiyacı vardır.

Kapat Gözlerini öyküsü, bir aşk'ın etrafında değişim ve dönüşümü anlatır. Üniversite hocası ve öğrencisinin şiirlerle, şarkılarla büyüyen aşkı, zamanın çarkları arasında erimeye, azalmaya, tükenmeye doğru evrilir. *"Kırgın kırgın bakma yüzüme Roza, derken o bıçkın, o yanık tenli şarkının şiirlerini terennüm ederdin ya... Şimdi ne o şiirler var, ne de şarkının o kırgın bakışları..."* sözleri hayatın telaşı içinde tükenen bir aşkı ve o tükenişin acısını duyan bir kadının iç dünyasını anlatır. Erkekler başlangıçta nice umutlarla, hayallerle, şarkılar ve şiirlerle besledikleri aşkı, zamanla hayatın koşturmacasına, toplantılara, televizyon çekimlerine, programlara, ma-